

**AMASYA KAPU AĞASI HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ
RESTORASYON ÖNERİSİ**

Uğur ÇELİK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**NİSAN 2008
ANKARA**

Uğur ÇELİK tarafından hazırlanan AMASYA KAPU AĞASI HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Öğr. Gör. Dr. Nurçin ÇELİK
Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Z. Gediz URAK
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Nurçin ÇELİK
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. N. Gül ASATEKİN
Mimarlık Anabilim Dalı, Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Tarih: 28/04/2008

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Nermin ERTAN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Uğur ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ
RESTORASYON ÖNERİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Uğur ÇELİK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Nisan 2008

ÖZET

Bu çalışma, Amasya’da 15. yy. Osmanlı yapılarından olan ‘Kapu Ağası Hüseyin Ağa Bedesteni’ni konu etmektedir. Yapının korunarak gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için; bugünkü durumunun tespiti, restorasyon imkanları ve uygun işlev araştırması çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Kapu Ağası Hüseyin Ağa Bedesteni’nin günümüzdeki durumu incelenmekte, tarihi araştırma ve karşılaştırılmalı çalışmalar yardımı ile özgün durumu araştırılmakta ve elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi ile uygun bir işlev belirlenerek bir restorasyon projesi önerilmektedir.

Bilim Kodu : 803.1.085
Anahtar Kelimeler : Amasya, Kapu Ağası Hüseyin Ağa Bedesteni, Restorasyon
Sayfa Adedi : 289
Tez Yöneticisi : Öğr. Gör. Dr. Nurçin ÇELİK

**THE RESTORATION PROPOSAL OF
KAPU AĞASI HÜSEYİN AĞA BADASTAN IN AMASYA
(M.Sc. Thesis)**

Uğur ÇELİK

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
April 2008**

ABSTRACT

This study is issued on ‘Kapu Ağası Hüseyin Ağa’ Badastan, one of the 15 th century Ottoman buildings in Amasya. The aim of this study is the search for an appropriate function by analyzing the present condition and the restoration possibilities of the structure in order to conserve it for the future generations. The present condition of ‘Kapu Ağası Hüseyin Ağa’ Badastan is analyzed, its authentic condition is investigated by comperative study and historical analysis, by evaluating the results, an appropriate function is determined and a restoration project is proposed.

**Science Code : 803.1.085
Key Words : Amasya, 'Kapu Ağası Hüseyin Ağa' Badastan,
Restoration
Page Number : 289
Adviser : Öğr. Gör. Dr. Nurçin ÇELİK**

TEŞEKKÜR

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni Restorasyon Önerisi adlı tez çalışmamı sabır ve hoşgörü ile yönlendiren, katkı ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Öğr. Gör. Dr. Nurçin ÇELİK'e, yine kıymetli tecrübelerinden faydalandığım ve çalışmaya beraber başladığım hocam Prof. Dr. Gediz URAK'a, arazi çalışmalarındaki yardımlarından dolayı Nermin UZ ve Mesut GÜL'e, gösterdikleri anlayış ve kolaylıklardan ötürü VGM çalışanlarına, büro çalışmalarındaki yardımlarından dolayı Mimar Zafer KOCAKAYA'ya, çalışmalarımın her aşamasında yardımlarını eksik etmeyen, maddi- manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan sevgili babam Ali ÇELİK ve annem Şükran ÇELİK'e değerli yardımları ve destekleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiii
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xviii
1. GİRİŞ.....	1
2. TARİHİ ARAŞTIRMA	3
2.1. Amasya Kenti'nin Genel Özellikleri	3
2.2. Geleneksel Türk Ticari Hayatı	6
2.3. Geleneksel Türk Ticari Yapıları.....	7
2.3. Bedestenlerin Kökeni ve Gelişimi	9
2.5. Bedestenlerin Yapısı ve İşleyişi	9
2.6. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Tarihi	11
2.6.1. Yapının adı ve yeri.....	11
2.6.2. Kitabesi.....	14
2.6.3. Banisi.....	16
2.6.4. Tarihçesi.....	16
2.6.5. Yayınlar ve araştırmalar	28

Sayfa

3. HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ'NİN BUGÜNKÜ DURUMUNUN TESPİTİ ..	29
3.1. Grafik belgeleme.....	29
3.1.1. Yöntem	29
3.1.2. Rölöve çizimleri	30
3.2. Yapının Tanımlanması.....	31
3.2.1. Yöntem	31
3.2.2. Genel tanımlama	31
3.2.3. Dış tanımlama	32
3.2.3. İç tanımlama.....	49
4. ANALİZLER	87
4.1. Malzeme Kullanımı	87
4.2. Taşıyıcı Sistem Analizi.....	92
4.3. Yapım Tekniği Analizi	96
4.3. Mimari Elemanların Analizi	98
4.5. Dönem Analizi.....	99
4.6. Yapıdaki İzlerin Değerlendirilmesi.....	99
5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA.....	102
5.1. Yöntem	102
5.2. Genel Bilgiler	103
5.3. Plan (Bedestenlerin Plan Tipolojisi)	104
5.3.1. Mahzenli Bedestenler	105
5.3.2. Dıştan Dükkanlı Bedestenler	109
5.3.3. Arasta Bedestenler	110

	Sayfa
5.3.4. Arastalı Bedestenler	112
5.3.5. Kat Bedestenleri	115
5.3.6. Sade, Tek Hacimli Bedestenler	117
5.4. Taşıyıcı Elemanlar	119
5.5. Mimari Elemanlar	120
5.6. Yapı Malzemeleri	121
6. RESTİTÜSYON	123
6.1. Yöntem	123
6.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı	123
6.3. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Restitüsyon Çalışması ve Restitüsyonda Kaynak Kullanımı	124
6.3.1. Konum	124
6.3.2. Plan	125
6.3.3. Taşıyıcı Elemanlar	129
6.3.3. Mimari Elemanlar	131
6.3.5. Yapı Malzemeleri	135
6.4. Mekan - İşlev İlişkisi	136
7. RESTORASYON	139
7.1. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Bugünkü Potansiyeli ve Olanakları	139
7.1.1. Çevresel faktörler	139
7.1.2. Tarihi ve kültürel faktörler	140
7.1.3. Eğitim faktörü	140

Sayfa

7.2. Restorasyon Projesinin Amacı	141
7.3. Restorasyon Yaklaşımı ve Kararlar	141
7.3. İşlev	143
7.5. Yapının İşleve Uygun Programlanması	144
7.6. Restorasyon Kriterleri	145
7.7. Müdahale Biçimleri	146
7.7.1. Kazı ve Belgeleme.....	146
7.7.2. Sağlamaştırma	146
7.7.3. Tamamlama	147
7.7.4. Yenileme	147
7.7.5. Temizleme.....	148
7.7.6. Ekleme	149
7.8. Restorasyon Süreci	150
8. SONUÇ.....	152
KAYNAKLAR	154
EKLER	156
EK-1 Rölöve çizimleri	157
EK-2 Analiz paftaları	167
EK-3 Karşılaştırma tablosu	188
EK-4 Restitüsyon çizimleri	191
EK-5 Restitüsyonda kaynak kullanımı.....	201
EK-6 Müdahale paftaları	210
EK-7 Restorasyon tablosu	220
EK-8 Restorasyon çizimleri.....	230
EK-9 Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları.....	247
EK-10 VGM'nin Restorasyon Projesi (1972-1973).....	267
EK-11 VGM'nin Rölöve çizimleri (1971-1972).....	272
EK-12 G.URAK Rölöve çizimleri (1994)	276
EK-13 VGM Abide ve Eski Eser Fişi	280
EK-14 VGM Abide ve Eski Eser Onarım Fişi	281

Ek	Sayfa
EK-15 Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulu	282
EK-16 Tapu Senedi Örneği	283
EK-17 VGM Vakıf Eski Eser Kitabı Fişi	284
EK-18 7044 Sayılı Kanunun Uygulanma Şeklini Gösteren Tüzük.....	285
ÖZGEÇMİŞ.....	289

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Yapı dış tespit çizelgesi 1.....	41
Çizelge 3.2. Yapı dış tespit çizelgesi 2.....	43
Çizelge 3.3. Yapı dış tespit çizelgesi 3.....	45
Çizelge 3.4 Yapı dış tespit çizelgesi 4.....	47
Çizelge 3.5. Yapı iç tespit çizelgesi 1	50
Çizelge 3.6. Yapı iç tespit çizelgesi 2.....	52
Çizelge 3.7. Yapı iç tespit çizelgesi 3.....	53
Çizelge 3.8. Yapı iç tespit çizelgesi 4.....	54
Çizelge 3.9. Yapı iç tespit çizelgesi 5.....	55
Çizelge 3.10. Yapı iç tespit çizelgesi 6.....	57
Çizelge 3.11. Yapı iç tespit çizelgesi 7.....	58
Çizelge 3.12. Yapı iç tespit çizelgesi 8.....	59
Çizelge 3.13. Yapı iç tespit çizelgesi 9.....	60
Çizelge 3.14. Yapı iç tespit çizelgesi 10.....	61
Çizelge 3.15. Yapı iç tespit çizelgesi 11.....	62
Çizelge 3.16. Yapı iç tespit çizelgesi 12.....	63
Çizelge 3.17. Yapı iç tespit çizelgesi 13.....	64
Çizelge 3.18. Yapı iç tespit çizelgesi 13.....	65
Çizelge 3.19. Yapı iç tespit çizelgesi 15.....	66
Çizelge 3.20. Yapı iç tespit çizelgesi 16.....	67
Çizelge 3.21. Yapı iç tespit çizelgesi 17.....	68
Çizelge 3.22. Yapı iç tespit çizelgesi 18.....	69

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.23. Yapı iç tespit çizelgesi 19.....	70
Çizelge 3.24. Yapı iç tespit çizelgesi 20.....	71
Çizelge 3.25. Yapı iç tespit çizelgesi 21.....	72
Çizelge 3.26. Yapı iç tespit çizelgesi 22.....	73
Çizelge 3.27. Yapı iç tespit çizelgesi 23.....	74
Çizelge 3.28. Yapı iç tespit çizelgesi 23.....	75
Çizelge 3.29. Yapı iç tespit çizelgesi 25.....	76
Çizelge 3.30. Yapı iç tespit çizelgesi 26.....	77
Çizelge 3.31. Yapı iç tespit çizelgesi 27.....	78
Çizelge 3.32. Yapı iç tespit çizelgesi 28.....	79
Çizelge 3.33. Yapı iç tespit çizelgesi 29.....	80
Çizelge 3.34. Yapı iç tespit çizelgesi 30.....	81
Çizelge 3.35. Yapı iç tespit çizelgesi 31.....	82
Çizelge 3.36. Yapı iç tespit çizelgesi 32.....	83
Çizelge 3.37. Yapı iç tespit çizelgesi 33.....	84
Çizelge 3.38. Yapı iç tespit çizelgesi 33.....	85
Çizelge 3.39. Yapı iç tespit çizelgesi 35.....	86

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin yakın çevresi.....	12
Şekil 2.2. Hüseyin Ağa Bedesteni ve tarihi aks	13
Şekil 4.1. Hüseyin Ağa Bedesteni beden duvarı kesit ve görünüşleri	96
Şekil 5.1. Bursa Bedesteni planı	105
Şekil 5.2. Bursa Bedesteni kesit.....	106
Şekil 5.3. Edirne Bedesteni planı	107
Şekil 5.4. Edirne Bedesteni cephesi.....	107
Şekil 5.5.İstanbul Cevahir Bedesteni planı	108
Şekil 5.6. İstanbul Cevahir Bedesteni kesiti	108
Şekil 5.7. Serez Bedesteni planı	109
Şekil 5.8.Kütahya Bedesteni planı	111
Şekil 5.9.Kütahya Bedesteni kesiti.....	111
Şekil 5.10.Niğde Bedesteni planı	112
Şekil 5.11.Niğde Bedesteni kesiti ve giriş cephesinden bir gravür	112
Şekil 5.12.Ankara Bedesteni planı	113
Şekil 5.13.Ankara Bedesteni Kesiti	114
Şekil 5.14. Vezirköprü Bedesteni planı	115
Şekil 5.15. Vezirköprü Bedesteni kesiti	115
Şekil 5.16. Erzurum Bedesteni planı	116
Şekil 5.17. Erzurum Bedesteni kesiti.....	116
Şekil 5.18. Bergama Bedesteni planı	118

Şekil	Sayfa
Şekil 5.19. Bergama Bedesteni kesiti.....	118
Şekil 5.20. Trabzon Bedesteni planı	119

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1 . Amasya Kenti genel görünüm	3
Resim 2.2 . Amasya Kenti yalı boyundan eski bir fotoğraf	5
Resim 2.3. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kiları Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmali Minare Camii ve tarihi aks (Amasya Kalesi'nden)	12
Resim 2.4. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kiları Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmali Minare Camii ve tarihi aks (Çakallar Mevkiinden)	13
Resim 2.5. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kiları Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmali Minare Camii ve tarihi aks (Kuş bakışı).....	14
Resim 2.6. Hüseyin Ağa Bedesteni kitabesi	15
Resim 2.7. Bedesten giriş kemeri	17
Resim 2.8 . Bedesten dükkan kemeri	17
Resim 2.9. Arasta kemeri.....	18
Resim 2.10. 1915-1925 yılları arası güney cephesi (Hüseyin MENÇ'den)..	19
Resim 2.11. 1915-1925 yılları arası batı cephesi (Hüseyin MENÇ'den)	19
Resim 2.12. Onarım öncesi batı cephesi (VGM arşivinden)	21
Resim 2.13. Onarım öncesi bedesten içi doğu girişi (VGM arşivinden)	22
Resim 2.14. Onarım öncesi bedesten içi (VGM arşivinden)	22
Resim 2.15. Onarım öncesi bedesten içi (VGM arşivinden).....	23
Resim 2.16. Onarım öncesi bedesten içi (VGM arşivinden).....	23
Resim 2.17. Onarım öncesi güney cephesi (VGM arşivinden).....	24
Resim 2.18. Onarım öncesi bedesten içi güney girişi (VGM arşivinden)	24
Resim 2.19. Onarım öncesi güney cephesi (VGM arşivinden)	25
Resim 2.20. Onarım öncesi bedesten içi (VGM arşivinden).....	25

Resim	Sayfa
Resim 2.21. Onarım öncesi batı girişi (VGM arşivinden)	26
Resim 2.22. Onarım öncesi güney girişi (VGM arşivinden).....	26
Resim 2.23. Onarım öncesi kuzey cephe (VGM arşivinden).....	27
Resim 2.24. Bedesten doğusundaki arasta (VGM arşivinden).....	27
Resim 3.1. Batı cephesi	33
Resim 3.2. Batı cephesindeki kemer izleri	34
Resim 3.3. Kuzey cephesinde sonradan yapılan beton kubbe ve duvarlar ..	36
Resim 3.4. Arasta kısmı üst örtüsü	37
Resim 3.5. Güney cephesi	38
Resim 3.6. Güney cephesindeki kemer izleri	38
Resim 3.7. Bedesten güneybatı köşesindeki dükkanlar	39
Resim 4.1. Pencerelerin alt kotundan aşağı kısımlarda moloz taş	88
Resim 4.2. Pencerelerin alt kotundan yukarı kısımlarda moloz taş + tuğla ..	89
Resim 4.3. Bedesten içerisinde kullanılan moloz taş	89
Resim 4.4. Kuzey cephede moloz taş kullanımı.....	90
Resim 4.5 Kapı kemer ve alınlıklarında kullanılan kesme taş	90
Resim 4.6. Kapı tuğla kemerleri bitiş noktalarında kullanılan kesme taş.....	90
Resim 4.7. Bedesten içindeki payelerde kullanılan kesme taş	91
Resim 4.8. Onarım öncesi kuzey cephe dükkanlar (VGM arşivinden)	91
Resim 4.9. Kesme taş payelerin oturduğu moloz taşlar	93
Resim 4.10. Kubbeleri taşıyan bedesten içindeki teğet kemerler	94
Resim 4.11. Kubbeleri taşıyan bedesten içindeki teğet kemerler	94
Resim 4.12. Kemerler arasındaki betonarme gergi.....	95

Resim	Sayfa
Resim 4.13. Arasta sokağındaki kemerler	95
Resim 4.14. Duvar örgüsü (dış)	96
Resim 4.15. Duvar örgüsü (iç)	96
Resim 4.16. Ortadaki kesme taş paye	97
Resim 4.17. Ortadaki paye ve duvarlara oturan kemerler	97
Resim 5.1. Bursa Bedesteni cephelerinin eski ve yeni görünüşleri	106
Resim 5.2. Bursa Bedesteni eski ve yeni genel görünüşleri	106
Resim 5.3. Edirne Bedesteni eski ve yeni genel görünüşleri	107
Resim 5.4. İstanbul Cevahir Bedesteni eski ve yeni genel görünüşleri	109
Resim 5.5. Serez Bedesteni	110
Resim 5.6 . Ankara Bedesteni	114
Resim 6.1. Bedesten 1915-1920 yılları (Hüseyin MENÇ'den)	126
Resim 6.2. Bedesten 1915-1920 yılları (Hüseyin MENÇ'den)	127
Resim 6.3. Batı cephesindeki tonoz izleri	128
Resim 6.4. Bedesten 1915-1920 yılları (Hüseyin MENÇ'den)	130
Resim 6.5 . Bedestenin kuzey cephesindeki kemerler	131
Resim 6.6. Onarım öncesi kuzey cephe (VGM arşivinden)	132
Resim 6.7. 1974 Onarımı öncesi batı cephesi (VGM arşivinden)	134
Resim 6.8. Kuzey cephede dışarıda kalan payenin moloz taş temeli	135
Resim 6.9. Serez Bedesteni	137
Resim 6.10. Doğu cephesi dükkan (1991, Gediz Urak'tan)	138

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklama

cm

Santimetre

km

Kilometre

m

Metre

yy

Yüzyıl

Kısaltmalar

Açıklama

H

Hicri

M

Miladi

M.Ö.

Milattan önce

M.S.

Milattan sonra

VGM

Vakıflar Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Bu çalışma, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin mevcut durumunun belgelenmesini ve yapının analizini kapsayan ayrıntılı bir çalışma olup, analizlere bağlı restitüsyon ve bir restorasyon önerisi ile sonuçlanmaktadır.

Anadolu birçok kültürün etkisinde kalmış bir bölgedir ve Anadolu'da farklı zamanlara ve farklı uluslara ait sayısız yapı bulunmaktadır. Ancak bu eserler; eğitim eksikliği, ekonomik yetersizlik, bakımsızlık, bilinçsizlik ve ilgisizlik nedeniyle yok olma sürecine girmiş; sahipsiz kalarak ya yok edilmiş ya da büyük ölçülerde tahrip edilmiştir. Yapılan hatalı restorasyonlarla, yapıların bozulma süreci hızlandırılmış veya tarihin izleri silinerek yepyeni ve bambaşka yapılar oluşturulmuştur.

XV. yy. eseri olan Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni de günümüzde kullanılabilir durumda olsa da yapılan yanlış restorasyonlar ve ticari rant amaçlı yaklaşımlar nedeniyle özgün halinden uzak bir görünüme sahiptir. Bedesten birçok araştırmacı tarafından ele alınmış olmakla birlikte günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar mimari ve sanat tarihi açısından tanıtıcı nitelikte olup ayrıntılı analiz ve koruma önerilerini kapsamamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yapının mevcut durumunun araştırılması, elde edilen bilgilerin analiz ve değerlendirilmesi ile restorasyon imkanlarının incelenerek yapının korunması ve özgün durumunu anlatır halde gelecek nesillere aktarılabilmesi için uygun öneriler geliştirilmesidir.

Çalışma kapsamında, Hüseyin Ağa Bedesteni'nin bugünkü durumu tespit edilmiş, fotoğraf ve çizimlerle belgelenmiştir. Yapının özgün durumu araştırılmış, yapıdan elde edilen bilgiler, tarihi araştırmalar ve karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerle yapının restitüsyonu hazırlanmıştır.

Amasya Hüseyn Ağa Bedesteni'nin tarihi, taşıyıcı yapı ve mimari özellikleri incelenerek, yapının sorun ve potansiyelleri değerlendirilmiştir. Bölgenin özellikleri dikkate alınmış, yapıya yeni bir işlev belirlenerek biçim açısından da özgün halini anlatan restorasyon projesi hazırlanmıştır.

2. TARİHİ ARAŞTIRMA

2.1. Amasya Kenti'nin Genel Özellikleri

Amasya kenti; Anadolu yarım adasının kuzeyinde, Karadeniz Bölgesi'nin orta bölümünde, 40° 15' ve 41° 03' kuzey enlemleriyle 35° 00' ve 36° 30' doğu boylamları arasında yer almaktadır [1]. Kuzeyden Samsun, batıdan Çorum, güneyden Yozgat, güneydoğu ve doğudan Tokat illeri ile çevrilidir.

Amasya'nın ilçeleri; Merkez (74.393), Merzifon (67.281), Taşova (57.050), Suluova (54.123), Gümüşhacıköy (29.795), Göynücek (17.614) ve Hamamözü (6.161)'dür [2].

Dağlarla çevrili şehir, Yeşilırmak nehrinin doğu-batı doğrultusunu aldığı kesimde, nehrin iki kıyısında kurulmuştur. Yeşilırmak'ın kuzey kıyısındaki kale kalıntıları, kral mezarları ile Yeşilırmak arasında yerleşim alanı dar olduğundan, yerleşme ince bir şerit oluşturur. Şehrin asıl yerleşim ve gelişim alanı Yeşilırmak'ın güney kıyısındadır. Dar bir vadide kurulmuş olan şehrin her döneminde ilk kurulduğu yerde bulunmasının sebebi bu konumuyla ilgilidir (Resim 2.1).

Resim 2.1 . Amasya Kenti genel görünüm (2007)

Amasya; karayoluyla Samsun'a 131 km, Çorum'a 92 km, Tokat'a 114 km, Yozgat'a 196 km ve başkent Ankara'ya 336 km uzaklıktadır . Ayrıca Samsun-Sivas arasındaki demiryolu hattı Amasya ve ilçesi Suluova'dan geçmektedir.

Sanayiden çok tarım ile ayakta duran şehir, son yıllarda verilen teşviklerin de etkisi ile sanayileşmeye başlamıştır. Elması ile ün yapmış olan Amasya'da günümüzde üreticiler daha çok kiraz üretimine yönelmişlerdir.

Amasya'nın Taşova ilçesi, Türkiye'nin doğuya açılan kapılarından biri olmasına rağmen bunun şehre getirisi yok denecek kadar azdır.

Amasya, tarihteki önemli birçok olaya ve milattan öncesine dayanan tarihiyle çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması nedeniyle zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bozulmamış tarihi eser ve tarihi mekanları ile kültür turizminde önemli bir yeri vardır. Yerli / yabancı birçok turist yaz aylarında hatırı sayılır derecede Amasya nüfusu artırmaktadır. Son dönemde kentin bu özelliğini daha ön plana çıkarmak için çalışmalara başlanmıştır.

Amasya şehrinin bilinen ilk adı "Amaseia"dır. İlk kuruluş yeri günümüzdeki kalenin olduğu tepe olarak kabul edilir [1].

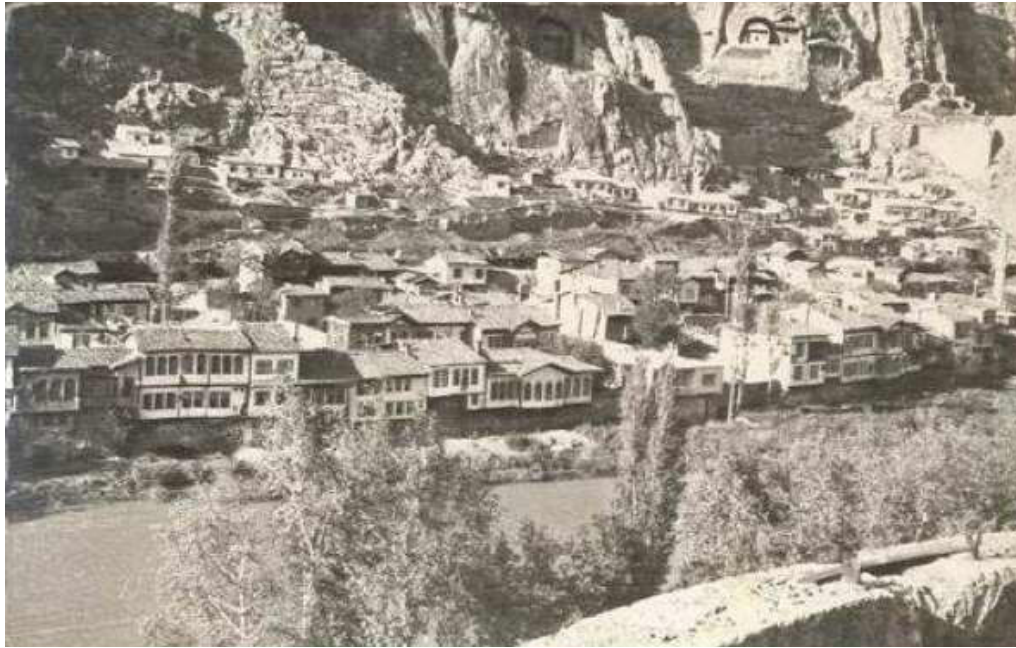
Amasya sırasıyla; Hititler, Frigler, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Doğu Roma İmparatorluğu ve Danişmendliler'in himayesinde kalmış daha sonra Selçuklu hükümdarı Sultan Mesud Amasya'yı alarak başkent yapmıştır [2].

1243 Köseadağ Savaşı ile Moğollar, 1258'de Moğol imparatorun ölümü ile İlhanlılar ve 1341'de İlhanlılardan ayrılan Eretna Devleti Amasya'ya hakim olmuş ve onlardan ayrılan Şadgeldi Paşa Amasya Beyliğini kurmuştur [2]. Ancak diğer beyliklerin Amasya'ya olan ilgileri nedeniyle Amasya Beyliği Osmanlı Devleti'nin himayesine girme teklifinde bulunmuş ve Sultan Murad teklifi kabul ederek Şehzade Yıldırım Bayezid'i Amasya'ya göndermiştir.

Böylece Amasya Beyliği, Osmanlı Devleti'nin bir eyaleti, Yıldırım Bayezit de bu eyaletin ilk valisi olmuştur [1].

Yıldırım Bayezit'ten sonra; Çelebi Mehmet, Şehzade Murat, Şehzade Mehmet (Fatih Sultan Mehmet), II. Bayezit, Şehzade Ahmet gibi birçok Osmanlı devlet adamı Amasya'da yetişmiş, valilik yapmıştır. Bu nedenle şehre 'Şehzadeler Şehri' denmektedir.

Osmanlı Devleti'ne ait birçok önemli tarihi esere sahip olan Amasya'da Selçuklular, Moğollar, İlhanlılar gibi devletlerinde eserleri mevcuttur. Yeşilirmak boyunca uzanan 'Yalı Boyu Evleri'nin yanı sıra, bu devletlere ait çeşitli zamanlarda yapılmış, anıtsal yapı olarak tescilli birçok esere sahip olması bakımından Amasya tam bir tarihi kent havasındadır (Resim 2.2)

Resim 2.2 . Amasya Kenti yalı boyu (20. yy., H. Menç'ten)

Sultan II. Bayezid'in emriyle Amasya Valisi Ahmet Bey tarafından Mimar Şemsettin Ahmet Bey'e yaptırılan Sultan II. Bayezid Külliyesi (M 1481-1486), Gıyasettin II. Keyhüsrev tarafından Amasya Valisi Seyfettin Torumtay'a

yaptırılan Gök Medrese (M 1266-67), İlhanlı hükümdarı Olcayto Mehmet Hüdabende tarafından yaptırılan Amasya Darüşşifası (Bimarhane, M 1308-1309), 1758 yılında Amasya Mutasarrıfı (Sancak Yöneticisi) Hacı Mehmet Paşa tarafından Mimar Mehmet Kalfa'ya yaptırılan Taş Han (M 1758), Selçuklu Emirlerinden Necmeddin Ferruh Bey tarafından yaptırılan Burmalı Minare Camii (M 1237-1247) bunlardan yalnızca birkaçıdır [3].

Tüm bu veriler ışığında; Amasya şehrinin ev sahipliği yaptığı devletler için önemli bir yerinin olması, ticaret yollarına yakınlığı ve sayısız tarihi esere sahip olmasının, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin önemini bir kat daha artırdığını söyleyebiliriz.

2.2. Geleneksel Türk Ticari Hayatı

Türklerin yerleşik yaşama ait en eski ticari etkinlikleri, elbette Orta Asya'da başladı. En eski Türk dükkan ve çarşıları da Orta Asya şehirlerinde meydana getirilmiştir. Özellikle Selçuklu Devleti'nin kurulmasıyla Türklerin çeşitli uygarlıklarla ilişki ve kültür alışverişi genişleme kaydetmiştir. 1071 Malazgirt zaferi ile Türkler için Anadolu'da yeni bir vatan kurma dönemi başlamıştır [4].

Ticaret açısından önemli bir coğrafi konumda olması nedeniyle Anadolu'da ticaret, her zaman için büyük önem taşımıştır. Türkler Anadolu'ya girdikten sonra ticaret yapılarına gerekli önemi vermiş ve çeşitli yapı türlerini inşa etmişlerdir [5].

Anadolu şehirlerine yerleşme başladığı zaman, çeşitli işler ile birlikte ticareti de geçim alanı olarak seçen Türkler, o sırada Anadolu şehirlerinde mevcut ticari yapıların yanı sıra yeni ticari yapıları da inşa etmiştir.

İslamiyet'in yayılması ile mevcut şehirler bir takım değişikliklere uğramıştır. Müslümanlar için önemli yeri olan cuma namazının, o dönemde günümüzden farklı olarak şehir merkezlerinde büyük camilerde kılınması zorunluluğu

camilerin şehrin tam merkezinde yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum elbette ticaretin kendiliğinden camii yönünde oluşan akslarda gelişmesine dolayısıyla ticari yapıların da şehir merkezlerinde konumlanmalarına neden olmuştur. Şehrin ana yolları burada açılmış, en büyük canlılık buralarda olmuştur.

Osmanlı şehrinde çarşı ile önemli camilerin şehir dokusunda yerlerini belirleyen şey, Osmanlı toplumunun sosyal, ekonomik, kültürel ve dinsel yapısının yaşayan dinamik gücüdür. Şehirde oturanların gündelik yaşamlarında hareket istikametlerinin merkeze yönelik olması, yolların da buraya açılması, yine toplumsal dinamiğin özüne bağlı canlı bir güç halinde şehrin fiziksel çehresini belli biçimlere göre bir oluşuma götürecektir [6].

2.3. Geleneksel Türk Ticari Yapıları

Türk tarihinde ekonomik ve sosyal yönlerden ticaretin daima önemli bir rolü olmuştur ve ticaret yapıları mimarlık tarihinde bağımsız bir tür olarak ortaya çıkıp gelişmesini sürdürmüştür.

Çarşı

Çarşı kelimesi Farsça Cıhar-suk (=Dört sokak) kelimesinden türemiş, alış-veriş etmeye elverişli iki tarafı dükkan, üstü örtülü veya açık, sokak veya meydanlara verilen isimdir [4].

Çarşı, yerleşim merkezinin topoğrafyası, hinterlandı, liman ve transit yollarla ilişkisi, ticaret kapasitesi vb. gibi değişken faktörlere bağlı olarak, her şehirde farklı ölçülerde bir yayılma alanına sahiptir. Küçük yerleşme birimlerinde, çoğunlukla bir veya birkaç sokaktan ibarettir. Ancak irili ufaklı merkezlerin hepsinde de, sık dokulu bir yol şebekesinin cadde ve sokaklarına sıralanmış dükkan hacimleri ile çarşı oluşur [7].

Türk çarşılarının bir özelliği de kapalı çarşılar a fazlaca önem verilmiş olmasıdır. Yabancı araştırmacıların yazılarında, Türk çarşıları konusunda hemen sadece İstanbul'daki kapalı çarşıdan bahsedilmesi de verilen bu önemi göstermektedir [4].

Kapalı çarşıların, üstü açık çarşılarda dükkanların önündeki sokakların, yağmurlu ve soğuk bölgelerde öncelikli sorunun ısı sorunu olacağından yağmurdan değil yakıcı sıcaktan korunmak amacıyla, en başta sıcak yörelerde görüldüğü ve gelişerek yayıldığı düşünülmektedir [6].

Kapalı Çarşılar; üstü örtülü bir tek sokak ve etrafında dükkan (Edirne Ali Paşa Çarşısı), birbirini kesen iki sıra yol kenarına dizilen iki sıra dükkan (İstanbul Mısır Çarşısı) ve üstü kapalı birçok sokak ve etrafındaki dükkanlar (İstanbul, Kayseri Kapalı çarşıları) olmak üzere 3 grupta toplanabilir [4].

Arasta

Arasta; yapıların üzerine gelen saçak anlamına gelen arastak sözcüğünden gelmektedir [9]. Sıra sıra dizilmiş dükkan olarak da tanımlanabilir. Diğer bir deyişle üstü örtülü veya saçaklı çarşılar a denir [4].

Arastalar perakendecilerin ve imalatçıların aynı türden mallarının, bitişik tezgahlarda yer aldığı sokaklardır. Bu sokaklar Osmanlı şehirlerinin önemli bir parçasıdır.

Sokaklar ticari faaliyetin çevresel dağılımının motifleri olmuşlardır. Eğer arastayı sokak marketi türünde tanımlarsak; bir yapıya dönüşmüş olacağından sokak tanımı kavramsallaşır [10].

2.4. Bedestenlerin Kökeni ve Gelişimi

Bedesten kelimesinin aslı bezistan veya bezzazistan olup zamanla bedesten haline gelmiştir. [4,6,10,11,12].

Kapalı çarşı, arasta ile bedesten, birbirine karıştırılmaktadır. Mimari özelliklerinde farklılıklar bulunsa da bazı örnekler oldukça benzer mimari nitelikleri ortaya koyar. Fonksiyonlarına bakıldığında bedestenler şehrin odak noktasında olduğu düşünülen ticari yapılardır. [10]

Bedesten, etrafındaki ahşap yapılmış olan dükkanların arasında kagir kütleleriyle yükselen belirgin bir yapıdır ve Türk şehirciliğinde ticaret bölgesinin özünü, çekirdeğini oluşturmaktadır [11]. Yüksek taş yapıları ve kubbeleriyle bir iç kale gibi yükselerek her yönden dikkatleri çekebilen bedestenler, yangından ve hırsızdan sıkı şekilde korundukları için şehrin kasası, esnaf teşkilatının arşivi durumundadır [12].

Çarşı bölgesinin hakim bir yerine yapılan bedesten, fonksiyonları ile en önemli ticari faaliyetlerin odaklandığı kurum olarak bir beyindir ve dikkat çekici mimarisiyle de adeta ticaretin kalesi olarak görülmektedir [7]

2.5. Bedestenlerin Yapısı ve İşleyişi

Bedestenler genellikle ticari anlamda yoğun olan kent merkezlerinde yapılmışlardır. İslam Ansiklopedisi'nde doğruluğundan emin olunamayacağı belirtilmişse de M. Cezar, büyük çaptaki doğal afetlere maruz kalanların dışında şehirlerin fiziksel dokusunda ticaret alanlarının yerinin pek değişmemesi, Evliya Çelebi'nin yaşadığı yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun durgunluk evresine girdiği ve sonradan gerilemeye yöneldiğinden şehirlerde ticari anlamda ciddi sayılabilecek değişiklik olmaması gibi nedenlerden Evliya Çelebi'nin Türkiye sınırları içinde bedestenleri olan şehir ve kasabaları aşağıdaki şekilde sıralamasının güvenilir olduğunu belirtmiştir.

Buna göre; İstanbul'da üç, Kütahya, Urfa, Kayseri, Edirne, Afyonkarahisar, Manisa, Kahramanmaraş ve Gaziantep'te iki, Bursa, Bolu, Trabzon, Şebinkarahisar, Ladik, Tosya, Erzurum, Amasya, Bayburt, Erzincan, Vezirköprü, Ankara, Konya, Zile, İnebolu, Bitlis, Van, Kırklareli, Tokat, Akhisar, Menemen, Aydın, Tire, Denizli, Nazilli, Milas, Antalya, Alanya, Tarsus, Adana, Sivas, Diyarbakır ve Tekirdağ'da birer tane bedesten bulunmaktadır. Bunların dışında Balkanlarda da; Pravadi, Silistre, Filibe, Sofya, Bosna, Belgrad, Banaluka, Üsküp, Manastır, İştıp, Budin, Yanbolu, Selanik, Vardar Yenicesi, Karaferye, Serez, Bender Yenişehirinde ve adalardan da Rodos'ta birer bedesten bulunmaktadır.

Ayrıca mimari şemalarındaki biçimlenmeden anlaşılacağı üzere bedestenler kıymetli mal, özellikle de para ve mücevherlerin saklanıp güvenceye alındığı yerlerdir. Para ve mücevherlerin saklanması açısından zamanımız bankalarının kiralık kasalarının yerini tutmaktaydı. Bedestene emanet şeklinde konarak saklanan para, mücevher, değerli eşya, tüccar malı gibi şeyler kayıt altına alınır böylelikle sonradan çıkabilecek sorunların önüne geçilirdi. Bu emanetler için küçük miktarlarda para da alınmış, bu para bedestenin kendi sorunları ve bedestendeki görevliler için kullanılmıştır [6].

Bedestenler kumaş ve bez satılmak için yapılmış, zamanla ticari hayatın çekirdeğini oluşturmaya başlamış; mücevher, altın, ipekli kumaş vb. kıymetli malların alım-satımına tahsis edilmiştir. Bedestenlerin gündüz ve gece bekçileri ile günümüz brokerlarının işini üstlenen bedesten görevlileri devlet kontrolü altında tutulmuşlardır [13].

Genel anlamda bedestenlerin Osmanlı yaşamındaki yerlerini şu şekilde özetlemek mümkündür. Bedestenler;

- Şehirlerde ticaretin ağırlık merkezinde bulunurlardı,
- Ticari yaşamda, binalarının mimari özellikleriyle değerli malların güvenceye alınışının, ticari eylemler bakımından da, doğruluk ve kurumsal güvenilirliğin bir temsilcisiydi,

- Yarı resmi bir ticaret kuruluşuydu,
- Devlet ile esnafın ve loncaların karşılıklı ilişkilerinde baş role sahipti,
- Zamanımız bankalarının kiralık kasaları gereksinimini karşılardı.

2.6. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Tarihi

2.6.1. Yapının Adı ve Yeri

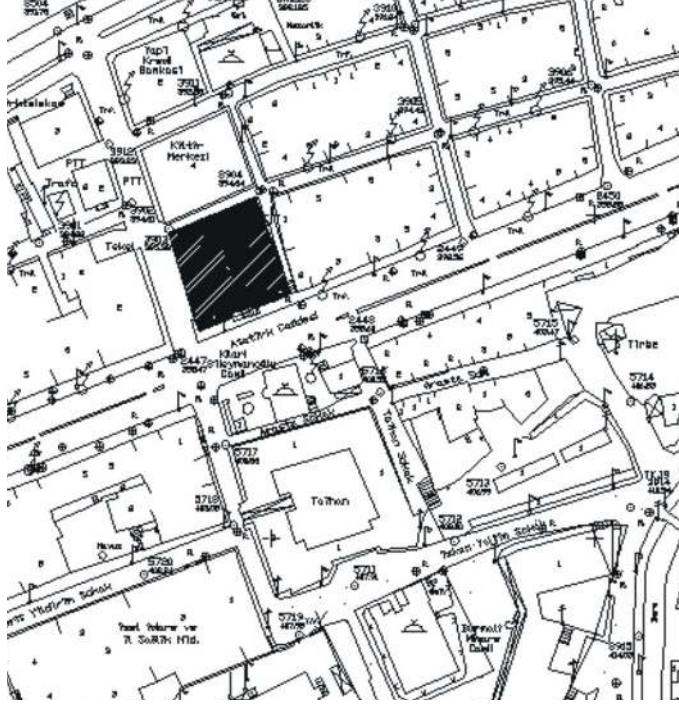
Yapının tam adı tapu senedinde 'Kapu Ağası Hüseyin Ağa Bedesteni' olarak geçmektedir ancak uzun tekrardan kaçınmak amacıyla bundan sonraki kısımda 'Hüseyin Ağa Bedesteni' olarak kullanılacaktır (Bkz EK-16 Tapu Senedi). Amasya ili, Merkez ilçe, Dere Mahallesi, Ekin Pazarı mevkiinde bulunan Kapu Ağası Hüseyin Ağa Bedesteni, tapunun; 15 pafta, 200 ada, 19 parselinde kayıtlıdır

Bedestenin güney cephesi, Amasya'nın en yoğun trafik hattı olan Atatürk Caddesi'ne bitişik durumdadır. Batısından Atatürk Caddesi ile şehrin ikinci yoğun aksı olan, ırmak kenarındaki Ziya Paşa Bulvarı'nı bağlayan yol geçmektedir (Şekil 2.1). Yolun hemen yanında, bedestenin karşısında Belediye'ye ait alışveriş merkezi yapım çalışmaları devam etmektedir.

Doğusunda, kesin inşa tarihi de bilinmemekle birlikte, yapısı ve mimari elemanları itibariyle bedestenin yapılışından sonraki bir tarihte yapıldığı anlaşılan arasta bulunmaktadır.

Bedesten'in kuzeyindeki Özel İdareye ait dört katlı bina eserin algılanmasında sorun oluştursa da batısından ve güneyinden geçen yol yapının algılanmasını sağlamaktadır.

Bedesten Kilari Süleyman Ağa Camii, günümüzde kullanılamayacak derecede harap durumda bulunan Taş Han ve Burmalı Minare Camii ile tarihi bir ticari aks oluşturmaktadır. (Resim 2.3.,2.4.,2.5) (Şekil 2.2)

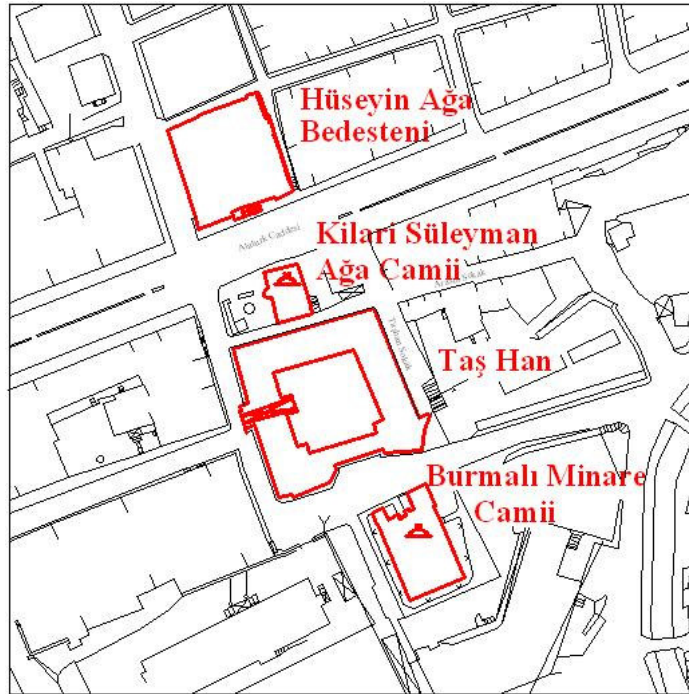
Şekil 2.1. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin yakın çevresi

Resim 2.3. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kileri Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmalı Minare Camii'nin oluşturduğu tarihi aks (2007)

Resim 2.4. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kılari Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmalı Minare Camii'nin oluşturduğu tarihi aks (2007)

Şekil 2.2. Hüseyin Ağa Bedesteni ve tarihi aks

Resim 2.5. Hüseyin Ağa Bedesteni, Kiları Süleyman Ağa Camii, Taş Han, Burmalı Minare Camii'nin oluşturduğu tarihi aks (2007)

Amasya Kenti'nin önemli 4 tarihi eserinin birbirlerine bu derece yakın oluşu, bu bölgenin öteden beri Amasya kentinin merkezi konumunda olduğunun kanıtıdır ki G. Urak'a ait detayları çalışmalarda da bu bölgenin merkez olduğu belirtilmektedir [22, 23]. Bu da bedestenlerin kent merkezlerinde, ticaretin yoğun olduğu alanlarda olduğunun, ticaretin çekirdeğini oluşturduğunun bir göstergesidir. Bu bölge günümüzde de kentin merkezi olma özelliğini sürdürmektedir.

2.6.2. Kitabesi

Bedestenin batı cephesindeki kapısının hemen üzerinde 1,15m x 0,60m boyutlarında, mermer üzerine sülüs hatla harekeli olarak Arapça yazılmış, beş satırlık yapının inşa ve bani belirten kitabesi bulunmaktadır. (Resim 2.6)

Resim 2.6. Hüseyin Ağa Bedesteni kitabesi (2007)

Kitabe metni:

- 1 قد بنى هذا البناء صاحب الخيرات باني مباني الميراث حسين اغا ابن
- 2 عبد المعين الشهير بقبر اغاسي في العتبة العلية لسلطان البحرين وناقان
- 3 البحرين السلطان بن السلطان السلطان بايزيد بن محمد خان خلد الله
- 4 سبحانه ملكه وسلطانه في ايام دولته من قراضة جوده واحسانه
- 5 تغمده الله تعالى بخفرانه في تاريخ سنة ثمان وثمانين وثمانماية

Okunuşu:

- (1) Kad bena haze'l-bina' sahibü'l-hayrat bani mebani'l-meber-rat Huseyn Ağa ibn
- (2) Abdi'l-Muin eş-şehir bi-Kapu Ağası fi'latabeti'l-aliyye li-Sulatni'l-berreyn ve Hakani'l-
- (3) Bahreyn Es-Sultan ibni's-Sultan es-Sultan Bayezid bin Muhammed Han halled Allahu
- (4) Subhanehu mülkehu ve sultanehu min eyyami devletini min kurazati cudihi ve ihsanihi
- (5) Tegammedehu'llahu Teala bi-gufranihi fi tarih sene semanin ve semaninie

Tercümesi:

İki kara parçasının Sultanı ve iki denizin Hakanı Sultanın oğlu Sultan, Allah saltanatını ve buyruğunu devamlı kılsın, Muhammed Han oğlu Bayezid Han zamanında Kapı Ağası diye şöhrat bulan ve hayrat yaptırmış olan Abdü'l-Muin oğlu Hüseyin Ağa cömertliğinin ve ihsanının bir bedeli olarak 888 yılında bu binayı yaptırdı. Allah mülkünü ve sultanlığını devamlı kılsın [17,19].

Bedestenin bu kitabesi sayesinde H.888 / M.1483 yılında Kapı Ağası Hüseyin Ağa tarafından yaptırıldığı kesin olarak bilinmektedir.

2.6.3. Banisi

Bedestenin banisi Kapı Ağası Hüseyin Ağa, şehzadeliğinde Amasya valisi olan Sultan II. Bayezid ile Amasya'da birlikte olmuş, 1481'de Osmanlı tahtına geçtiğinde de onunla birlikte İstanbul'a gitmiştir. Bu nedenle yaptırdığı eserler Amasya ve yakınlarındaki Sonisa ile İstanbul'dadır [19].

Kapı Ağası Medresesi de Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmış olup bedesten ile tarih dışında aynı içerikte bir kitabeye sahiptir [8,17,19,20]. Medrese önündeki çeşmenin kemeri üzerinde ise kitabe yazılmak için mermer bir levha konmuş ancak yazı taşçı ustası tarafından kazınmadığından öylece kalmıştır [19].

2.6.4. Tarihçesi

Evliya Çelebi, 1483 yılında yaptırılan Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nden 'Çoğu çarşıları Bursa Pazarı gibi kagir ve kavidir, kale gibi kubbelerle süslü, dört demir kapılı bedestanı, Bayezid Han Camii tarafındadır' cümleleri ile bahsetmektedir [16].

Arastanın, bedestenin doğu cephesindeki pencereleri kapatacak derecede

yüksek olarak yapılmış olması ve arastanın 2 tarafındaki dükkanların arasındaki sokak kemerlerinin bedestende görülmeyen nitelikte, çift merkezli sivri kemer şeklinde yapılması; bedestenin doğusunda bulunan arastanın, bedestenin yapılışından sonraki bir tarihte yapıldığını açıklamaktadır (Resim 2.7-9).

Resim 2.7. Bedesten, yapı genelinde basık kemerlere sahiptir (2007)

Resim 2.8. Bedesten, yapı genelinde basık kemerlere sahiptir (2007)

Resim 2.9. Arasta kemerleri sivri kemer türündedir (2007)

Arastanın, bedestenin doğu girişinin tam karşısına denk gelen dükkanın daha önceki dönemde bedestenin doğusunda bulunan ahşap hana bir geçiş olduğu eski bir fotoğraftan anlaşılmaktadır ki günümüzde de bu dükkanın üst örtüsünün tonoz niteliğinde olması bunu kanıtlamaktadır (Resim 2.10). Ayrıca aynı fotoğraftan, bedestenin doğu girişi ile söz konusu tonoz örtülü dükkan arasının bir kubbe ile örtüldüğü anlaşılmaktadır (Resim 2.10).

Yapılan araştırma sonucu elde edilen; bedestenin, Amasya ilinin 1915 yangınından sonraki durumunu gösteren fotoğraflar, çok net bir şekilde olmasa da bedestenin bir dönem ahşap çatı ile örtüldüğü ve fotoğrafların ait olduğu dönemde bu çatının çökerek bedestenin iç kısmını doldurduğunu düşündürmektedir (Resim 2.10, 2.11). Bedesten duvarlarının keskin bir biçimde belli olması ve bedestenin toprak ile o derece dolmuş olamayacağı

bu düşünce'nin nedenidir.

Resim 2.10. 1915-1925 yılları arası güney ve doğu cephesi (H. Menç'ten)

Resim 2.11. 1915-1925 yılları arası batı cephesi (H. Menç'ten)

1915-20 arasındaki döneme ait olan Resim 2.10'de bedestenin batı beden duvarının yaklaşık olarak pencere alt kısmına denk gelen yerinin güney-kuzey doğrultusunda devam ettiği görülmektedir. Buna rağmen bedestenin bugünkü kare formunu da koruyor olması, daha önceki bir tarihteki onarımda, bedestenin maddi imkansızlık ve ahşap çatının o derece büyük bir yapıyı örtemeyecek olması gibi nedenlerle özgün halindeki gibi tamamlanamadığını düşündürmektedir. Bu sayede günümüzdeki kuzey beden duvarının 19. yy. içerisindeki bir onarımda yapıldığı ve bu onarımda bedestenin, özgün halinden farklı olarak ahşap bir çatı ile örtüldüğünü söylemek mümkündür.

Semavi Eyice, aslında Ziya Bey'in Amasya'da bir şeyler yapmak gayreti ile köhne bulduğu bazı eski eserleri ortadan kaldırdığını, bedestenin de kubbelerini yıktırdığını ve halkın şikayeti üzerine yıkımı durdurduğunu belirtmektedir [19]

Ancak Halil İnalçık, 1863 – 1865 yıllarında Amasya mutasarrıfı olan Ziya Bey'den 'Onun Amasya Vilayetine kazandırdığı bayındırlık işleri arasında bir köprü, çarşı, bedesten, altı hükümet konağı, altı ilkokul, bir i'dadi (lise) mektebi, bir hapisane ve yollar sayılabilir demektir [21]. Halil İnalçık'ın yorumu ve elde edilen fotoğrafların yardımı ile, bedestenin; yeniden kullanılabilir hale getirilmesi amacıyla, Amasya mutasarrıfı Ziya Bey tarafından, 1863-1865 yılları arasında, özgün halindeki gibi değil de bugünkü kare planlı hali ile ahşap çatılı olarak onarıldığı kanaatine varılmıştır.

Bu onarımdan sonra ise bedestenin ahşap çatısının 1915-1925 yılları arasında çöktüğü ve uzun yıllar bu vaziyette kaldığı düşünülmektedir.

1957 yılında, yalnızca beden duvarları ayakta kalan bedestenin tamamen yıktırılarak yerine gelir sağlamak amacıyla inşaat yapılması teklifi Anıtlar Yüksek Kurulu'nca kabul edilmiş ancak karar hemen yerine getirilemediğinden bu kısımlar kurtulmuştur [11,17,19].

1965 yılında bedestenin kuzeyinde yıkılmış olan kısma, bedestenin temel

kalıntılarını da ortadan kaldıracak şekilde derin bir kazı yapılmış ve İl Özel İdaresince, günümüzde de mevcut olan iş hanı inşa edilmiştir [19].

Vakıflar Genel Müdürlüğüne 1970 yılında bedestenin rölövesi hazırlanmıştır. Aynı sene içinde hazırlanan onarım fişinde iç kısımda hafriyat yapılarak ortada yer alan ayağın meydana çıkarılması, duvarlarda sıva raspası yapılarak kemer ve tonozların üzengi izlerinin bulunması, çıkacak izlere göre restorasyon projesinin hazırlanarak Anıtlar Yüksek Kurulundan tasdik ettirildikten sonra imalata geçilmesinden bahsedilmektedir (EK-14).

1971-1973 yılında VGM tarafından restorasyon projesi hazırlanmış ve Anıtlar Kurulu onayı alındıktan sonra 1974 yılında yapılan onarımla bedesten bugünkü şeklini almıştır.

Bedestenin, 1974 onarımından önceki durumu VGM arşivinden elde edilen fotoğraflarda görülmektedir (Resim 2.12 - 2.24).

Resim 2.12. 1974 VGM onarımı öncesi batı cephesi (VGM arşivinden)

Resim 2.13. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içi doğu girişi (VGM arşivinden)

Resim 2.14. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içi (VGM arşivinden)

Resim 2.15. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içi (VGM arşivinden)

Resim 2.16. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içi (VGM arşivinden)

Resim 2.17. 1974 VGM onarımı öncesi güney cephesi (VGM arşivinden)

Resim 2.18. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içi güney girişi (VGM arşivinden)

Resim 2.19. 1974 VGM onarımı öncesi güney cephesi (VGM arşivinden)

Resim 2.20. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten içinden (VGM arşivinden)

Resim 2.21. 1974 VGM onarımı öncesi batı girişı (VGM arşivinden)

Resim 2.22. 1974 VGM onarımı öncesi güney girişı (VGM arşivinden)

Resim 2.23. 1974 VGM onarımı öncesi kuzey cephe (VGM arşivinden)

Resim 2.24. 1974 VGM onarımı öncesi bedesten doğusundaki arasta (VGM arşivinden)

2.6.5. Yayınlar ve araştırmalar

Eyice (1978), bedestenin banisini konu alan araştırmasında bedestenin tarihçesini ayrıntılı şekilde işlemiş, mimari özellikleri ve kitabesini aktarmıştır.

VGM'nin (1983), "Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler", adlı yayınında bedestenin kitabesinden ve genel özelliklerinden bahsedilmiş, yapıya ait birkaç fotoğraf verilmiştir.

Yüksel (1983), yapım tekniği, banisi, yapılış tarihi, mimari özellikleri ve kısa tarihinden bahsetmiş, çeşitli fotoğraflar ile restitüsyon (plan,kesit) çizimlerine yer vermiştir.

Tektaş (1983), bir makalesinde, bedestenin kitabesi ve banisinden bahsetmiştir.

Cezar (1985), "Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi" isimli kitabında bedestenin mimari özellikleri, banisi ve yapılış tarihinden kısaca bahsetmiş, batı girişinden bir fotoğraf ile rölöve (plan) çizimine yer vermiştir.

İslam Ansiklopedisinde (1992), Hüseyin Ağa Bedesteni'nin kitabesinden, kısa tarihçesinden ve genel özelliklerinden bahsedilmiş ve kitabe ile bir fotoğraf gösterilmiştir.

Urak, (1994) "Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi" isimli Doktora Tezi'nde bedestenin konumu, yapım tekniği, banisi, yapılış tarihi ve mimari özelliklerinden ayrıntılı biçimde bahsetmiş, çeşitli fotoğraflar ile rölöve (plan,kesit,görünüşler) ve restitüsyon (plan) çizimlerine yer vermiştir.

3. HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ’NİN BUGÜNKÜ DURUMUNUN TESPİTİ

3.1. Grafik Belgeleme

3.1.1. Yöntem

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni’ne ön inceleme için Haziran 2005’de gidilmiştir. Yapının, bölücü duvarlarla oluşturulan küçük dükkanlar halinde kullanıldığı, bu nedenle ölçüm çalışmaları yetkili mercilerden izin alınması gerektiği görülmüştür.

Amasya Vakıflar Şube Müdürlüğü’nden gerekli izin alındıktan sonra Temmuz 2005’de 4 kişilik bir grupla ölçüm için tekrar yapıya gidilmiştir. Ölçüm, klasik ölçme metodu ile yapılmıştır. Ölçümde şerit metre, laser metre, jalon, ip, su terazisi ve şakül kullanılmıştır. Yapının içinden ve dışından birçok fotoğraf çekilmek suretiyle belgeleme yapılmıştır.

Plan, kesit ve görünüş için yaklaşık 1/100 ve detaylar için yaklaşık 1/10 ölçekli krokiler çıkartılarak, ölçüler bu krokiler üzerine işlenmiştir. Yapının rölövesi alınırken önce plan ölçümleri yapılmıştır. Plan aşamasında ölçüler saat yönünde, soldan sağa doğru şerit metre ile sürekli ölçü alma yöntemi (running measurement) ve yapı içerisinde poligon noktaları belirlenerek üçgenleme metoduyla gerçekleştirilmiştir. Daha sonra cephelerin yatay ölçüleri alınmış; düşey kotlar için de su terazisi aracılığıyla $\pm 0,00$ hattı belirlenerek ölçümlendirme işlemi yapılmıştır. Ardından da plan krokileri üzerinden tespit edilen yerlerden geçirilen kesitlerin ölçümlendirilmesi yapılmıştır. Ölçümün kolaylıkla yapılabilmesi için içeride ve dışarıda ayrı $\pm 0,00$ kotu alınmıştır. $\pm 0,00$ kotunun üstünde bulunan ölçülere +, alttakilere – değerler verilmiştir. Daha sonra bu kotlar birleştirilmiştir.

Yapıya rölöve çalışması için her gidildiğinde çok sayıda fotoğraf çekilmiştir. Yapının fotoğraf ile belgelenmesinde iki ayrı Sony marka digital fotoğraf

makinesi kullanılmıştır. Bedestenin şehir merkezinde olması nedeniyle etrafındaki yoğun yapılaşma, dik açıdan yapının tümünü içine alan fotoğraflar elde edilmesini engellemiş, bu nedenle fotoğrafların bir kısmı parçalı çekilmiştir. Ancak yine de fikir vermesi amacıyla yapının tümünü gösteren perspektif fotoğraflar da çekilmiştir.

Büro çalışması aşamasında, arazide elde edilen ölçümler ve fotoğraflar bilgisayara aktarılmıştır. Yapıya ait plan, kesit ve görünüşler alınan ölçülere göre bire bir ölçekte hazırlandıktan sonra bu çizimler çekilen çok sayıda fotoğraf kullanılarak işlenmiştir. Çizimlerin hazırlanmasında Autocad 2005 programı; fotoğrafların düzenlenmesinde Corel Draw 12 programı kullanılmıştır. Çizim aşamasında eksik ölçüler tespit edilmiş ve bunların tamamlanması için tekrar tekrar yapıya gidilmiştir.

Hüseyin Ağa Bedesteni ile ilgili VGM ve Amasya Vakıflar Şube Müdürlüğü arşivinde araştırmalar yapılmış, yapıya ait eski fotoğraf, bilgi ve belgeler elde edilmiştir.

3.1.2. Rölöve çizimleri

Bedestenin bugünkü durumunu gösteren rölöve çizimleri bu bölümde yer almaktadır. Rölöve çizimleri kapsamında Hüseyin Ağa Bedesteni'nin vaziyet planı, normal kat planı, asma kat planı, kesitler ve görünüşler bulunmaktadır (Bkz. EK-1 Rölöve çizimleri).

Bedestenin rölövesinin hazırlanmasında; VGM arşivinde bulunan rölöve çizimleri (1971-1972) ve G. URAK'a ait rölöve çizimlerinden (1994) faydalanılmıştır (Bkz EK 12, EK 13).

3.2. Yapının Tanımlanması

3.2.1. Yöntem

Hüseyin Ağa Bedesteni; genel tanımlama, dış tanımlama ve iç tanımlama şeklinde ele alınarak tanımlanmıştır.

Yapının; mevcut durumu, konumu, çevre ile olan bağlantısı, boyutları ve yapısal durumu genel tanımlamada anlatılmıştır.

Dış tanımlamada; yapının en çok kullanılan girişinin bulunduğu batı cephesinden başlayarak sırasıyla kuzey, doğu, güney cephesi ve üst örtü anlatılmıştır. Yapının tüm elemanları boyutları verilerek tanımlanmıştır. Yükseklikler $\pm 0,00$ kotuna göre verilmiştir. Her cephe için rölöve çizimlerinin yer aldığı tablolar oluşturulmuştur. Tablolarda; yapı elemanları, kullanılan malzemeler ve bunların durumlarını gösteren fotoğraflara yer verilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır.

İç tanımlamada ise; bedesten içindeki ve dışındaki tüm mekanlar tek tek ele alınarak rölöve çizimlerinin de yer aldığı tablolar oluşturulmuştur. Mekan tanımlamasında, önce tüm mekanlar numaralandırılmıştır. Bu mahallerdeki yapı elemanları numaralandırılması ise soldan başlayarak saat yönünde yapılmıştır. Bu şekilde oluşturulan tablolarda; mekanın yerini gösteren bir anahtar plan, mekanın planı, yapı elemanları, kullanılan malzemeler ve bunların durumları ile gerekli olan açıklamalar simgesel şekillerle birlikte yer almaktadır. Zemin ve üst örtü ile ilgili bilgilere de iç tanımlama tablolarında yer verilmiştir.

3.2.2. Genel tanımlama

Hüseyin Ağa Bedesteni; Amasya ili, Merkez ilçe, Dere Mahallesi, Ekin Pazarı Mevkii'nde eğimli bir arazide konumlanmıştır. Bedestenin batısında Atatürk

Caddesi ile Ziya Paşa Bulvarı'nı bağlayan yol ve yolun hemen bitiminde eskiden tekel binasının olduğu yerde şimdi alış-veriş merkezi yapılmaktadır. Kuzeyinde Özel İdare'ye ait bir iş hanı, doğusunda bir arasta güneyinde ise Atatürk caddesi ve caddenin hemen bitiminde ise Kılari Süleyman Ağa Camii bulunmaktadır.

Hüseyin Ağa Bedesteni 754,26 m²'lik bir parselde oturmaktadır [20]. Yapı bugünkü haliyle, dıştan 29,46 m x 25,49 m, içten 23,58 m x 22,85 m boyutlarında kareye yakın bir plana sahiptir. Beden duvarlarının kalınlıkları 1,20 m ile 1,50 m arasında değişmektedir.

Bedestene, kitabenin bulunduğu batıdaki giriş kapısından, doğudaki arasta çıkışından ve güneydeki kapısından girilebilmektedir. Güney cephesinde, bedestenin güney girişi ile Atatürk caddesi arasındaki kot farkı, yol çalışmaları nedeniyle yıldan yıla artmış ve günümüzde bedestene on yedi basamak inilerek girilir hale gelmiştir.

Kuzey cephesinde, güney-kuzey doğrultusundaki beden duvarları; restitüsyon çalışmasına açık bir kaynak teşkil etmektedir. Söz konusu duvarlar, yapının özgün halinde 6 kubbeli olduğuna işaret edecek şekilde, tamamlanmamış, devam eder nitelikte bırakılmıştır. (Resim 3.1)

3.2.4. Dış tanımlama

Batı Cephesi

Yapının kuzey ve güney kısımları arasındaki kot farkının açıkça görüldüğü batı cephesinde bedestenin üç yönde girişi olmasına rağmen en çok kullanılan girişi bulunmaktadır. Kitabenin de bu cephedeki kapının üzerinde olması batı cephesinin, yapının ön cephesi olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. (Resim 3.1)

Resim 3.1. Batı cephesi (2007)

Yapının ilk yapıldığı dönemden kalma, bu cephedeki dükkanlara ait tuğla kemer izleri bulunmaktadır. Söz konusu izlerden girişin sağ tarafında üç adet, sol tarafında, yıktırılan kısımda ise bir kemerin yarısı bulunmaktadır. Girişin hemen yanlarında olan doğrusal tuğla izleri; buralardaki dükkanların üzerinin diğerlerinden farklı olarak giriş kısmı ile birlikte tasarlandığını göstermektedir (Resim 3.2).

Batı cephesinde giriş 2,22 x 2,47 m boyutlarında ve kesme taştan basık kemerli olarak yapılmıştır. Kesme taş alın üzerinde; 1,15m x 0,60 m boyutlarında, mermer üzerine sülüs hatla harekeli olarak Arapça yazılmış kitabesi bulunmaktadır. Alnın üst kısmında tuğla kemer mevcut olup onun da üzerine tuğla tonoz izleri bulunmaktadır.

Batı girişindeki söz konusu tonozun üst hizasına kadar moloz taştan yapılmış olan beden duvarları bu hizadan itibaren iki sıra tuğla iki sıra moloz taş örgüsü şeklinde devam etmektedir.

Cephenin uzunluğu 29,46 m, duvarın ortalama yüksekliği saçağa kadar 9,30 m'dir. Cephedeki beş pencereden ortadaki 0,65 x 1,00 m, sağ ve sol yanında bulunan diğer 4 pencere 0,82 x 1,10 m boyutlarındadır. Pencereilerin tümü kesme taş s÷veli olup hepsinde demir parmaklıklar, tuğla alınlık ve taş tuğla karışık kemerler bulunmaktadır.

Güney ve doğu cephelerinde olduğu gibi bu cephede de beden duvarları iki sıra kirpi saçakla sona ermektedir.

Resim 3.2. Batı cephesindeki kemer izleri (2007)

Kuzey Cephesi

Kuzey cephesinde, güney-kuzey doğrultusundaki duvarlar doğu-batı doğrultusundaki duvar ile bir köşe oluşturmamaktadır. Çünkü sonradan yapılan kuzey beden duvarı ortadaki payelerden güney tarafındaki kemerlerin altı ve üzeri doldurularak yapılmış ve söz konusu duvarlar devam eder nitelikte bırakılmıştır. Bu duvarların ikisinde de yer yer bitkilenmeler vardır.

Bugün bedestenin ortasında kalmış olan dört ayak ile aynı ölçülerde, yapının dışında kalmış olan dört ayak birleştirilerek içeriden girişi olan bir dükkan şeklinde kullanılmaktadır. Bu dükkanın üzeri beton kubbe ile örtülmüş, kolonlar arasındaki kesme taştan yapılan küçük kemerin altı briketlerle doldurulmuştur.

Bedesten içindeki eşi gibi kesme taştan yapılmış olan, beton kubbeli bu kısmın her iki tarafında da girişleri dışarıdan olan üçer adet dükkan bulunmaktadır. Dükkanların bir kısmı tuğla, demir doğramalar ile, bir kısmı da briket ile oluşturulmuş olup dükkanların üzeri marsilya tipi kiremitlerle kaplıdır. Sonradan yapıldığı bilinen kuzey cephesi beden duvarında belirli bir örgü sistemi kullanılmamış, duvarın oluşturulmasında çoğunlukla tuğla ve moloz taş düzensiz olarak kullanılmıştır. Beden duvarları ile ortadaki payelere oturan tuğla kemerlerden sonra orta kısımda yalnızca tuğla yanlarda ise yalnızca moloz taş kullanılmış, duvarın üst örtü ile birleştiği kısım briketten yapılmıştır.

Kuzey cephesindeki pencereler diğer cephelerdekilerden farklılıklar taşır. Bu da cephenin sonradan yapılmış olduğunu gösteren işaretlerden biridir. Bu cephedeki 0,75 x 1,10 m boyutlarında dört adet pencere de diğer cephelerdeki gibi taş sövelidir ve demir parmaklıkları vardır. Ancak diğer cephelerdeki tuğla alınlık ve taş tuğla karışık kemerler bu cephedekilerde bulunmamaktadır. Bu da duvarların sonradan yapıldığına işaret etmektedir [17]. (Resim 3.3.)

Doğu Cephesi

Bedestenin doğu cephesinde bulunan arasta cephenin büyük bir kısmını kapatmaktadır. Arastanın üst kısmının bedestenin doğu cephesindeki pencerelerini kapatması, bedestenin, özgün halde, sadece tek katlı dükkanlarla çevrili olduğunu dolayısıyla da arastanın bedestene sonradan eklendiğini göstermektedir [17].

Resim 3.3. Kuzey cephesinde sonradan yapılan kubbe ve duvarlar (2007)

Arasta sokağı üstündeki kemerler çok sivri teğet kemerler türündedir. Bedesten ve dükkan kemerleri ile farklı özellikler taşımakta olup Osmanlı mimarisinde pek de karşılaşılmayan bir görünümüdür [17]. Tuğladan yapılmış olan bu kemerlerin ve bedestene bitişik dükkanların üzerinde bitkilenmeler olmuştur (Resim 3.4) Arasta dükkanlarının bir kısmı alaturka kiremit ile kaplanmışken bir kısmı Marsilya tipi kiremit veya alüminyum sac ile örtülmüştür.

Bedestenin bu cephesinde pencereler batı cephesindeki gibidir. Ortadaki pencere 0,65 x 1,00 m, sağ ve sol yanında bulunan diğer 4 pencere 0,82 x 1,10 m boyutlarındadır. Bu pencereler de kesme taş söveli olup hepsinde demir parmaklıklar mevcuttur. Bunlarda da tuğla alınlık ve taş tuğla karışık kemerler bulunmaktadır.

Resim 3.4. Arasta kısmı üst örtüsünde bitkilenme meydana gelmiştir (2007)

Bedestenin doğu girişi 2,24 x 2,56 m boyutlarında, kesme taştan basık kemerlidir. Arastanın doğu duvarında bedesten giriş aksında önceden bir giriş olduğu bugünkü izlerden anlaşılmaktadır [17]. Bugün arastaya; bedestenden geçilebilirken, güneyden on altı basamakla inilerek ya da kuzeyden girilebilmektedir. Bedestenin doğu cephesinin güney kısmında bedestene bitişik, alt katı dükkan olarak kullanılan iki katlı bir bina bulunmaktadır.

Güney Cephesi

Bedestenin güney cephesinde 17 basamakla inilen, kesme taş ve tuğla ile yapılmış alınlığı ve üst örtü izlerini muhafaza eden ortalama 2,17 x 2,70 m boyutlarında bir giriş bulunmaktadır. Duvarlar da girişin kemer üst hizasına kadar moloz taş, buradan sonraki kısımdan duvarın çatı ile iki sıra kirpi saçakla birleştiği yere kadar iki sıra tuğla iki sıra moloz taş kullanılmıştır. (Resim 3.5)

Resim 3.5. Güney cephesi (2007)

Bu cephede de batı cephesindeki duvarlarda olduğu gibi, bedestenin özgün halinde dükkanlarla çevrili olduğuna dair işaretler mevcuttur. Kemer izleri girişin hemen yanından gelen doğrusal tuğla izleri hizasındadır (Resim 3.6).

Resim 3.6. Güney cephesindeki kemer izleri (2007)

Güney cephede, 0,82 x 1,10 m boyutlarında olan 4 adet pencereden ikisi girişin batı tarafında diğer ikisi ise girişin doğu tarafındadır. Pencereilerin tümü kesme taş söve, tuğla örgü alınlık ve tuğla kemerlere sahiptir. (Resim 3.5)

Bedestenin güneybatı köşesinden güney cephedeki girişe kadar, pencerelerin orta hizasına gelecek yükseklikte bir dizi dükkan bulunmaktadır. Bu üç dükkan ve arasta kısmındaki şahıslara ait olan dükkanların kamulaştırılması ile ilgili VGM'nin talebi Ankara K.T.V.K.B. Kurulu kararlarıyla onaylanmıştır ancak henüz yıkımlar gerçekleştirilememiştir (Bkz EK-15) (Resim 3.7).

Resim 3.7. Bedesten güneybatı köşesindeki dükkanlar (2007)

Dış tanımlama tabloları

Yapının dış tanımlama tablolarında sırasıyla batı cephe, kuzey cephe, doğu cephe, güney cephesi ve üst örtü; yapı elemanları, boyutları, malzemeleri ve bozulmaları ile ele alınmıştır. Cephe tanımlamaları soldan sağa doğru yapılmıştır.

Yapının dış tanımlaması tablolar ile anlatılmıştır (Çizelge 3.1 – Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4. (Devam) Yapı dış tespit tablosu 4

KE 7		Güney cephesi orta bölüm	•						•	Kemerdeki tuğlaların büyük bölümü kırılmış, dökük durumdadır.			•
K 3		Güney cephesi orta bölüm		•					•	Kesme taş alınlıkta malzeme eksilmesi olmuştur. Genel olarak malzemeleri bozulmuş durumdadır.			•
DV 3		Güney kapı kemeri yukarısı					•		•	Genel olarak iyi durumdadır.	•		
P 1-k		Güney cephesi batı kısım	•	•					•	Pencerenin yaridan fazlasını cepheye sonradan yapılan dükkanlar kapamaktadır.	•		
P 1-l		Güney cephesi batı kısım	•	•					•	Pencerenin yaridan fazlasını cepheye sonradan yapılan dükkanlar kapamaktadır.	•		
DV 4		Güney dükkanlarının cephesi							•	Sonradan yapılan duvara metal doğ. monte edilmiştir.		•	
KB 1-c		Güney cephesi doğu kısım						•		Kurşun görüntüsü verilmiş olan betonarme mozaik malzeme sağlamdır.	•		
KB 1-d		Güney cephesi batı kısım						•		Çatıda kubbe aralarındaki kısım alüminyum sac kaplıdır..	•		

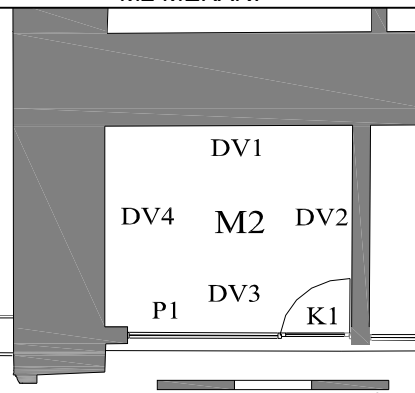
Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE: Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

3.2.5. İç tanımlama

İç Tanımlama Tabloları

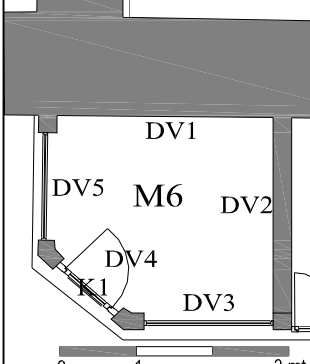
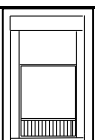
Yapının iç tanımlama tablolarında; bütün iç mekanlar boyutları verilerek tanımlanmıştır. Tüm mekanlara mahal numarası verilmiş ve bu mahallerin duvarları saat ibresi yönünde DV1, DV2, DV3, DV4 olarak numaralandırılmıştır.

Yapının iç tanımlaması tablolar ile anlatılmıştır (Çizelge 3.5 - Çizelge 3.39).

M2 MEKANI										GENEL BİLGİ				
										DV4 bedestenin özgün duvarıdır. DV1 bedestenin ilk yapıldığı dönemde olmayan, daha sonradan kuzey cephesini kapatmak amacıyla yapılan duvardır. Kalınlığı asıl beden duvarına yakındır. VGM'nin 1974'te yaptığı onarım esnasında yapılmış olan M2 mekanında DV2 betonarme olarak yapılmıştır ve DV3 dükkanın vitrini şeklinde kullanılmaktadır.				
YAPI ELEMANLARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM			
			Taşıyıcı						Yüzey		Açıklamalar	A	B	C
			T	KT	MT	K+T	A	BE	ÇD	S				
DV 1										•	Duvar çimentolu sıva ile sıvanmıştır.		•	
DV 2									•	•	Sonradan dükkanları bölmek amacıyla yapılan duvardır.		•	
DV 3									•		Dükkan giriş cephesidir, ahşap doğrama mevcuttur.		•	
K1								•					•	
DV 4										•	Duvar çimentolu sıva ile sıvanmıştır.		•	
TA								•					•	
DÖ											Döşeme karo mozaik kaplanmıştır.	•		

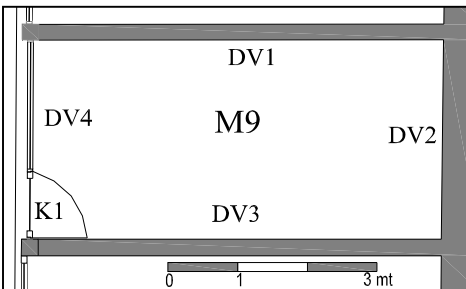
Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

Çizelge 3.10. Yapı iç tespit tablosu 6

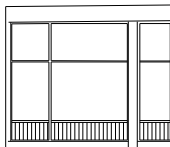
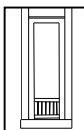
M6 MEKANI										ANAHTAR PLAN				
										VGM'nin 1974'te yaptığı onarım esnasında yapılmış olan M6 mekanında DV2, DV3, DV4 ve DV5 betonarme olarak yapılmıştır. DV1 bedestenin ilk yapıldığı dönemde olmayan, daha sonradan kuzey cephesini kapatmak amacıyla yapılan duvar olup kalınlığı asıl beden duvarına yakındır. DV4'te dükkanın metal giriş kapısı bulunmaktadır.				
YAPI ELEMAN LARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM			
			Taşıyıcı					Yüzey			Açıklamalar	A	B	C
			T	KT	MT	KT+T	A	BE	ÇD	S				
DV 1										•	Duvar çimentolu sıva ile sıvanmıştır.		•	
DV 2									•		Sonradan dükkanları bölmek amacıyla yapılan duvardır.		•	
DV 3									•		Sonradan dükkanları bölmek amacıyla yapılan duvardır.		•	
DV 4									•		Dükkan giriş cephesidir, metal doğrama mevcuttur.		•	
K1											Kapı metal malzemeden yapılmıştır.		•	
DV 5									•	•	Sonradan dükkanları bölmek amacıyla yapılan duvardır.		•	
TA								•					•	
DÖ								•			Döşeme ahşaptır.	•		

Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

Çizelge 3.13. Yapı iç tespit tablosu 9

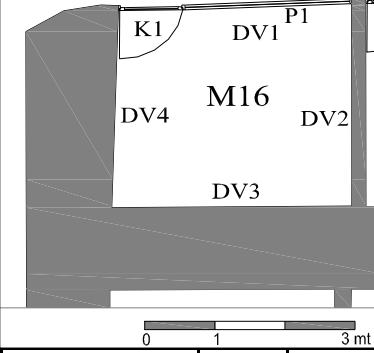
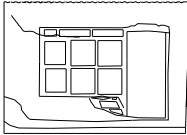
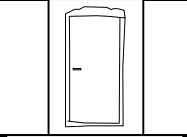
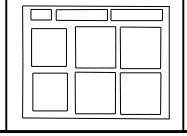
M9 MEKANI	
	

ANAHTAR PLAN
Bedestenin doğu cephesine yapılan M9 mekanında DV1,DV3 ve DV4 betonarme olarak yapılmıştır ve DV4 ile dükkanın vitrini şeklinde kullanılmaktadır. DV2 bedestenin özgün duvarıdır. M9 mekanı da VGM'nin 1974'te yaptığı onarım esnasında yapılmıştır.

YAPI ELEMAN LARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM				
			Taşıyıcı						Yüzey		Açıklamalar	A	B	C	
			T	KT	MT	KT+T	A	BE	ÇD	S					
DV 1												• Dükkanları bölmek amacıyla sonradan yapılan duvardır.	•		
DV 2												• Duvar çimentolu sıva ile sıvanmıştır.		•	
DV 3										•		Dükkanları bölmek amacıyla sonradan yapılan duvardır.	•		
DV 4										•		Sonradan yapılan duvara metal doğrama yapılmıştır.	•		
K1												Kapı metal malzemedен yapılmıştır.	•		
TA									•					•	
DÖ										•		Karo mozaik kaplıdır.	•		

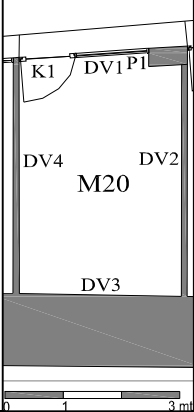
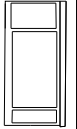
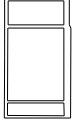
Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

Çizelge 3.20. Yapı iç tespit tablosu 16

M16 MEKANI										ANAHTAR PLAN				
										Dışarıdan bedestenin kuzeybatı köşesinde bulunan M16 mekanında DV4 bedestenin batı beden duvarı, DV3 sonradan yapılan kuzey beden duvarıdır. DV2 ise yandaki mekanla ile M16 mekanını ayırmaktadır. Dükkanın girişi DV1'deki kapıdandır.				
YAPI ELEMAN LARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM			
			Taşıyıcı						Yüzey		Açıklamalar	A	B	C
			T	KT	MT	KT+T	A	BE	ÇD	S				
DV 1									•	•	Sonradan yapılan duvara ahşap doğrama yapılmıştır.			•
K1								•			Kapı ahşap malzemeden yapılmıştır.			•
P1								•			Ahşap pencere kötü durumdadır.			•
DV 2									•	•	Dükkanları bölmek amacıyla sonradan yapılan duvardır.		•	
DV 3										•	Onarımda yapılan kuzey beden duvarıdır.			•
DV 4					•					•	Devam eder nitelikteki batı beden duvarıdır.		•	
TA								•					•	
DÖ									•		Şap vardır.	•		

Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

Çizelge 3.24. Yapı iç tespit tablosu 20

M20 MEKANI										ANAHTAR PLAN						
										Bedestenin dışında, kuzey cephesindeki mekanlardan olan M20 mekanında DV3 bedestenin sonradan yapılan kuzey beden duvarı, DV2 ve DV4 dükkanlar arasındaki bölücü duvarlar, DV1 ise giriş kapısının da bulunduğu duvardır.						
YAPI ELEMANLARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM					
			Taşıyıcı					Yüzey			Açıklamalar	A	B	C		
			T	KT	MT	KT+T	A	BE	ÇD	S						
DV 1													Sonradan yapılan duvara ahşap doğrama yapılmıştır.			
K1													Kapı ahşap malzemedен yapılmıştır.			
P1													Ahşap pencere kötü durumdadır.			
DV 2													Dükkanları bölmek amacıyla sonradan yapılan duvardır.			
DV 3													Onarımda yapılan kuzey beden duvarıdır.			
DV 4													Dükkanları bölmek amacıyla sonradan yapılan duvardır.			
TA																
DÖ													Şap vardır.			

Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

Çizelge 3.34. Yapı iç tespit tablosu 30

M30 MEKANI

ANAHTAR PLAN

M30 mekânı tam olarak bedesten girişinin karşısına denk düşmektedir. bu kısımdaki üst örtünün tonoz şeklinde olması bir dönem buranın da geçiş olduğunu düşündürse de bunun hakkında yeterli bilgi edinilememiştir.M30 mekanının giriş cephesi de arastadaki tüm dükkanlar gibi yeni malzeme ile (ahşap) tekrardan yapılmıştır.

YAPI ELEMAN LARI	FORMU	YERİ	MALZEME								DURUM			
			Taşıyıcı					Yüzey			Açıklamalar	A	B	C
			T	KT	MT	KT+T	A	BE	ÇD	S				
DV 1					•					•	Arasta orijinal dükkan arası duvarlarındandır.		•	
DV 2										•	Arastanın arkasındaki binalarla birleştiği duvardır.		•	
DV 3					•					•	Arasta orijinal dükkan arası duvarlarındandır.		•	
DV 4											Dükkan giriş cephesidir, ahşap doğrama yapılmıştır.		•	
KE1			•							•	Kemer çimentolu sıva ile sıvanmıştır.			
K1							•				Kapı ahşap malzemeden yapılmıştır.	•		
P1							•				Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır.	•		
P2							•				Pencereler ahşap malzemeden yapılmıştır.	•		
TA							•						•	
DÖ											Döşeme karo mozaik kaplanmıştır.	•		

Kısaltmalar: DV: Duvar, KB: Kubbe, KE: Kemer, P: Pencere, K: Kapı boşluğu, KB:Kubbe, TA:Tavan, DÖ:Döşeme, MR:Merdiven, T: Tuğla, KT: Kesme taş, MT: Moloz taş, K+T: Kesme taş+Tuğla, M+T: Moloz taş+Tuğla, BE:Betonarme, ÇD: Çimento harçlı derz, S: sıvalı, A: İyi, B: Orta, C: Kötü

4. ANALİZLER

4.1. Malzeme Kullanımı

Hüseyin Ağa Bedesteni'nin yapımında kullanılmış olan malzemeleri belirlemek ve değerlendirmek amacıyla malzeme kullanım analizi yapılmıştır. Bu analizde tarihi belgelerden, fotoğraflardan ve yerinde alınan notlardan faydalanılmıştır.

Bedestende kullanılan ana yapı malzemeleri taş ve tuğladır. Yapı genelinde moloz taş ve tuğla kullanılmış olup içerideki payelerde ve kapı kemerleri gibi yerlerde kesme taş ve yer yer tuğla kullanılmıştır.

Yapının beden duvarları, cephelerde pencerelerin alt kotundan aşağı kısımda moloz taş, yukarı kısımda ise 2 sıra moloz taş 2 sıra tuğla örgüsü ile almalı duvar tekniğinde örülmüştür (Resim 4.1, 4.2). Bedestenin iç kısmında ise yatayda ve düşeyde iki sıra tuğla bir sıra moloz taş örgüsü ile yapılmıştır. (Resim 4.3).

Yapıda moloz taş olan yerler batı, doğu ve güney cephelerde özgün halindeki gibi duruyorsa da kuzey cephede kemerlerin alt kısmında diğer cephelerdekinden farklı olarak bedesten içerisindeki gibi kullanılmış kemerlerin yukarı kısmında ise onarım esnasında düzensizce doldurulmak suretiyle kullanılmıştır. (Resim 4.4).

Kesme taşlar yapıda; taş kapı kemerleri ve alınlıkları ile kapıların iç kısımdaki tuğla kemerlerin bitiş noktalarında ve ortadaki payelerde kullanılmıştır (Resim 4.5-4.7)

Bedestenin bu son onarımında;

- Kuzeydeki özel idareye ait bina nedeniyle 6 kubbeli olarak yapılamamış ve yalnızca 4 kubbesi betonarme olarak yapılmıştır. Kubbe aralarında yeni

yapılan çatı üzerine alüminyum kaplama yapılmıştır.

- Bedesten içerisindeki kemerler ve gergiler de betonarme olarak yapılmıştır.

- Arasta kısmındaki dükkanlardan bazılarının boyutları ve malzemeleri değiştirilmiş, yeni malzeme ile onarılmıştır.

- Bedesten içerisine betonarme dükkanlar yapılmış, 4 ayak halinde zeminle birleşen payelerin ayak araları kapatılarak dükkan haline getirilmiştir.

- Bedestenin onarım öncesi fotoğraflarında kuzey cephesindeki dükkanların mevcut olması, bu cephedeki dükkanların bu son onarımda değil daha önceki bir tarihte yapıldığını göstermektedir (Resim 4.8)

- Bedestenin tamamında derzler, onarım esnasında açılmış ve çimento esaslı harçla yeniden yapılmıştır. Bu nedenle yapının tümünde çimento harçlı derzler görülmektedir.

Yapıda kullanılan malzemeler ve bulundukları yerler EK-2'de verilmiştir.

Resim 4.1. Pencerelerin alt kotundan aşağı kısımlarda moloz taş (2007)

Resim 4.2. Pencereilerin alt kotundan yukarı kısımlarda duvar örgüsü (2007)

Resim 4.3. Bedesten içerisinde kullanılan duvar örgüsü (yatay ve düşey iki sıra tuğla araları kaba yonu taş) (2007)

Resim 4.4. Kuzey cephede moloz taş kullanımı (2007)

Resim 4.5 Kapı kemer ve alınlıklarında kullanılan kesme taş (2007)

Resim 4.6. Kapı tuğla kemerleri bitiş noktalarındaki kesme taş (2007)

Resim 4.7. Bedesten içindeki payelerde kullanılan kesme taş (2007)

Resim 4.8. 1974 VGM onarımı öncesi kuzey cephe (VGM arşivinden)

4.2. Taşıyıcı Sistem Analizi

Hüseyin Ağa Bedesteni'nin strüktürel sistem analizi, iki ana başlık altında incelenmiştir.

Birinci grupta düşey taşıyıcı elemanlar; temel, bedesten içerisindeki kalın payeler ve duvarlar bulunmaktadır. Duvarlar ve kalın payeler kendi yüklerini ve üst örtünün yükünü temele aktarmaktadır. Duvar kalınlıkları 1,20 m – 1,50 m arasında değişmektedir. Kuzey cephesinde bugün görünen kesme taş payelerin oturduğu moloz taşlar temellerin moloz taştan olduğunu düşündürmektedir [17] (Resim 4.8).

İkinci grup açıklık geçici taşıyıcı elemanlar; kubbeler, geçiş elemanları (pandantifler), tonozlar, ve kemerlerdir. Bedestenin kubbelerini taşıyan, dört küçük ayağın taşıdığı ortadaki paye ile beden duvarlarına basan sekiz kemer ile duvarlardaki sekiz kemer, üzengi çizgisi zeminden ortalama 5,35 m tepe noktası ise ortalama 9,25 m olan teğet kemer türündedir (Resim 4.9, 4.10). Eski resimlerinden ve kuzey cephesindeki kemer kalıntılarından, bunların tuğladan örülmüş oldukları anlaşılmaktadır [17]. Ancak VGM tarafından yapılan restorasyon projesinden kemerlere betonarme takviyesi yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu kemerler 0,20 x 0,45 ölçülerindeki gergilerle birbirine bağlanmakta olup bu gergilerinde betonarme katkılı olduğu, boya ile ahşap görünümü verildiği gergilerin dökülen bazı kısımlarından anlaşılmaktadır (Resim 4.11).

Bedestenin büyük kubbeleri 10,80 m yüksek, 8,10 m çapında olup merkezi zeminden 15,23 m yükseklikte yarım küre biçimindedir. Kubbeler geçişler içbükey düz pandantiflerin 0,60 m kalınlıktaki dairesel kasnakta kilitlenmesi suretiyle sağlanmıştır. Bunların onarımda betonarme olarak yapıldığı bilinmektedir. Yapının kuzey bölümünde, özgün halde var olan kubbeler de aynı özellikte olmalıdır. Bedestendeki ayak aralarının üzerinde ise 2,50 m çapında ve yarım küre biçimindeki tuğla kubbeler mevcuttur.

Bedestenden arastaya geçişi sağlayan giriş eyvanı, üzengi çizgisi zeminden 2,50 m, tepe noktası 3,25 m yükseklikte, 0,65 x 0,85 m boyutlarında aynası olan çapraz tonozla örtülüdür. Bu girişin iki yanında bulunan dükkanların örtüleri kuzey-güney ve doğu-batı yönlerine açılan iki basık tonozun keşişmesi suretiyle oluşmuştur. Bedestenin batı ve güney cephesindeki izlerden, bu yönlerde de birer eyvan olduğu ve özgün halde yapıyı çevreleyen dükkanların da beşik tonozla örtüldüğü anlaşılmaktadır.

Arasta sokağı üzerindeki kemerler açıklıkları 2,80-3,00 m ve tepe noktaları arası 1,80-2,30 m olan çok sivri teğet kemer türünde olup bedesten kemerlerinden çok farklı türdedir. Bunlar tuğladan örülmüş ve kirpi şeklinde döşenmiş tuğlalarla çevrilidir. Bu kemerlerin üstünde de muhtemelen duvar yükünü azaltmak maksadıyla yapılan 2,55m açıklıkta ve üzengi tepe noktaları araları 1,55 m olan tuğla teğet kemerler bulunmaktadır [17] (Resim 4.13).

Yapının strüktürel sistem elemanları EK-2’de gösterilmiştir

Resim 4.9. Kesme taş payenin oturduğu moloz taşlar (2007)

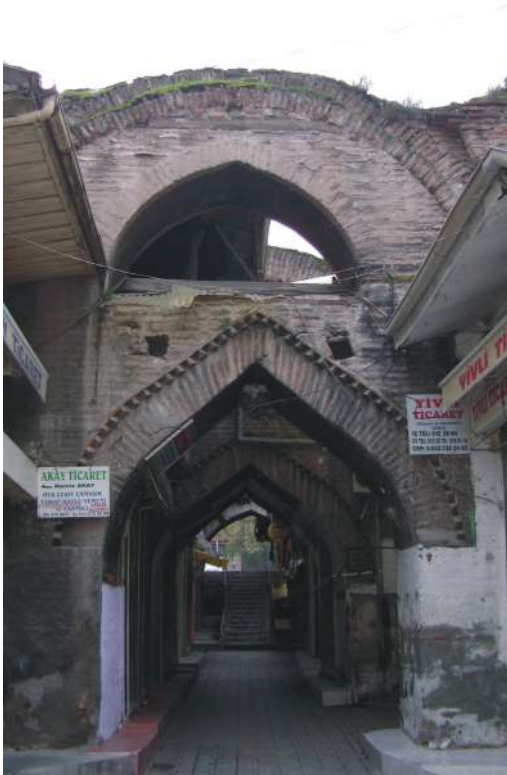
Resim 4.10. Kubbeleri taşıyan bedesten içindeki kemerler (2007)

Resim 4.11. Kubbeleri taşıyan bedesten içindeki kemerler (2007)

Resim 4.12. Kemerler arasındaki betonarme gergi (2007)

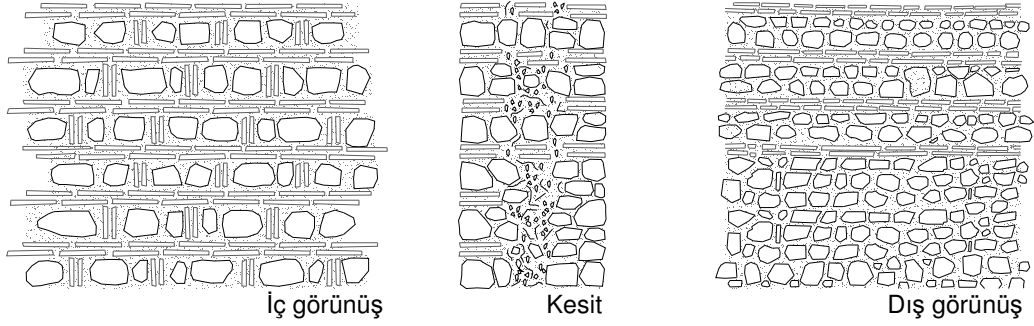

Resim 4.13. Arasta sokağındaki kemerler (2007)

4.3. Yapım Tekniği Analizi

Yapım tekniği analizi ‘duvarlar ve payeler’ ile ‘kemerler ve üst örtü’ olarak 2 ana başlıkta incelenmiştir.

Hüseyin Ağa Bedesteni yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Yapının dış kısmında; zeminden beden duvarlarının yarısına kadar kaba yonu taş kullanılmış, yukarısında ise iki sıra moloz taştan sonra tuğla hatıllar, yapının iç kısmında ise zeminden tavana kadar 1 sıra moloz taş 2 sıra tuğla kullanılarak örülmüştür. İç kısımda, moloz taşlar arasına olmak üzere düşey şaşırtmalı olarak da 2 sıra tuğla kullanılmıştır (Şekil 4.1) (Resim 4.13, 4.14)

Şekil 4.1. Hüseyin Ağa Bedesteni beden duvarı kesit ve görünüşleri

Resim 4.14. Duvar örgüsü (dış)(2007)

Resim 4.15. Duvar örgüsü (iç)(2007)

Bedesten ortasındaki dört küçük ayağa oturan paye kesme taştan yığma olarak yapılmış ve ayaklar kesme taş-tuğla kemerlerle birbirine bağlanmıştır (Resim 4.16)

Resim 4.16. Ortadaki kesme taş paye (2007)

Bedestenin mevcut 4 büyük kubbesinin ve özgün halinde kuzey bölümde olduğu bilinen kubbelerinin tümünün ve kubbe kasknakları ile ayaklar arasını örten küçük kubbelerin özgün halde tuğla olduğu ancak onarımda çimento katkılı yapıldığı bilinmektedir. Bugün kubbe ve kemerler sıvalı durumdadır (Resim 4.17)

Resim 4.17. Ortadaki paye ile beden duvarlarına oturan kemerler (2007)

4.4. Mimari Elemanların Analizi

Bu analizde Hüseyin Ağa Bedesteni'nde bulunan mimari elemanların yerleri ve formları gösterilmiştir. Mimari elemanlar kapsamında kapı açıklıkları, pencereler, silmeler ve kemer altlıkları incelenmiştir.

Yapıda 3 adet kapı açıklığı bulunmaktadır. Bunlar 2,50 x 3,50 – 3,75 x 0,85 m ölçülerindeki basık tuğla kemerli nişlerin dış yüzeyinde ortalama 2,20 x 2,65 m boyutlarında geçmeli taştan ve basık kemerlidirler. Evliya Çelebi buralarda demir kapıların bulunduğunu söylemiştir [16]. Urak bunların yerine sonradan çift ve basit ahşaptan kapı kanatları yapıldığını belirtmiştir [17]. Ancak günümüzde buralara sonradan yapıldığı bilinen nitelsiz demir kapılar takılmış durumdadır.

Aydınlanmaktan ziyade güvenliğin önemli olması, genel olarak bedestenlerde pencerelerin yüksek ve bu derece büyük yapılar için oldukça küçük yapılmasına neden olmuştur. Hüseyin Ağa Bedesteni'nde de bu özelliklerdedir. Yapıda batı ve doğu cephesinde beş, kuzey ve güney cephelerinde dörder tane olmak üzere toplam 18 pencere mevcuttur. Ancak hepsinde demir parmaklıklar bulunan bu pencerelerin bir kısmı mevcut dükkanların asma katları ve dışarıda da güneyde dükkan, doğuda arasta nedeniyle kapanmış durumda olup bedesteni yeterince aydınlatamamaktadır.

Bedestendeki pencereleri 2 grupta toplamak mümkündür. 1. grupta batı, doğu ve güney cephelerindeki pencereler bulunmaktadır. Bu pencereler 0,85 x 1,80 m ölçülerindeki tuğladan çift merkezli kemere sahip nişin dış yüzeyinde 0,85 x 1,15 m ölçülerinde olanlardır. Bu pencereler dış cephede tuğla alınlık ve onun üzerinde de taş-tuğla kemere sahiptirler. Batı ve doğu cephesinde ortadaki pencereler 0,65 x 1,00 m boyutlarında olup bu gruptakilerden yalnızca boyutları açısından farklıdır.

2. grupta ise sonradan yapıldığı bilinen kuzey beden duvarındaki pencereler bulunmaktadır. Söz konusu pencereler 0,75 x 1,10 m ölçülerinde olup dış cephede diğerlerinden farklıdır. Diğerlerindeki tuğla alınlık ve taş-tuğla kemer bu cephedekilerde bulunmamaktadır. İç cephede ise kuzeydoğudaki iki pencere nişi tuğla kemerli görünürken kuzeybatıdaki iki pencere nişi söve şeklinde sıvanmış ve üzerine niteliksiz kalem işi yapılmıştır

Bedestenin ortasındaki ayaklara oturan kemerlerin bitiminde dört ayak, profil kesme taş silmelerle çevrelenmiştir. Kapıların üzerindeki tuğla kemerlerin bitiminde ise şekil verilmiş kesme taşlar kullanılmıştır.

Bedestende bulunan tüm mimari elemanlar EK-2'de verilmiştir.

4.5. Dönem Analizi

Özgün halinde dışarıda, dört cephesinde de dükkanları olan bedestenin, zamanla batı kuzey ve güney taraftaki dükkanları yok olmuş doğu tarafında ise ara dönemde yapılan arastayla birlikte dükkanların bir kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Bedestenin ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar geçirdiği onarımlarda yapılan bölümler EK-2 Dönem Analizi paftasında gösterilmiştir.

4.6. Yapıdaki İzlerin Değerlendirilmesi

Yapının içerisindeki dükkanlar ile güney ve kuzey cephelerindeki dükkanlar yapının özgün halinde olmayan, yapıya sonradan eklenen dükkanlardır. Yapı içerisindeki ve kuzey cephesindeki dükkanların VGM'nin 1974'te yaptığı onarımda güney cephelerdeki dükkanlar ise kaçak olarak yapılmıştır. VGM bu dükkanların kaldırılması için Koruma Kurulu'na başvurmuş, Koruma Kurulu'ndan söz konusu dükkanların kaldırılmasına ilişkin karar çıkmış ancak henüz gerçekleştirilememiştir.

Kuzey cephedeki devam eder nitelikte bırakılan, güney - kuzey doğrultusundaki doğu ve batı beden duvarları yapının özgün halinde 6 kubbeli olduğuna kuvvetli bir delil olabilecek niteliktedir. Bedesten içerisinde bulunan paye ile aynı özellikleri taşıyan ve günümüzde şap kaplanarak bırakılmış olan paye de bedestenin özgün halinde 6 kubbeli bir yapı olduğuna işaret etmektedir.

Bedestenin batısında ve güneyindeki her iki girişinin de iki yanında bulunan tonoz izleri özgün halinde bedesten girişlerinin her iki yanında tonoz örtüye sahip dükkanların bulunduğunu ve 'dışta dükkanlı bedestenler' grubunda yer aldığını göstermektedir.

Batı ve güney cephesinde bulunan tuğla kemer izleri, yapının özgün halinde dört cephede de bulunduğu düşünülen dükkanların üzerinin de tonoz ile örtüldüğünü göstermektedir. Kemerlerin üst noktaları arasındaki kot farkı, dükkanların kuzeyden güneye artan bir eğime oturtulduğuna ve bu eğim ile güney ve kuzey cepheleri arasındaki kot farkının da kapatıldığına işaret etmektedir.

Bedestenin doğu cephesindeki bu tuğla tonoz kalıntısı da batı ve güney cephelerindeki kalıntılar gibi bedestenin özgün halinde dışta dükkanlı bedestenlerden olduğunun kanıtıdır.

Bedestenin kuzey cephesinin tuğla, moloz taş ve briket gibi malzemelerin düzensiz biçimde kullanılarak kapatılmış olması da bu cephenin onarımlarda yapıldığının göstergesidir. Yapılan onarımlarda bedestenin kuzey cephesinde bulunan kemerin altı moloz taş+tuğla üstü ise moloz taş kullanılarak doldurulmuştur.

Bedestenin güneyinde de batı cephesindeki gibi girişin yanında ve üzerinde tonoz izleri bulunmaktadır. Özgün halinde bedesten girişlerinin her iki yanında tonoz örtüye sahip dükkanların bulunduğunu, bu girişlerinde

yanlarında bulunan dükkanlardan yüksek kotta planlandığı bu cephedeki izlerden de anlaşılmaktadır.

Bu analizde yapıya eklenen ve kaybolan kısımlar EK-2 de renklendirilerek gösterilmiştir. Yapının restitüsyon çalışması için kaynak olarak kullanılması amacıyla, yapıdaki mevcut iz ve kalıntıların bulundukları yerler işaretlenmiş ve fotoğraflarla gösterilmiştir.

5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA

5.1. Yöntem

Karşılaştırmalı çalışmanın amacı, Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Osmanlı bedestenleri içerisindeki yerini belirlemek ve yapının restitüsyonu için ihtiyaç duyulan bilgileri elde etmektir.

Bedestenler, camii, mescit, hamam gibi bir şehirde çok sayıda eden yapılar değildir. Bir şehirde bir veya iki tane bulunan bedestenlerin çoğu yerine göre yapılan mimari eserlerdir [4]. Bu nedenle bedestenler içinde birebir aynı olan iki yapı görülmemektedir. Ancak genel anlamda birbirine benzeyen (kubbe-paye sayısı, dükkanlı-dükkansız tip, vb.) bedestenler bulunmaktadır. Hüseyin Ağa Bedesteni de şimdiki durumuyla tek payeli ve dört kubbeli şeklin temsilcisi Vezirköprü Bedesteni ve özgün halinde Hüseyin Ağa Bedesteni gibi 2 paye ve 6 kubbeli olan, zamanla 6 bölümünden 2'sini kaybederek camii işlevi alan ve halen camii olarak kullanılan Zile Bedesteni ile benzer niteliktedir.

Bedestenler ilgili bilgiler sınırlı olduğundan, aynı bölge ve aynı dönem bedestenleri ile yapılacak karşılaştırmalı çalışma yeterli görülmemiş; eldeki verilere göre en çok bilgi bulunduran bedestenlerden 18 tanesi seçilerek karşılaştırmalı çalışma tablosu oluşturulmuştur (Bkz. EK-3 Karşılaştırmalı Çalışma). Bu bedestenlerin seçiminde Özdeş, Cezar, Madran, Önder ve VGM arşivinden faydalanılmış, tablo bu kaynaklar kullanılarak oluşturulmuştur. Bu tabloda yer alan bedestenler; Bursa Bedesteni, Edirne Bedesteni, Tire Bedesteni, İstanbul'daki Cevahir (Eski), Sandal (Yeni), Bedestenleri, Serez Bedesteni, Kayseri Bedesteni, Ankara Mahmut Paşa Bedesteni, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni, Vezirköprü Bedesteni, Konya Bedesteni, Gelibolu Bedesteni, Beyşehir Bedesteni, Tokat Bedesteni, Niğde Bedesteni, Bayburt Bedesteni, Bergama Bedesteni, İstanbul Galata Bedesteni ve Trabzon Bedesteni'dir.

Bedestenler, yapım tarihlerine göre kronolojik olarak yerleştirilmiş, yapım tarihi bilinmeyenler ise tablonun sonuna alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Karşılaştırmalı çalışmada bedestenler; plan tipleri, taşıyıcı ve mimari elemanlar ile yapı malzemeleri bakımından incelenmiştir.

Tabloda, Hüseyin Ağa Bedesteni ile benzerlik gösteren öğeler bir renkle belirlenmek suretiyle incelenmiştir. Bedestende kaybolmuş elemanlar ise tablo üzerinde farklı bir renkle işaretlenmiş olup bu kısımlar Bölüm 6 Restitüsyon bölümünde daha ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Osmanlı Bedestenleri içerisinde Hüseyin Ağa Bedesteni'nin değerinin belirlenmesinin dışında karşılaştırmalı çalışma ile restitüsyon için gerekli bilgilerin sağlanması amaçlanmıştır. İzi bulunan ancak yapıda örneği bulunmayan ya da tamamen kaybolmuş elemanların biçimleri, boyutları ya da yerleri için karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerden, yapının restitüsyonu için yararlanılmıştır.

5.2. Genel Bilgiler

Bu kısımda bedestenlerin adı, yeri, kim tarafından yapıldığı, tarihi ve bugünkü işlevleri değerlendirmeye alınmıştır.

Tablodaki ilk bedesten örneklerinden Bursa'daki Yıldırım Bayezid Bedesteni 14. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmekte olup günümüzde Kuyumcular Bedesteni adı ile kullanılmaktadır. Tabloda yer alan son örnek ise Trabzon Bedesteni'dir. Kesin yapım tarihi bilinmemektedir ve günümüzde harap durumdadır.

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni, 1483 tarihinde, Hüseyin Ağa tarafından yapılmıştır ve bugün çeşitli dükkanların olduğu bir çarşı olarak kullanılmaktadır.

5.3. Plan (Bedestenlerin Plan Tipolojisi)

Bedestenlerle ilgili, Semavi Eyice, Mehmet Tunçel, Gündüz Özdeş ve Mustafa Cezar sınıflandırmalar yapmıştır.

Semavi Eyice, Türkiye ve Balkanlardaki bedestenleri, kubbe sayılarını ölçüt kabul eden bir sınıflandırma yapmış ve bedestenleri bu kapsamda incelemiştir [14] .

Mehmet Tunçel, Semavi Eyice'den biraz farklı olarak bedestenlerdeki Kübik ünite sayılarını baz alarak bir tipoloji oluşturmuş, yine Türkiye ve Balkanlardaki bedestenleri incelemiştir [7].

Gündüz Özdeş, bedestenlerin; camii, mescid, hamam vb. gibi çok fazla tekrar eden yapılar olmadığını söyleyerek bedestenleri tiplere ayırarak etüd etme imkanı bulamadığını belirtmesine rağmen kitabında bedestenleri anlatırken; üstü kapalı tek bir hacim halindeki tip, ortasında payeler bulunan ve etrafı dükkansız tip, iç veya dış kenarında dükkân olan tip ile ortası direkli, iç kenarında mahzen şeklinde odalar ve dışında bir sıra dükkân bulunan tip olarak fazlaca detaylı olmayan bir sınıflandırma yapmış ve bu tiplere ait örnekler vermiştir [4].

Mustafa Cezar ise yaptığı sınıflandırmada, bedestenleri; Mahzenli Bedestenler, Dıştan Dükkanlı Bedestenler, Arasta Bedestenler, Arastalı Bedestenler, Kat Bedestenleri ve Sade, Tek Hacimli Bedestenler olmak üzere 6 ana başlıkta toplanmaktadır [6].

Tüm bu çalışmalar incelenmiş, plan tipolojisi başlığı altında baz alınacak sınıflandırmanın; 'yalnızca yapı elemanlarına bakılarak' yapılmış olmasından çok, 'yapı planlarının mimari bir bakış açısıyla incelenerek' yapılmış olmasının uygun olacağı düşünüldüğünden, M. Cezar'a ait sınıflandırma baz alınmıştır.

5.3.1. Mahzenli Bedestenler

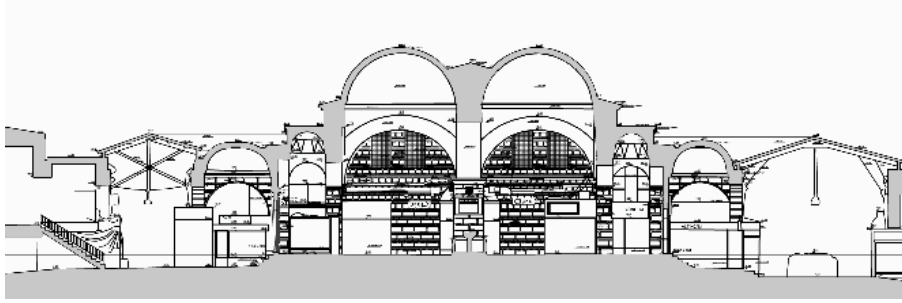
Bedestenlerin en eski örneklerinden olan mahzenli bedestenlerde iç mekanda medrese hücreleri gibi bölmeler sıralanır. Bu bölmelerin bedestenin orta bölümüyle olan bağlantıları sadece bir kapı genişliğindeki açıklıkla sağlanır. Genellikle ticari yaşamın canlı olduğu büyük şehirlerde yapılan mahzenli bedesten örnekleri Bursa, Edirne, İstanbul Cevahir (Eski) ve Tire Bedestenleridir.

Bursa Bedesteni

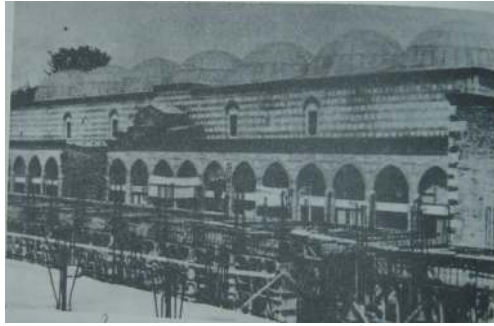
Yıldırım Bayezid tarafından XIV. yüzyılın sonlarında inşa edilen Bursa Bedesteni dıştan 71.5m x 33m, içten 14 kubbenin altında 15mx56.5m ebatlarında olup iç kısmında 32 mahzen dış kısımda ise 66 adet dükkân bulunmaktadır. Günümüzde kuyumcular bedesteni olarak bilinen yapının içerisinde de 56 dükkân bulunmaktadır. Kuzeyinde Gelincik Çarşısı, güneyinde Kapalı Çarşı, Ulu Cami, doğusunda Geyve Hanı, batısında Eski İpek Hanı bulunan Bedesten, konumuyla daha sonra etrafında oluşacak Bursa Çarşısı'na referans oluşturmuştur. Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinde yapılan araştırmada; kaynaklarda bahsedilen güney ve batı kapılarının üzerindeki kitabeler de yok olduğu anlaşılmıştır.

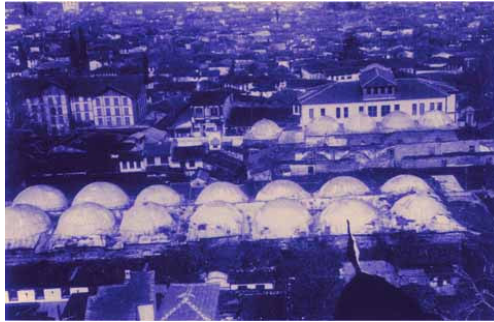
Şekil 5.1. Bursa Bedesteni planı (VGM arşivinden)

Şekil 5.2. Bursa Bedesteni kesit (VGM arşivinden)

Resim 5.1. Bursa Bedesteni eski ve yeni görünümüleri (VGM arşivinden)

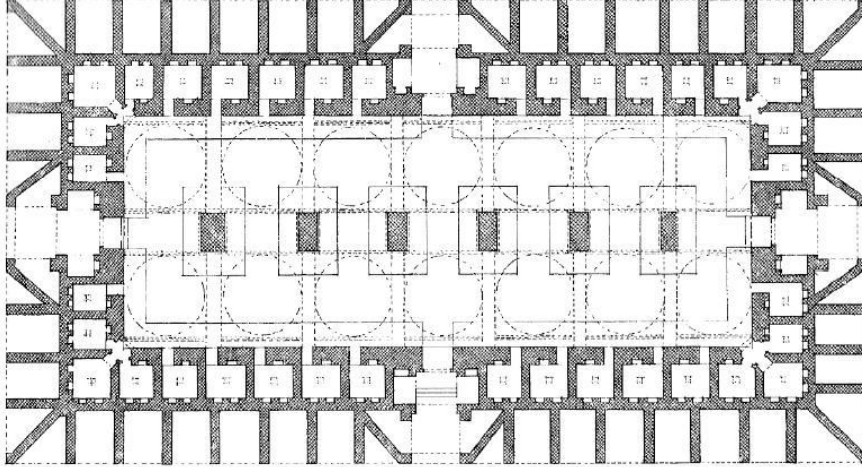

Resim 5.2. Bursa Bedesteni eski ve yeni genel görünümüleri (VGM arşivinden)

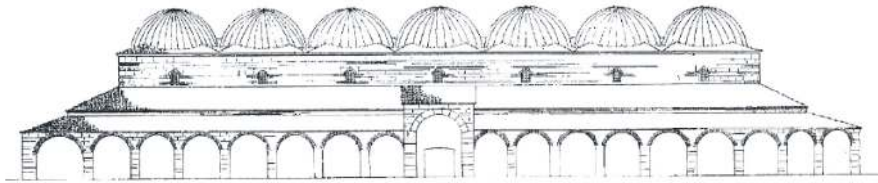
Edirne Bedesteni

Çelebi Sultan Mehmet tarafından yaptırılan Edirne Bedesteni, Bursa Bedesteni gibi ortasında 6 geniş payeli ve 14 kubbeli olup ondan farklı olarak sadece iki uzun kenarında değil dört kenarında da mahzenlere sahiptir. Dışta

ölçüleri 40,30 x 78,35 içte 56,30 x 19,80 metredir [15]. Edirne bedesteni günümüzde de çeşitli dükkanların bulunduğu uğrak bir alış-veriş mekanı olma özelliğini korumaktadır.

Şekil 5.3. Edirne Bedesteni planı (M. Cezar'dan)

Şekil 5.4. Edirne Bedesteni cephesi (M. Cezar'dan)

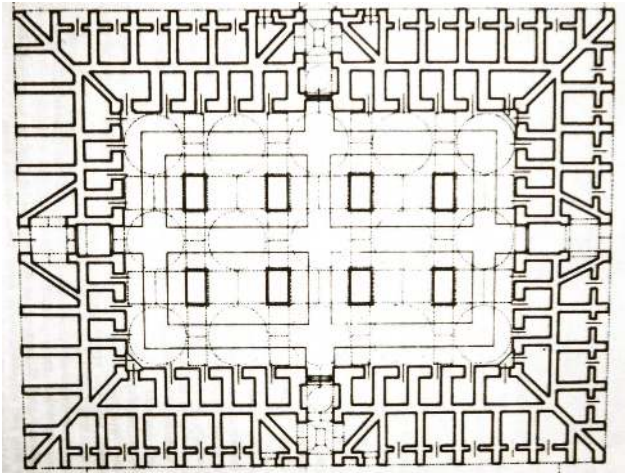

Resim 5.3. Edirne Bedesteni eski ve yeni genel görünüşleri

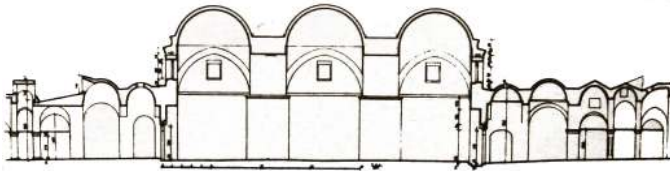
İstanbul Cevahir (Eski) Bedesteni

Sandal ve Galata Bedestenleri ile birlikte İstanbul'da bulunan 3 bedestenden en eski olanı Cevahir (Eski) Bedestenidir. Her ne kadar İslam Ansiklopedisi'nde Bizans eseri olduğu yazıyorsa da yapı aslında Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılmıştır. [6].

Cevahir Bedesteni, Bursa ve Edirne Bedesten'inde farklı olarak 8 dikdörtgen paye ve bunların üzerine sivri kemerlerle oturan 15 kubbeye sahiptir. Bedestenin iç kısmı 29,35 x 46,25, dış kısmı ise 50,70 x 67,30 metre boyutlarındadır [15]. Cevahir Bedesteni de Edirne Bedesteni gibi içeride dört duvarında da mahzenlere sahiptir.

Şekil 5.5. İstanbul Cevahir Bedesteni planı (Ayverdi'den)

Şekil 5.6. İstanbul Cevahir Bedesteni kesiti (Ayverdi'den)

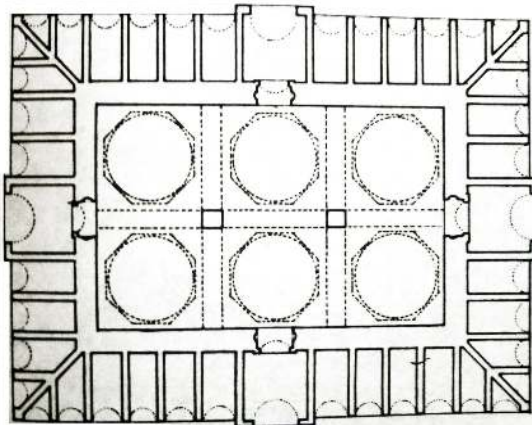
Resim 5.4. İstanbul Cevahir Bedesteni eski ve yeni genel görünüşleri

5.3.2. Dıştan Dükkanlı Bedestenler

İçerisinde dükkan vb. bölmeler olmayan, dış duvarlarında ise dükkanlar sıralanan bu tipteki bedestenlerde bedesten işlevi iç kısımda gerçekleşirken dıştaki dükkanlar alış-verişe ayrılmıştır [6]. Mahzenli bedestenler ve arastalı bedestenlerin bazılarında da dışarıda dükkanlar mevcuttur. Manisa, Tekirdağ ve Serez Bedestenleri bu tipteki bedestenlerdendir.

Serez Bedesteni

İstanbul, Edirne gibi gösterişli bedestenlerin yanında mütevazı bir büyüklükteki Serez bedesteni içerisinde 2 büyük paye olup üzeri 6 eşit kubbe ile örtülüdür.

Şekil 5.7. Serez Bedesteni planı (M. Cezar'dan)

Resim 5.5. Serez Bedesteni (M. Cezar'dan)

5.3.3. Arasta Bedestenler

Bu tür bedestenler ile arastalar arasında kesin bir çizgi bulunmamaktadır. Aslında arasta niteliği taşımasına rağmen arasta için kısa sayılabilecek durumda olduğundan bedesten olarak adlandırılırlar. Bedesten olarak adlandırılan bu türdeki bazı yapılar arasta olarak inşa edilmiş olabilir. Niğde'deki gibi fonksiyonu zaman içerisinde değişince fonksiyonuna paralel olarak ismi de bedesten şeklinde değişikliğe uğramıştır. [6]

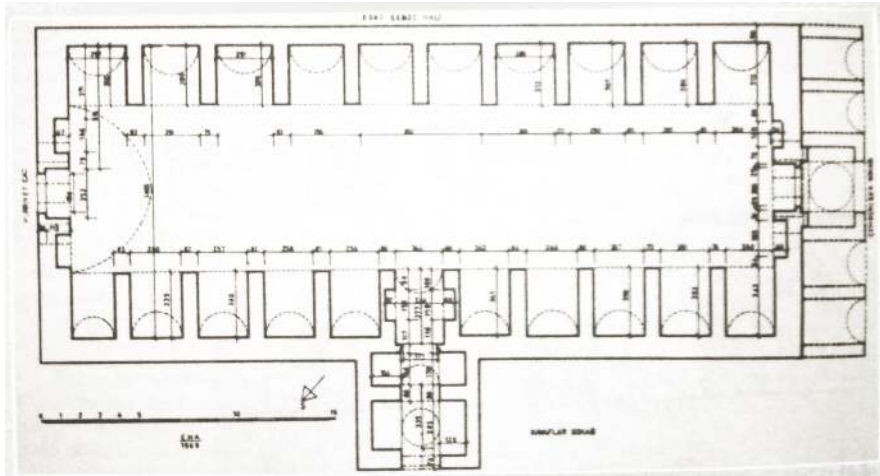
Bedestenlerin çoğunda karşı karşıya bakan odacıklar arasında boş bir alan vardır. Geleneksel sokaklardan daha geniştir. Sokaktan daha çok avluya eşdeğerdir. Odaların boyutları ve biçimleri bir dükkanınkinden çok daha farklıdır. Diğer taraftan sokakların şekil verdiği kapalı çarşılar arasta ile benzer mimari özelliklere sahiptir. [10]

Aksulu'nun burada bahsettiği bedesten içindeki odacıkların mahzenli bedestenlerdeki mahzenler olduğu düşünülmektedir.

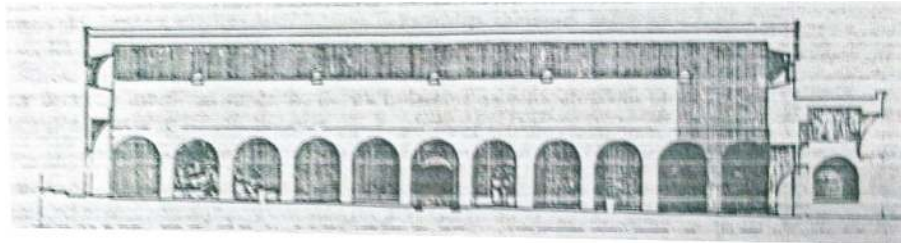
Kütahya Bedesteni

İki bedestene sahip şehirlerden biri olan Kütahya'daki bedestenlerden biri büyük diğeri küçük bedesten olup arasta tipinde olanına Kütahya Büyük Bedesteni denilmektedir. [6]

Kütahya Bedesteni de bu sınıftaki diğer bedestenler gibi arasta planına çok büyük bir uygunluk göstermekle birlikte Evliya Çelebi'nin Seyahatname'de 'İki kagir bina bezzazistanı var. Büyük bedestan Gedik Ahmet Paşa hayratıdır.' şeklinde söz etmektedir [16]. Bu sözlerden en azından Evliya Çelebi döneminden beri bedesten olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

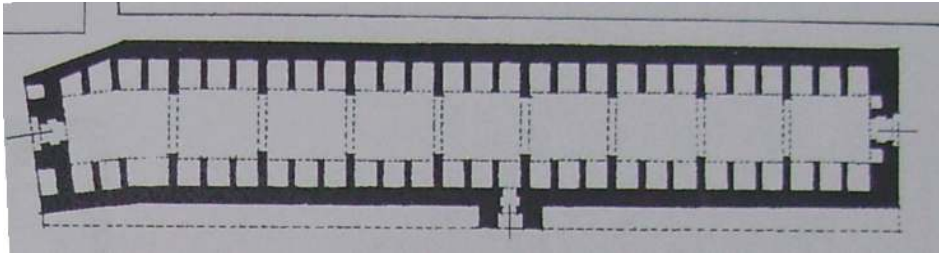
Şekil 5.8.Kütahya Bedesteni planı (I. Aksulu'dan)

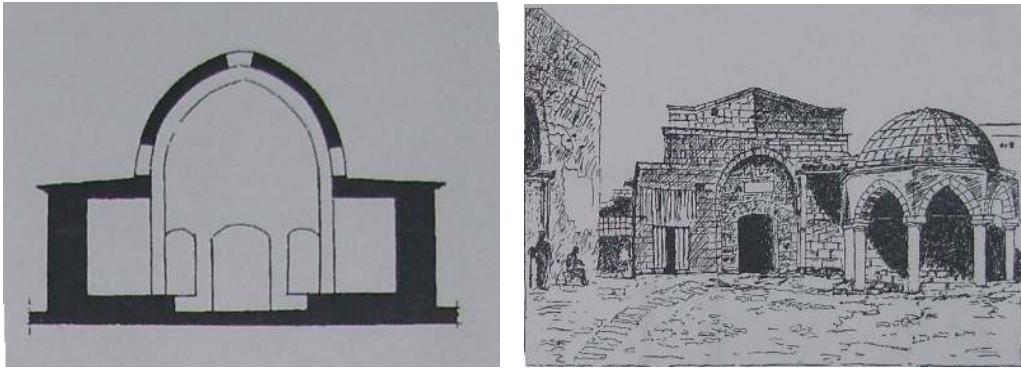
Şekil 5.9.Kütahya Bedesteni kesiti (I. Aksulu'dan)

Niğde Bedesteni

XVII. yüzyıl mimarisinin özelliklerini taşıyan Niğde Bedesteni'nin ilk yapıldığında arasta olarak inşa edildiği düşünülmektedir. Tam bir arasta düzeninde yapılmış olan Niğde Bedesteni, Arasta Bedestenler sınıfına girebilecek bedestenlerin en uzunlarından [6]. 54 dükkanın yan yana sıralanmış olup 6,70 m genişliğinde sokağı bulunmaktadır. Niğde Bedesteni zaman içerisinde fonksiyonu değişince ismi de fonksiyonuna paralel bedesten olarak değişikliğe uğramıştır. [10].

Şekil 5.10.Niğde Bedesteni planı (G.Özdeş'ten)

Şekil 5.11.Niğde Bedesteni kesiti ve giriş cephesinden gravür (G. Özdeş'ten)

5.3.4. Arastalı Bedestenler

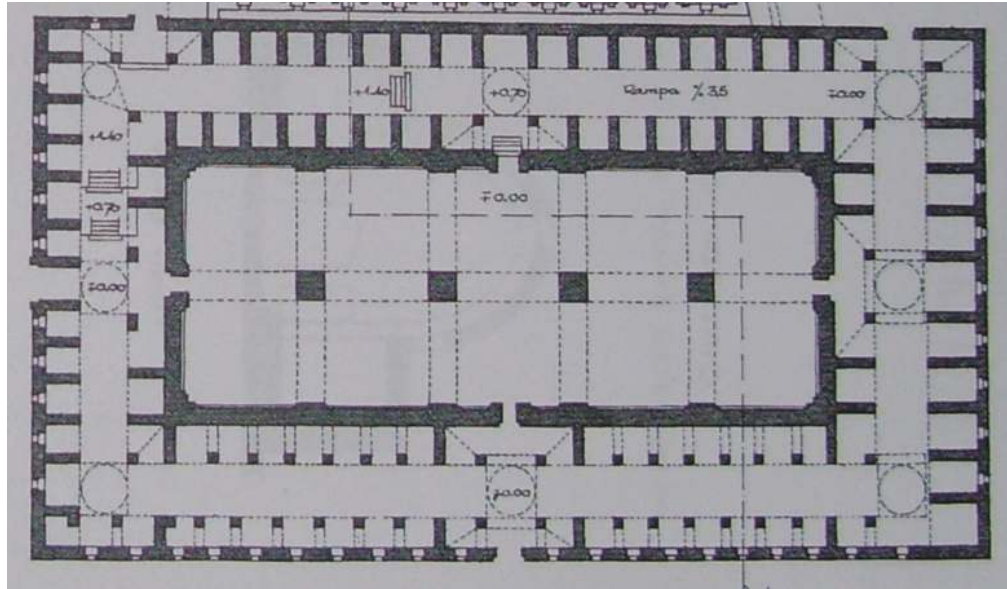
Bedestenlerin bazıları planlanırken dört bir yanında, iki yanında veya sadece tek bir yanında arasta(lar) ile birlikte planlanmış ve öyle yapılmışlardır. Bu

şekilde olanlarına Arastalı Bedestenler denilmektedir. Bu türün en önemli örnekleri Ankara Mahmut Paşa, Tokat ve Vezirköprü Bedestenleridir.

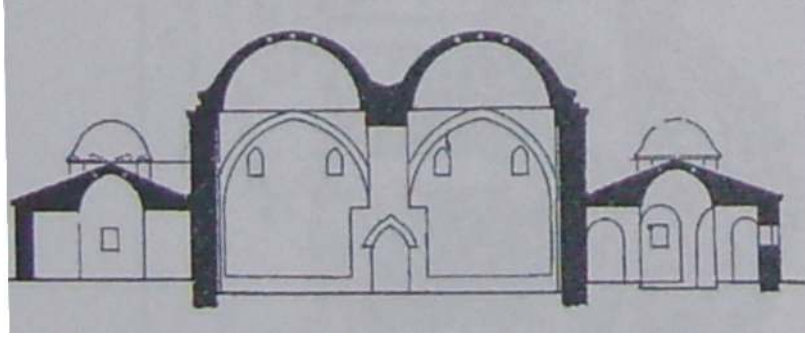
Ankara Mahmut Paşa Bedesteni

Mahmut Paşa tarafından yaptırılan bedesten ortada bir bedesten ve onun etrafını çepeçevre saran karşılıklı dükkanlardan oluşmuş, kapalı çarşığı andıran bir görünüme sahiptir.

Dikdörtgen bir plana sahip olan bedestenin üstü iki sıralı on kubbe ile örtülmüş olup bedesten içinde kare biçimli 4 paye bulunmaktadır. Bedesten günümüzde yanı başında bulunan Kurşun Han ile birlikte Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.12. Ankara Bedesteni planı (G. Özdeş'ten)

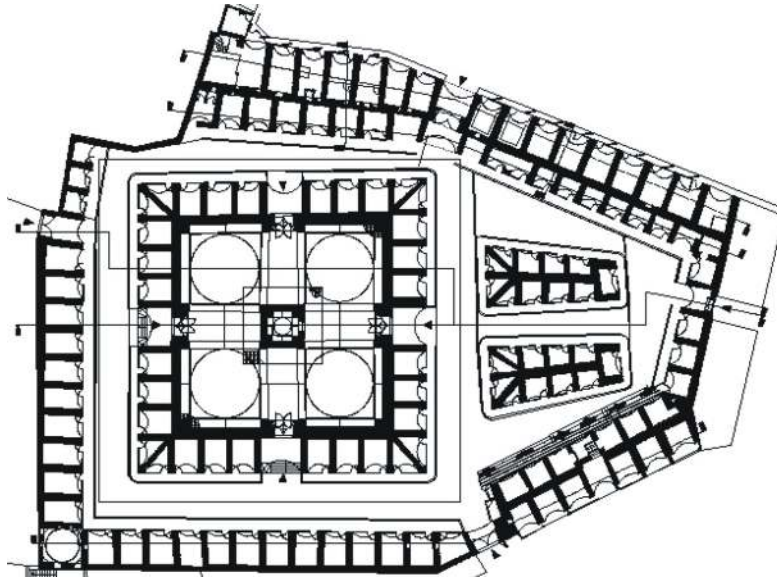
Şekil 5.13. Ankara Bedesteni kesiti (G. Özdeş'ten)

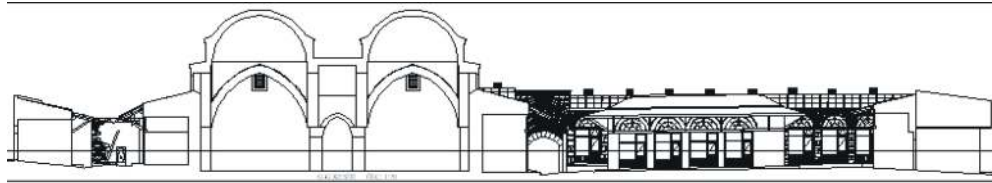
Resim 5.6 . Ankara Bedesteni

Vezirköprü Bedesteni

Samsun'un Vezirköprü ilçesinde, Orta Camii Mahallesinde bulunan bedesten Hacı Yusuf Ağa tarafından yaptırılmıştır. [16] Tam kare planlı bedesten dört eşit kubbe ile örtülmüş, dört kenarında da giriş kapısı planlanmıştır. Gerek plan şemasındaki düzensizlik mimari özellikleri açısından düşünüldüğünde bedestene sonradan eklendiği düşünülen arasta dükkanları bedestenin dört bir yanını sarmakta olup bir kenarında kapanmadan dışa doğru iki uçtan uzanarak köşeli üç kenar haline gelmektedir [18].

Şekil 5.14. Vezirköprü Bedesteni planı (VGM arşivinden)

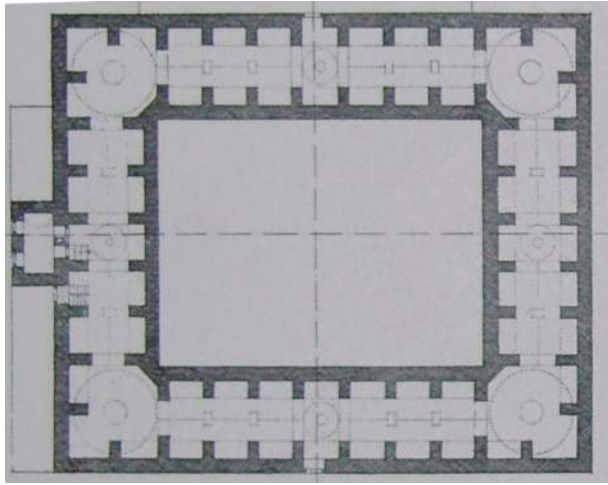
Şekil 5.15. Vezirköprü Bedesteni kesiti (VGM arşivinden)

5.3.5. Kat Bedestenleri

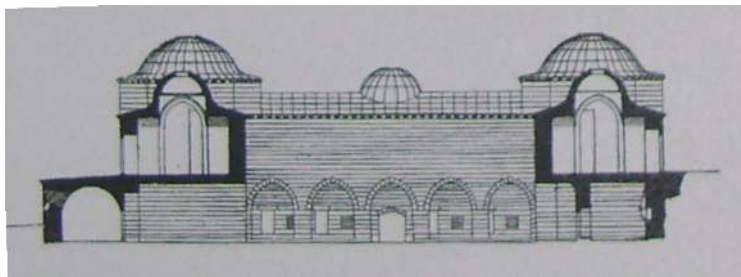
Bazı bedestenlerin bağımsız bir yapı halinde inşa edilmeyip, bir binanın bir katının bedesten olarak kullanılmasını amaçlayacak şekilde planlandığı görülmektedir. Bu türdeki bedestenlere Kat Bedestenleri denir [6]. Bir hanın üst katında bulunan Erzurum ve bir caminin alt katında bulunan Bor Bedestenleri bu türdeki örneklerdendir.

Erzurum Bedesteni

Erzurum'daki Rüstem Paşa kervansarayının üst katı bedesten işlevi gördüğünden Evliya Çelebi tarafından bedesten olarak nitelendirilmiştir. Üst kat hanın odaları gibi değil de bedesten güvenliğine uygun şekilde planlandığından bu katın bedesten işlevini karşılamak üzere yapıldığı kuşkusuzdur [6].

Şekil 5.16. Erzurum Bedesteni planı (M. Cezar'dan)

Şekil 5.17. Erzurum Bedesteni kesiti (M. Cezar'dan)

5.3.6. Sade, Tek Hacimli Bedestenler

İçinde mahzen, içinde ve/veya dışında dükkan bulunmayan, ticaretin fazla yoğun olmadığı şehir ve kasabalarda yapılan bedestenler bu türdendir. Bu tarzda yapılmış olan örnekler; Bergama, Gelibolu, Bayburt, Trabzon ve Ereğli'deki bedestenler Sade, Tek Hacimli Bedestenleridir [6].

M. Cezar, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'ni de Sade, Tek Hacimli Bedestenler sınıfında ele almaktadır. [6].

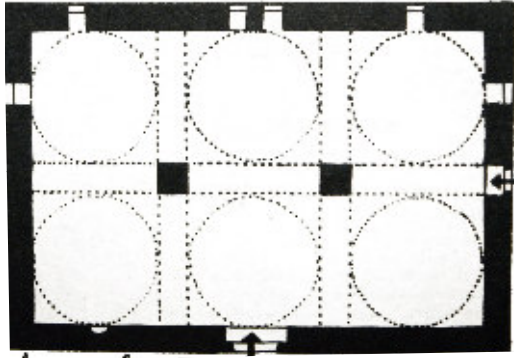
Bedestenin doğusunda arasta bulunması yapının arastalı bedestenler sınıfına da girebileceğini düşündürmektedir. Ancak arastanın kesin inşa tarihi de bilinmemekle birlikte gerek yapısı ve mimari elemanları gerekse bedestenin doğu yönündeki pencereleri kapatacak şekilde yapılması itibariyle bedestenden sonraki bir tarihte yapıldığı düşünülmektedir [17].

G. Urak'ın 'Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi' adlı doktora tezinde ise çevresinde dükkanların yer aldığı bir bedesten olarak Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Dışta Dükkanlı Bedestenler sınıfında olduğu belirtilmektedir [17].

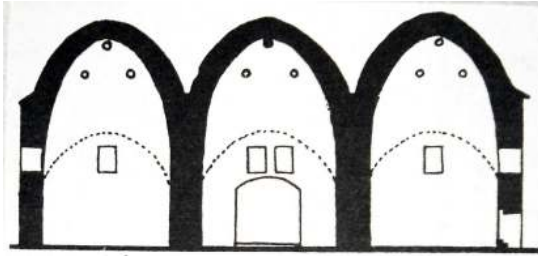
Bedestenle ilgili tüm bu verilerin incelendiğinde; Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Sade Bedestenler sınıfından ziyade Dışta Dükkanlı Bedestenler sınıfında değerlendirilmesi gerektiği görülmüştür.

Bergama Bedesteni

Dikdörtgen bir plana sahip olan Bergama Bedesteni 21,40 x 13,90 metre boyutlarında olan içerisinde iki taşıyıcı paye bulunmaktadır. Bedestenin üzeri yüklerini kemerlerle taşıyıcı payelere aktaran 6 kubbe ile örtülmüştür.

Şekil 5.18. Bergama Bedesteni planı (M. Cezar'dan)

Şekil 5.19. Bergama Bedesteni kesiti (M. Cezar'dan)

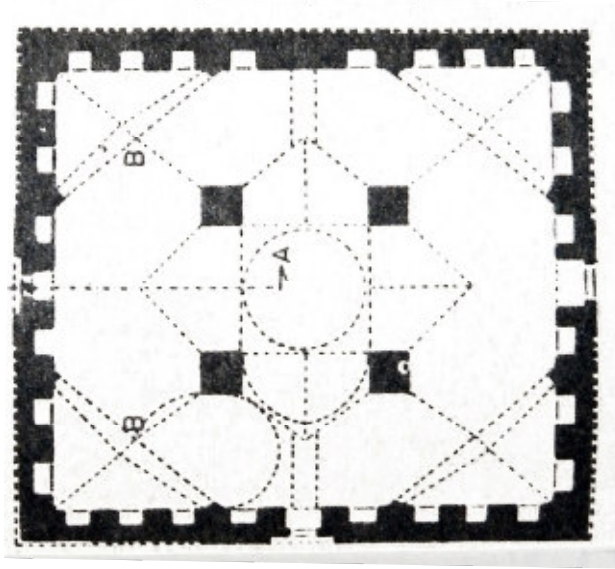
Trabzon Bedesteni

Trabzon Bedesteni bu türdeki diğer bedestenlerden farklılıklar taşır. İlk bakışta sade bedestenler sınıfına giremeyecek kadar değişik bir örtüye sahip olduğu görülse de plan anlamında incelendiğinde bu sınıfta ele alınmasının doğru olduğu anlaşılmaktadır.

Kareye yakın dikdörtgen planlı olan bedesten 22,60 x 20,60 ebatlarındadır. Özgün halinde dört cephesinin de tam orta kısımlarında birer girişi olan bedestenin bir kenarındaki kapı sonradan kapanmıştır [18].

Bedestenin merkezindeki, dört paye üzerindeki kubbenin dışında kalan yerler tuğla tonozlarla örtülüdür. Bedestenin diğerlerinden en belirgin farklılığı, duvarlarının ikinci bir kata imkan hazırlayacak kadar yüksek tutulmuş olmasıdır. İkinci katın olup olmadığına dair çeşitli görüşler

bulunmasına rağmen kesin bir kaniya varılamamaktadır. [6]

Şekil 5.20. Trabzon Bedesteni planı (E. Madran'dan)

5.4. Taşıyıcı Elemanlar

Bedestenlerde başlıca taşıyıcı elemanlar payeler ve beden duvarlarıdır. Payeler bedestenlerde genel olarak kubbe sayılarının da belirleyicisi olmuşlardır.

Farklı büyüklükteki bedestenlerde farklı sayılarda payeler bulunmaktadır. 12 paye ve bu payelerle oluşan 20 eşit bölüme ayrılan ve bu bölümlerinin her biri birer kubbe ile örtülmüş olan İstanbul Sandal Bedesteni en fazla paye ve kubbeye sahip olan bedestendir. 6 payeli ve 14 kubbeli Bursa ve Edirne Bedestenleri de önemli ticaret bölgelerinde yapılmış olan bedestenlere örnektir. Bayburt ve Vezirköprü Bedestenleri ise birer payeleri ile en küçük tipteki bedestenlere örnek teşkil ederler. Bu bedestenler dört eşit bölümden oluşmuş ve dört eşit kubbe ile örtülmüşlerdir.

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni günümüzde tek payeli ve 4 kubbeli gibi

görünse de kuzey duvarı ortasında bir payesinin daha olduğu açıkça görülebilmektedir. Bugünkü tek paye ve 4 kubbeli haliyle Vezirköprü ve Bayburt Bedestenlerine benzeyen Hüseyin Ağa Bedesteni, 2. payesinin açıkça görülebilmesi ve kuzey yönünde devam eder nitelikteki beden duvarları ile özgün halinde, Serez, Gelibolu, Beyşehir ve Bergama Bedestenleri gibi 2 paye ve 6 kubbeli olduğunu işaret etmektedir. Hüseyin Ağa Bedesteni bu bedestenlerden Serez Bedesteni ile dışarıdan bedesten etrafını çevreleyen dükkanlar, paye-kubbe sayısı gibi özellikleri bakımından örtüşmektedir.

5.5 Mimari Elemanlar

Bedestenler genel olarak 4 cephesinde, cephenin tam ortasına gelen kısımlarda olmak üzere 4 farklı girişe sahiptirler. Ancak Trabzon Bedesteni gibi bazı örneklerde kimi girişler zamanla kapatılmış ve günümüze o şekliyle gelmiştir. Kütahya ve Niğde Bedestenleri gibi, plan itibarıyla daha çok arastaya benzeyen ve hatta ilk yapıldığında arasta maksatlı yapılmış ancak sonraları bedesten fonksiyonu üstlenmiş olan bazı bedestenler de genelden farklı olarak 4 değil 3 girişe sahiptirler.

Pencereler ise bedestenlerde farklılıklar gösterir. 2 payeli ve 10 kubbeli Ankara Mahmut Paşa Bedesteninde 28 pencere bulunurken, 6 payeli ve 14 kubbeli Bursa Bedesteni'nde 16, yine 6 payeli ve 14 kubbeli Edirne Bedesteni'nde 18 pencere bulunmaktadır. Bu nedenle bedestenlerde pencere sayılarının, yapının büyüklüğünden çok pencerenin yapıda hangi kotta planlandığı, yörenin iklim şartları, yapıyı yapan ve yaptıranların görüşü gibi nedenlerle değişiklik gösterdiğinin düşünülmesine neden olmuştur.

Hüseyin Ağa Bedesteni'ne en yakın örnek olan Serez Bedesteni'nde de 4 cephede 4 giriş bulunmaktadır. Bedestenin uzun cephelerinde 8'er kısa cephelerinde ise 5'er adet olmak üzere toplam 26 pencere bulunmaktadır.

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nde batı, doğu ve güney yönlerinde olmak

üzere 3 giriş bulunmaktadır. Bedestenin kuzey yönündeki 2 kubbeli kısmı yok olduğundan kuzey girişi de bulunmamaktadır. Kuzey yönündeki paye etrafı örülerek dükkan haline getirilmiştir. Günümüzde bedestende batı ve doğuda 5'er kuzey ve güneyde 4'er olmak üzere toplam 18 pencere bulunmaktadır.

5.6. Yapı Malzemeleri

Fonksiyonları nedeniyle; yüksek güvenli, sağlam, yangına ve depreme dayanıklı olması gereken bedestenler taş yapılardır. Beden duvarlarında bazı örneklerde kesme taş (Bayburt Bedesteni), bazılarında kesme taş + tuğla (Bursa, Edirne Bedestenleri), bazılarında moloz taş (Kayseri Bedesteni), bazılarında ise moloz taş + tuğla (Beyşehir, Serez Bedestenleri) kullanılmıştır. Bedestenlerin tamamına yakın bölümü kubbelerle örtülüdür ve bu kubbelerin büyük çoğunluğu tuğla kubbelerdir. Bedesten örneklerinden yalnızca Kayseri Bedesteni'nde kubbelerin taştan yapıldığı bilinmektedir. Kütahya ve Niğde'deki gibi arasta tipindeki bedestenlerde tonoz örtü yapılmış ve bu tonozlar da tuğladan yapılmıştır.

Bedestenlerde taşıyıcı görevi üstlenen payeler kesme taştan yapılmışlardır. Üst örtü itibarıyla diğer bedestenlerden ciddi farklılıklar taşıyan Trabzon Bedesteni'nde, içerideki payeler de diğer bedesten örneklerinden farklı olarak taş + tuğla örgüye sahiptir. Çatı kaplamasının ise bazı bedestenlerde kiremit olduğu görülürken bazılarının üst örtüsü kurşun kaplamadır.

Hüseyin Ağa Bedesteni'nde beden duvarları, cephelerde pencerelerin alt kotundan aşağı kısımda moloz taş, yukarı kısımda ise 2 sıra moloz taş 2 sıra tuğla örgüsü ile yapılmıştır. İçerideki paye kesme taş malzeme ile yapılmış ve beden duvarları ile payeler arasındaki kemerler arası beşik tonoz ile geçilerek bedesten ölçüleri genişletilmiştir. Özgün halde tuğladan yapılan kubbelerin onarımda betonarme katkılı yapıldığı VGM'deki projelerinden bilinmektedir.

Hüseyin Ağa Bedesteni'ne en yakın örnek olan Serez Bedesteni'nde beden

duvarlarında moloz taş + tuğla kullanılmışken, kubbeler tuğladan içerideki payeler ise kesme taştan yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma sonucunda;

- Bedestenlerin tamamına yakın kısmının dört cephesinde de cephelerin ortasında girişlerin bulunduğunu,
- Bedesten içerisinde sabit dükkanların bulunmadığını,
- Tamamına yakın kısmında, yapı içerisinde payeler bulunduğunu ve bedestenlerin bu payeler ile beden duvarlarına kemerlerle oturan kubbelerle örtüldüğünü (arasta tipi bedestenler hariç),
- Genellikle kubbe geçiş elemanı olarak pendentiflerin kullanıldığını,
- Kubbeler hangi malzeme ile örtülmüş ise kubbe aralarının ve dışta dükkanları olan bedestenlerdeki dükkanların üstünün aynı malzeme ile örtüldüğünü, (Edirne, Bursa, Cevahir Bedestenlerinin kubbeleri, kubbe araları ve dışarıdaki dükkanlarının üzeri kurşun kaplanmışken Serez Bedesteninde kiremit kullanılmıştır.)
- Bedestenlerin yapımında genel olarak taş kullanılmış olsa da almalı duvar kullanımının da yaygın olduğunu,
- Beden duvarlarındaki taş ya da taş+tuğla örgü sisteminin, dışta dükkanlı bedestenlerde dışarıdaki dükkan duvarlarında ve kubbe kasnaklarında da devam ettirildiğini,
- Dışta dükkanlı bedestenlerde dışarıdaki dükkanların tonoz ile örtüldüğünü,
- Genel anlamda az pencereli olsalar da pencere sayısında belirgin bir sınır bulunmadığını ve bu sayının yörelere göre farklılıklar taşıdığını söylemek mümkündür.

Karşılaştırmalı çalışma ile ilgili bilgiler Ek-3 Karşılaştırmalı Çalışma Tablosu'nda verilmiştir.

6. RESTİTÜSYON

6.1. Yöntem

Restitüsyon çalışması ile Hüseyin Ağa Bedesteni'nin özgün durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada, yapıda izi bulunan ve yok olan kısımlar ile elemanların özellikleri, restitüsyon çalışmasına temel oluşturan kaynaklar kullanılarak tespit edilmiştir. Bu bilgiler değerlendirilmiş, rölöve çizimlerdeki $\pm 0,00$ kotu restitüsyona aktararak yapının özgün durumunu belirten restitüsyon çizimleri oluşturulmuş ve EK-4'te verilmiştir.

Elde edilen bilgilerin kaynağını ve güvenilirlik derecelerini göstermek için kullanılan kaynaklar çizimler üzerine güvenilirlik ölçülerine göre işlenerek gösterilmiştir (Bkz. EK-5).

6.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı

Restitüsyon çalışmasında kullanılan temel kaynaklar 4 ana başlık altında incelenmiştir.

1. Yapıdaki iz ve örneklerden elde edilen kesin bilgiler (Yapıdaki izlerden ve yapı içerisindeki karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerdir.)

- Varlığı ve tümüyle her özelliği bilinen elemanlar
- İzi olan, varlığı ve özellikleri yapıdaki diğer örneklerden elde edilen bilgiler
- İzi olmayan ancak varlığı ve özellikleri yapıdaki diğer örneklerden elde edilen bilgiler

2. Yazılı ve görsel kaynaklardan elde edilen bilgiler (Yazılı kaynaklar, çizimler ve eski fotoğraflardır.)

3. Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler (Benzer tipteki diğer yapılardan, aynı dönem ve aynı bölgedeki yapılardan elde edilen bilgilerdir.)

- İzi olan ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler
- İzi olmayan ancak varlığı ve özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

4. Mimari gereklilik (Yapıda izi bulunmayan ancak mimari yapı ve işlev nedeniyle yapıda bulunması gereken yapı elemanlarıdır.)

Oluşturulan restitüsyon önerisinde kullanılan kaynaklar, çizimler üzerine işlenerek belirtilmiştir. Ancak restitüsyon çalışmasında kullanılan bu temel kaynaklar, farklı güvenilirlik derecelerine sahiptir. Yapıya ait izler ve kalıntılar en yüksek güvenilirlik derecesine sahip kaynaklardır. Yapı içerisindeki karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler ile yazılı ve görsel kaynaklardan elde edilen bilgiler yüksek derecede güvenilir, benzer tipteki diğer yapılarla yapılan karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler orta derece güvenilir, sözlü anlatımlar ise az güvenilir kaynaklardır.

6.3. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Restitüsyon Çalışması ve Kaynak Kullanımı

6.3.1. Konum

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin güney cephesi, Amasya'nın en yoğun trafik hattı olan Atatürk Caddesi'ne bitişik durumdadır. Batısından Atatürk Caddesi ile şehrin ikinci yoğun aksı olan, ırmak kenarındaki Ziya Paşa Bulvarı'nı bağlayan yol geçmektedir.

Doğusunda kesin inşa tarihi bilinmemekle birlikte, yapısı ve mimari elemanları itibarıyla bedestenin inşasından sonraki bir tarihte yapıldığı düşünülen arasta bulunmaktadır.

Bedesten, Kilari Süleyman Ağa Camii, günümüzde kullanılamayacak derecede harap durumda bulunan Taş Han ve Burmalı Minare Camii ile tarihi bir aks oluşturmaktadır.

Amasya Kenti'nin önemli 4 tarihi eserinin birbirlerine bu derece yakın oluşu, bu bölgenin öteden beri Amasya kentinin merkezi konumunda olduğunun kanıtıdır. Bu da bedestenlerin kent merkezlerinde, ticaretin yoğun olduğu alanlarda olduğunun, ticaretin çekirdeğini oluşturduğunun bir göstergesidir.

Karşılaştırmalı çalışma ile birlikte bedestendeki izlerden de yapının 4 ayrı girişinin olduğu görülmektedir.

Bedestenin günümüzdeki halinde kuzey-güney doğrultusunda 28,5 m, bu kısımlar arasındaki kot farkının da 1.40 m olduğu ve yapının restitüe edilmiş halinde 44 m olduğu düşünülürse özgün halde, güney-kuzey kısımlarındaki kot farkının yaklaşık 2 m olacağı ortaya çıkmaktadır [17]. Böylece yapının özgün halinde, rölöve ve restitüsyon çizimlerinde kullanılan $\pm 0,00$ kotuna göre güney girişinin -0.38 m, kuzey girişinin ise -2.38 m kotunda olduğu anlaşılmaktadır.

6.3.2. Plan

Yapının kuzey cephesindeki görüntüsü, bu cephede yıkılmış kısımların olduğunu göstermekte ancak özgün plan şeması birçok veri sayesinde okunabilmektedir.

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin özgün halinde, bugünkü gibi kare planlı ve 4 kubbeli değil, dikdörtgen planlı ve 6 kubbeli olduğu; doğu ve batı beden duvarlarının kuzey cephesinde devam eder nitelikte bırakılmış olmasından, kuzey cephesinin ortasında bulunan ve içerideki paye ile aynı nitelikteki payeden (bu payenin de bedesten içerisinde olduğu ve içerideki paye gibi

kemerler ile kubbeleri taşıdığı anlaşılır), karşılaştırmalı çalışma sonucunda elde edilen, bedestenlerin her cephesinde girişlerinin olduğu bilgisinden ve yapının 1915 - 1925 yılları arasındaki dönemine ait fotoğrafından (batı beden duvarının uzunluğu yapının dikdörtgen olduğunu gösteriyor) anlaşılmaktadır [17] (Resim 6.1).

Resim 6.1 Bedestenin 1915-1920 yıllarındaki durumu (H. Menç'ten)

Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen; Amasya ilinin 1915 yangınından sonraki durumunu gösteren fotoğraflar, çok net bir şekilde olmasa da bedestenin bir dönem ahşap çatı ile örtüldüğü ve fotoğrafların ait olduğu dönemde bu çatının çökerek bedestenin iç kısmını doldurduğunu düşündürmektedir (Resim 6.2). Bu düşüncenin nedenleri; bedesten duvarlarının üst kısımlarının keskin bir biçimde belli olması (kubbe örtülü olsa yıkılırken duvarlara daha fazla zarar verirdi), bedestenin toprak ile o derece dolmuş olamayacağı ve bedesten içerisindeki dolgu ile fotoğraftaki alaturka kiremit kaplı alanlardaki dokunun aynı oluşudur.

Resim 6.2 Bedestenin 1915-1920 yıllarındaki durumu (H. Menç'ten)

Bedestenin batı ve güney cephelerindeki tuğla kemer niteliğindeki izler, bu cephelerde tonozla örtülü dükkanların olduğu kanaatini oluşturmaktadır (Resim 6.3) Ayrıca yine 1915-1925 yıllarına arasına ait bir fotoğraf da bu tezi doğrulamaktadır (Resim 6.2). bedestenin güney cephesindeki dükkanların görüldüğü bu fotoğrafta güney girişinin batısındaki dükkanların tonoz örtüleri üzerindeki, ahşap olduğu düşünülen çatıları duruyor iken girişin doğusundaki dükkanların ahşap çatıları yok olmuştur, ancak dükkan tonozları açık bir şekilde görülebilmektedir (Resim 6.2).

Bedestenin doğusundaki arastanın, bedesten yapılış tarihinden sonraki bir dönemde eklendiği düşünülmektedir. Bu düşüncenin başlıca 2 nedeni; arastanın, bedestenin doğu cephesindeki pencereleri kapatacak derecede yüksek olarak yapılmış olması (Bedesten ile aynı dönemde yapılmış olsa, ya bedestenin doğu cephesindeki pencereler yapılmaz ya da arasta bu derece yüksek yapılmazdı) ve arastanın 2 tarafındaki dükkanların arasındaki sokak kemerlerinin, bedestenin genelinde görülmeyen nitelikte, sivri kemer şeklinde yapılmış olmasıdır.

Resim 6.3 Batı cephesindeki tonoz izleri (2007)

Tüm bu veriler ışığında bedestenin dört cephesinde de dükkanları olan ‘dışta dükkanlı bedestenler’ sınıfında olduğunu söylemek mümkündür.

Resim 6.1’de bedestenin batı beden duvarının yaklaşık olarak pencere alt seviyesine denk gelen hizada güney-kuzey doğrultusunda devam ettiği görülmektedir. Buna rağmen bedestenin bugünkü kare formunu da koruyor olması, daha önceki bir tarihte yapılan onarımda, bedestenin maddi imkansızlık ve kubbe yapımından daha kolay olan ahşap çatının o derece büyük bir yapıyı örtemeyecek olması gibi nedenlerle özgün halindeki gibi tamamlanamadığını düşündürmektedir. Bu veriler ışığında, günümüzdeki kuzey beden duvarının, 19. yy. içerisindeki bir onarımda yapıldığını ve bedestenin ahşap bir çatı ile örtülmesinin de bu onarımda gerçekleştiği söylenilebilir.

6.3.3. Taşıyıcı elemanlar

Duvarlar

Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni'nin batı, doğu ve güney duvarları özgün hallerini korumaktadır. Resim 6.5'de bedestenin batı beden duvarının pencere alt kısmının, bugünkü halinden farklı olarak güney-kuzey doğrultusunda devam ettiği görülmektedir. Buna rağmen bedestenin bugünkü kare formunu o dönemde de koruyor olması, 'plan' bölümünde de belirtildiği gibi, daha önceki bir tarihte yapılan onarımda, bedestenin maddi imkansızlık ve kubbe yapımından daha kolay olan ahşap çatının o derece büyük bir yapıyı örtemeyecek olması gibi nedenlerle özgün halindeki gibi tamamlanamadığını düşündürmektedir. Bu sayede günümüzdeki kuzey beden duvarının 19. yy. içerisindeki bir onarımda yapıldığını ve bedestenin ahşap bir çatı ile örtülmesinin de bu onarımda gerçekleştiği söylemek mümkündür.

Resim 6.4 Bedestenin 1915-1920 yıllarındaki durumu (H. Menç'ten)

Kemerler

Bedesten içerisindeki kemerlerin 1974'teki VGM onarımında betonarme olarak yapıldığı o dönemde hazırlanan restorasyon projesinden anlaşılmaktadır (Bkz EK-10).

Kuzey cephesinde dışarıda görülen tuğla kemerler deforme olmuşsa da yapının özgün halindeki durumundadırlar. Zeminden kemerlere kadar olan bölümün 19. yy.'daki onarımda yapılmış olduğu düşünülürken; kemerlerden çatıya kadar olan bölümün moloz taş ve briket ile rastgele doldurulmuş olması bu kısmın 1974 yılındaki onarımda yapıldığını düşündürmektedir (Resim 6.6, 6.7).

Resim 6.5 Bedestenin kuzey cephesindeki kemerler (2007)

Tonozlar

Bedestenin doğu girişinin her iki yanındaki dükkanların arasında kalan kısmın üzeri aynalı tonozla örtülmüştür. Özgün halde 4 cephesinde de bulunan

girişlerin her iki yanındaki dükkanların arasında kalan kısımların da, karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde elde edilen bilgiler doğrultusunda, doğu cephesindeki örnekte olduğu gibi aynalı tonozla örtüldüğü düşünülmektedir.

Bedestenin batı ve güney cephelerindeki tuğla kemer niteliğindeki izler, (Resim 6.3) bu cephelerde tonozla örtülü dükkanların olduğu kanaatini oluşturmaktadır. Ayrıca bedestenin güney cephesindeki dükkanları gösteren eski bir fotoğraf da (Resim 6.2) söz konusu dükkanların tonoz ile örtülü olduğunu doğrulamaktadır.

Resim 6.6. 1974 VGM onarımı öncesi kuzey cephe (VGM arşivinden)

6.3.4. Mimari elemanlar

Kapılar

Batı, doğu ve güney cephedeki girişlerdeki tuğla ve kesme taştan yapılmış olan kemerler özgün formlarını korumaktadırlar ve zaman içerisinde kısmen deforme olsalar da herhangi bir strüktürel problem oluşturmamaktadırlar.

Bedestenlerin giriş kapılarına ait net bir bilgi bulunmasa da; karşılaştırmalı çalışma sonucunda bedesten kapılarının; Hüseyin Ağa Bedesteni ile aynı yörede bulunan Vezirköprü Bedesteni'nin kapıları gibi ahşap ve dış yüzeyi demir kaplanarak yapılmış olan kapılardan olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bedestenleri güvenliği ile öne çıkan yapılardan olması da bu tezi desteklemektedir.

Hüseyin Ağa Bedesteni'nin giriş kapıları, yukarıda belirtilen faktörler göz önünde bulundurularak aynı yöredeki Vezirköprü Bedesteni'ndeki örneklerine uygun olarak, Hüseyin Ağa Bedesteni giriş bölümlerindeki ölçülerde planlanmıştır.

Pencereler

Bedesten pencerelerinin ise bilinmeyen bir zamanda doldurulduğu yapının 1915-1925 arası eski fotoğraflarından anlaşılmaktadır (Resim 6.2, 6.8). Ancak 1974 onarımında bedesten pencerelerinin eski şekline kavuşturulduğu, eklenti ve dolgulardan arındırıldığı ancak derzlerinin çimento esaslı harç ile yapıldığı bilinmektedir. Bedestende yapılan incelemeler ve karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde günümüzde bedestenin batı, güney ile doğu cephedeki pencerelerin özgün halinde oldukları kanaatine varılmıştır. Özgün halde olmadıkları bilinen kuzey cephedeki pencereler ise ebatları, biçimleri ve malzemeleri ile diğer cephedekilerden farklıdırlar.

Hüseyin Ağa Bedesteni kapı ve pencerelerine ait detaylar EK-4 restitüsyon çizimlerinde verilmiştir.

Basamaklar

Özgün halde içeride olan ancak günümüzde yapı dışarısında kalmış olan, kuzey cephedeki payenin moloz taş temeli kuzey cephede görülebilmektedir

(Resim 6.9). Bedesten zemin döşemesinin söz konusu moloz taş temel seviyesinin üzerinde olması gerektiğinden kuzey cepheden basamaklarla yapıya girilmesi, mimari bir gerekliliktir. Ayrıca batı cephesindeki tonoz izlerinin üst kısımlarının aynı hizada olmaması yapının eğimli bir arazide oturduğuna işaret etmektedir (Resim 6.3) ki bu da özgün halde yapı içerisine basamaklarla girildiğinin göstergesidir. Tüm bu veriler ışığında bedesten içinde zeminin -0.83 m (itibari $\pm 0,00$ kotuna göre) kotunda olması gerektiğini söylemek mümkündür.

Resim 6.7. 1974 VGM onarımı öncesi batı cephesi (VGM arşivinden)

Bedestenin, günümüzdeki halinde doğu cephesinin 28,5 m., yapının kuzeyi ile güneyi arasındaki kot farkının da 1.40 m. olduğu ve yapının restitüe edilmiş halinde doğu cephesinin 44 m. olduğu düşünülürse; özgün halde, güney-kuzey kısımlarındaki kot farkının yaklaşık 2 m olacağı görülmektedir. Böylece, yapının orjinalinde, rölöve ve restitüsyon çizimlerinde kullanılan itibari $\pm 0,00$ kotuna göre güney girişinin -0.38 m., kuzey cephesinin ise -2.38 m. kotunda olduğu anlaşılmaktadır. Batı ve doğu girişlerinin cephelerde tam

merkezlerde olması, bu cephelerdeki girişlerin, kuzeyden 1 m. yüksekte güneyden ise 1 m. alçakta olduğunu göstermektedir. Böylece doğu ve batı girişlerinin -1.38 m. kotunda olduğu ve bu cephelerden yapı içerisine 3'er basamakla ulaşılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak; bedestenin özgün halinde batı, kuzey ve doğu girişlerinden yapı içerisine basamaklarla çıkılarak güneyden ise inilerek girildiği tespit edilmiştir.

Karşılaştırmalı çalışmada incelenen bedestenlerin büyük bir kısmında, köşelerdeki dükkanların iki cephede de girişlerinin olduğu görülse de Hüseyin Ağa Bedesteni'ndeki güney ve kuzey cepheler arasındaki kot farkı, köşelerdeki bu dükkanlara tek cepheden girilmesi zorunluluğuna neden olmuştur (Bkz. EK-4 Restitüsyon Çizimleri).

Resim 6.8. Kuzey cephede dışarıda kalan payenin moloz taş temeli (2007)

6.3.5. Yapı Malzemesi

Çatı kaplaması

Günümüzde çatı kaplaması kurşun olan Hüseyin Ağa Bedesteni'nde, dışarıda bulunan dükkanların çatılarının, eski bir fotoğrafa göre alaturka kiremit ile kaplı olduğu görülmektedir (Resim 6.2).

Karşılaştırmalı çalışma sonucunda, bedestenlerin etrafındaki dükkanlarla bedesten üzerinin ve kubbelerin aynı malzeme ile kaplandığı anlaşıldığından, Hüseyin Ağa Bedesteni'nin kubbelerinin ve kubbeler arasında kalan kısımlarının özgün halde, dışarıdaki dükkanlar gibi alaturka kiremit ile kaplı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Hüseyin Ağa Bedesteni ile birçok benzerlikler içeren ve aynı yüzyılda yapılan Serez Bedesteni'nin de kubbelerinin, kubbe arasında kalan kısımlarının ve dışarıdaki dükkanlarının alaturka kiremitle kaplı olduğu da söz konusu yapıya ait eski bir fotoğraftan anlaşılmaktadır (Resim 6.10)

Bu kaynaklar bağlamında değerlendirildiğinde, bedestenin kubbeleri, kubbe aralarında kalan kısımları ve dışarıdaki dükkanların özgün halde alaturka kiremitle kaplı olması kuvvetle muhtemeldir.

Zemin kaplaması

Bedestenin bugünkü zemin kaplamasının özgün olmadığı; şekli, niteliği ve bulunduğu kot gibi nedenlerden anlaşılmaktadır. Bedestenin özgün zemin kaplamasına ilişkin çok net bilgiler bulunmasa da, karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde; bedestenlerin büyük çoğunluğu gibi Hüseyin Ağa Bedesteni ile aynı yörede bulunan Vezirköprü Bedesteni'nin zemininin de kesme taş ile kaplı olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu nedenlerle Hüseyin Ağa Bedesteni'nin zemin kaplamasının da kesme taş olduğu düşünülmektedir.

Resim 6.9 Serez Bedesteni (M. Cezar'dan)

Dükkan Doğramaları

Bedestenin etrafındaki dükkanların doğramaları yapının eski bir fotoğrafında görülmektedir (Resim 6.11). Söz konusu fotoğrafta kapı ve pencerelerin üst hizası ile kemer arasındaki bölümün sıvandığı, kemer tuğlalarına da müdahale edildiği görülmektedir. Özgün olduğu düşünülen ahşap dükkan doğramaları fotoğraftaki şekli restitüsyon çizimlerine aktarılmıştır.

6.4. Mekan – İşlev İlişkisi

Bu bölüm, Hüseyin Ağa Bedesteni'ndeki mekanların özgün işlevinin daha iyi anlaşılabilmesi için hazırlanmıştır. Mekanlar elde edilen bilgilere göre üç grupta incelenmiştir.

Birinci grupta, mekanın özgün işlevi kesin olarak bilinmektedir. İkinci grupta, farklı dönemlerde farklı işlevler üstlenmiş ve bu işlevleri kesin olarak bilinen mekanlar bulunurken 3. gruptaki mekanların işlevlerine yönelik birkaç alternatif bulunmaktadır ve işlevleri tahmin edilmiştir.

Resim 6.10 Doğu cephesi dükkan (1991, Gediz Urak'tan)

Bedesten sözcüğü 'bezzezistan' kelimesinden türeyerek 'bedesten' şeklini almıştır ve buradan da anlaşılacağı üzere başlangıçta ipek vb. kıymetli malzemelerin toptan ve perakende olarak satışının yapıldığı yer olarak kullanılmış, sonraları bu görevinin yanında yörenin bugünkü 'banka'ların görevlerini üstlenmişler ve ticaretin merkezi olmuşlardır. Bedesten içerisindeki, restitüsyon çizimlerinde M1 mekanı olarak adlandırılan mekan bu işlevlerle kullanılmıştır. Bedestendeki, kemerlerle genişletilerek 4 ayak üzerine oturtulan payelerin ortalarında oluşan boşluk konusunda ise 2 farklı görüş bulunmaktadır. S. Eyice özgün halde bu bölümde, kubbelere çıkışı sağlayan bir merdiven olduğunu iddia etmektedir [19]. Ancak G. Urak, özgün yapıda ayından bir tane daha bulunan bu ayak sisteminin böyle bir işlevde

olacağına ihtimal vermemekte ve A.Yüksel'in de belirttiği gibi bu bölümün mahzen ya da kasa olarak kullanıldığını belirtmektedir [8, 17]

Bedesten etrafındaki mekanlar (M4-M31) farklı alanlarda olsa da her dönemde dükkan olarak kullanılmıştır.

Bedestenlerin bir dönem kumaş pazarı bir dönem bugünkü bankalara benzer işlevler üstlendiği göz önünde bulundurulduğunda, ayaklar arasındaki bu bölümün; ilk dönemde değerli kumaşların saklandığı bir mahzen daha sonraki dönem de ise bugünkü bankalardaki gibi kasa olarak kullanıldığı söylenilebilir.

7. RESTORASYON

7.1. Hüseyin Ağa Bedesteni'nin Bugünkü Potansiyeli ve Olanakları

Restorasyon projesinin ana yaklaşım ve kriterlerinin oluşturulabilmesi için; yapının incelenmesi, tarihi araştırmalar ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgilerin yanı sıra Hüseyin Ağa Bedesteni'nin potansiyeli ve çevresinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapının mimari özellikleri 3. Bölüm'de, yapısal durumu 4. Bölüm'de ele alınmış; bu bölümde tekrardan kaçınmak amacıyla yeniden anlatılmamıştır.

Hüseyin Ağa Bedesteni, doğal afetler nedeniyle bir dönem harap durumda kalmış olsa da günümüzde kullanılabilir durumdadır ve yapı içerisindeki, 1974 onarımında yapılmış olan küçük dükkanlar kozmetik, bujiteri vb. amaçlarla kullanılmaktadır.

7.1.1. Çevresel Faktörler

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait birçok esere sahip olan Amasya kentinin merkezinde bulunan Hüseyin Ağa Bedesteni'nin çevresinde önemli tarihi eserler bulunmaktadır. Burmalı Minare Camii, Taş Han, Kılari Süleyman Ağa Camii, bedesten doğusundaki arasta, bedestenin kuzeyinde bulunan Saraçhane Camii bu önemli eserler arasındadır.

Bedesten'in kuzeyindeki Özel İdareye ait dört katlı bina eserin algılanmasında sorunlar oluşturmaktadır. Kuyumcular sokağı olarak kullanılan sokaktan, Özel İdareye ait bu bina nedeniyle bedesten algılanmadığı gibi, söz konusu binanın bedestene yakınlığı da bedestenin koruma alanının belirlenmesini engellemektedir.

7.1.2. Tarihi ve kültürel faktörler

Hüseyin Ağa Bedesteni, tarihi bir aks içerisinde yer almaktadır (Bkz Bölüm 2). Söz konusu aksta; Selçuklular döneminde yapılan (12. yy.) Burmalı Minare Camii, Osmanlı döneminde yapılan (18. yy.) Taş Han ve yine Osmanlı döneminde yapılan (15. yy.) Kiları Süleyman Ağa Camii ile Hüseyin Ağa Bedesteni bulunmaktadır.

Hüseyin Ağa Bedesteni; yine şehrin merkezinde bulunan Taş Han ile birlikte Amasya kentinin günümüze kadar gelmiş olan iki ticari yapısından biri olma özelliği taşımaktadır. Bedestenlerin Osmanlı döneminde ticaretin kalbinin attığı yapılar olması ve birkaç istisna dışında her ilde yalnızca bir adet bedesten bulunması, kültürel bir miras olan Hüseyin Ağa Bedesteni'nin önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Kiları Süleyman Ağa Camii restorasyonu yakın dönemde VGM tarafından yapılmıştır. VGM; Hüseyin Ağa Bedesteni, Taş Han ve Burmalı Minare Camii restorasyonlarının da yakın zamanda yapılmasını planlamaktadır. Yapılacak bu restorasyonlarla birlikte, Amasya'yı ikiye bölen Yeşilirmak boyundaki korunan eserler gibi, şehrin merkezinde bulunan bu önemli eserler de gelecek nesillere aktarılabilecek ve şehrin merkezideki tarihi doku yaşatılabilecektir.

7.1.3. Eğitim Faktörü

Hüseyin Ağa Bedesteni ciddi bir eğitim potansiyeline sahiptir. Dönemin yaşam biçimi, mimari anlayışı, yapım tekniği ve malzemesi konusunda önemli bilgiler veren bedesten, yukarıda da belirtilen; ticaretin merkezi olması ve her ilde bir adet bedesten bulunması gibi özellikleri sayesinde tarihe ışık tutmakta, zaman zaman da üniversitelerin çeşitli bölümleri ve üniversite öğrencileri tarafından ziyaret edilmektedir.

7.2. Restorasyon Projesinin Amacı

Hüseyin Ağa Bedesteni, günümüzde kullanılabilir durumda olsa da, özgün formuna kavuşturulması ve yapılan yanlış restorasyonların zaman içerisinde yapıya verebileceği zararların önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bedesten için hazırlanan restorasyon projesinin amacı; yapıya özgün formunu kazandırmak, daha önce yapılan yanlış restorasyonların verdiği ve verebileceği zararları ortadan kaldırmak, karakterini bozmadan yapıya günümüz şartlarında en uygun fonksiyonu vererek korunmasını ve sürekliliğinin sağlanması ile bu kültürel mirası gelecek nesillere en doğru şekilde aktarabilmektir.

7.3. Restorasyon Yaklaşımı ve Kararlar

Hüseyin Ağa Bedesteni'nin restorasyon projesi oluşturulurken baş vurulan en önemli kaynak restitüsyon projesi olacaktır. Bedestenin restorasyon projesinde hedefler; yapıya verilen yeni işlevle yapıyı özgün plan şemasına kavuşturmak, özgün yapı elemanlarını olduğu gibi korurken özgün halde var olan ancak yok olmuş yapı elemanlarını günümüzde yapıldığı anlaşılabilecek şekilde (tarihi yanlışlığı önlemek için) yeniden yapmak, 19. yy içinde yapılan, dönem eki niteliğindeki, bugünkü kuzey beden duvarını sağlamlaştırarak korumak, yapıyı çimentolu elemanlardan ve niteliksiz eklerden arındırarak günümüz koşullarında yeterli konforu sağlayacak şekilde kullanıma sunmak, bu sebeple kaçınılmaz olan eklemeleri minimum düzeyde tutmaktır. Bu yaklaşım çerçevesinde; hazırlanan rölöve, yapılan tarihi araştırmalar, karşılaştırmalı çalışmalar, restitüsyon ve değerlendirmeler dikkate alınarak Hüseyin Ağa Bedesteni ve yakın çevresine ait uygulama kararları üretilmiştir.

- Yapılacak restorasyonda; güney beden duvarının tamamının, batı ve doğu beden duvarlarının girişleri de içine alan büyük bölümlerinin, doğu giriş bölümünün, doğu cephedeki birkaç dükkan ve içerideki payenin kemerlerin

başladığı yere kadar olan kısmının, yapının ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar geldiği vurgulanacaktır.

- 'Aslında vakıf yoluyla vücuda gelip de muhtelif kanunlar veya sair suretlerle Hazine, belediyeler veya özel idarelerin mülkiyetine geçmiş bulunan muhafazası gerekli tarihî ve mimari kıymeti haiz eski eserlerin mülkiyetinin tekrar Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilmesi' ne ilişkin 7044 Sayılı Kanun sayesinde (Bkz EK-18), kuzey cephedeki Özel İdareye ait bina ile bedestenin güneyindeki ve batısındaki yolların bir kısmının VGM mülkiyetine geçirilmesi ve bedestenin 6 kubbeli özgün formuna kavuşturulması mümkün olabilecektir. Yok olan söz konusu 2 kubbe ve bedesten etrafındaki dükkanlar, yapıya özgün haldeki enerjisini tekrar kazandırabilmek amacıyla bu restorasyon sırasında yapıldığı anlaşılabilecek şekilde yapılacaktır.

- Restorasyondaki öncelikli hedeflerden biri de; yapının tümüyle çimento malzemeden arındırılmasını sağlamak olacaktır. Bu kapsamda; 1974 onarımında çimento esaslı malzemeler kullanılarak yapılan her eleman; özgün malzeme ve harç ile tekniğine uygun olarak yeniden yapılacaktır. Aynı zamanda, içeride ve dışarıda tüm yüzeylerdeki derzler açılacak, derzler özgün harç ile yeniden yapılacaktır. (Özgün harç; restorasyon aşamasında beden duvarlarından elde edilecek derz örneklerinin analizi sonucunda belirlenecektir.)

- Yapılacak olan tüm tamamlamalarda kaynak olarak yalnızca yapıdaki iz ve kalıntılar ile güvenilirlik derecesi yüksek bilgiler kullanılacaktır.

- Bedestenin doğusundaki arasta, ayrı bir çalışma konusu olduğundan ve detaylı araştırmalar gerektirdiğinden bu çalışma kapsamında arasta bölümüne müdahalelerde bulunulmayacak, yalnızca mevcut duvarlar sağlamlaştırılarak olduğu gibi korunacaktır. Bu nedenle bedestenin doğu girişi özgün halindeki gibi yapılmayacak, arastanın yapıldığı dönemde yapılan duvar doğu girişinde korunacaktır.

- Yapının kuzey cephesinde yapılan Özel İdare'ye ait binanın temelleri atılırken, derince bir hafriyat yapıldığı ve bu yöndeki bedestene ait kalıntıların yok edildiği bilinmektedir [17]. Ancak güney ve batı cephelerde bilimsel

kazılar yapılarak, buradaki duvarlara ait çıkması muhtemel temel izleri araştırılacaktır. Bu kısımların tekrar rölövesi alınacak ve fotoğraflanarak belgelenecektir. Bu süreç içerisinde restorasyon projesi değişime açık olup yeni bilgiler elde edildiği takdirde bu bilgiler doğrultusunda güncellenecek ve gerekli duyulan değişiklikler yapılacaktır.

- Bedesten etrafındaki dükkanların tonoz örtüleri yapılırken, günümüzde beden duvarlarında bulunan tuğla tonoz izleri açıkta kalacak şekilde, yalıtım konusunda tedbirler alınarak 15 cm dışarıdan başlayarak yapılacaktır.

- Yapı zeminden gelen suya karşı korunacak, zeminde drenaj yapılarak zemin suyu yapıdan uzaklaştırılacaktır.

- Güneydeki Atatürk caddesi ile ırmak kenarındaki Ziya Paşa Bulvarı birçok noktadan, araçların kullandığı farklı yollar ile birleştirildiğinden, bedestene nefes aldirmek amacıyla, bedestenin batı cephesindeki, söz konusu caddeleri birleştiren yol trafiğe kapatılarak yayalaştırılacaktır.

7.4. İşlev

Günümüzde kullanılmakta olan bedestenler, özgün formlarından farklı olarak, içerisinde birbirine yakın amaçlarla kullanılan, sonradan yapılmış küçük dükkanların bulunduğu çarşı vb. işlevlerde kullanılmaktadır. Nitekim, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteninin içine de 1974'teki onarımda küçük dükkanlar yapılarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışma kapsamında yapılacak restorasyonla, bedestenin, sosyal ve kültürel amaçlarla kullanılması planlanmıştır. Bedestene bu işlevin verilmesinin başlıca 2 nedeni;

- 1) Bedestenin, özgün halinde içerisinde dükkan yada herhangi bir bölme bulunmaması, (Bkz EK-4) (Bedestenin, restitüe edilmiş halindeki gibi geniş, bölmesiz bir mekan olarak varlığını sürdürebilmesi, çeşitli sergi vb. etkinlikler için kullanılması ile mümkün olabilecektir.)

- 2) Bedestenin, 6 kubbeli özgün haline kavuşturulabilmesi için yıkılması gereken, bedestenin kuzeyindeki Özel İdareye ait binanın bir bölümünün,

içerisinde sergi salonlarının da bulunduğu Kültür Merkezi olarak faaliyet göstermesi ve kentin bu işlevle faaliyet gösteren tek yapısı olmasıdır.

Bedestene verilen bu yeni işlev sayesinde bedestenin korunması ve sürekli olarak bakımlı kalması sağlanabilecektir.

Bedestenin özgün halinde 4 tarafında da bulunan dükkanlar, özgün hallerindeki görüntüleri ile, günümüzde bedesten içerisindeki dükkanlara benzer alanlarda faaliyet göstereceklerdir.

7.5. Yapının İşleve Uygun Programlanması

- Korunan kuzey beden duvarının güney tarafında (M1) sergi alanı, kuzey tarafında ise (M3) idari bölüm, depo bulunacaktır. Ayrıca bu kısımda, yapılacak sergiler ve Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni ile ilgili sunumların yapılacağı bir alan düzenlenecektir.

- Bedestende sergi için ayrılan bölüme (M1); projede belirtilen yerlere çelik kutu profiller yerleştirilecek ve bunlar birbirine çelik profillerle bağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon projesi). Bu profillerde her boyutta resim, fotoğraf vb. rahatlıkla sergilenebilecektir. Ayrıca uygulanacak aydınlatma yöntemi için kablolar yeniden yapılacak zemin kaplamasının altından getirilecek ve kutu profillerin içinden geçirilerek aydınlatma sağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi).

- Batı giriş bölümünde; eski fotoğraflar, kartpostallar ve yapının bir maketi sergilenecektir.

- Bedesten içindeki, 4 ayak halinde zeminle birleşen payelerden güney tarafındaki payenin iç kısmında (M2), yapılan ve yapılacak olan sergi vb. etkinliklere ait broşürler bulundurulacak, Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni, Bedestenler ve Geleneksel Türk Ticari Hayatı ile ilgili kitap, dergi, vb. kaynakların sergisi ve satışı yapılacaktır.

- Bedestenin tamamlanacak olan 2 kubbenin bulunduğu kısımda (M3), kuzey batı kubbenin altında idari düzenlenecek idari bölümde yine çelik

profiller ve buzlu cam bölücü eleman olarak kullanılacak, depo kısmında ise 3 m yüksekliğinde ahşap paneller kullanılacaktır.

-Tamamlanacak olan kuzeydoğu kubbesinin altında ise sunumların yapılacağı bir alan düzenlenecek ve bu alan da idari bölümde kullanılan malzeme ve detaylarla yapı giriş holünden ayrılacaktır.

-Tefriş elemanları sade ve tek tip olacak, günümüz malzeme ve detayları kullanılacaktır.

- Aydınlatma, günümüz detaylarıyla yapılmış modern elemanlarla sağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi)

7.6. Restorasyon Kriterleri

Kriter 1: Yapıda 1974 onarımında çimento esaslı harç ile yapılan tüm elemanlar ileriki yıllarda yapıya zarar vermemesi açısından kaldırılacak, harç analizi sonucunda elde edilen verilere göre belirlenecek özgün harç ve uygun teknikle yeniden yapılacaktır. 19.yy.'da yapıldığı düşünölen kuzey beden duvarı, korunması gerekli dönem eki olarak göröldüğünden, pencere sövelerinde ve yer yer taş ve tuğlalarda yapılacak sağlamlaştırmalarla olduğu gibi korunacaktır.

Kriter 2: Yeri malzemesi, boyutları ve formu kesin olarak bilinen elemanlar aynı malzemeyle tamamlanacaktır.

Kriter 3: Yeri ve malzemesi bilinen ancak boyutları, formu ve detayları kısmen bilinen elemanlar aynı malzeme ile yeniden üretilecektir. Yapı etrafındaki dükkanlar, doğu cephesindeki mevcut örneklerine uygun olarak beden duvarlarındaki izler doğrultusunda aynı malzeme ile yapılacaktır. Dükkan kemerleri ile doğrama arasındaki bölümün nasıl olduğu bilgisine ulaşılamadığından, bu kısımlara yekpare cam yapılacaktır.

Kriter 4: Varlığı bilinen ancak boyutları, formu ve detayları ile ilgili bilgi eksikliği olan elemanlar; plan şeması, işlev veya mekan özelliği gereği yerine

konulma ihtiyacı varsa tamamlanacak olup bu aşamada karşılaştırmalı çalışmalardan faydalanılacaktır.

Kriter 5: İşlev gereği yapılan elemanlar güncel malzeme ile üretilip güncel detaylar kullanılacak ve geçmişe ait hiçbir imaj verilmeyecektir. Bu malzemeler istenildiğinde, yapıya herhangi bir zarar vermeden kaldırılabilir nitelikte yapılacaktır.

8.7. Müdahale Biçimleri

8.7.1. Kazı ve belgeleme

Güney ve batı cephelerde bilimsel kazılar yapılarak, buradaki duvarlara ait çıkması muhtemel izler araştırılacaktır. Bu kısımların rölövesi alınacak ve fotoğraflanarak belgelenecektir. Temizlik ve kazı sonucu ortaya çıkacak yapıya ait taşlar numaralandırılarak toplanacak ve daha sonra yerine konmak üzere depolanacaktır.

Bu kazılardan elde edilen bütün sonuçlar, restorasyon projesinde kullanılmak üzere değerlendirilecek ve projede gerekli görülen değişiklikler ve eklemeler yapılacaktır.

8.7.2. Sağlamaştırma

Yapının taşıyıcı sistemle ilgili herhangi bir sorunu bulunmamaktadır. Ancak yapı malzemelerinde sağlamaştırma yapılacaktır. Yapı girişlerindeki kesme taşlar sağlamaştırılacak elemanlardır. Mevcut kuzey beden duvarında yer yer çürütmeler yapılacak, taş ve tuğla malzemelerden işlevini yerine getiremeyecek kadar kötü durumda olanlar yenileri ile değiştirilecektir.

Arasta bölümündeki kemer ve duvarlar sağlamaştırılarak olduğu gibi korunacaktır. Arastanın restorasyonu kendi başına bir çalışma konusu

olduğundan daha detaylı araştırmalar gerektirmektedir. Bu nedenle arastaya bu aşamada bir müdahalede bulunulmayacaktır.

8.7.3. Tamamlama

Hüseyin Ağa Bedesteni'nin planında, strüktürel sisteminde ve görsel bütünlüğünde denge sağlanabilmesi amacıyla yapı elemanlarının tamamlanması gerekmektedir. Tamamlamalar yapıdaki mevcut iz ve kalıntılardan, fotoğraflardan ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgilere göre yapılacaktır.

Kuzey bölümündeki yok olmuş olan 2 kubbeli bölüm, devam eder nitelikte bırakılan doğu ve batı beden duvarları tamamlanarak oluşturulacaktır. Özgün halde yapının 4 cephesinde de bulunan dükkanlar da yapıdaki iz, fotoğraf ve karşılaştırmalı çalışmalardan faydalanılarak yapılacaktır.

Yapıya yeni eklenecek kısımların malzemelerinde, görsel etkinin bozulmaması için renk, form ve boyut değişikliği yapılmayacaktır. Ancak batı ve doğu beden duvarlarının günümüzde var olan kısımları ile bu restorasyonla yapılacak kısımların ayırt edilmesi maksadıyla, duvarın bu eski ve yeni kısımları arası, dış cidarda zeminden tavana kadar tuğla örülecektir. Bu örgünün derinliği bir tuğla genişliğinde olacaktır.

8.7.4. Yenileme

VGM tarafından 1970'li yıllarda onarımı yapılan tüm eserlerde, dayanıklı olması amacıyla yapılan müdahalelerin hemen hepsinde çimento kullanılmıştır. Günümüzde yapılan restorasyonların bir kısmı, o dönemde yapıya vereceği zararlar tam olarak bilinmediğinden kullanılan çimentoların temizlenmesi için yapılmaktadır.

Hüseyin Ağa Bedesteni'nde de 1974'teki onarımda, kubbe, kemer, gergi vb her elemanlarda çimento kullanılmıştır. Derzler de çimento esaslı harç ile yapılmıştır.

Bu çalışma kapsamında, yapının çimento malzemeden arındırılması hedeflendiğinden; kubbe, kemer, gergi vb., 1974 yılında çimento katkılı olarak yapılmış olan elemanlar kaldırılacak, özgün malzeme ve harç ile, tekniğine uygun olarak yeniden yapılacaktır. Aynı zamanda, içeride ve dışarıda tüm yüzeylerdeki derzler açılacak, derzler özgün harç ile yeniden yapılacaktır. (Özgün harç; restorasyon aşamasında beden duvarlarından elde edilecek derz örneklerinin analizi sonucunda belirlenecektir.)

Özgün malzeme ve teknikle yapılacak olan kubbeler, yapının restitüe edilmiş halinde görüldüğü gibi (Bkz EK-4 Restitüsyon Projesi) alaturka kiremit ile kaplanacaktır. Bunun yanı sıra, üst örtünün kubbe aralarında kalan kısmı ve yapının dışarıdaki dükkanlarının üzerleri de alaturka kiremit ile kaplanacaktır.

8.7.5. Temizleme

Yapının güney ve batı cephelerinde araçların kullandığı yollar olması, cephelerde kirlenmelere yol açmıştır. Bu nedenle cephelerde temizlik yapılacaktır. Günümüzde cephe temizliği; kum, cam küresi ya da alimünyum tanelerinin düşük basınçla püskürtülmesiyle yolu ile, su ile veya emici kil ve kağıt hamurları kullanılarak yapılabilmektedir. Temizliğin yöntemi, yapı malzemesi uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecektir. Bu işlem, yapı yüzeyindeki patinaya zarar vermeyecek şekilde, özen gösterilerek yapılacak olup çalışanların tecrübeli ve alanında uzman kişiler olmasına dikkat edilecektir.

Yapıda, özellikle doğu ve batı beden duvarlarında görülen bitkiler ve bitkilerin altında oluşan toprak temizlenecektir.

8.7.6. Ekleme

Bedesten sergi amaçlı kullanılacağından, segi için, projede belirtilen yerlere çelik kutu profiller yerleştirilecek ve bunlar birbirine çelik profillerle bağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi).

Uygulanacak aydınlatma yöntemi için kablolar yeniden yapılacak zemin kaplamasının altından getirilecek ve kutu profillerin içinden geçirilerek aydınlatma sağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi).

Bedestenin tamamlanacak olan 2 kubbenin bulunduğu kısımda, kuzeydoğu kubbenin altındaki sunum alanında ve kuzey batı kubbenin altında idari düzenlenecek idari bölümde yine çelik profiller ve buzlu cam bölücü eleman olarak kullanılacak, depo kısmında ise 3 m yüksekliğinde ahşap paneller kullanılacaktır. Yapılacak olan tüm ekler demontabl olacak ve istenildiğinde yapıya herhangi bir zarar vermeden kaldırılabilir.

Tefriş elemanları sade ve tek tip olacak, günümüz malzeme ve detayları kullanılacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi).

Aydınlatma, günümüz detaylarıyla yapılmış modern elemanlarla sağlanacaktır (Bkz. EK-8 Restorasyon Projesi).

Yapının ısıtılması elektrikli ısıtıcılarla sağlanacaktır.

Yapı çevresine drenaj yapılarak yapı zemin sularından korunacaktır.

Yapının batı girişinde onarım tarihi ve kimin tarafından onarıldığını gösteren cam levha yerleştirilecektir.

8.8. Restorasyon Süreci

Restorasyon süreci belirli aşamalara bölünerek her aşaması için ayrıntılı bir çalışma yapılması zorunludur.

1. AŞAMA. Öncelikle yapının yakınında bir şantiye kurulmalı ve bu şantiyede;

- Bir laboratuvar uzmanı
- Kullanılan malzemelerin koyulduğu bir depo,
- Yapım için içeride ve dışarıda aynı anda kullanılabilecek miktarda çelik iskele bulunmalıdır. Şantiyede mutlaka alanında uzman kişiler bulundurulmalıdır.

2. AŞAMA. Yapı içinde, kubbe, kemer, gergi vb elemanların yıkımı sırasında yapıya her hangi bir zarar vermemek amacıyla gerekli önlemler alınmalıdır. Yıkım, iş makineleri ile değil insan gücüyle yavaş yavaş yapılmalıdır. Molozlar şantiye alanından uzaklaştırılmalıdır. Yapı içerisindeki çimento esaslı tüm sıvalar raspa edilmelidir.

3. AŞAMA. Önerilen yerlerde bilimsel kazı çalışmalarına başlanmalıdır. Temizlik ve araştırma kazısı sırasında ortaya çıkan yapıya ait her türlü eleman toplanıp numaralandırılmalı, belgelenip yerine konmak üzere depolanmalıdır. Bu kazılar sırasında çıkan her türlü bilgi kayıtlara geçirilmeli ve restorasyon aşamasında kullanılmak üzere değerlendirilerek projelerde gerekli görülen değişiklik ve eklemeler yapılmalıdır.

4. AŞAMA. Yapıda gerekli görülen sağlamlaştırılmalar, tamamlamalar ve üst örtü yapılmalıdır.

5. AŞAMA. Yapı çevresinde drenaj sistemi kurularak yerden yükselen nem problemi çözülmelidir.

6. AŞAMA. Yapı cephelerinde, mevcut derzler açılmalı ve duvarlar, analiz sonucu elde edilen veriler doğrultusunda özgün harç ile derzlenmelidir.

7. AŞAMA. Cephelerde önerilen şekliyle temizlik yapılmalıdır. Temizliğin yöntemi, yapı malzemesi uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenmeli, çalışanların tecrübeli ve alanında uzman kişiler olmasına dikkat edilmelidir.

8. AŞAMA. Restorasyon projesinde belirtilen şekliyle yapılacak olan; kapılar, pencereler ve demir parmaklıklar takılmalıdır.

9. AŞAMA. Elektrik, aydınlatma ve yangın ihbar tesisatı kurulmalıdır.

10. AŞAMA. İç mekanda derzli kısımların derzleri açılarak özgün harç ile yeniden yapılmalı ve sıvanacak yüzeyler özgün harç ile sıvanmalıdır.

10. AŞAMA. İşlev gereği eklenecek tefriş elemanları restorasyon projesindeki şekliyle yapılarak yerleştirilmelidir.

11. AŞAMA. Hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda yapı çevresinde yapılacak düzenlemelerden sonra yapı hizmete açılmalıdır.

Yapıdaki müdahaleleri gösteren Müdahale paftaları EK-6'da, Restorasyon tablosu EK-7'de, son olarak da Restorasyon çizimleri EK-8 'de verilmiştir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hüseyin Ağa Bedesteni; birçok önemli tarihi esere sahip olan Amasya kentinin merkezinde yer almaktadır. Bedesten kullanılabilir durumda olsa da 'taşınmaz kültür varlığı' olarak yapıya hak ettiği değerin verildiğini söylemek pek mümkün değildir. Ancak sevindirici olan, Amasya halkının, tarihi eserleri koruma noktasında gün geçtikçe bilinçlenmesidir. Zira, yapılan onarımlar ne kadar başarılı olursa olsun, yapı kullanıcılarının ve çevre sakinlerinin korumaya katılımının sağlanması gerekmektedir.

Tez çalışması kapsamında, Hüseyin Ağa Bedesteni'nin rölövesi hazırlanmış, gerekli analiz, araştırma ve değerlendirmeler yapılmış, elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde yapının restitüe edilmiş hali ortaya çıkarılmıştır. Restitüsyon projesinden faydalanarak hazırlanan restorasyon projesinde ise yapı niteliksiz eklerden arındırılmış ve yanlış restorasyonun zararlarını minimuma indirecek önlemler alınmıştır. Yapıya özgün halindeki enerjisini verebilmek amacıyla, yapı bütünlüğünü bozmayan tamamlamalar yapılarak sosyal ve kültürel amaçlı bir işlev seçilmiştir. Bu sayede yapı; hem bakımlı tutulacak hem de özgün halini anlatır durumda varlığını sürdürmesi sağlanacaktır.

Bedestene sergi alanı fonksiyonu verilmiştir. Bu sayede hem özgün halindeki gibi içerisinde dükkan yada herhangi bir bölme bulunmadan kullanılması sağlanmış hem de bedestenin, 6 kubbeli özgün haline kavuşturulabilmesi için yıkılması gereken, içerisinde sergilerin yapıldığı, kuzey cephesindeki Özel İdareye ait binanın fonksiyonu bedestene verilerek şehrin bu konudaki eksikliği giderilmiştir. Bedestenin özgün halinde 4 tarafında da bulunan dükkanların ise özgün hallerindeki görüntülerine kavuşturulmaları ve yerel halkın alışkanlıkları da düşünülerek günümüzde bedesten içerisinde bulunan dükkanların işlevlerine benzer işlevlerle faaliyet göstermeleri planlanmıştır.

Amasya Hüseyn Ağa Bedesteni, 'Bölüm 2.6.1'de de bahsettiğimiz gibi tarihi bir aks içerisinde yer almaktadır. 'Amasya Hüseyn Ağa Bedesteni Restorasyon Önerisi' isimli bu tezin, bedesten ile birlikte, söz konusu tarihi aksta yer alan Selçuklu döneminde yapılan Burmalı Minare Camii (12. yy.), Osmanlı döneminde yapılan Taş Han (18. yy.) ve (15. yy.) Kileri Süleyman Ağa Camii'nin hak ettikleri değerler verilerek korunması noktasında atılan ilk adım olması ve eserlerin gelecek nesillere en uygun şekilde aktarılması için çalışmaların en kısa zamanda yapılması umut edilmektedir.

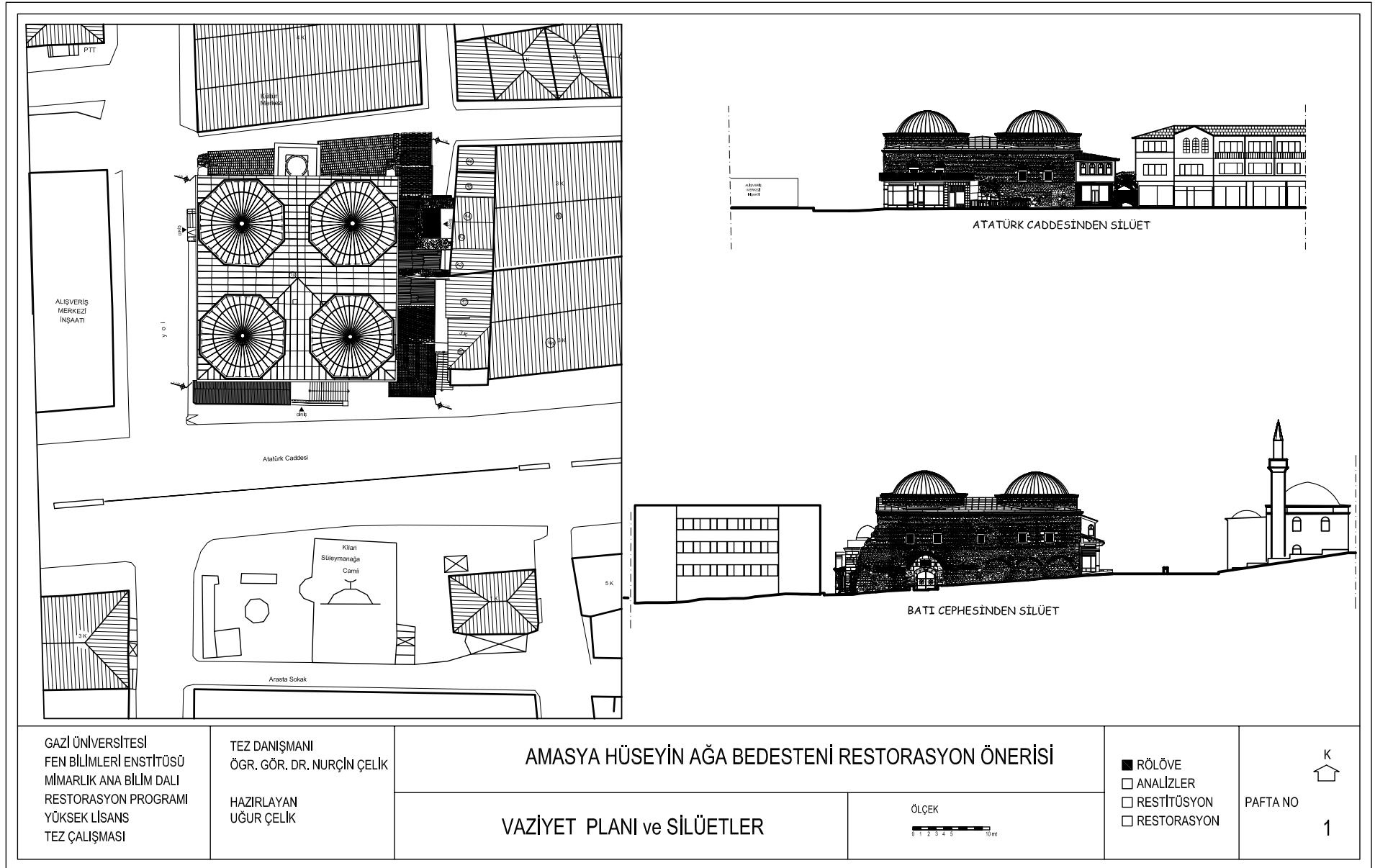
KAYNAKLAR

1. MENÇ, H., "Tarih İçinde Amasya", **Net Ofset Matbaa**, Ankara, 8, 16 (2000)
2. "Kent Kent Türkiye, Amasya", **Öz Yayınevi**, İstanbul, 8, 18, 20 (1969).
3. Vakıflar Genel Müdürlüğü, "Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler", **Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları**, Ankara, 62 (1983).
4. Özdeş, G., " Türk Çarşıları", Doçentlik Tezi, **İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi**, İstanbul, 34, 35, 48, 56 (1954).
5. Cerasi, Maurice, "Osmanlı Kenti, Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. Ve 19. Yy'da Kent Uygarlığı Ve Mimarisi", **Y.K.Y. Yayınları**, İstanbul, 9, 10 (1999)
6. Cezar, M., "Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi" **Milli Eğitim Basımevi**, İstanbul, 35, 99, 211, 221, 236, 249, 262, 263, 283, 285, 289, 292, 311 (1985)
7. Tunçel, M., "Prof. Dr. Haluk Karamağaralı Armağanı" **T.D.V. Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi**, Ankara, 319, 324, 325 (2002)
8. Yüksel A., "Osmanlı Mimarisinde II. Bayezid – Yavuz Selim Devri, Cilt V", **Günlük Ticaret Gazetesi**, İstanbul, 52, 56 (1983)
9. Hasol D., "Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü", **Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları**, İstanbul, 48 (1998)
10. Aksulu, I., "The Otoman Arasta: Definition, Classification and Conservation Problems" **Ejos**, IV, (2001)
11. "İslam Ansiklopedisi, Cilt V", **Ali Rıza Baksan Güzel Sanatlar Matbaası**, İstanbul, 302 (1992)
12. Önder, M., "Yıkılan Bedestenlerimiz", **Türk Kültürü** Yıl:3, Sayı (30); 44 (1965)
13. İnalcık, H., "The Ottoman Empire The Classical Age 1300-1600" published by **Phoenix**, London, 143 (1994)
14. Eyice, S., "Les Bedesten's dans L'architecture Turqua" **Atti Del Secondo Congresso Internazionale Di Arte Turca**, Napoli, 113-117 (1965)
15. Ayverdi, E.H., "Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murat Devri, Cilt 3, Fatih Devri, Cilt 4," **Baha Matbaası**, İstanbul, (4) 162, 563 (1966).

16. Evliya Çelebi, "Seyahatname, 2. Cilt", **Milli Eğitim Basımevi**, İstanbul, 811-813 (1949).
17. Urak, G., "Amasya'nın Türk Devri Şehir Dokusu ve Yapılarının Analiz ve Değerlendirilmesi", Basılmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 443, 444, 446-448, 450, 452, 453 (1994).
18. Madran, E., " Kuzey Doğu Anadalo'da İki Bedesten" **Önasya Mecmuası** Yıl:6 Cilt:6 Sayı:63, 9 (1970)
19. Eyice, S., "Kapı Ağası Hüseyin Ağa'nın Vakıfları" Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, İn Memoriam Prof. Albert Louis Gabriel Özel Sayısı, **A. Ü. Edeb. Fak. Yayını**, Ankara, 151,155,156 (1978)
20. Tektaş, M., "Kapı Ağası Hüseyin Ağa Medresesi" **Sanat Dünyamız Dergisi**, Yıl:9, Sayı: 26, 12 (1983)
21. İnalçık H., " - Ziya Paşa'nın Amasya Mutasarrıflığı Sırasındaki Olaylar, Belgeler I", Cilt: 30, Sayı:117-20, **Belleken**, 163-164 (1966)
22. Urak, G., "Anıt Kent Amasya ve Koruma Sorunları", Çevre Planlama ve Tasarım Haftası'96 Etkinlikleri, **Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım**, Ankara, 74-83 (1996)
23. Urak, G., "Türkiye'de Mimari Miras İletimi, Koruma Sorunları ve Çözüm Önerilerinin Amasya Örneğinde İrdelenmesi", **Dergimim**, Sayı 1 : 1-14 (2003)

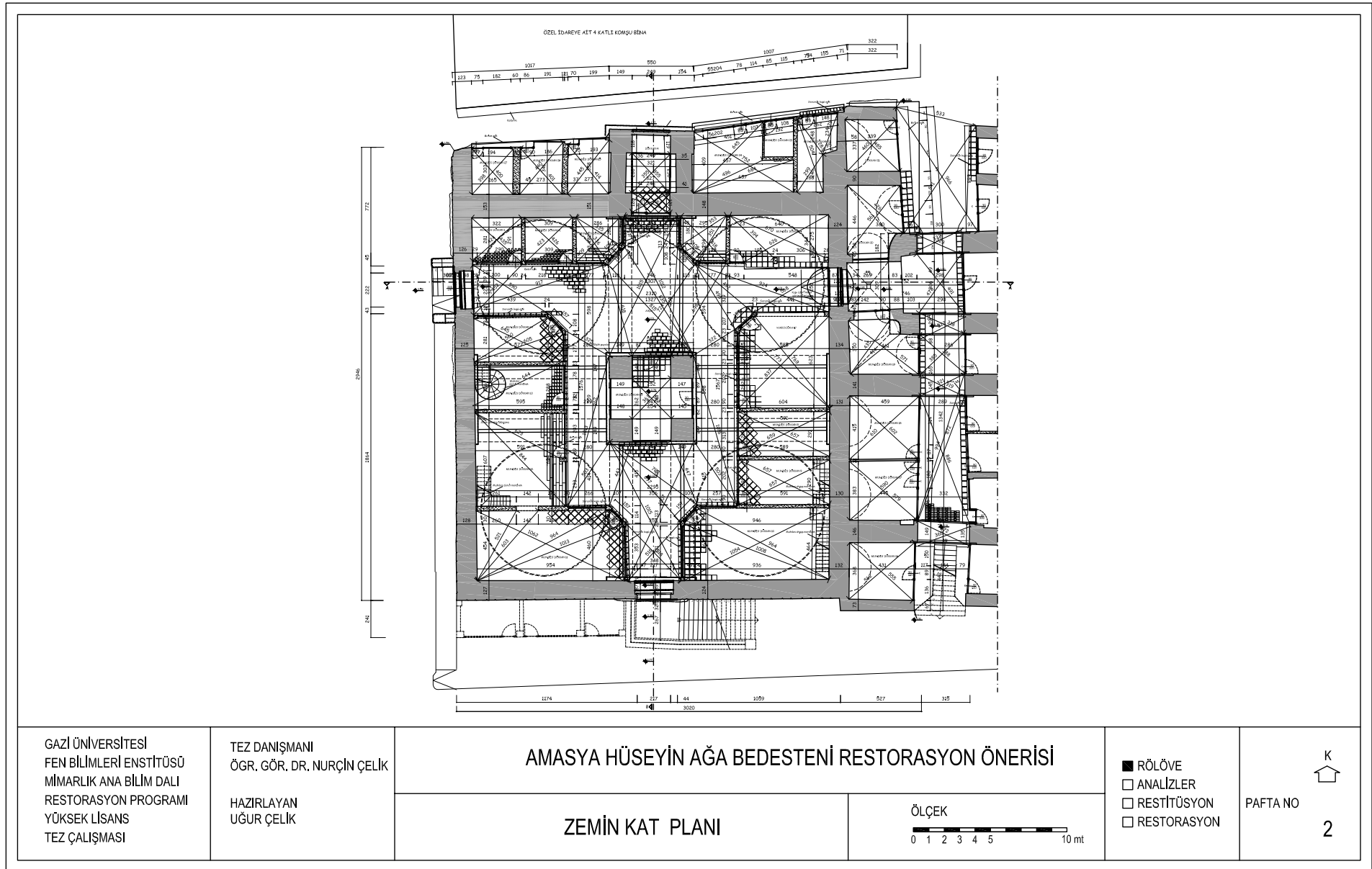
EKLER

EK-1 Rölöve çizimleri

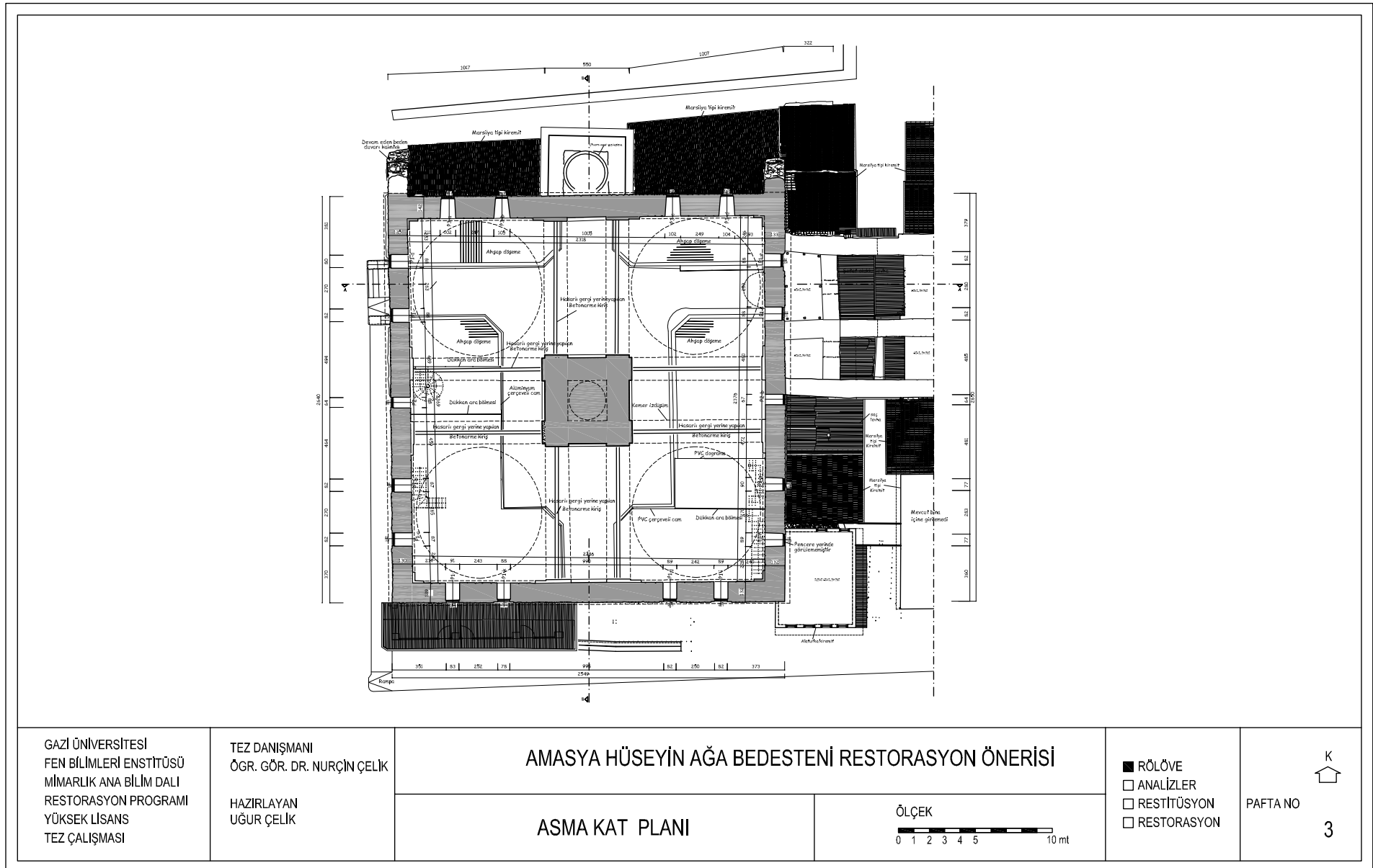
Şekil 1.1. Hüseyin Ağa Bedesteni vaziyet planı ve silüetler rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

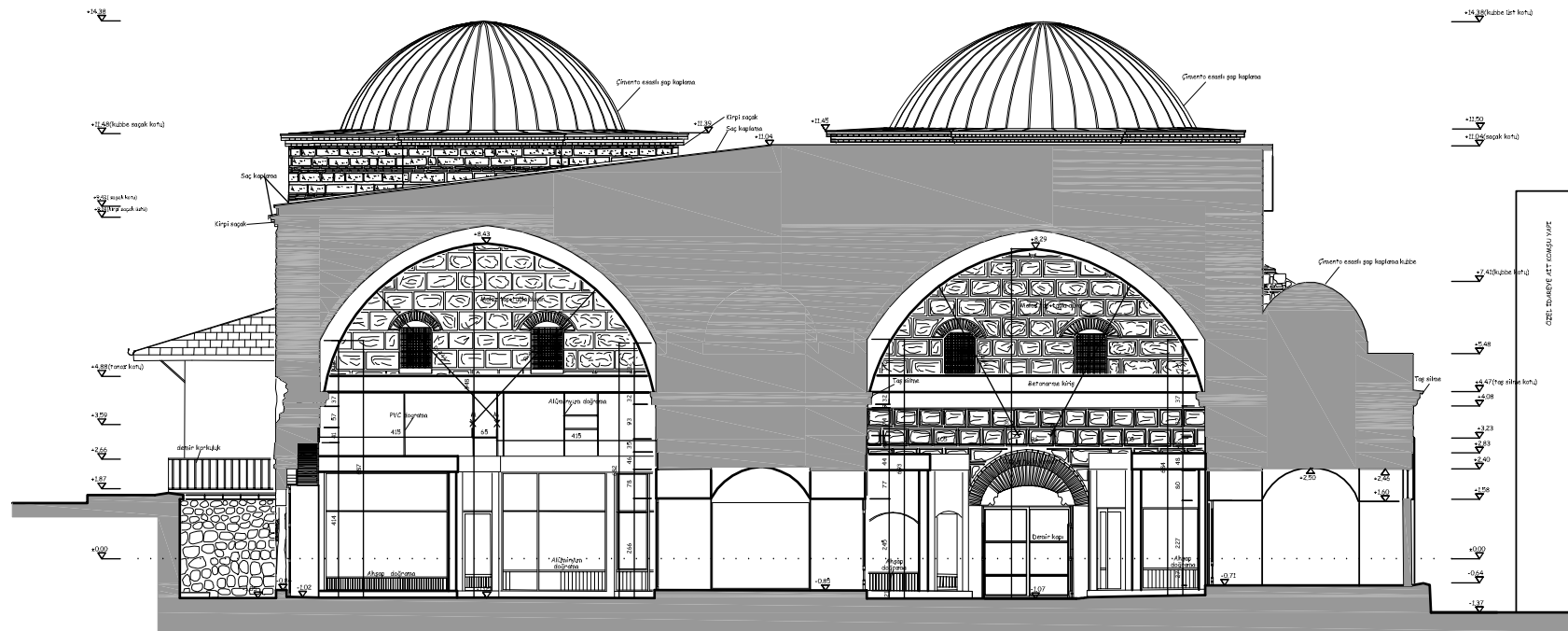
Şekil 1.2. Hüseyin Ağa Bedesteni zemin kat planı rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

Şekil 1.3. Hüseyin Ağa Bedesteni asma kat rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

A-A KESİTİ

ÖLÇEK

0 1 2 3 4 5 10 mt

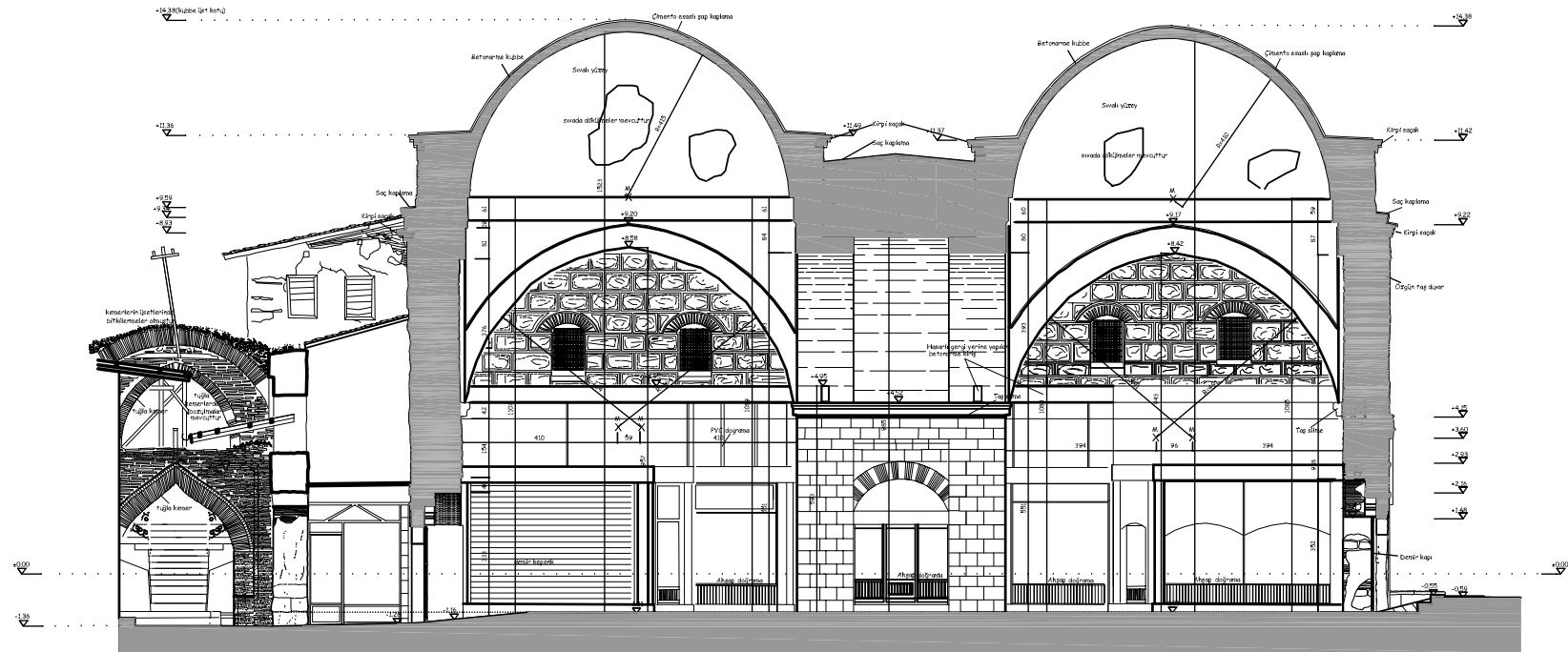
■ RÖLÖVE
□ ANALİZLER
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

PAFTA NO

5

Şekil 1.5. Hüseyin Ağa Bedesteni A-A kesiti rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

B-B KESİTİ

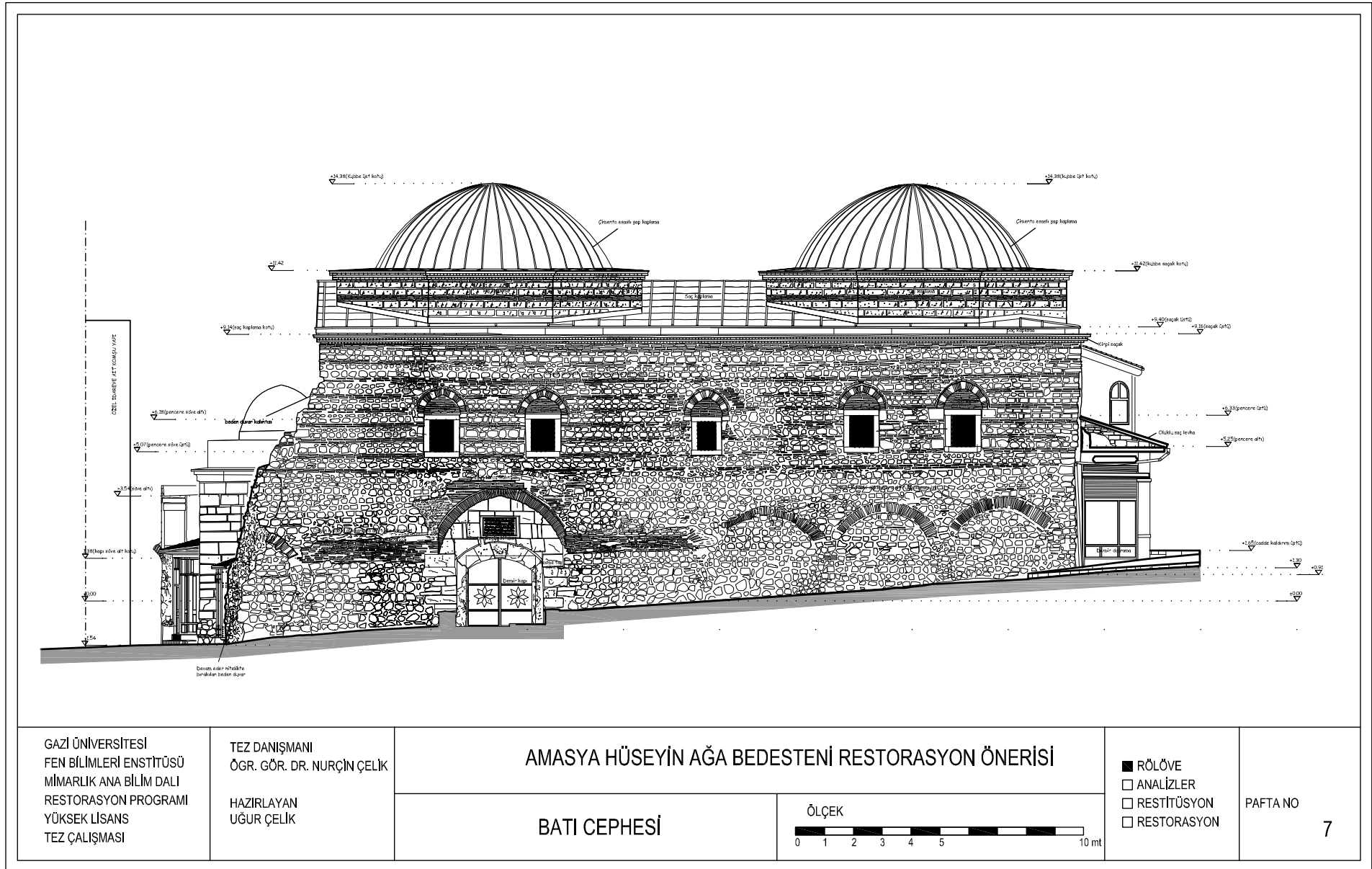
■ RÖLÖVE
□ ANALİZLER
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

PAFTA NO

6

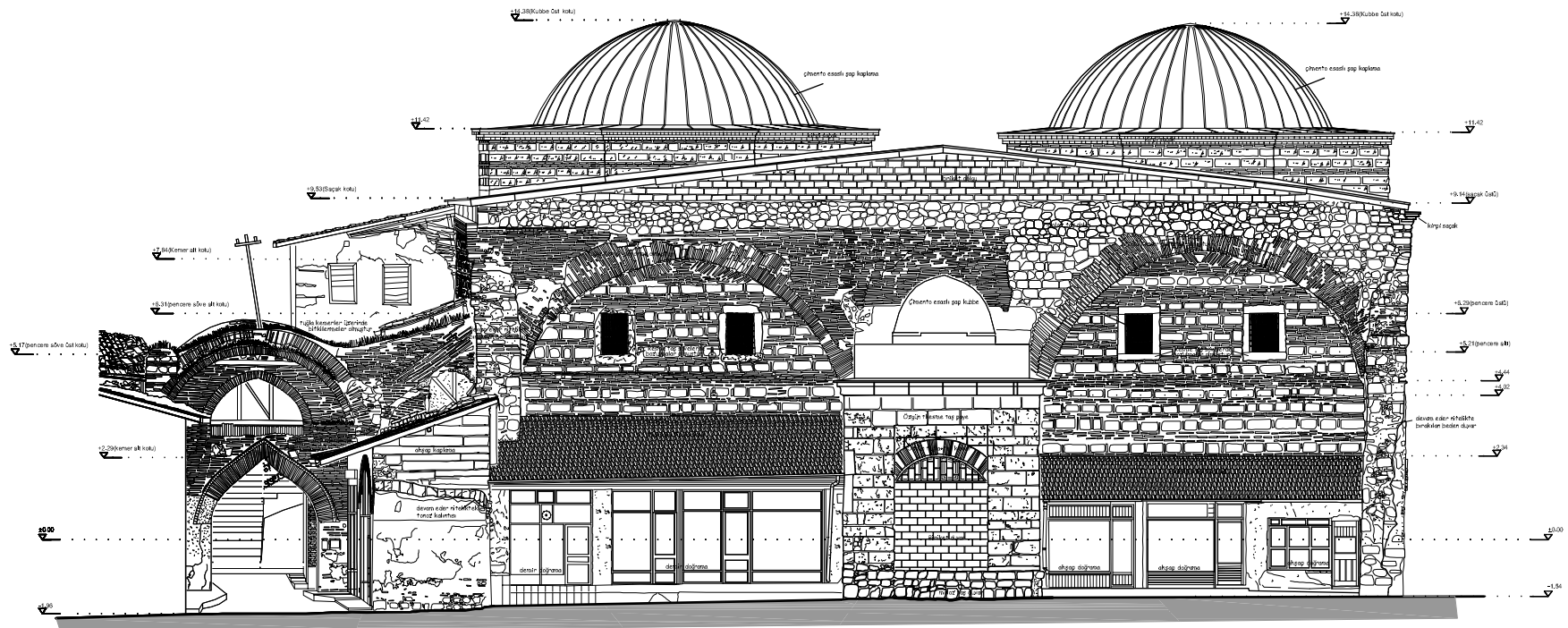
Şekil 1.6. Hüseyin Ağa Bedesteni B-B kesiti rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

Şekil 1.7. Hüseyin Ağa Bedesteni batı cephesi rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

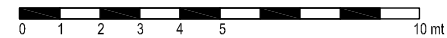
TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

KUZAY CEPHESİ

ÖLÇEK

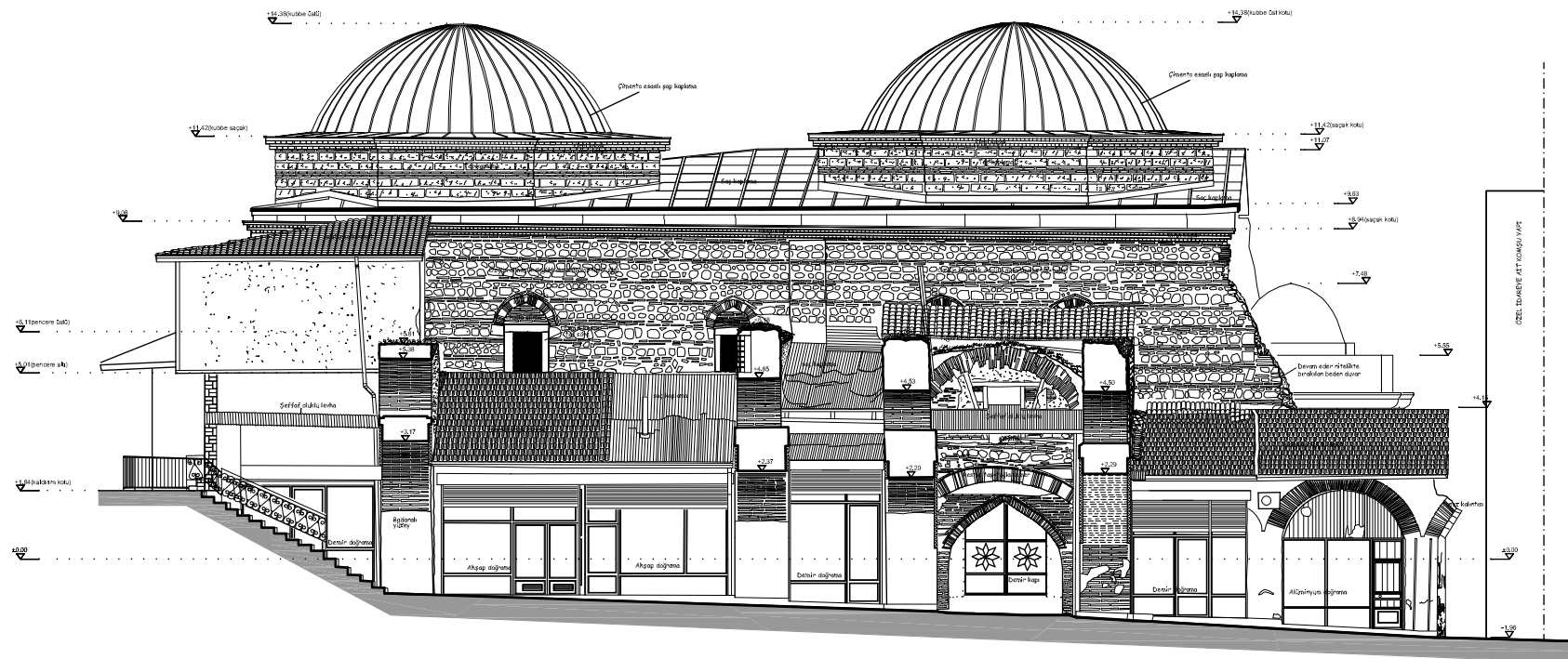
- RÖLÖVE
- ANALİZLER
- RESTİTÜSYON
- RESTORASYON

PAFTA NO

8

Şekil 1.8. Hüseyin Ağa Bedesteni kuzey cephesi rölöve çizimi

EK-1 (Devam) Rölöve çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

DOĞU CEPHESİ

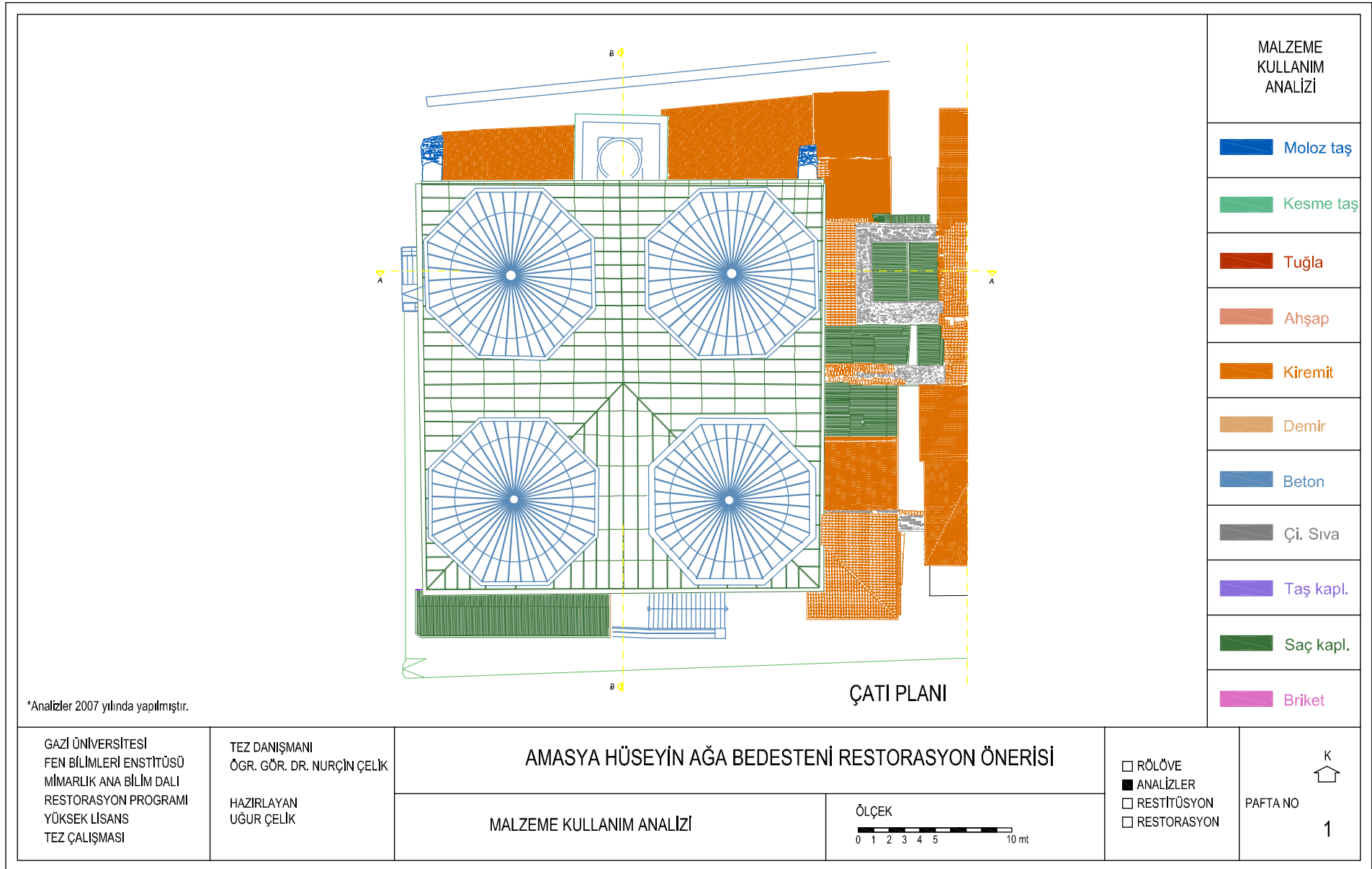
■ RÖLÖVE
□ ANALİZLER
□ RESTİTÜSYON
□ RESTORASYON

PAFTA NO

9

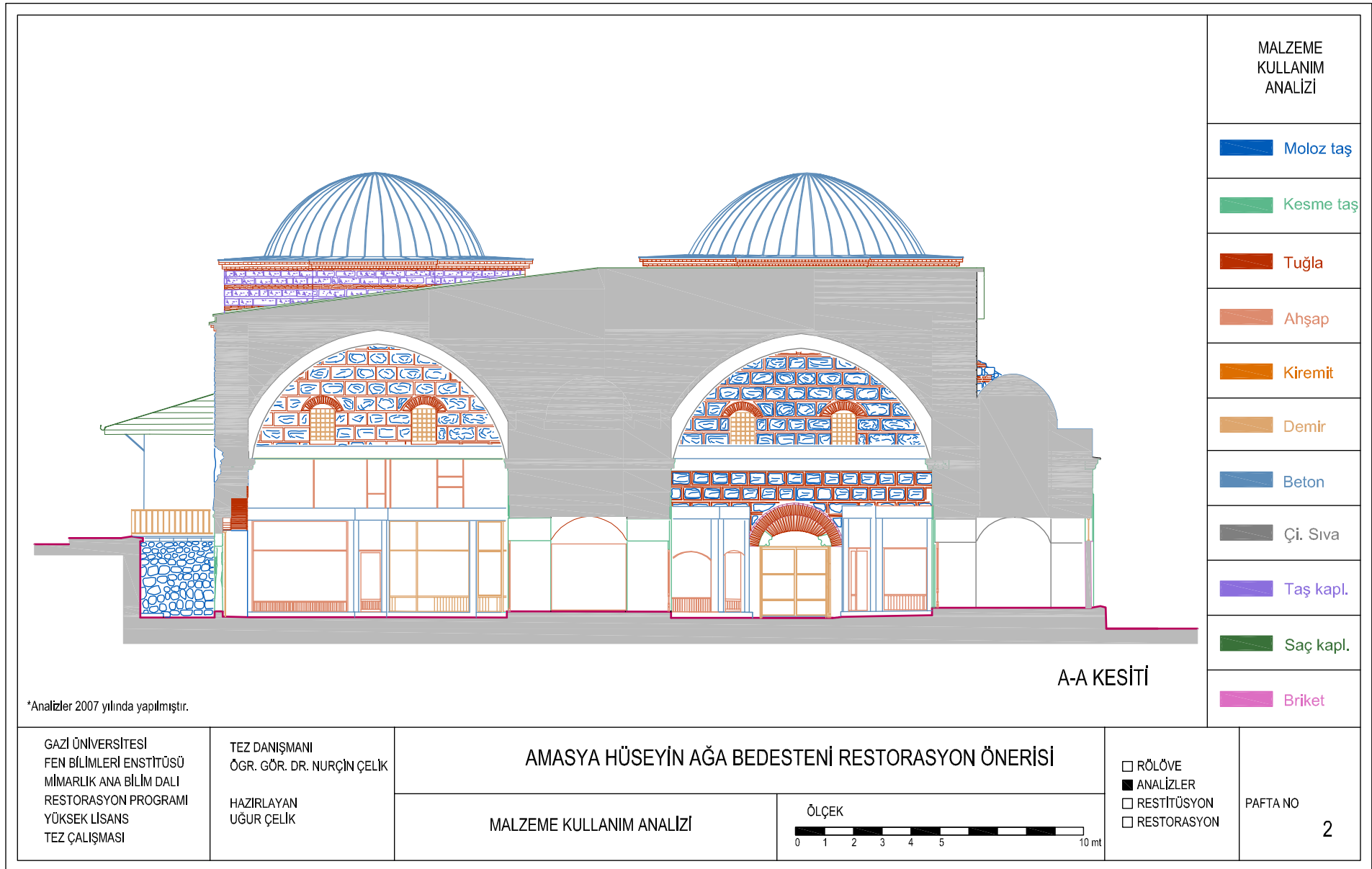
Şekil 1.9. Hüseyin Ağa Bedesteni doğu cephesi rölöve çizimi

EK-2 Analiz Paftaları

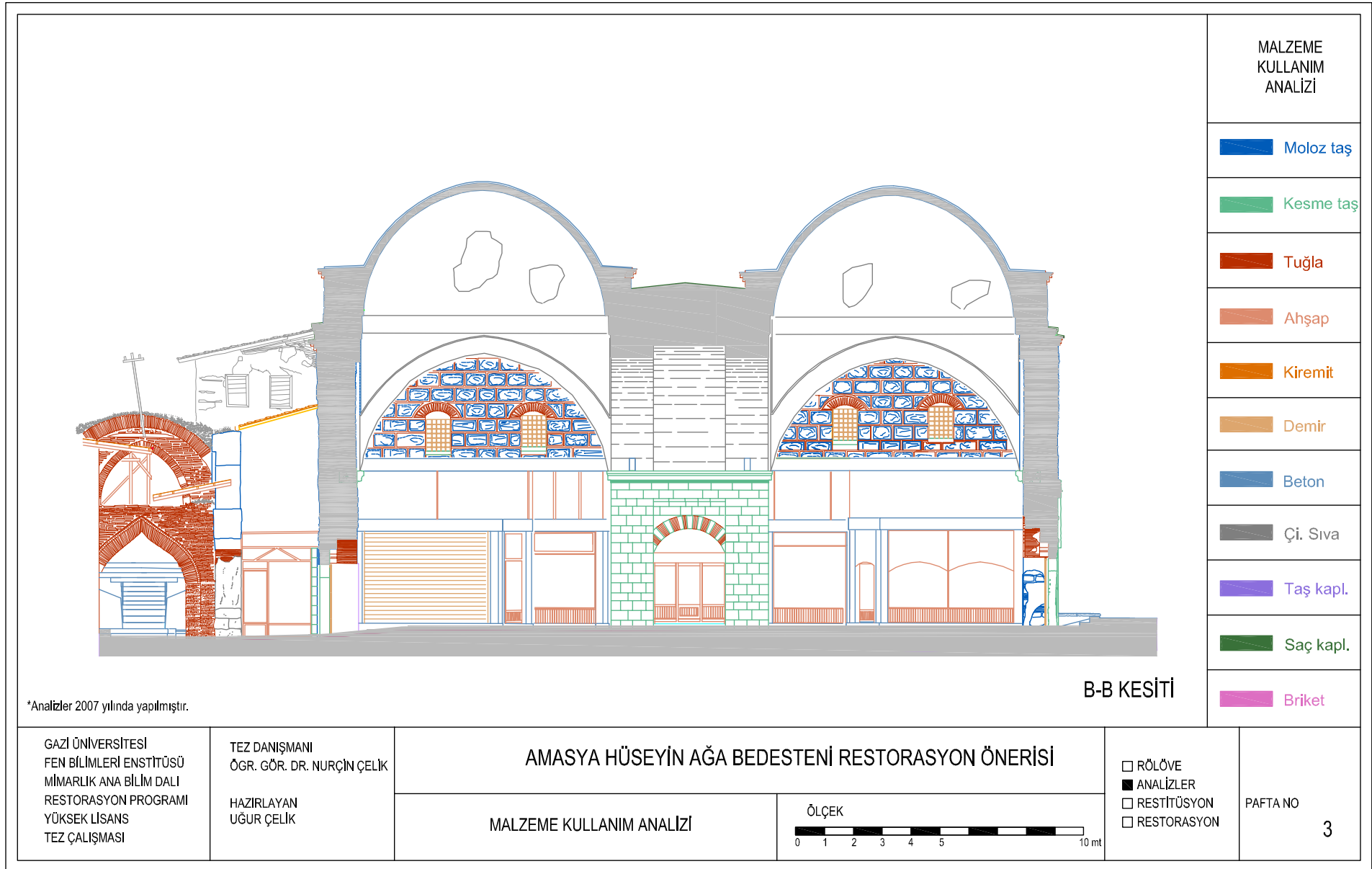
Şekil 2.1. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

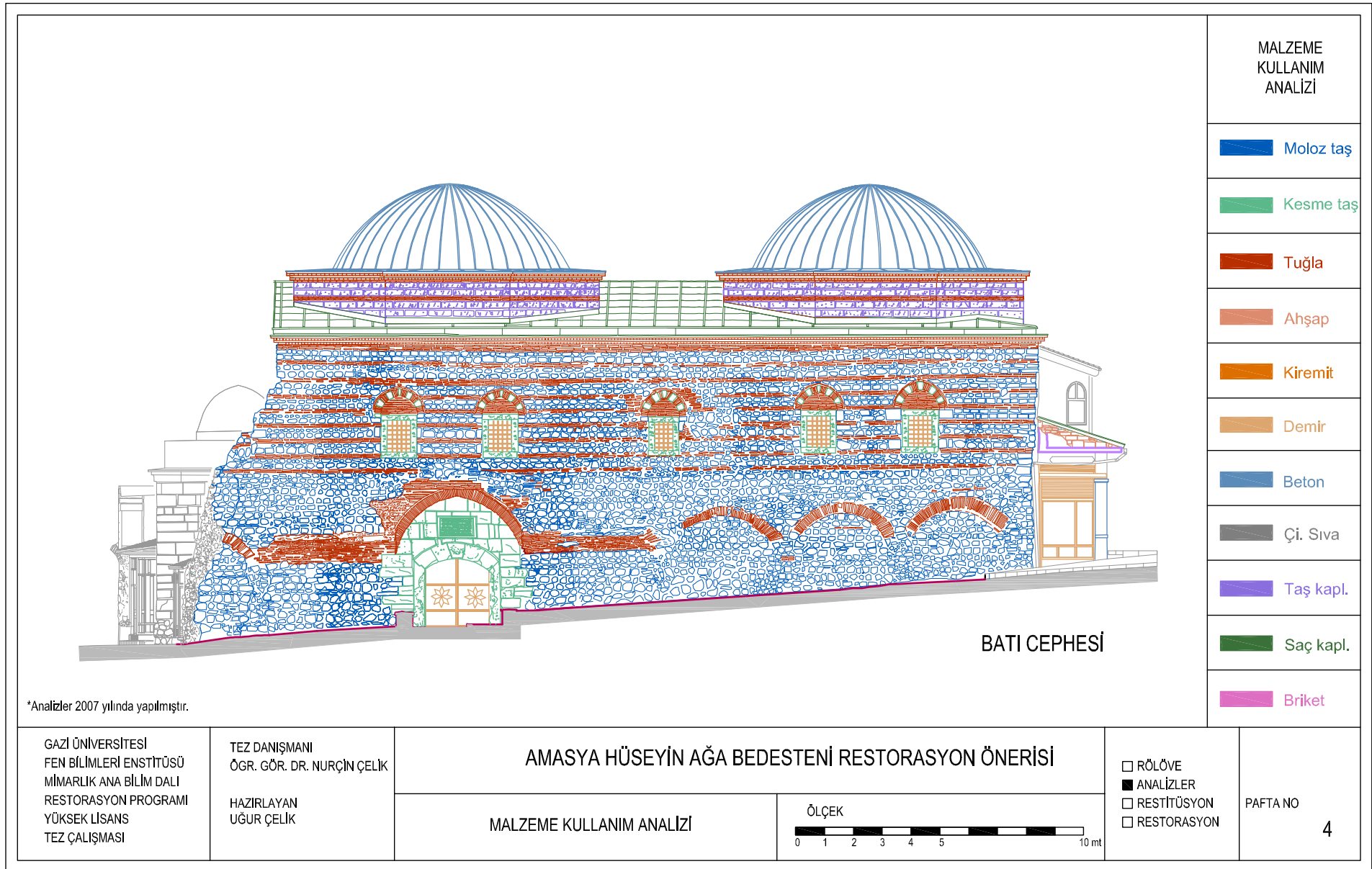
Şekil 2.2. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

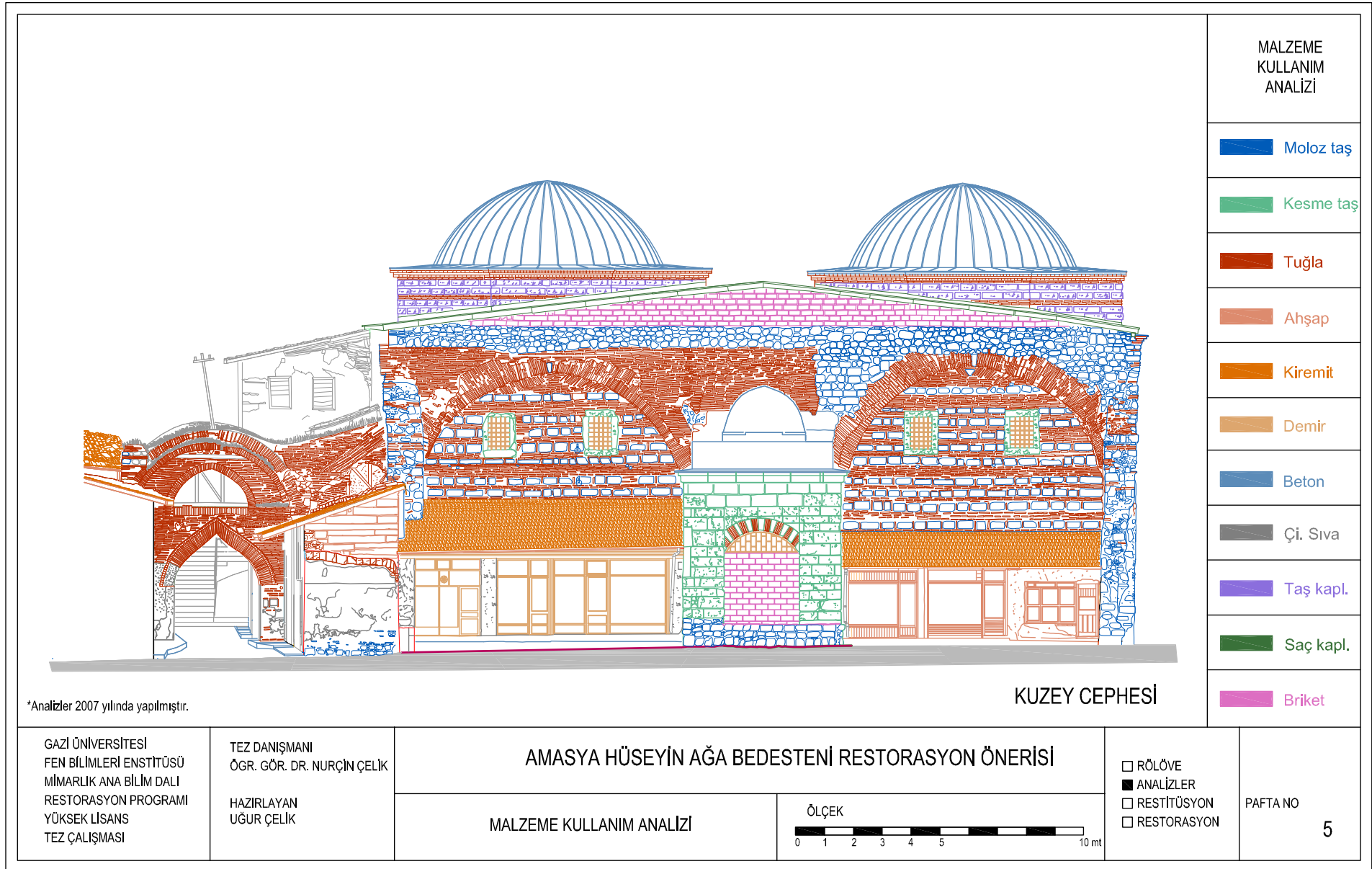
Şekil 2.3. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

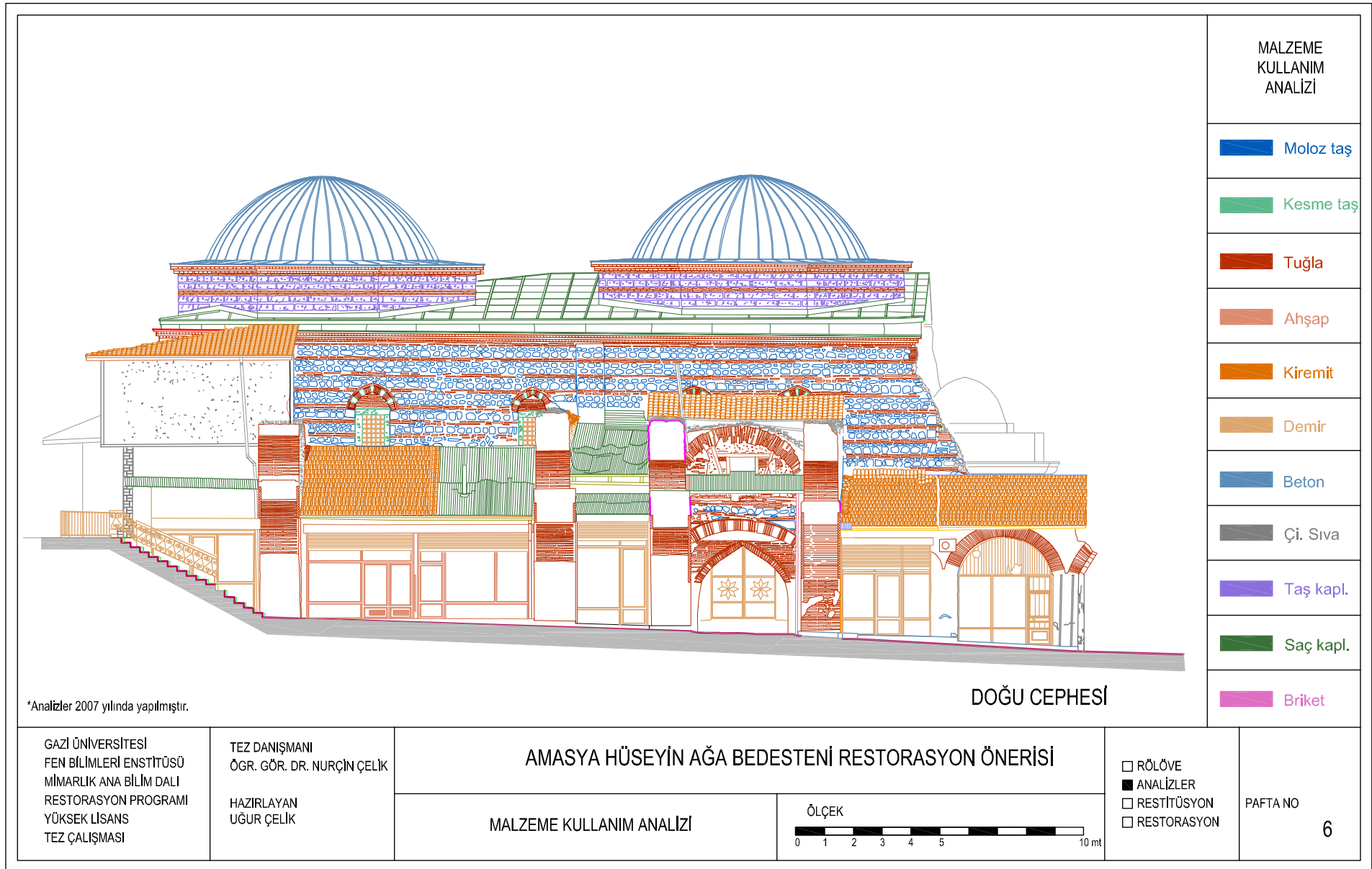
Şekil 2.4. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

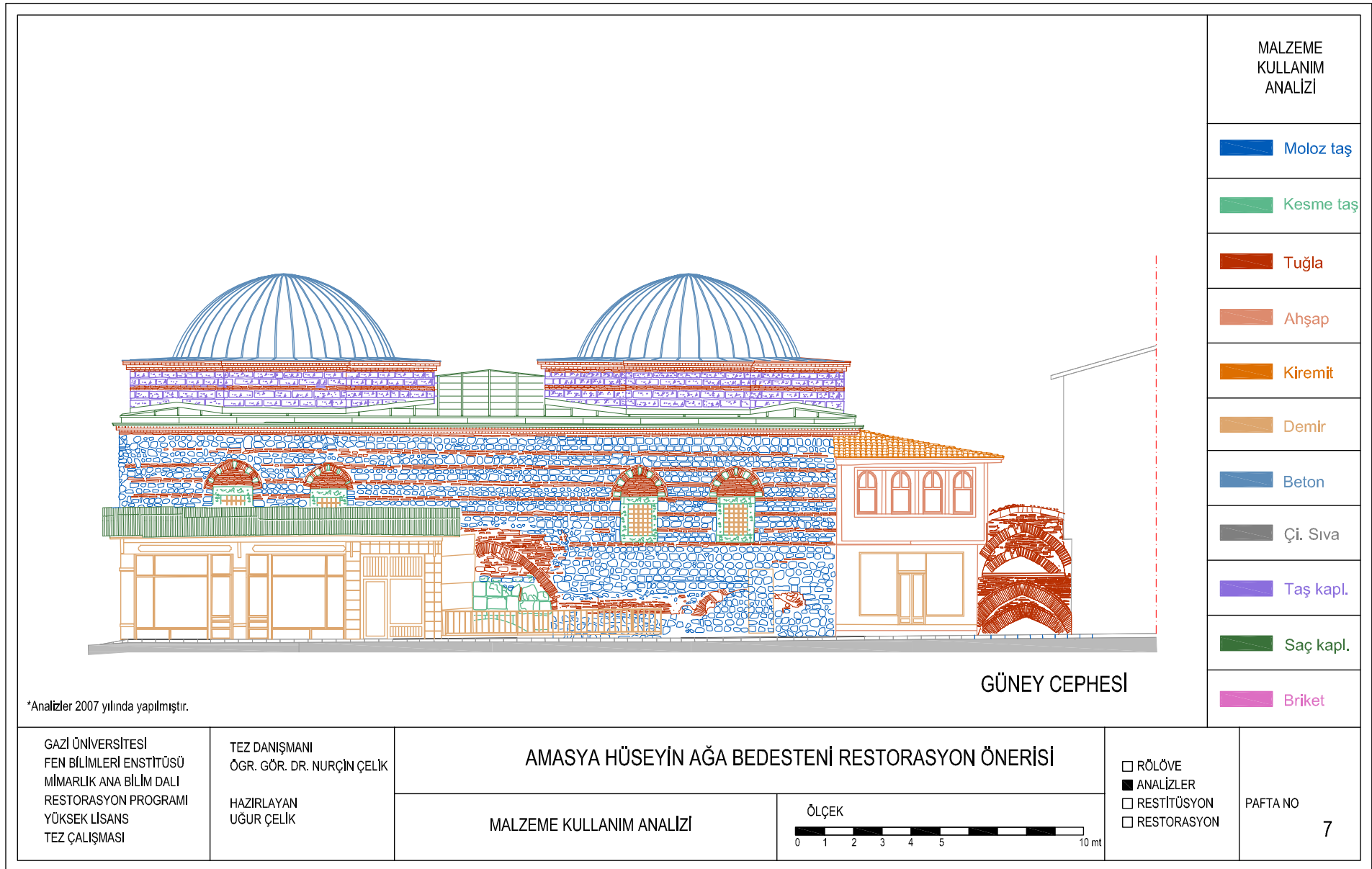
Şekil 2.5. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

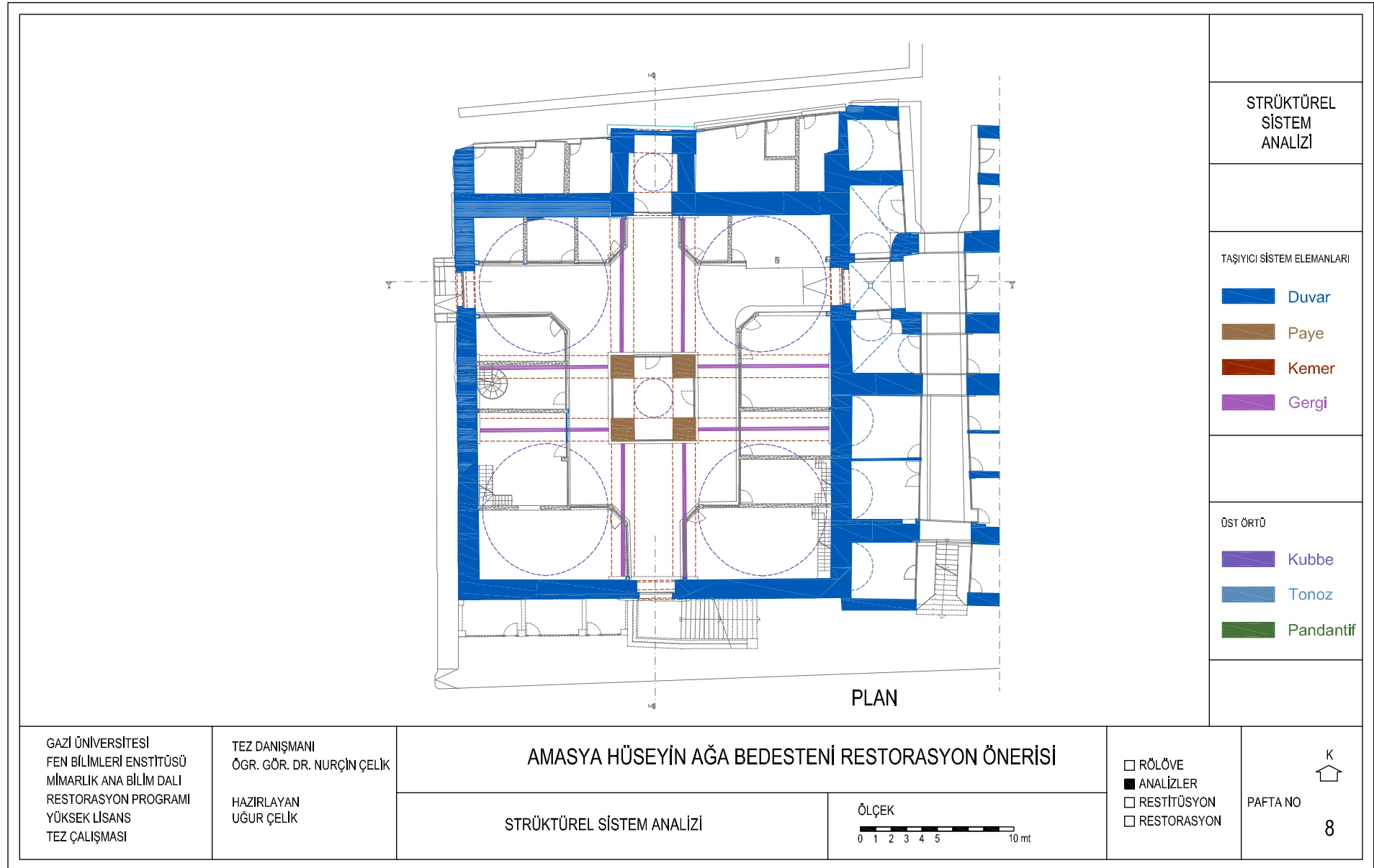
Şekil 2.6. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

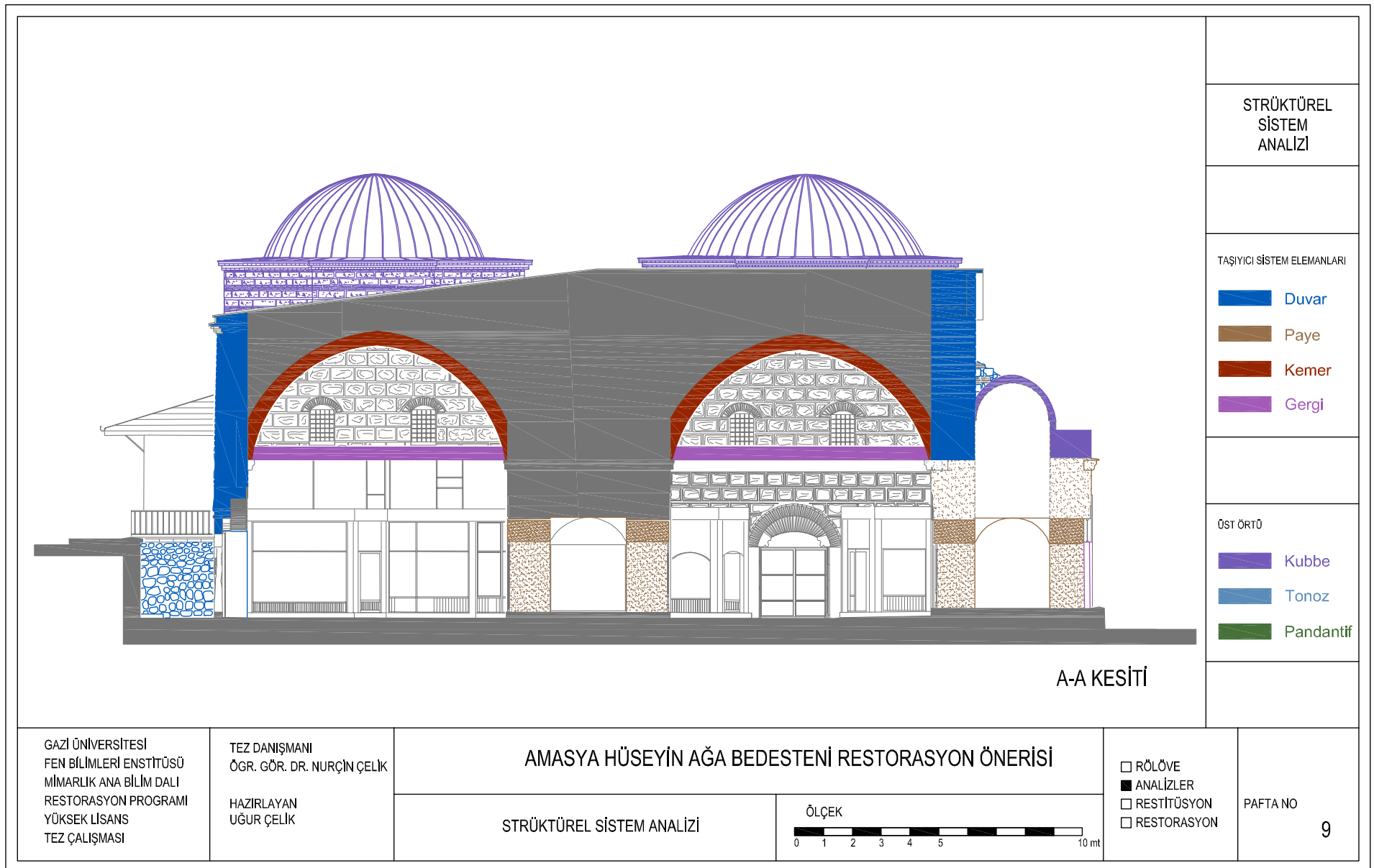

Şekil 2.7. Malzeme kullanım analizi

EK-2 Analiz Paftaları

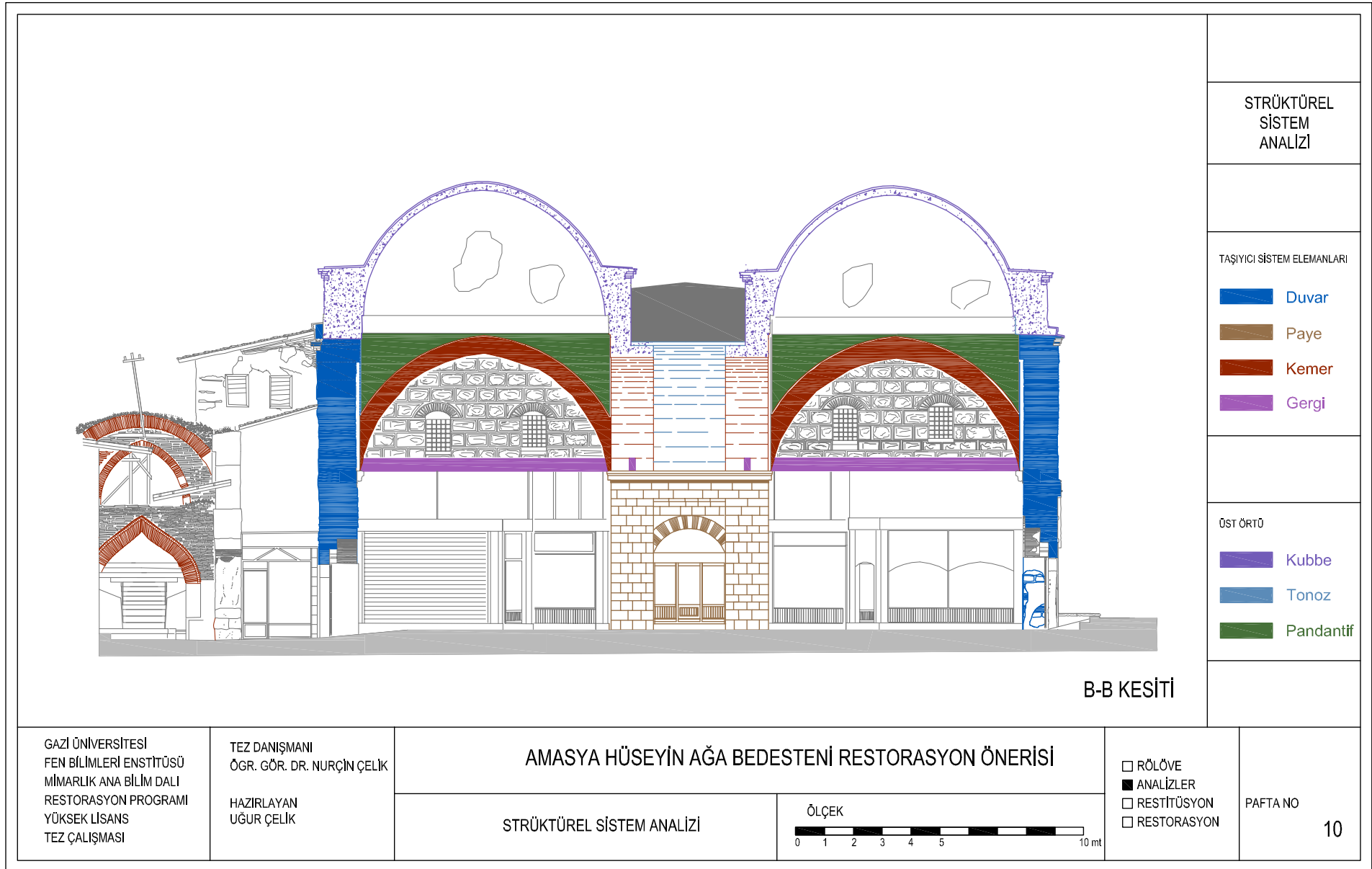

Şekil 2.8. Strüktürel sistem analizi

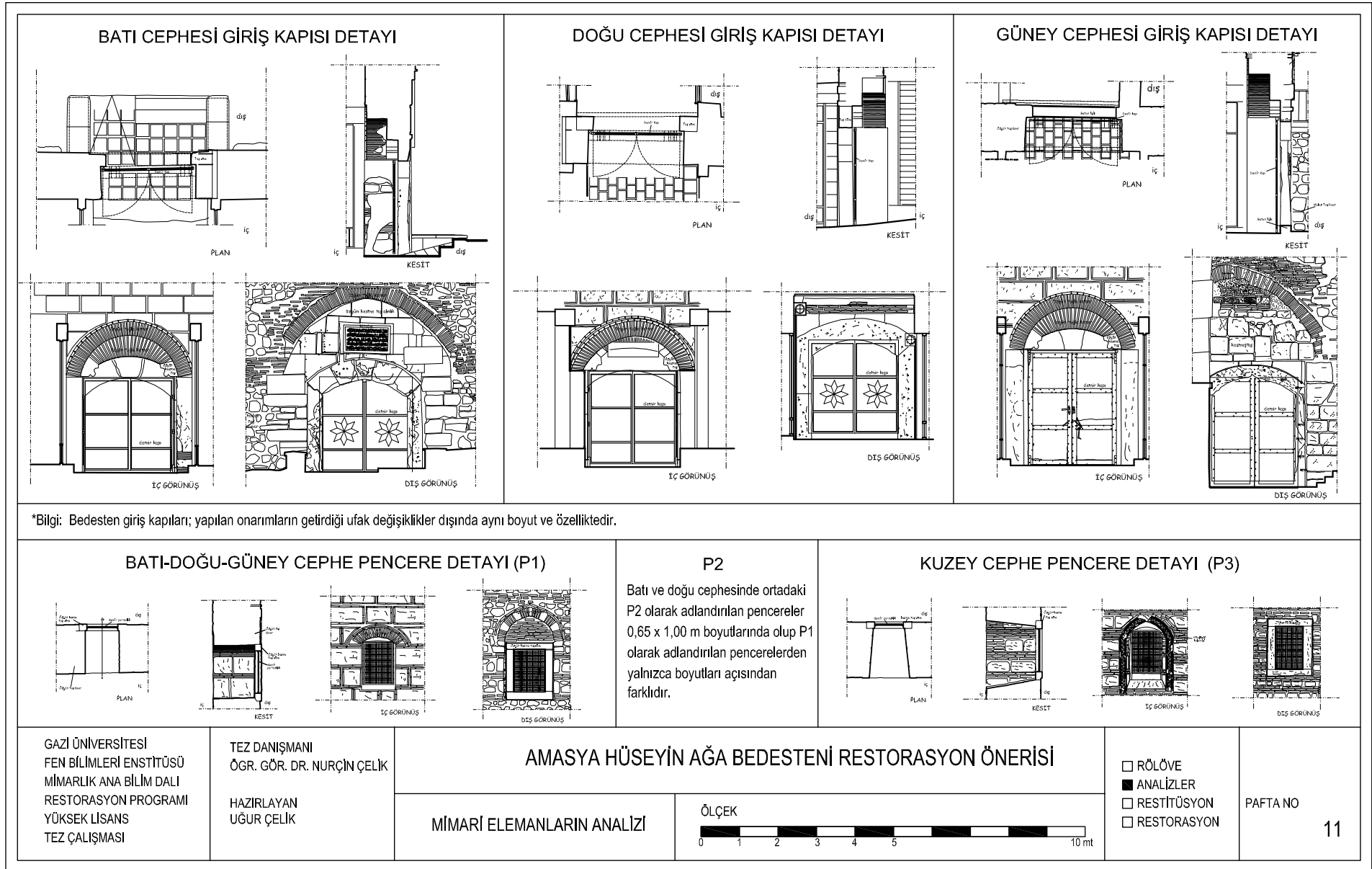
Şekil 2.9. Strüktürel sistem analizi

EK-2 Analiz Paftaları

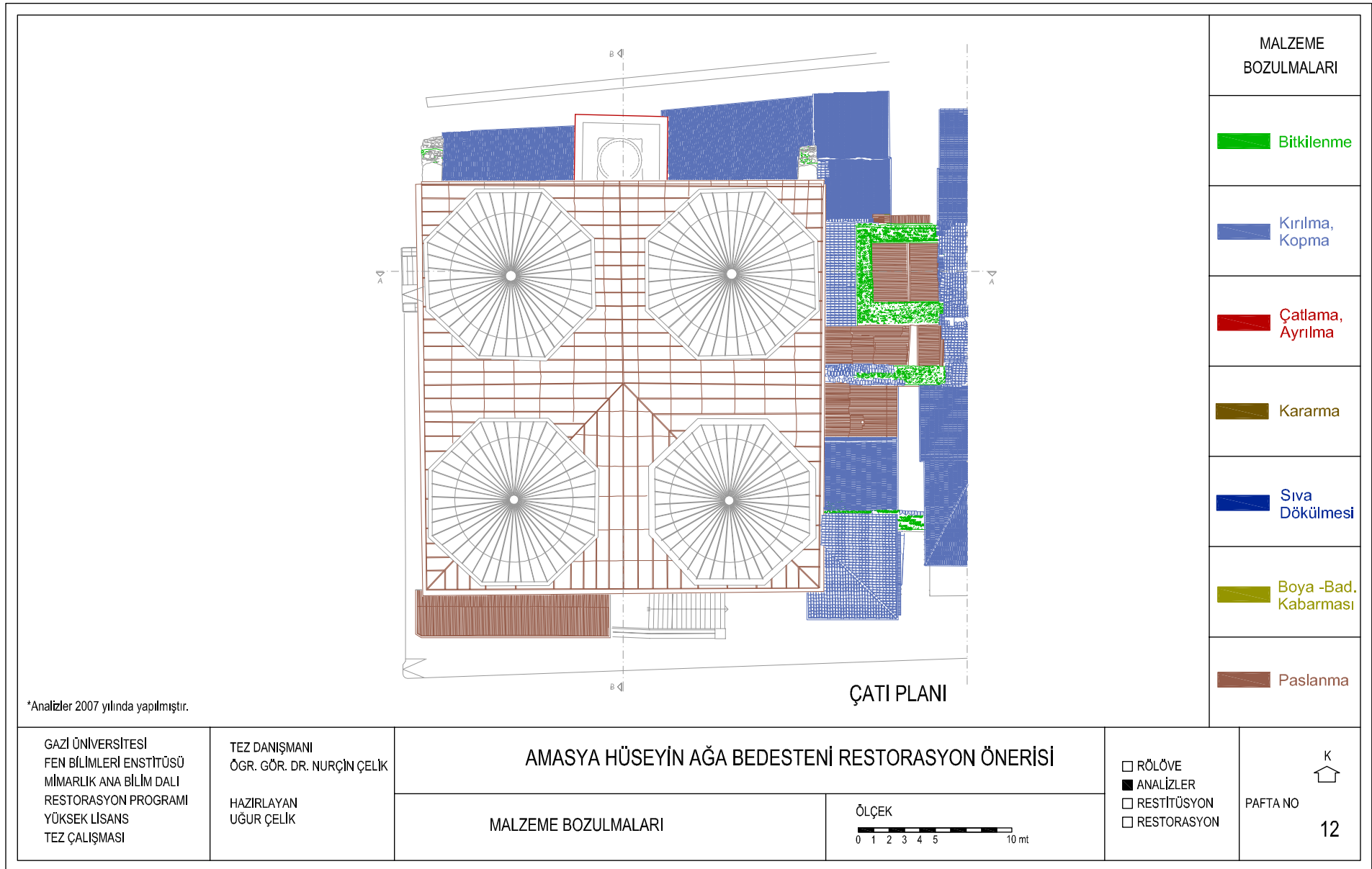
Şekil 2.10. Strüktürel sistem analizi

EK-2 Analiz Paftaları

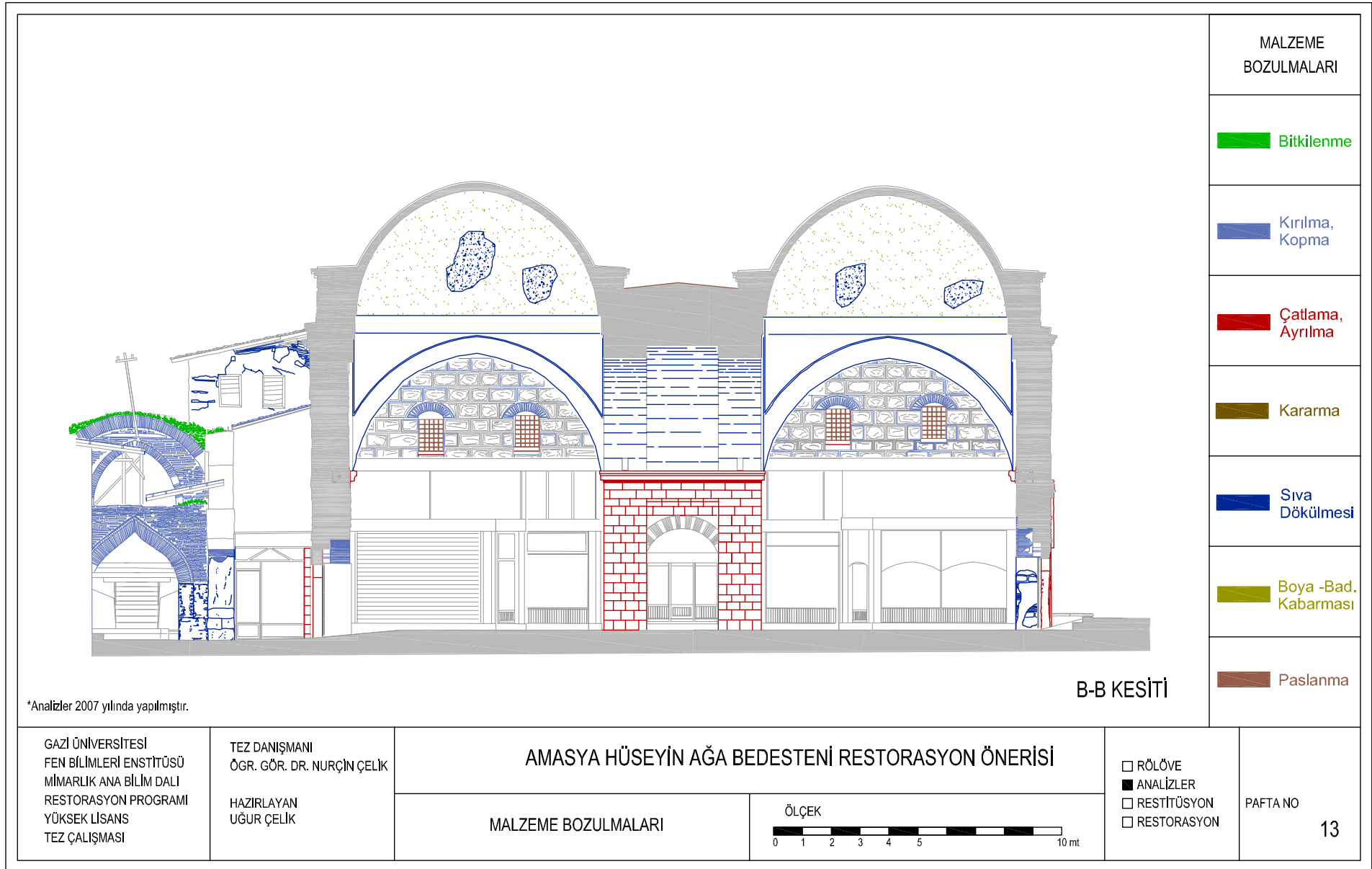
Şekil 2.11. Mimari elemanların analizi

EK-2 Analiz Paftaları

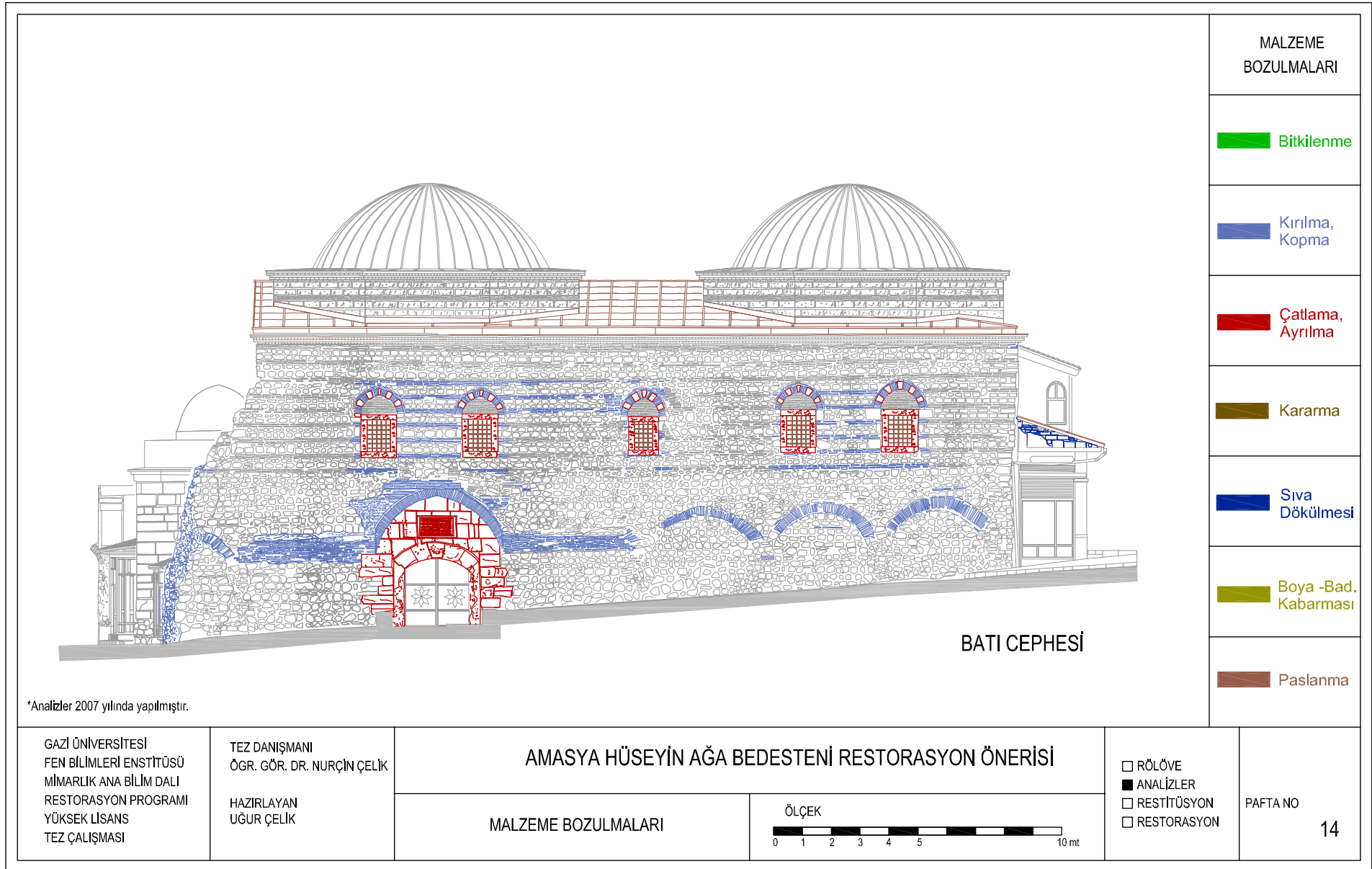
Şekil 2.12. Malzeme bozulmaları

EK-2 Analiz Paftaları

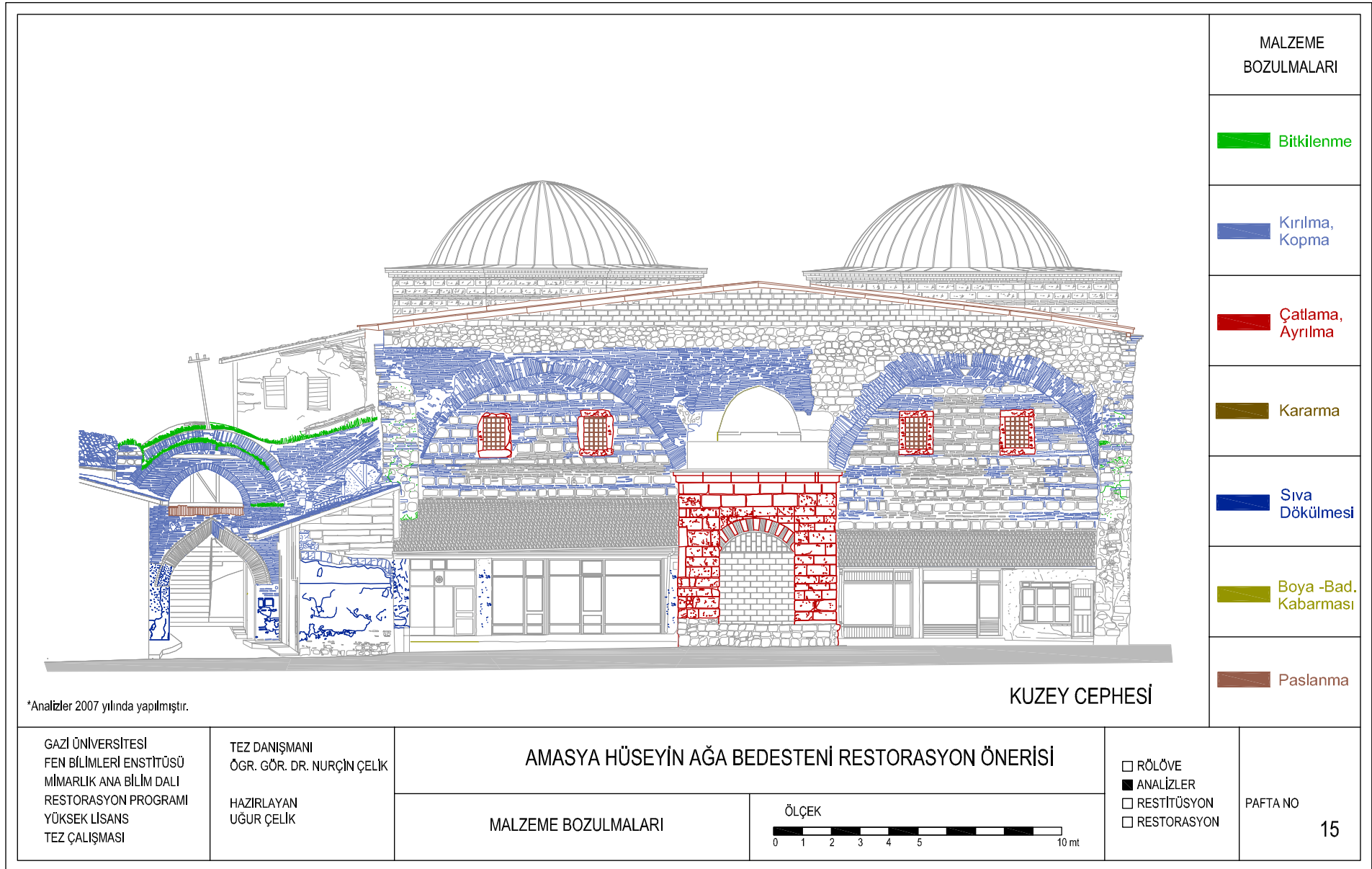
Şekil 2.13. Malzeme bozulmaları

EK-2 Analiz Paftaları

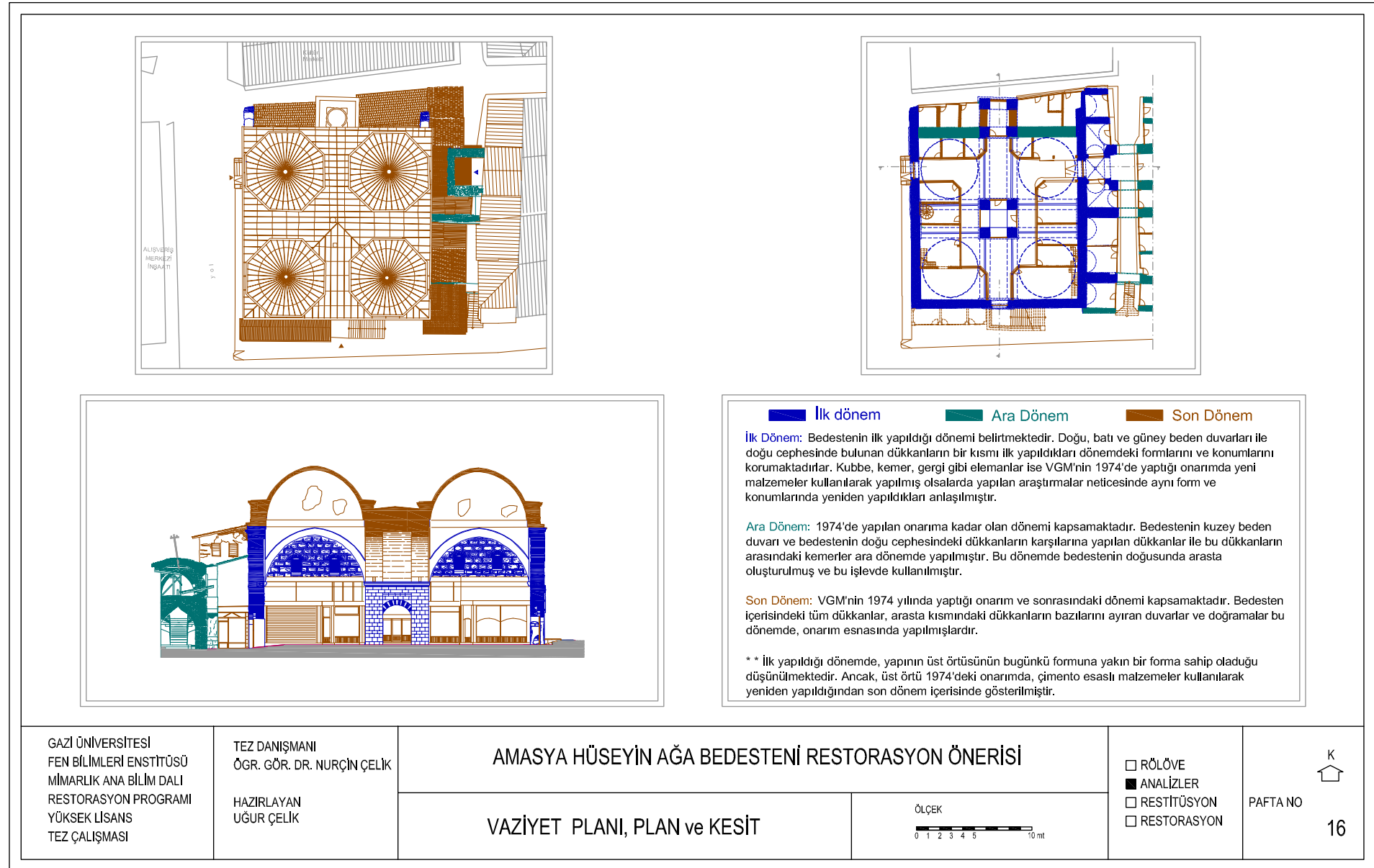
Şekil 2.14. Malzeme bozulmaları

EK-2 Analiz Paftaları

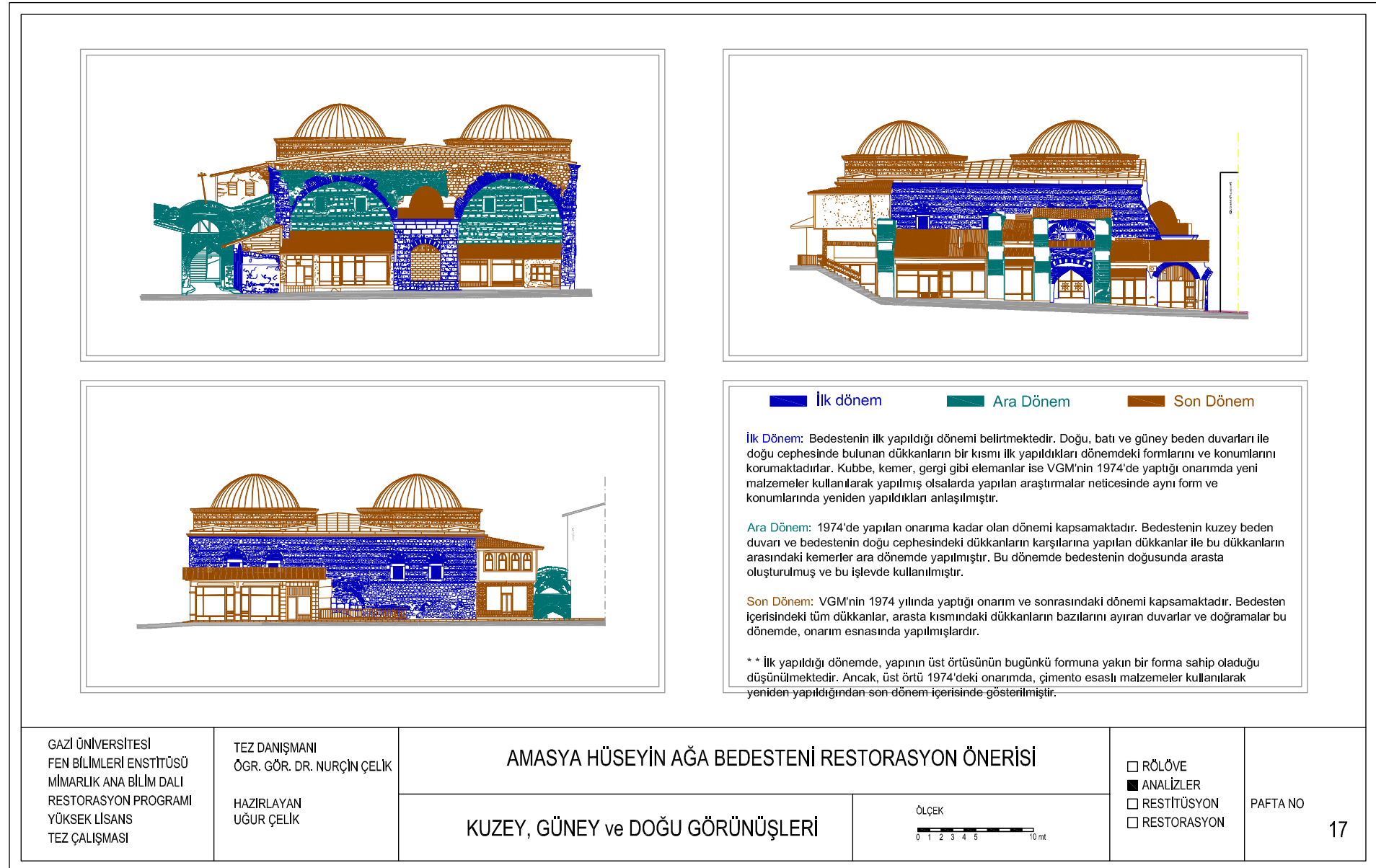
Şekil 2.15. Malzeme bozulmaları

EK-2 Analiz paftaları

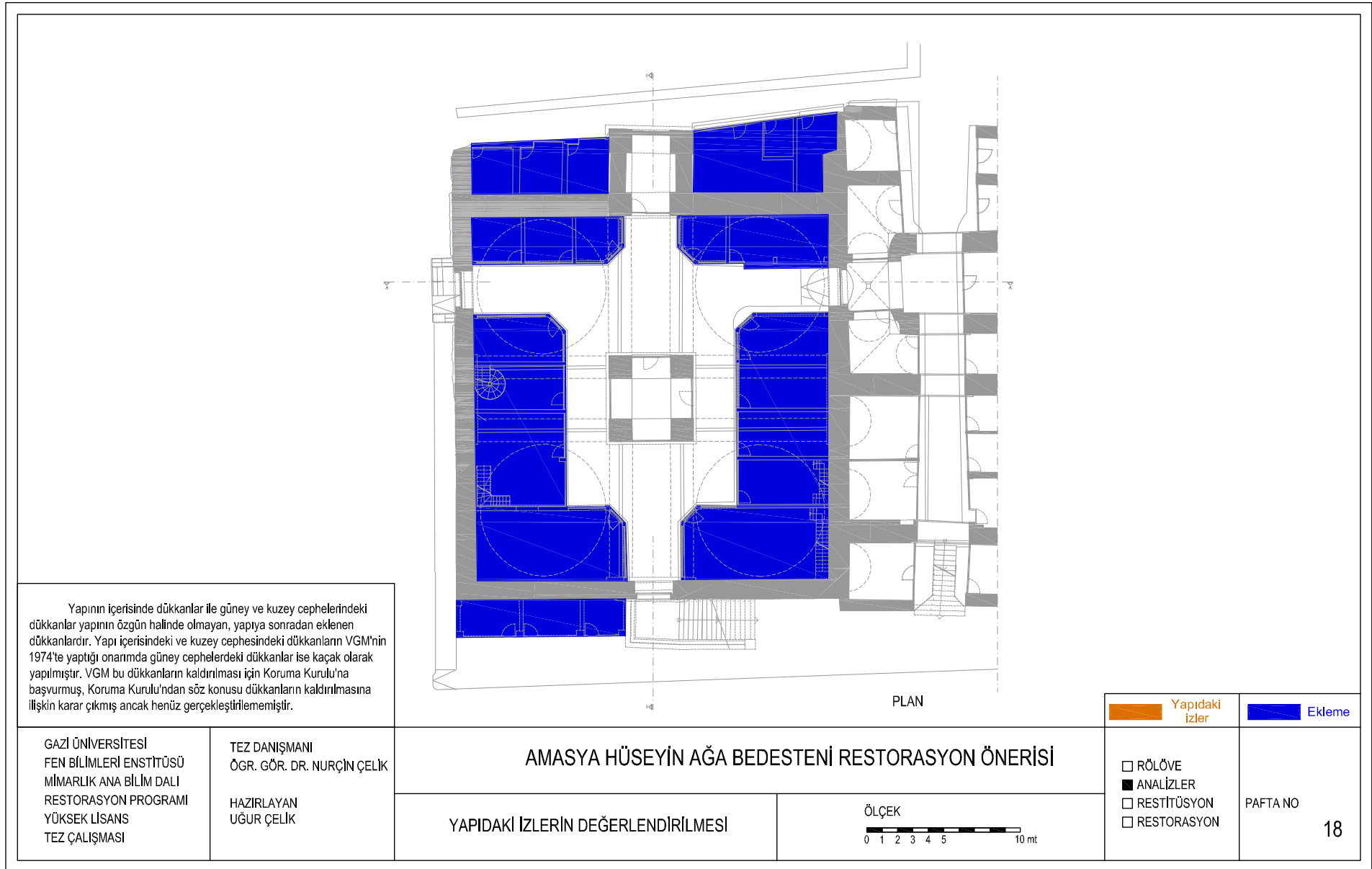
Şekil 2.16. Hüseyin Ağa Bedesteni vaziyet planı, plan ve kesitte dönem analizi

EK-2 Analiz paftaları

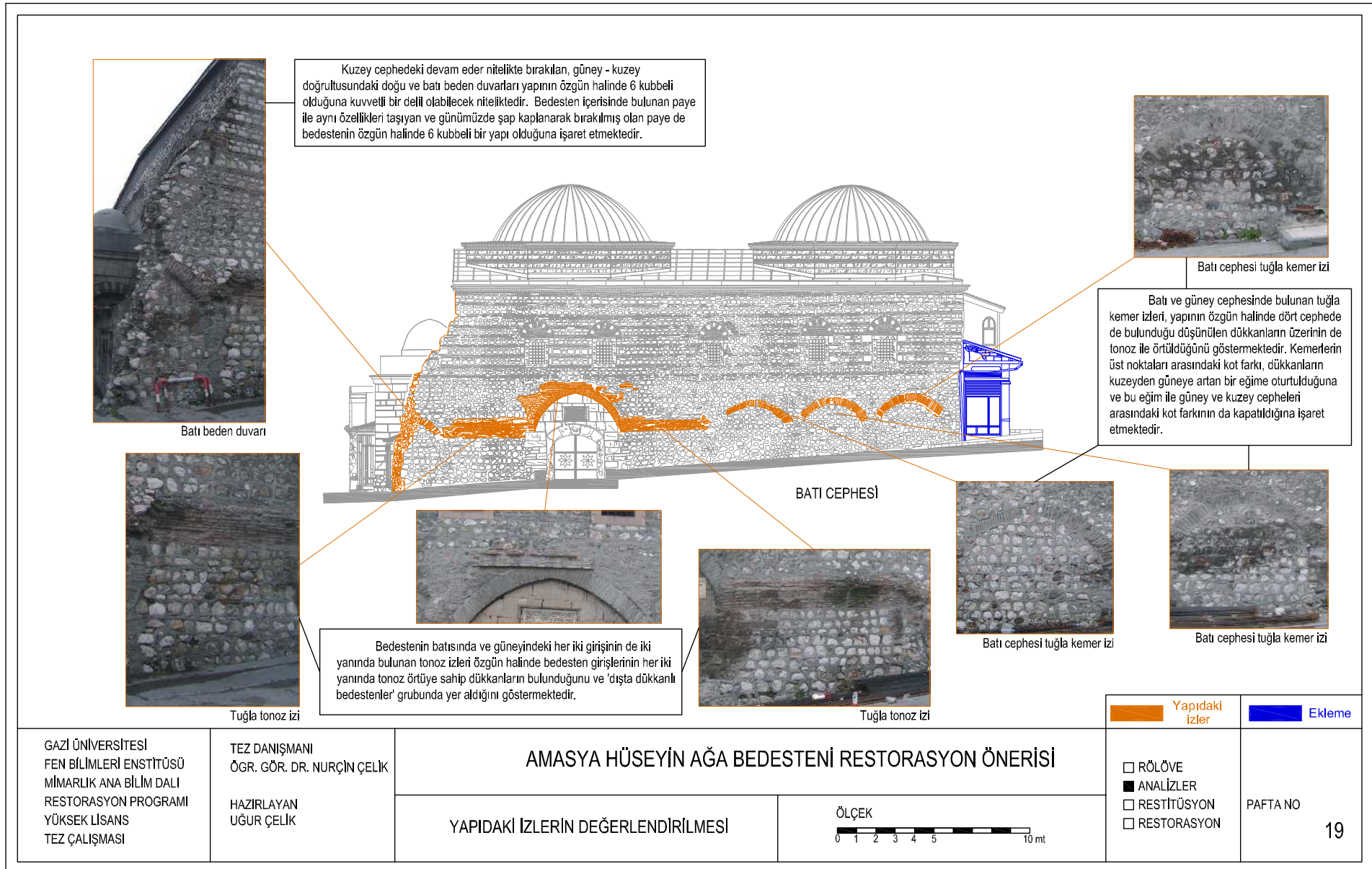
Şekil 2.17. Hüseyin Ağa Bedesteni görünüşlerde dönem analizi

EK-2 Analiz Paftaları

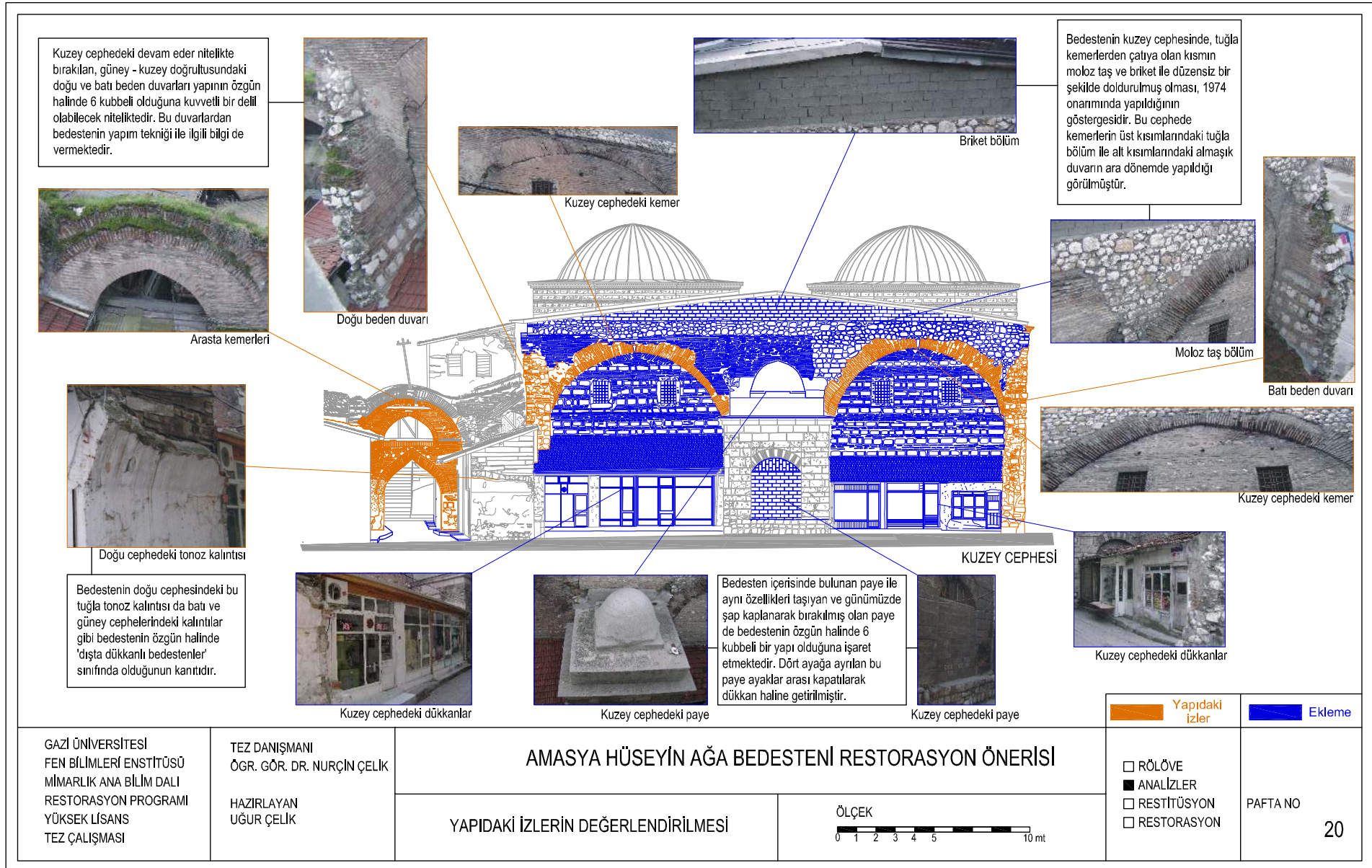
Şekil 2.18. Yapıdaki izlerin değerlendirilmesi

EK-2 Analiz Paftaları

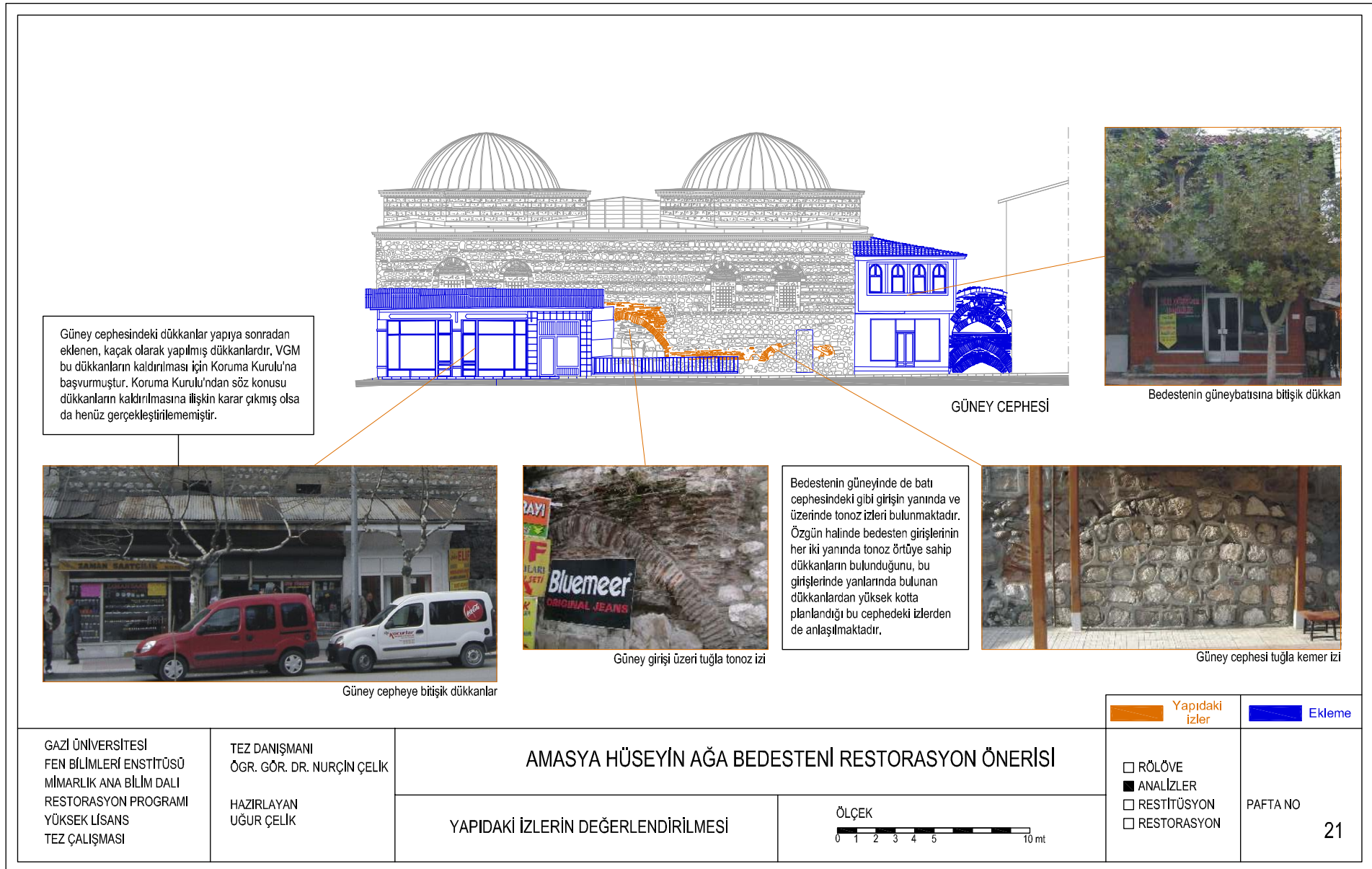
Şekil 2.19. Yapıdaki izlerin değerlendirilmesi

EK-2 Analiz Paftaları

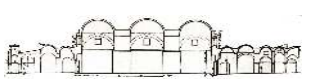
Şekil 2.20. Yapıdaki izlerin değerlendirilmesi

EK-2 Analiz Paftaları

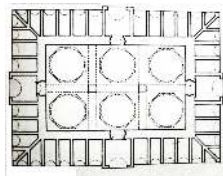
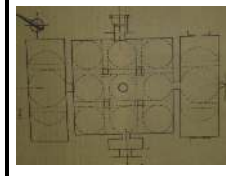
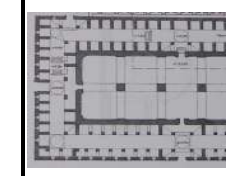
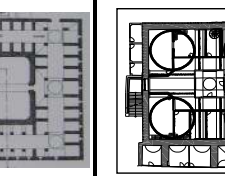
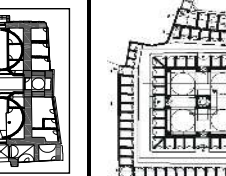
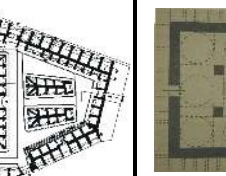
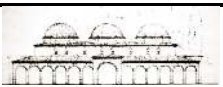
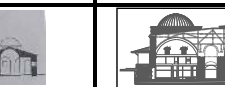
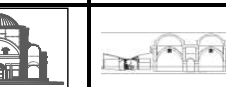
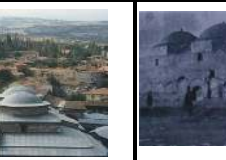

Şekil 2.21. Yapıdaki izlerin değerlendirilmesi

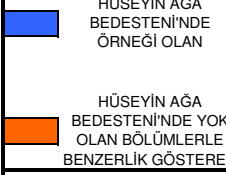
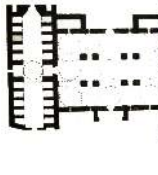
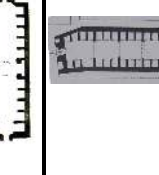
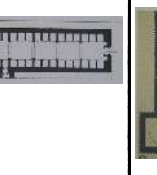
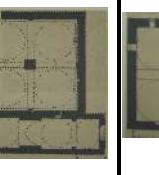
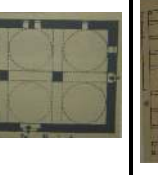
Ek-3 Karşılaştırmalı çalışma tablosu

 HÜSEYİN AĞA BEDESTENİNDE ÖRNEĞİ OLAN HÜSEYİN AĞA BEDESTENİNDE YOK OLAN BÖLÜMLERLE BENZERLİK GÖSTEREN		PLAN		VGM'den	G.Özdeş'ten	M.Cezar'dan	M.Cezar'dan
KESİT / GÖRÜNÜŞ							
FOTOĞRAF							
GENEL BİLGİLER	ADI	Bursa Bedesteni		Edirne Bedesteni		Tire Bedesteni	
	YERİ	Bursa		Edirne		Tire, İzmir	
	YAPIM TARİHİ	14. yy. (son çeyreği)		15. yy. (ilk çeyreği)		15. yy. (ilk yarısı)	
	YAPTIRAN	Yıldırım Bayezid		Çelebi Sultan Mehmet		Fatih Sultan Mehmet	
	BUGÜNKÜ İŞLEVİ	Kuyumcular Çarşısı		Çarşı		Çarşı	
SINIFLANDIRMA	PLAN ŞEKLİ	Dikdörtgen		Dikdörtgen		Dikdörtgen	
	ARASTALI	-		-		-	
	ARASTA BED.	-		-		-	
	MAHZENLİ	✓		✓		✓	
	DIŞTAN DÜKKANLI	-		-		-	
TAŞIYICI ELEMEN	SADE	-		-		-	
	PAYE SAYISI	6		6		8	
	KUBBE SAYISI	14		14		15	
	GEÇİŞ ELEMENİ	Pandantif					
MİMARİ ELEMEN	KAPI	4		4		4	
	PENCERE	16		18			
	SAÇAK	Kirpi Saçak		Kirpi Saçak		Kirpi Saçak	
MALZEME	DUVAR	Kesme taş + Tuğla		Kesme taş + Tuğla		Kesme taş + Tuğla	
	KUBBE	Tuğla		Tuğla		Tuğla	
	PAYE	Kesme Taş		Kesme Taş		Kesme Taş	
	ÇATI KAPLAMASI	Kurşun		Kurşun		Kiremit	
AÇIKLAMA		XIV. yüzyılın sonlarında inşa edilen Bursa Bedesteni dıştan 71.5m x 33m, içten 14 kubbenin altında 15mx56.5m ebatlarında olup iç kısmında 32 mahzen, dış kısımda 66 adet dükkân, içerisinde ise 56 dükkân bulunmaktadır.		Bursa Bed. gibi ortasında 6 geniş payeli ve 14 kubbeli olup ondan farklı olarak dört kenarında da mahzenlere sahiptir. Dışında da dükkanlar bulunan yapının dışta ölçüleri 40,30 x 78,35 içte 56,30 x 19,80 m'dir		Yalnızca bir kenarında mahzenleri bulunan Tire Bedesteni dikdörtgen plana sahiptir. 3 paye ve 8 kubbeli yapı üzeri kiremit kaplı 8 kubbe ile örtülüdür.	
						İstanbul'un en eski ve büyük bedestenidir. İç kısmı 29,35 x 46,25, dış kısmı ise 50,70 x 67,30 metre boyutlarındadır. Cevahir Bedesteni de Edirne Bedesteni gibi içeride dört duvarında da mahzenlere sahiptir.	
						Kapalıçarşıdaki 2. bedesten olan Sandal Bedesten dikdörtgendir ve 12 ayak üzerine oturan 20 kubbe ile örtülüdür. Beden duvarları moloz taştan yapılırken kubbe ve kemerler tuğladan yapılmıştır.	

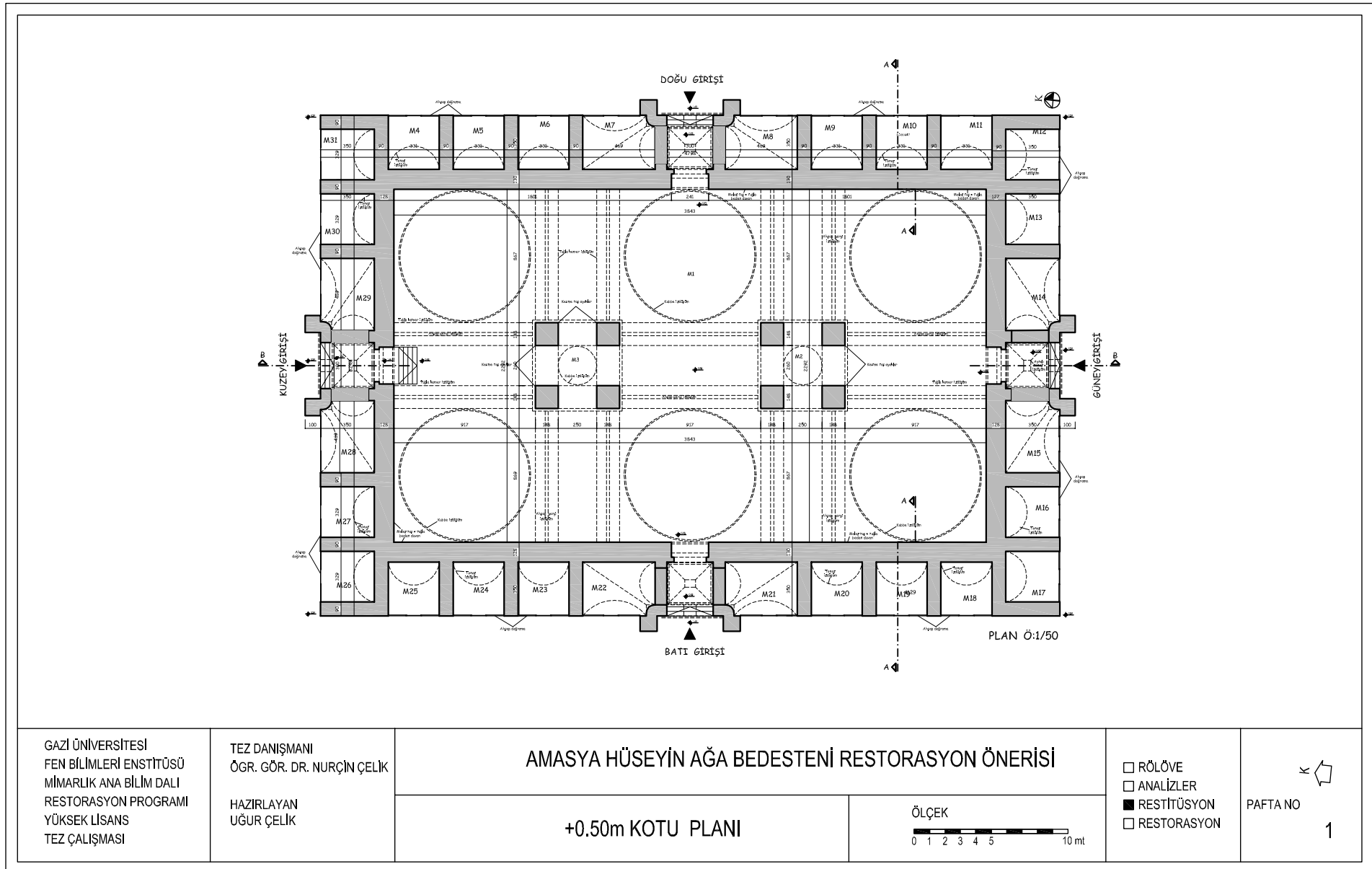
Ek-3 (Devam) Karşılaştırmalı çalışma tablosu

HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ'NDE ÖRNEĞİ OLAN HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ'NDE YOK OLAN BÖLÜMLERLE BENZERLİK GÖSTEREN							
PLAN			M.Cezar'dan	G.Özdeş'ten		VGM'den	M.Önder'den
KESİT / GÖRÜNÜŞ							
FOTOĞRAF							
GENEL BİLGİLER	ADI	Serez Bedesteni	Kayseri Bedesteni	Mahmut Paşa Bedesteni	Hüseyin Ağa Bedesteni	Vezirköprü Bedesteni	Konya Bedesteni
	YERİ	Bulgaristan	Kayseri	Ankara	Amasya	Vezirköprü / Samsun	Konya
	YAPIM TARİHİ	15. yy. (son çeyreği)	15. yy. (son çeyreği)	15. yy. (2. yarısı)	1483	15. yy.	16. yy. (2. çeyreği)
	YAPTIYAN	İbrahim Paşa		Mahmut Paşa	kapı Ağası Hüseyin Ağa	Hacı Yusuf Ağa	Kanuni Sultan Süleyman
	BUGÜNKÜ İŞLEVİ	Metruk		Müze	Çarşı	Çarşı	Yıkılmıştır
MİMARİ SINIFLANDIRMA	PLAN ŞEKLİ	Dikdörtgen	Kare	Dikdörtgen	Kare	Kare	Kare
	ARASTALI	-	√	√	√	√	-
	ARASTA BED.	-	-	-	-	-	-
	MAHZENLİ	-	-	-	-	-	-
	DIŞTAN DÜKKANLI	√	-	-	-	-	-
TAŞIYICI ELEMEN	SADE	-	-	-	-	-	√
	PAYE SAYISI	2	4	4	1	1	4
	KUBBE SAYISI	6	9	10	4	4	9
	GEÇİŞ ELEMANI		Pendantif		Pendantif	Pendantif	
MALZEME	KAPI	4	4	4	3	4	4
	PENCERE	26		28	18	8	12
	SAÇAK	Kirpi saçak		Kirpi Saçak	Kirpi Saçak	Kirpi Saçak	
AÇIKLAMA	DUVAR	Moloz taş + Tuğla	Moloz taş	Moloz taş	Moloz taş + Tuğla	Almaşık	
	KUBBE	Tuğla	Taş		Tuğla	Tuğla	
	PAYE	Kesme taş	Taş		Kesme taş	Moloz taş	
	ÇATI KAPLAMASI	Kiremit	-	Kurşun	Beton	Kurşun	
		Dişta dükkanlılar sınıfında olan ve 6 kubbeli Serez Bed. Hüseyin Ağa Bed. ile en çok benzerlik gösteren bedesten olup geniş bilgi metin kısmında verilmiştir.	Beden duvarları moloz taştan yapılan Kayseri Bed.'nde diğer örneklerden farklı olarak moloz taştan 9 kubbeye sahiptir. Plan itibarıyla Tokat Bed.'ni andırmaktadır.	Dikdörtgen bir plana sahip olan bedestenin üstü 2 sıralı 10 kubbe ile örtülmüş olup 4 payeye sahiptir. Bedesten bugün Kurşun Han ile birlikte Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak kullanılmaktadır.	Genel olarak Serez Bedesteni ile benzerlik gösteren Amasya Hüseyin Ağa Bedesteni ile ilgili geniş açıklama metin kısmında yapılmıştır.	Tam kare planlı bedesten 4 eşit kubbe ile örtülmüş, 4 kenarında da dört giriş kapısı planlanmıştır. Yapının bedesten kısmı Hüseyin Ağa Bedesteni'nin bugünkü hali ile benzer niteliktedir.	Kayseri Bedesteni'nin ana mekanı ile benzer nitelikte olan, 4 kenarında 4 girişli ve 9 kubbeli Konya Bedesteni 19. yy. sonlarında yıkılmıştır.

Ek-3 (Devam) Karşılaştırmalı çalışma tablosu

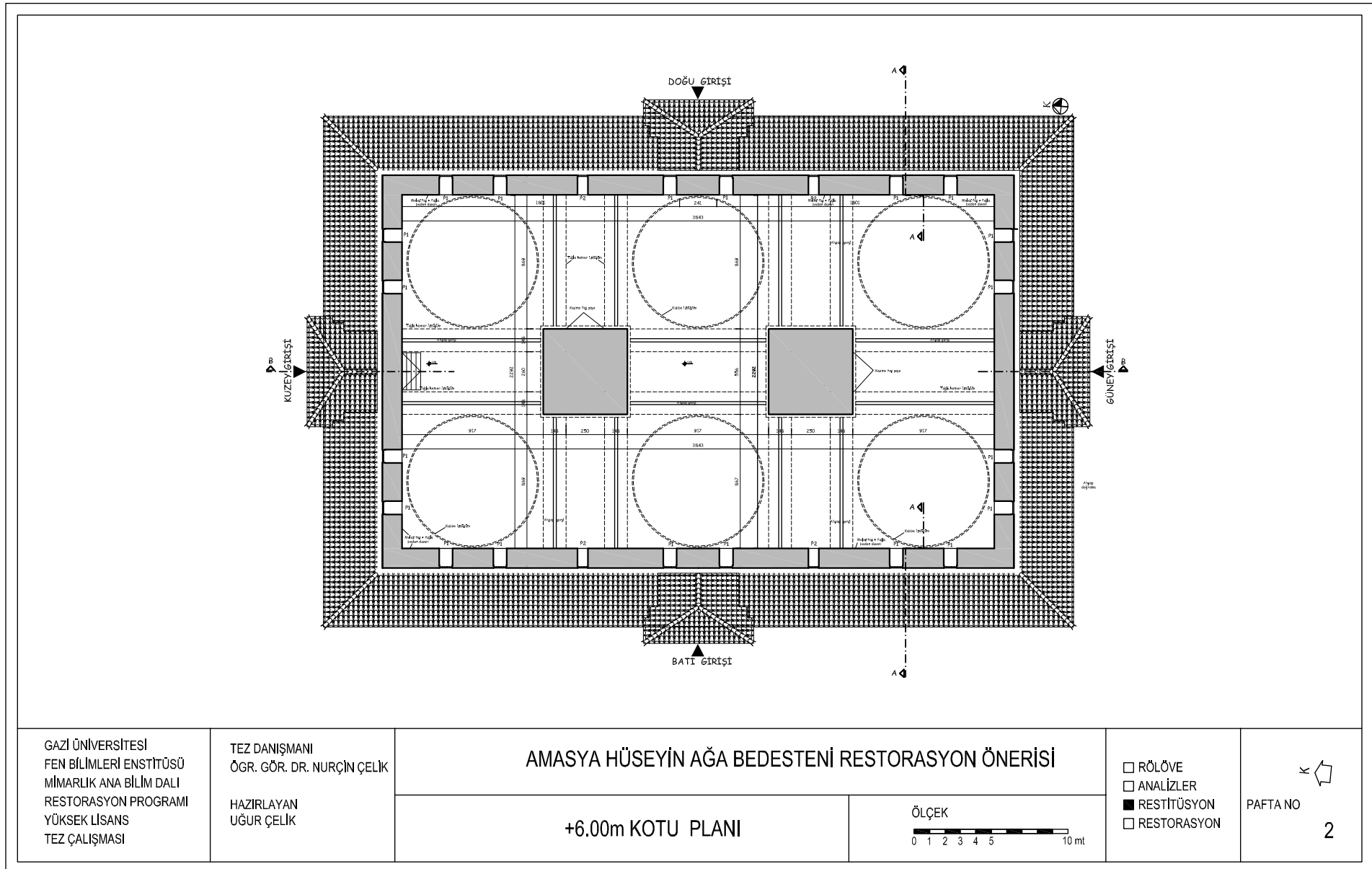
									
PLAN		M.Cezar'dan	İslam Ans.	VGM'den	G. Özdeş'ten	E.Madran'dan	M.Cezar'dan		E.Madran'dan
KESİT / GÖRÜNÜŞ									
FOTOĞRAF									
GENEL BİLGİLER	ADI	Gelibolu Bedesteni	Beyşehir Bedesteni	Tokat Bedesteni	Niğde Bedesteni	Bayburt Bedesteni	Bergama Bedesteni	Galata Bedesteni	Trabzon Bedesteni
	YERİ	Gelibolu / Çanakkale	Beyşehir / Konya	Tokat	Niğde	Bayburt	Bergama / İzmir	İstanbul	Trabzon
	YAPIM TARİHİ	16. yy.	15. yy.	16. yy.	17. yy.				
	YAPTIYAN	Saruca Paşa							
	BUGÜNKÜ İŞLEVİ	Metruk		Metruk		Metruk	Metruk		Metruk
MİMARİ SINIFLANDIRMA	PLAN ŞEKLİ	Dikdörtgen	Dikdörtgen	Dikdörtgen	Dikdörtgen	Kare	Dikdörtgen	Kare	Kare
	ARASTALI	-	-	√	-	-	-	-	-
	ARASTA BED.	-	-	-	√	-	-	-	-
	MAHZENLİ	-	-	-	-	-	-	-	-
	DIŞTAN DÜKKANLI	-	√	-	-	-	√	-	-
	SADE	√	-	-	-	√	√	-	√
TAŞIYICI	PAYE SAYISI	2	2	8	-	1	2	4	4
	KUBBE SAYISI	6	6	9	-	4	6	9	
	GEÇİŞ ELEMANI	Pendantif			-				Tromp
MİMARİ ELEMAN	KAPI	4	3	4	3		2	4	3
	PENCERE		10				6	12	
	SAÇAK		Kirpi saçak						
MALZEME	DUVAR		Moloz taş + Tuğla		Taş + tuğla	Kesme taş	Taş	Moloz taş	
	KUBBE	Tuğla	Tuğla	Tuğla	Tuğla tonoz	Tuğla	Tuğla	Tuğla	
	PAYE	Kesme taş		Kesme Taş	-	Kesme taş		Kesme Taş	Taş + Tuğla
	ÇATI KAPLAMASI		Kurşun	Kurşun			Kiremit		
AÇIKLAMA		2 payeli ve 6 kubbeli olan yapının içinde- dışında mahzen ve/veya dükkan bulunmayıp sade bed. sınıfındadır.	Mevcut izlerden dışta dükkanlı bed. sınıfında olduğu anlaşılan yapı 2 payeli ve 6 kubbelidir.	Arastalı bedestenlere en güzel örneklerden olan yapı, plan açısından 3 hacimli olup ortada bed. iki yanında da arasta bulunmaktadır.	54 dükkanı, 6,70 m genişliğinde sokağı bulunmaktadır. Zaman içerisinde fonksiyonu değişince ismi de bedesten olarak değişikliğe uğramıştır.	2,20x2,20 cm ebatlarında bir ayak bulunan yapı 17,20x17,20cm boyutlarında kare planlıdır.	Dikdörtgen planlı, 2 paye ve 6 kubbeli olan yapı 21,40 x 13,90cm ebatlarında olup sade bed. sınıfındadır.	İstanbul'un 3. büyük bedesteni olan Galata Bed. 4 paye ve 9 kubbeli olup yaklaşık 27,50x27,50 ebatlarında kare planlıdır.	Kareye yakın dikdörtgen planlı olan bedesten 22,60 x 20,60 ebatlarındadır. Sade, tek hacimli bedestenler sınıfındadır.

EK-4 Restitüsyon çizimleri

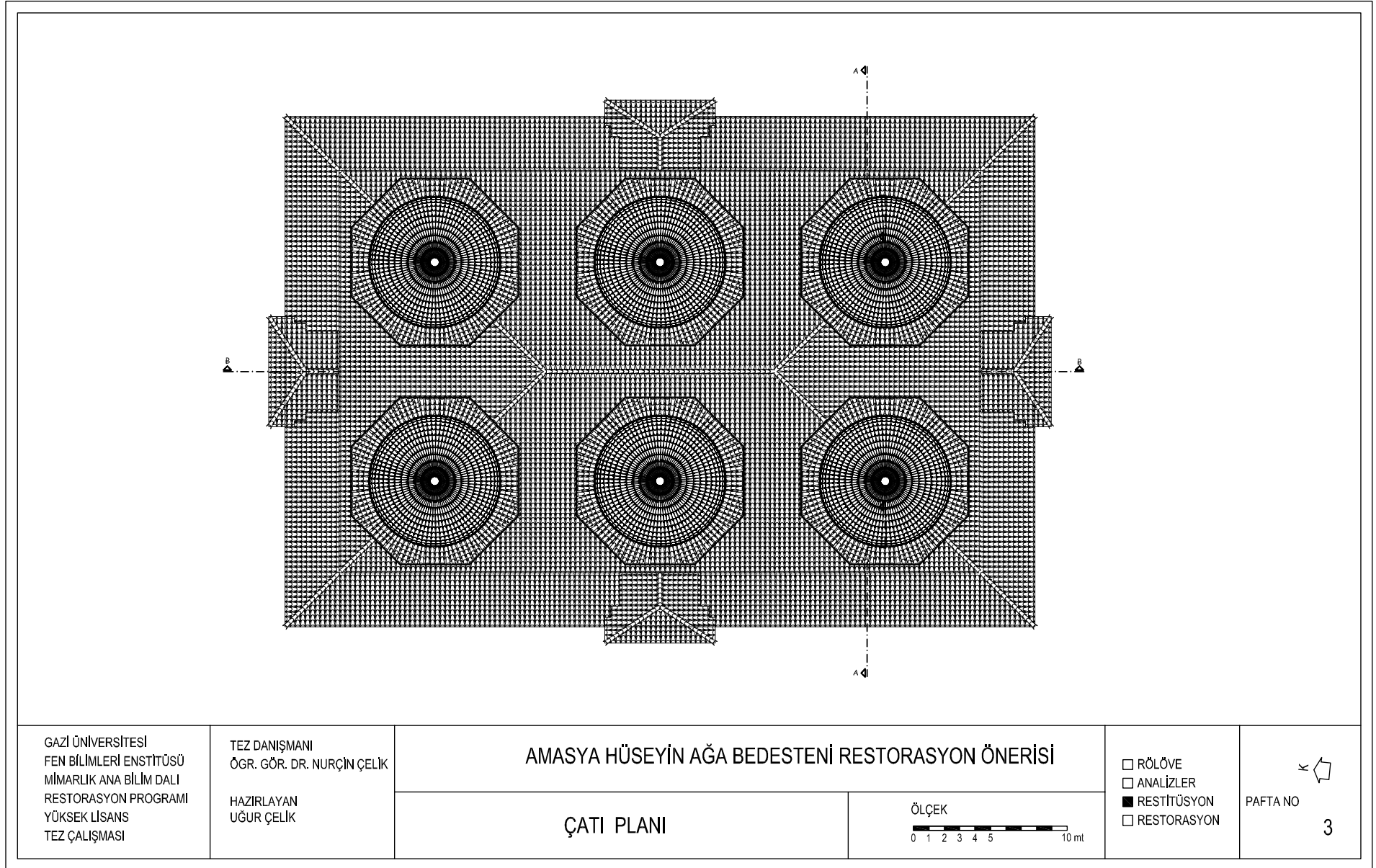

Şekil 4.1. Hüseyin Ağa Bedesteni +0.50m kotu planı restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

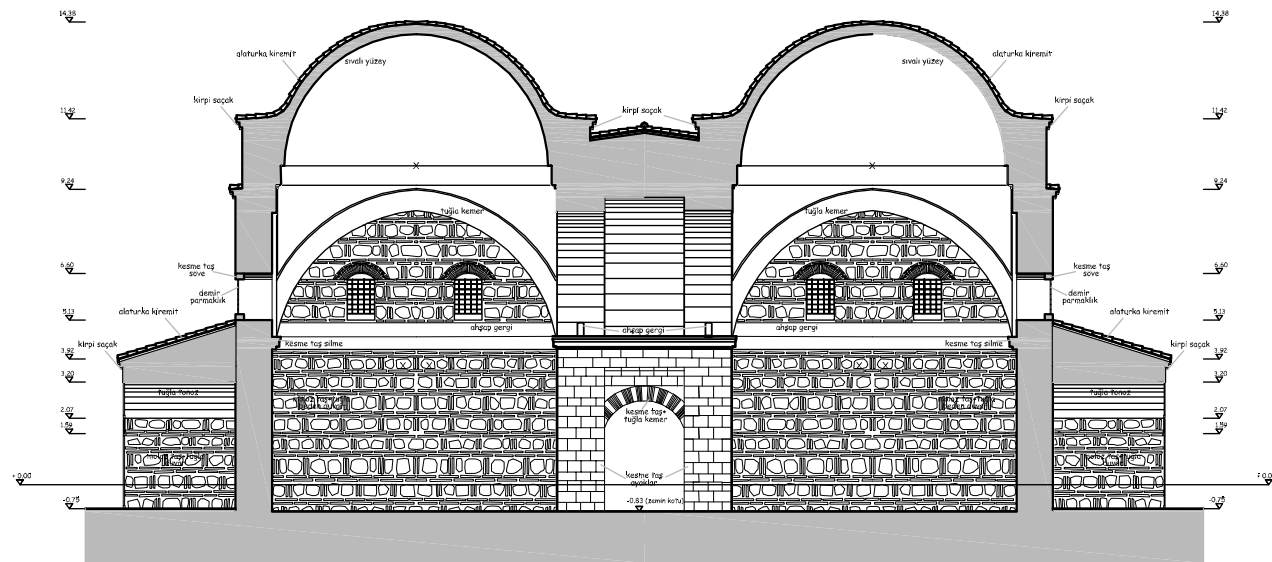

Şekil 4.2. Hüseyin Ağa Bedesteni +6.00m kotu planı restitüsyon çizimi

Şekil 4.3. Hüseyin Ağa Bedesteni çatı planı restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

A-A KESİTİ

ÖLÇEK

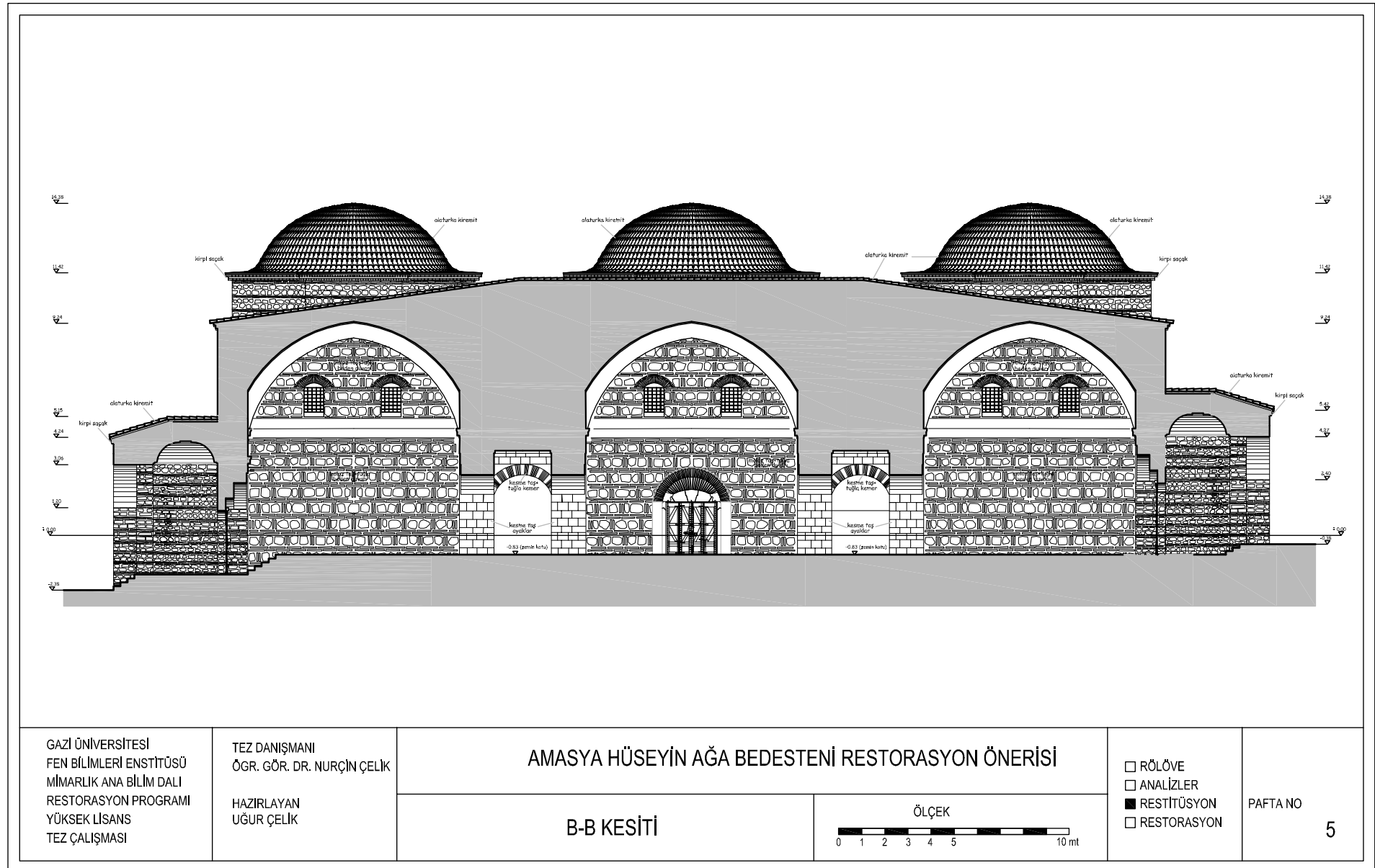
0 1 2 3 4 5 10 mt

☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☒ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

PAFTA NO

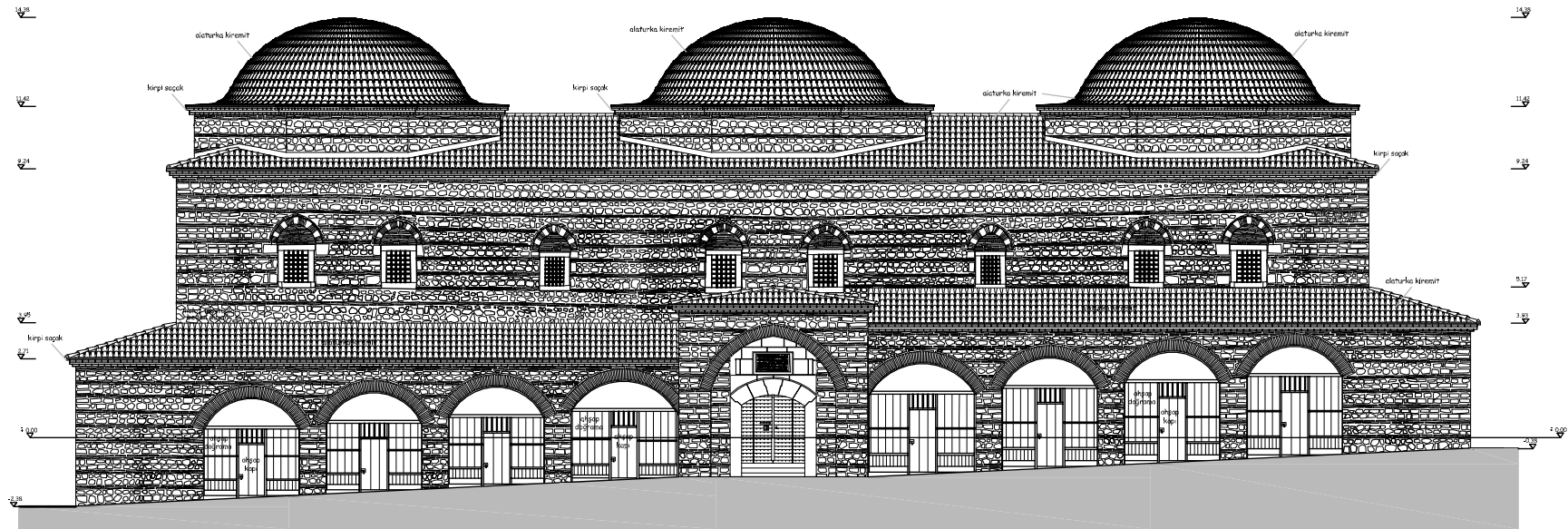
4

Şekil 4.4. Hüseyin Ağa Bedesteni A-A kesiti restitüsyon çizimi

Şekil 4.5. Hüseyin Ağa Bedesteni B-B kesiti restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

BATI CEPHESİ

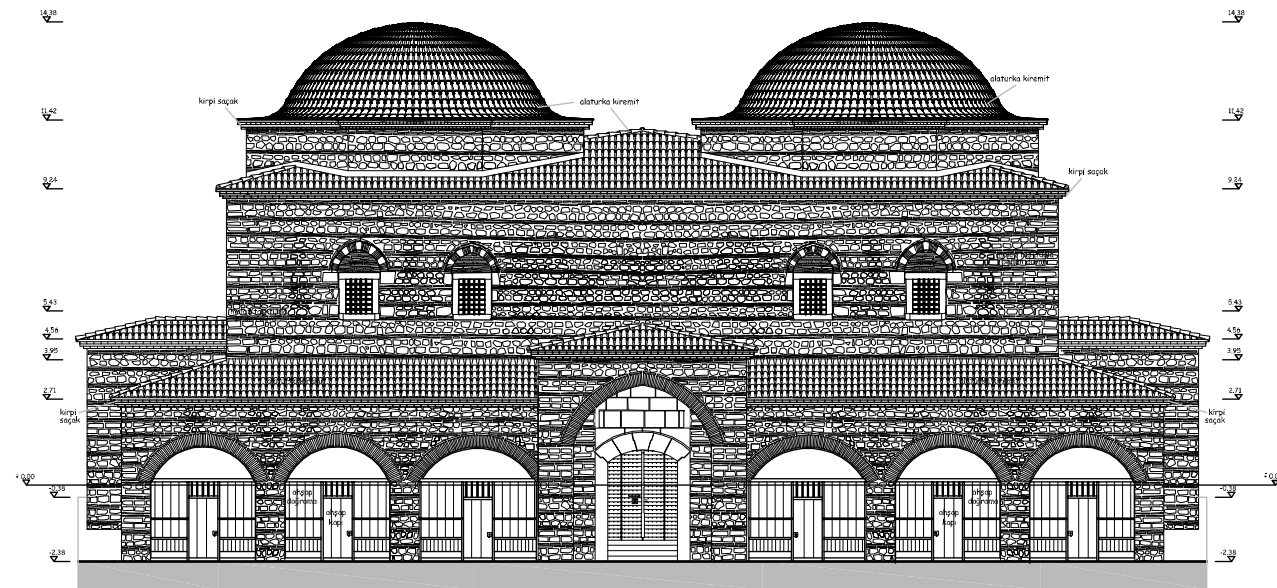
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☒ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

PAFTA NO

6

Şekil 4.6. Hüseyin Ağa Bedesteni batı cephesi restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

KUZEY CEPHESİ

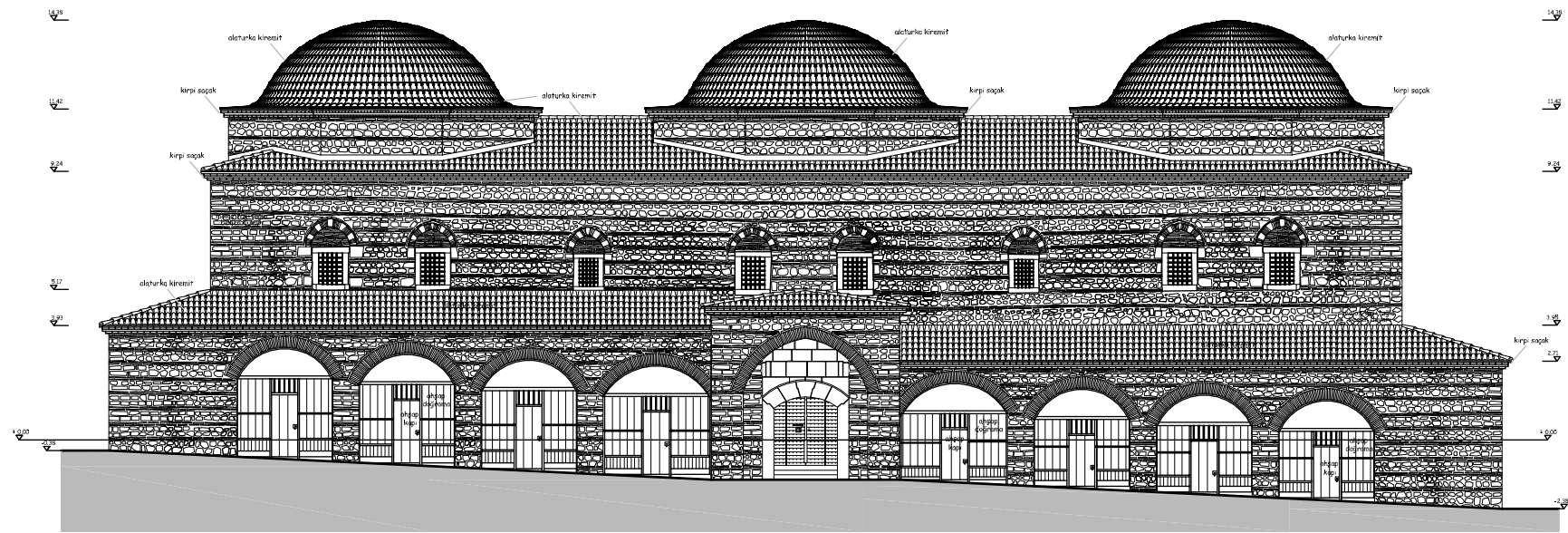
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☒ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

PAFTA NO

7

Şekil 4.7. Hüseyin Ağa Bedesteni kuzey cephesi restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

DOĞU CEPHESİ

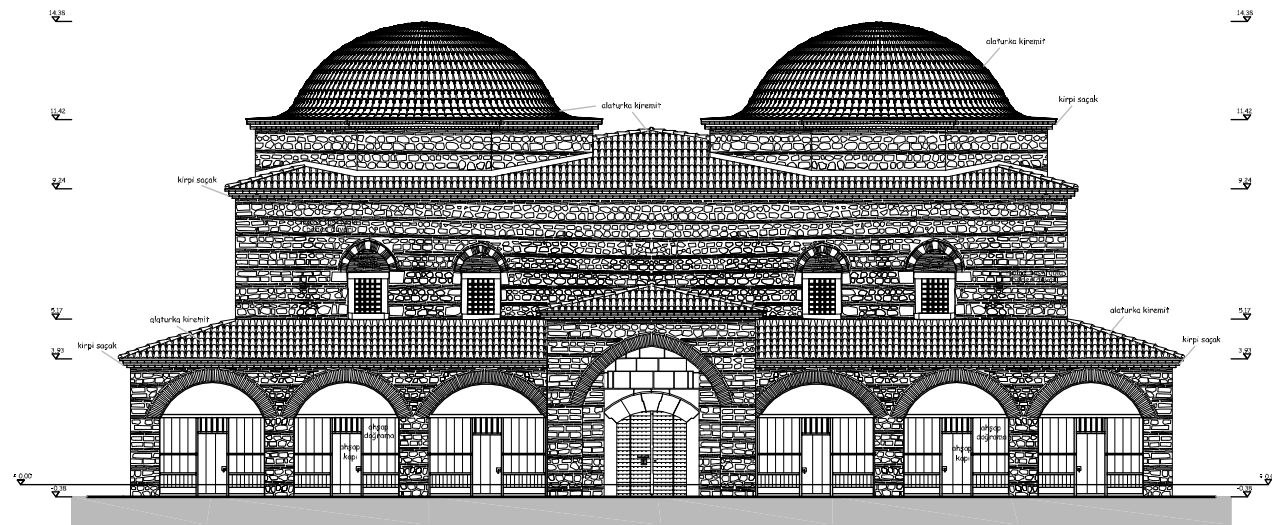
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☒ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

PAFTA NO

8

Şekil 4.8. Hüseyin Ağa Bedesteni doğu cephesi restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

GÜNEY CEPHESİ

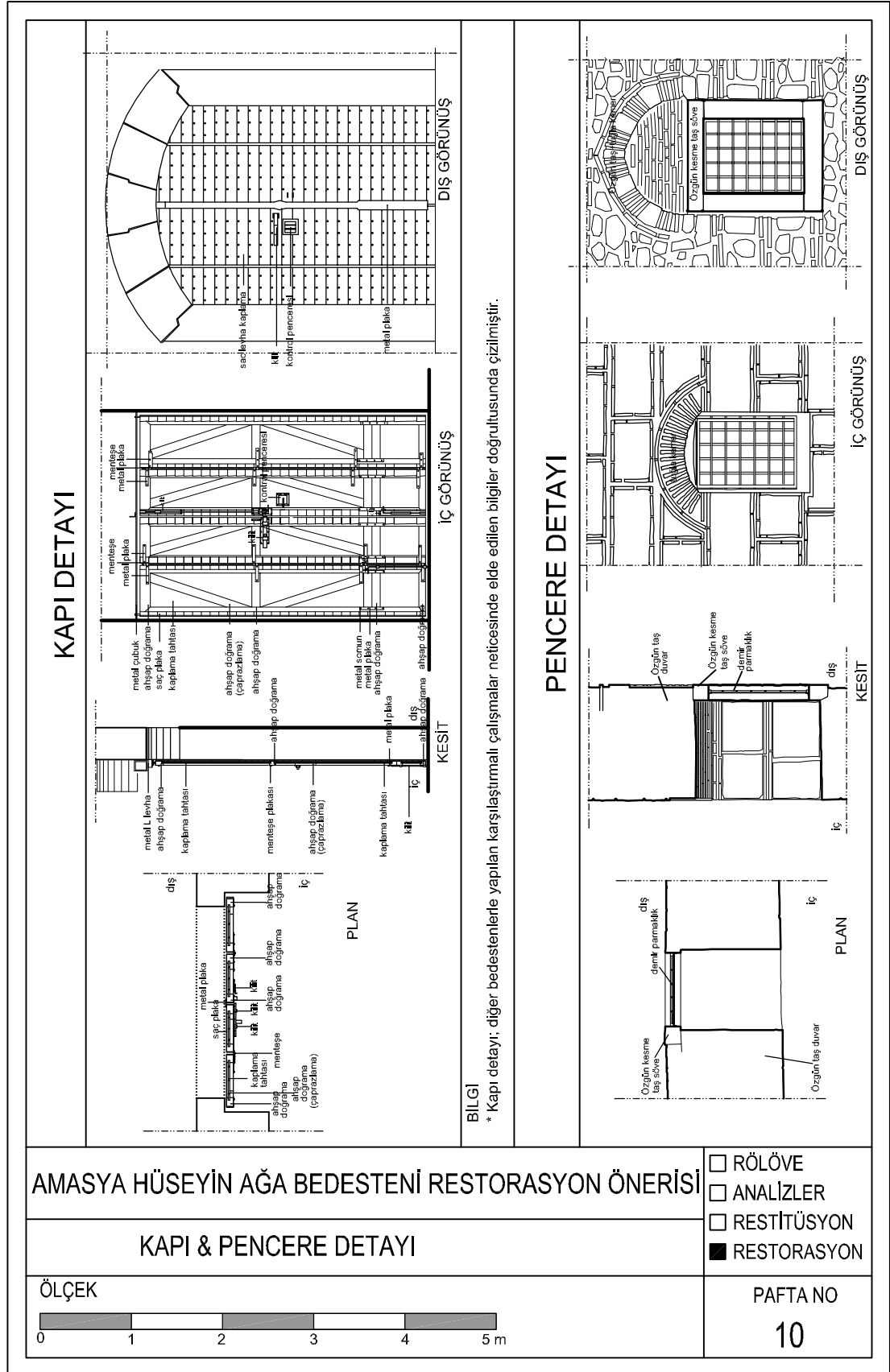
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☒ RESTİTÜSYON
☐ RESTORASYON

PAFTA NO

9

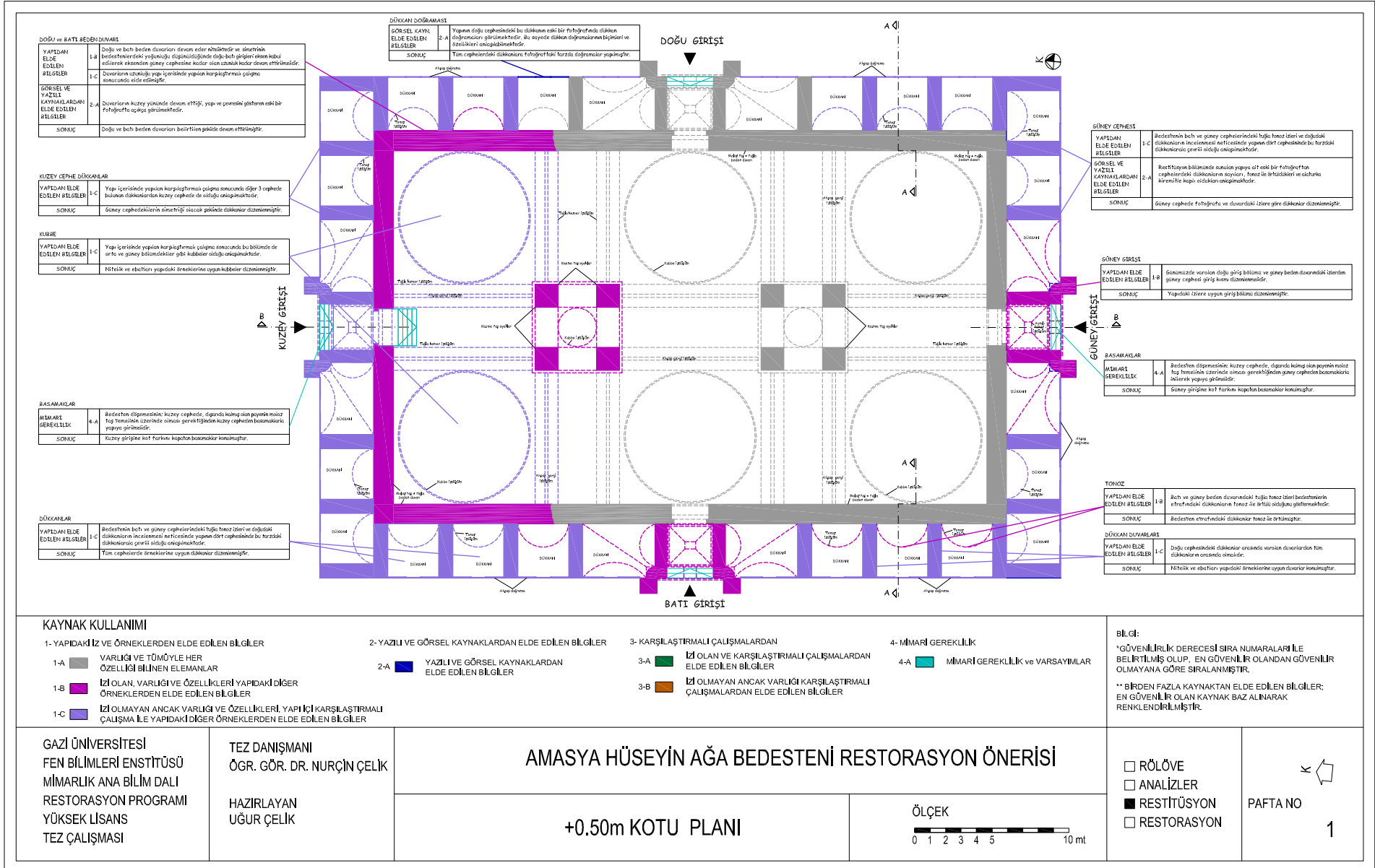
Şekil 4.9. Hüseyin Ağa Bedesteni güney cephesi restitüsyon çizimi

EK-4 (Devam) Restitüsyon çizimleri

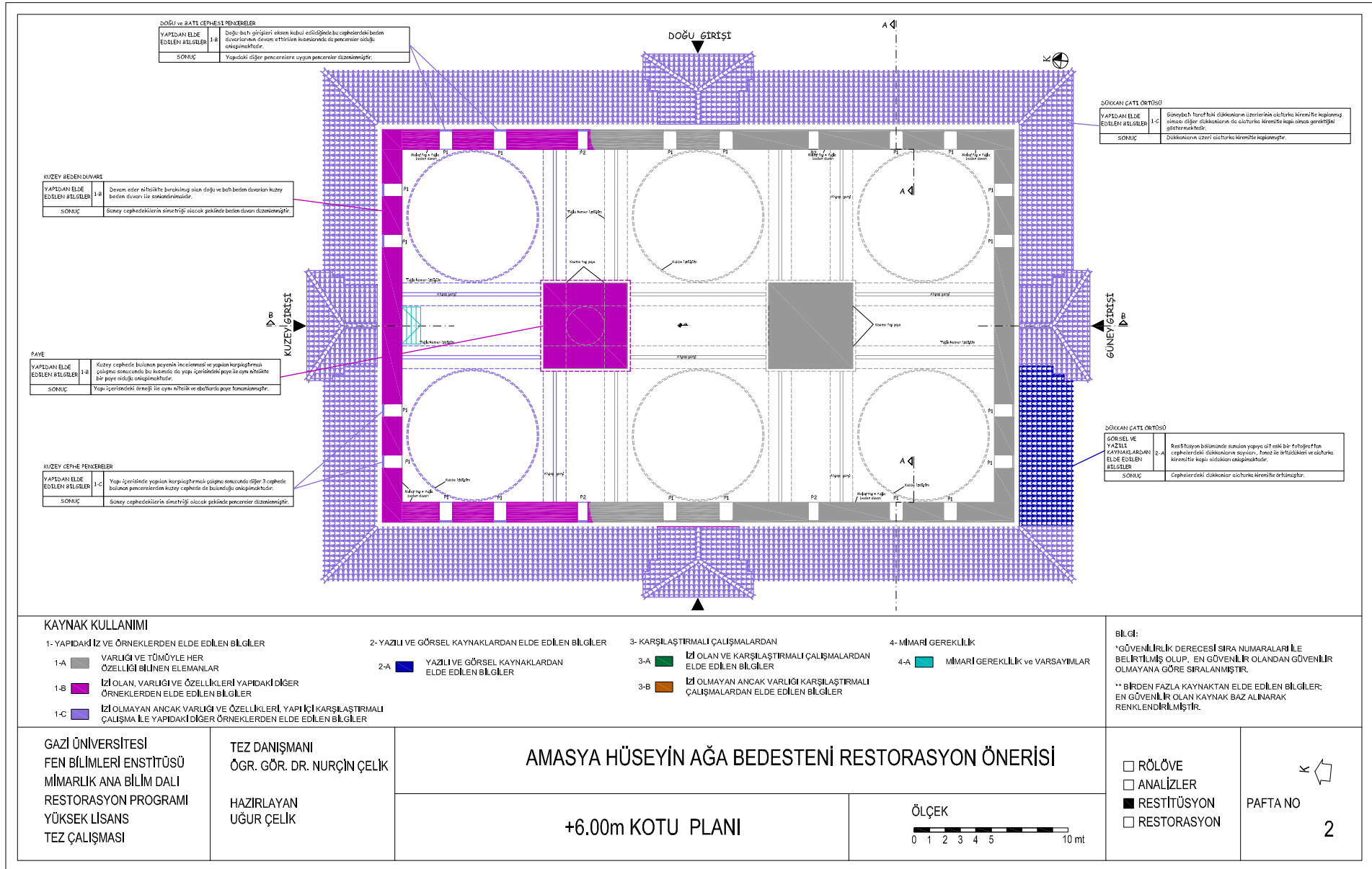
Şekil 4.10. Kapi&Pencere detayı

EK-5 Restitüsyonda kaynak kullanımı

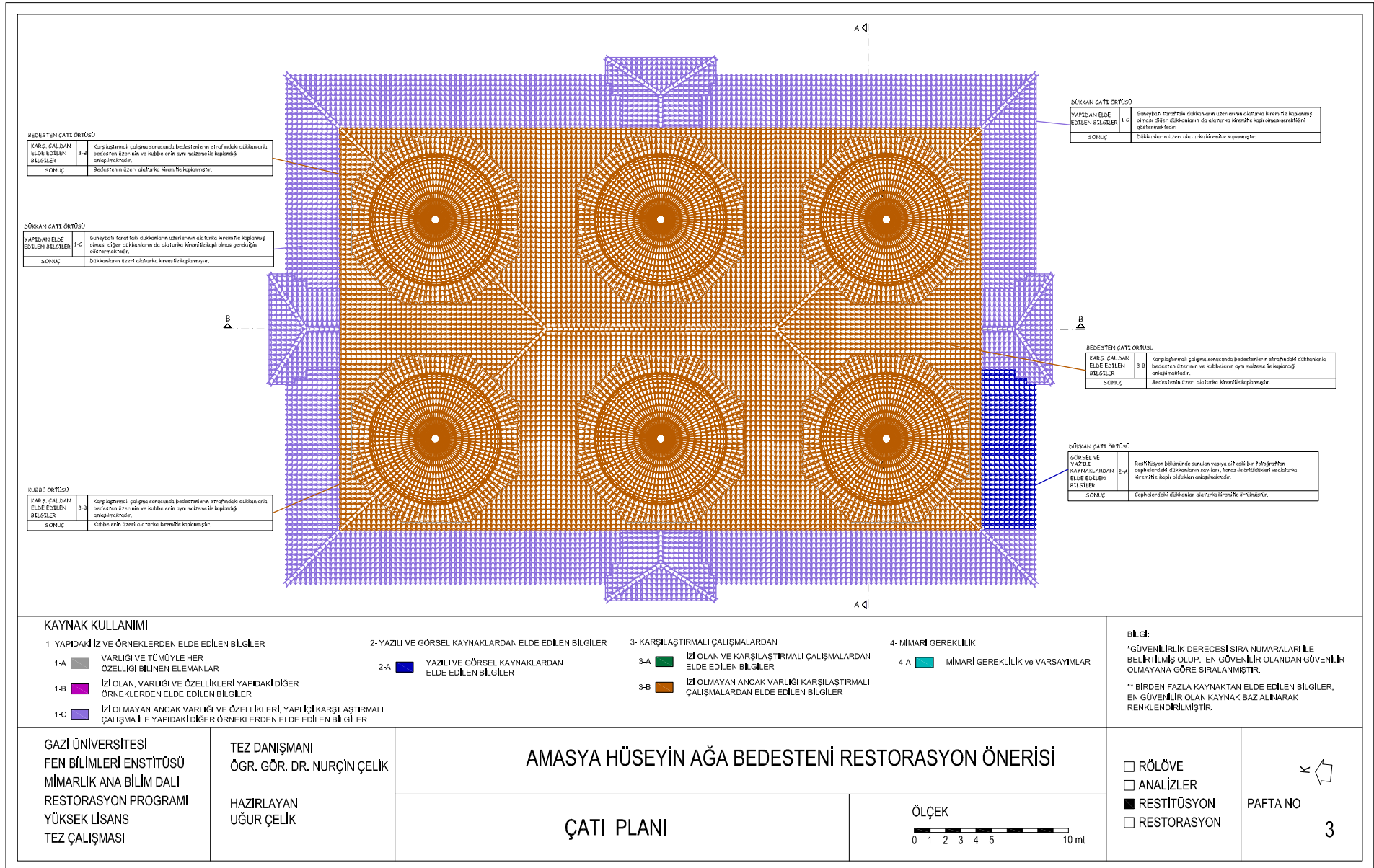
Şekil 5.1. Hüseyin Ağa Bedesteni +0.50m kotu planı restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

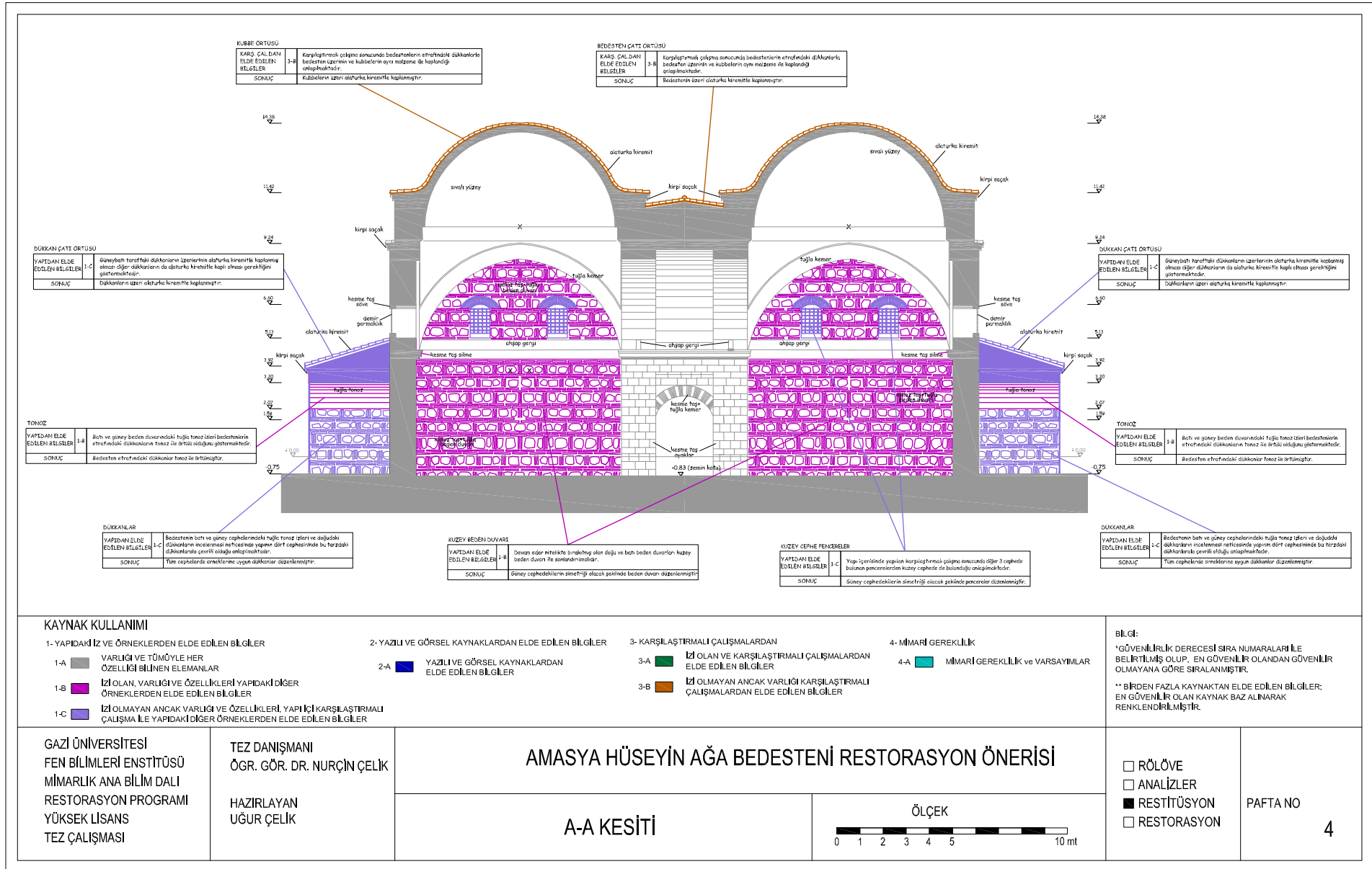
Şekil 5.2. Hüseyin Ağa Bedesteni +6.00m kotu planı restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

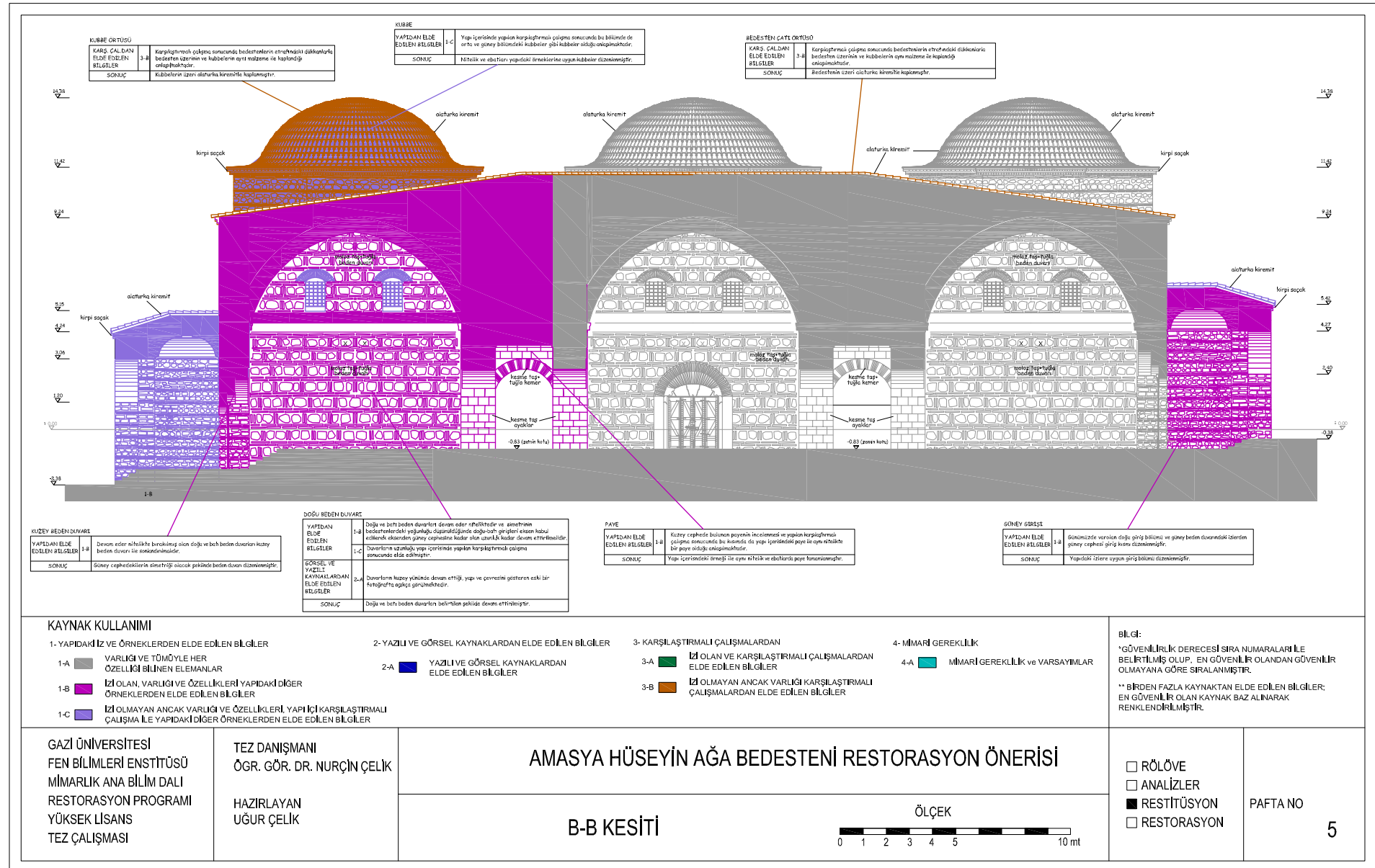
Şekil 5.3. Hüseyin Ağa Bedesteni çatı planı restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

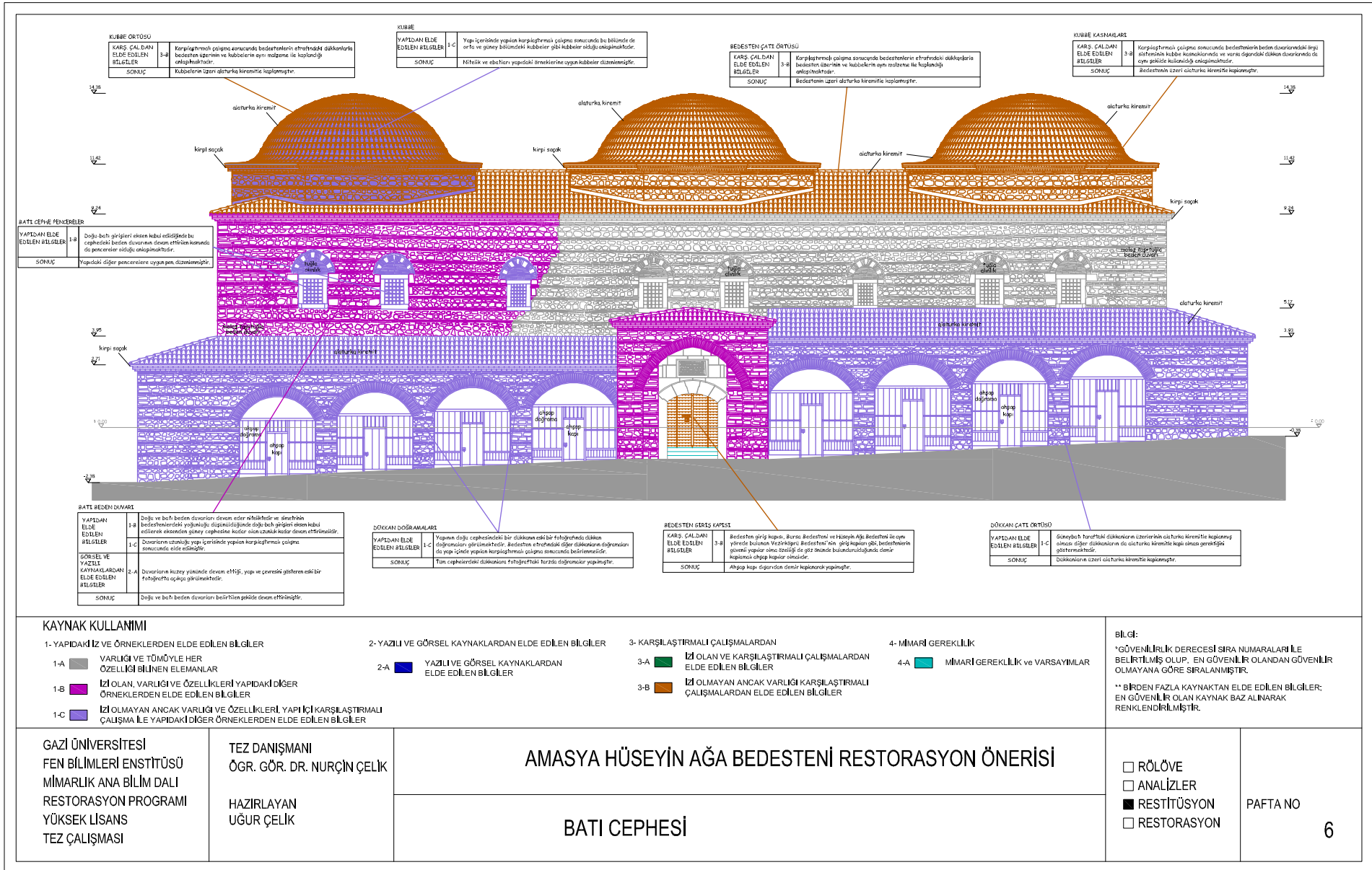
Şekil 5.4. Hüseyin Ağa Bedesteni A-A kesiti restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

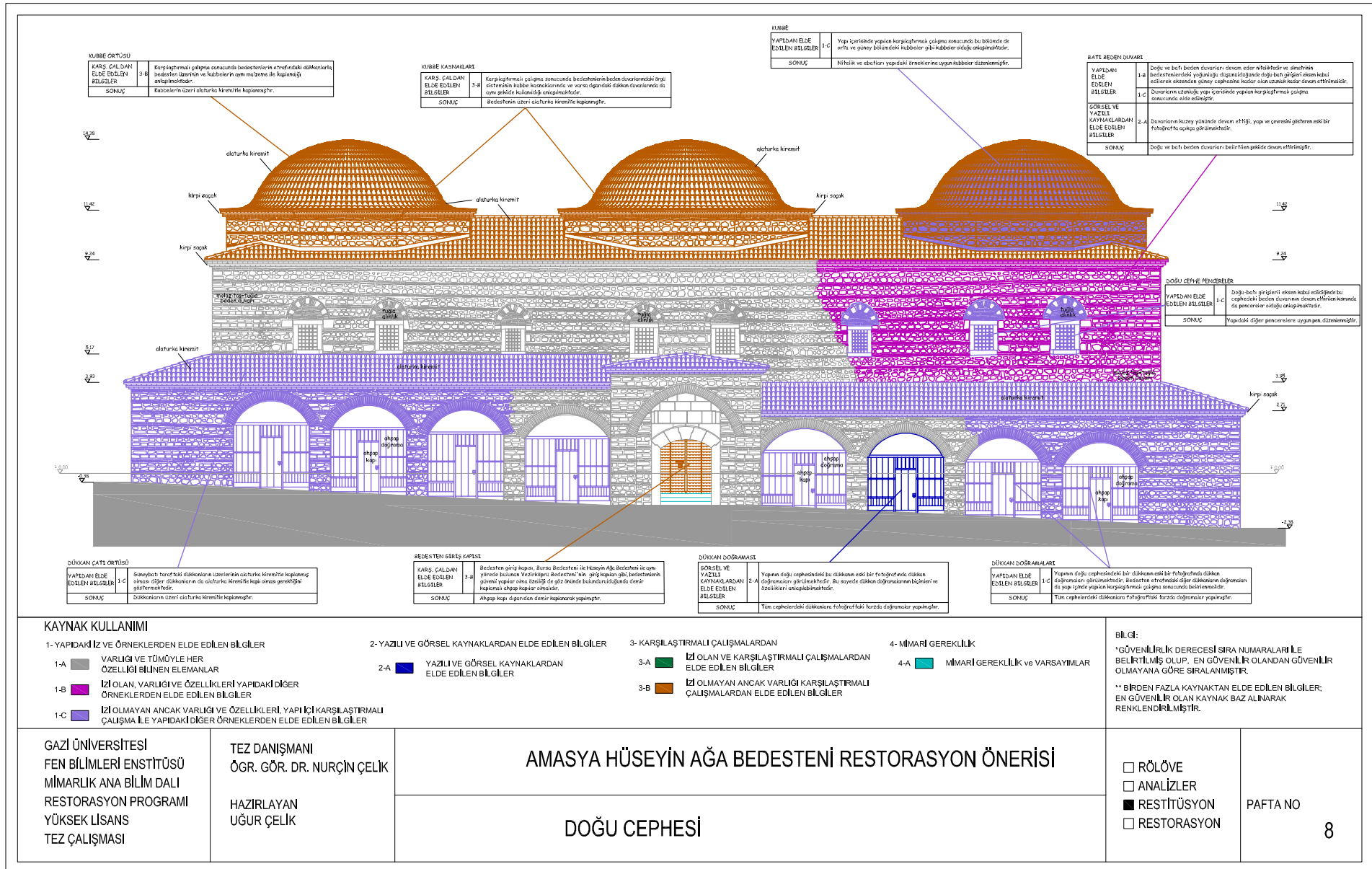
Şekil 5.5. Hüseyin Ağa Bedesteni B-B kesiti restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

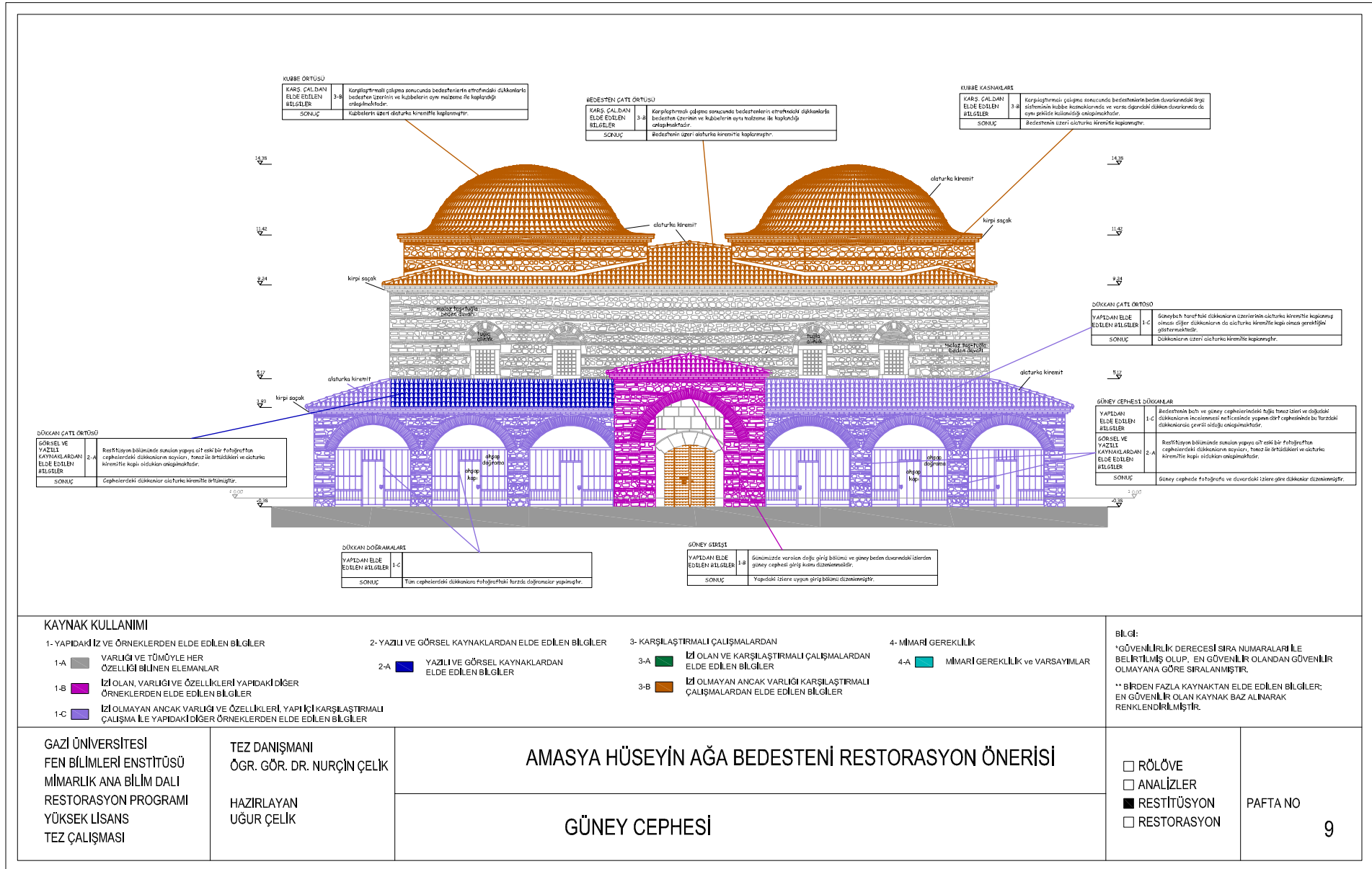

Şekil 5.6. Hüseyin Ağa Bedesteni batı cephesi restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

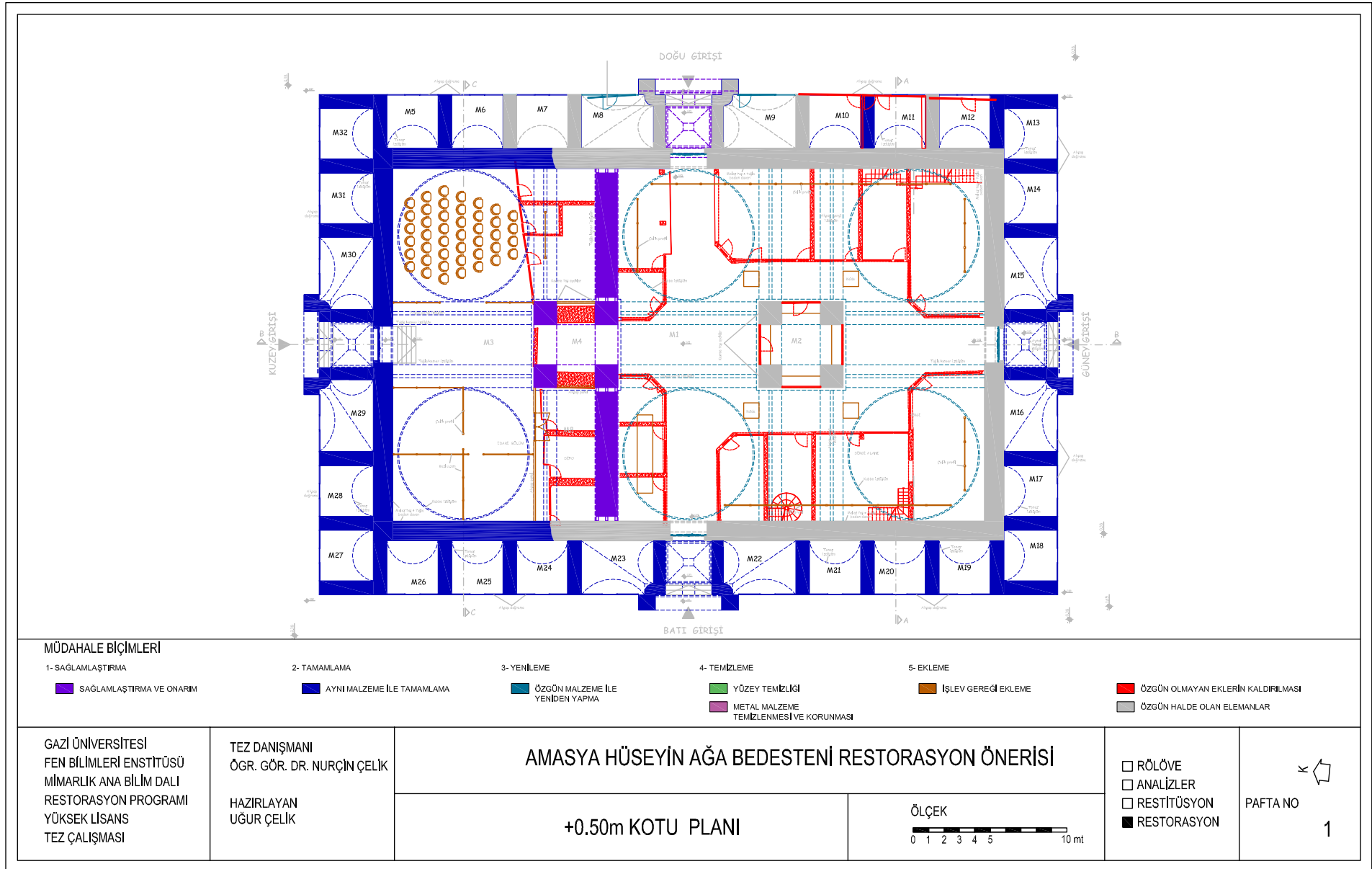

EK-5 (Devam) Restitüsyonda kaynak kullanımı

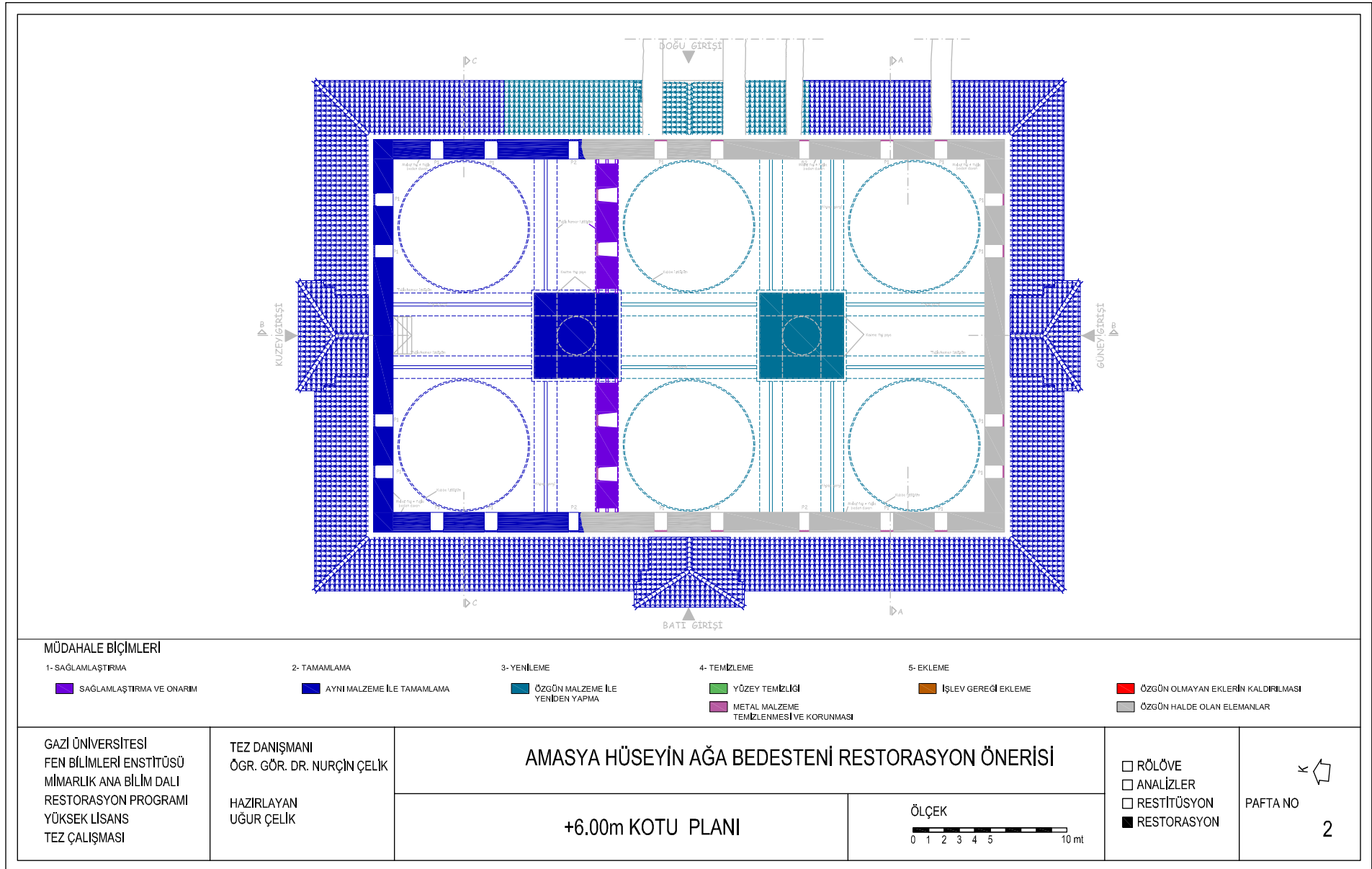
Şekil 5.9. Hüseyin Ağa Bedesteni güney cephesi restitüsyonda kaynak kullanımı

EK-6 Müdahale paftaları

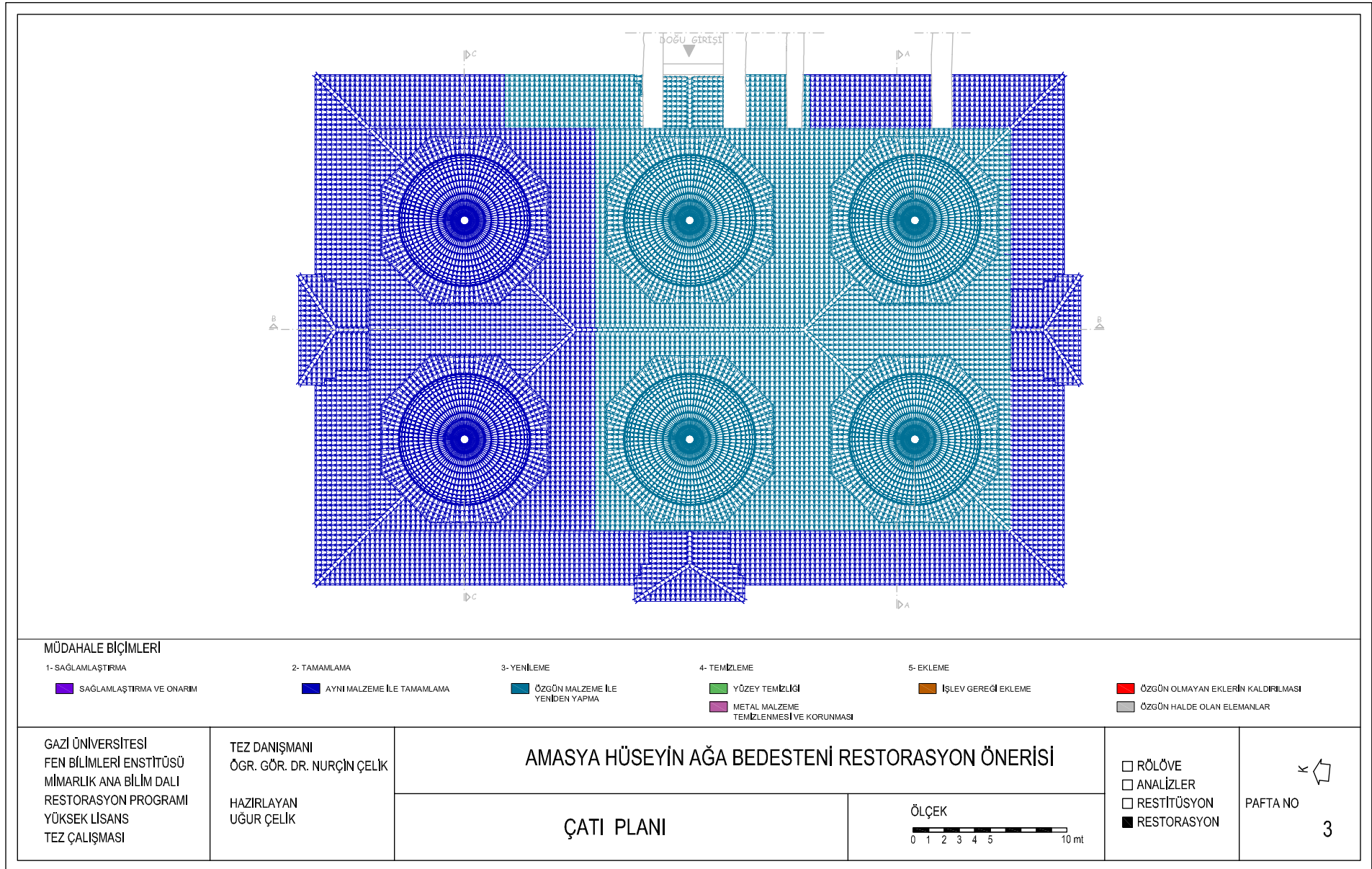
Şekil 6.1. +0.50m kotu planı müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

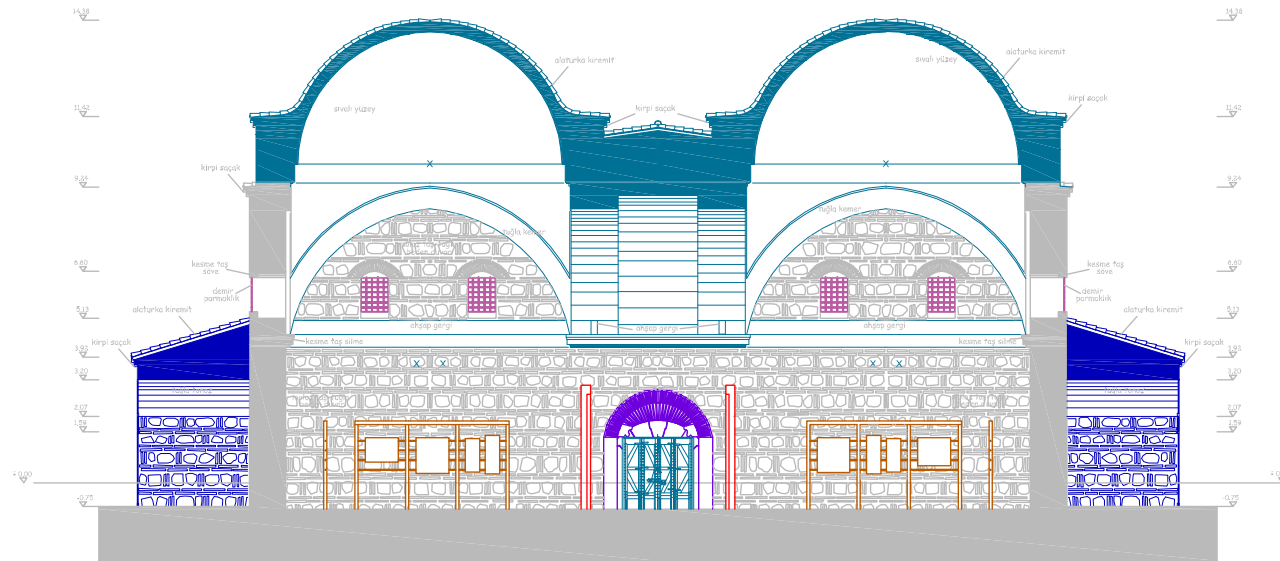
Şekil 6.2. +6.00m kotu planı müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

Şekil 6.3. Çatı planı müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

MÜDAHALE BİÇİMLERİ

1- SAĞLAMLAŞTIRMA

SAĞLAMLAŞTIRMA VE ONARIM

2- TAMAMLAMA

AYNI MALZEME İLE TAMAMLAMA

3- YENİLEME

ÖZGÜN MALZEME İLE
YENİDEN YAPMA

4- TEMİZLEME

YÜZEY TEMİZLİĞİ

METAL MALZEME
TEMİZLENMESİ VE KORUNMASI

5- EKLEME

İŞLEV GEREĞİ EKLEME

ÖZGÜN OLMAYAN EKLERİN KALDIRILMASI

ÖZGÜN HALDE OLAN ELEMANLAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASITEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

A-A KESİTİ

ÖLÇEK

0 1 2 3 4 5 10 mt

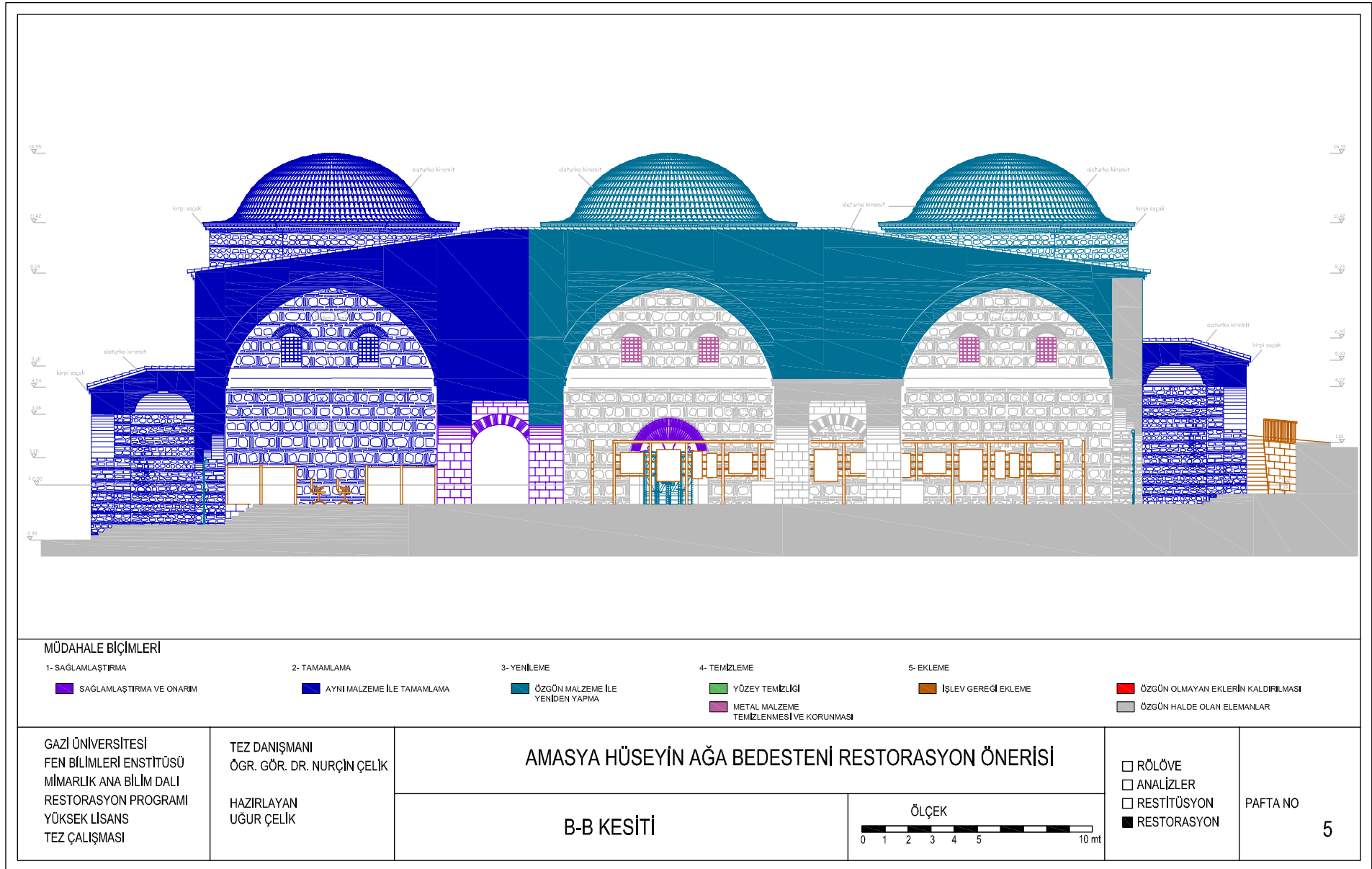
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☐ RESTİTÜSYON
☒ RESTORASYON

PAFTA NO

4

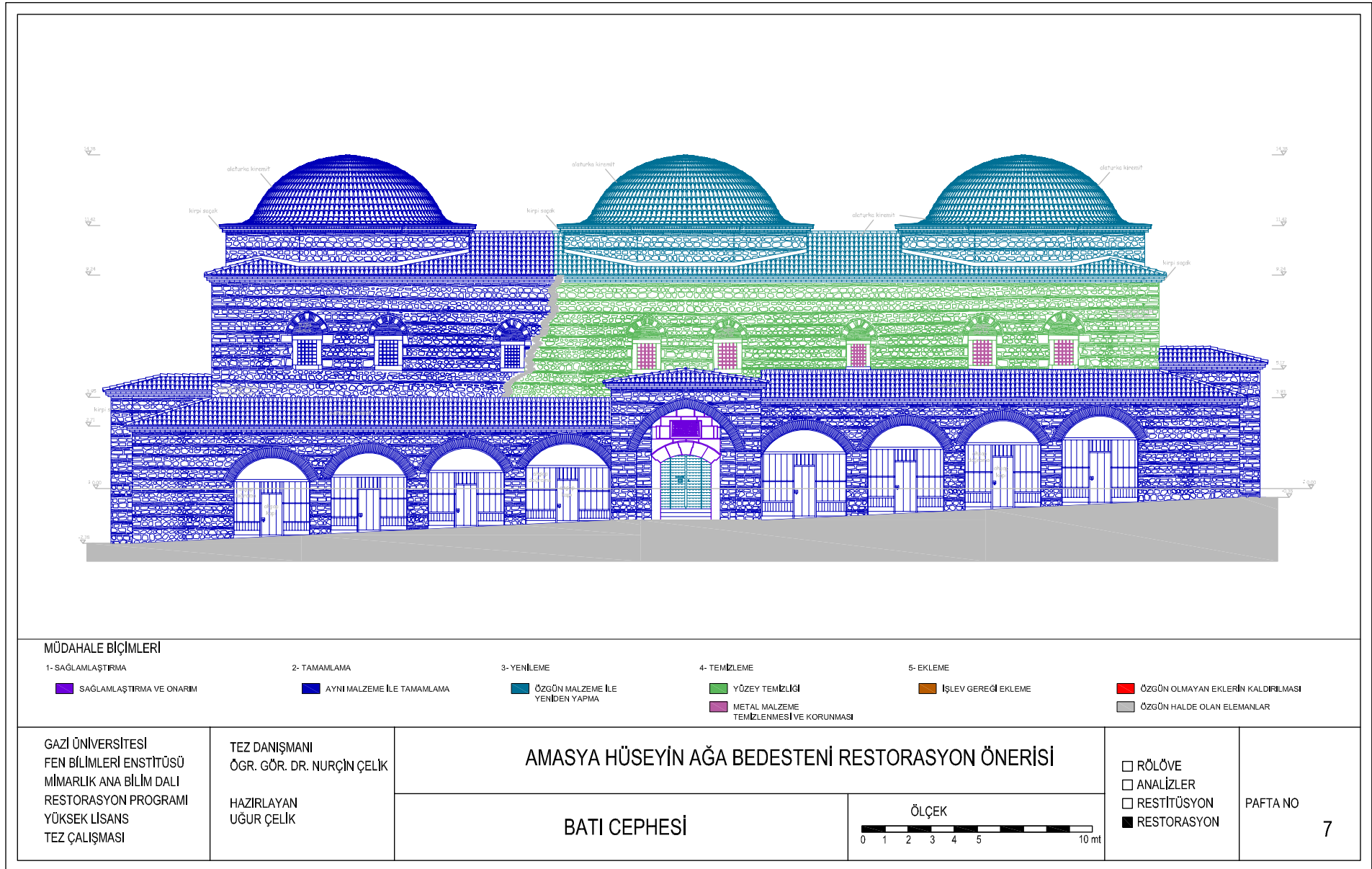
Şekil 6.4. A-A kesiti müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

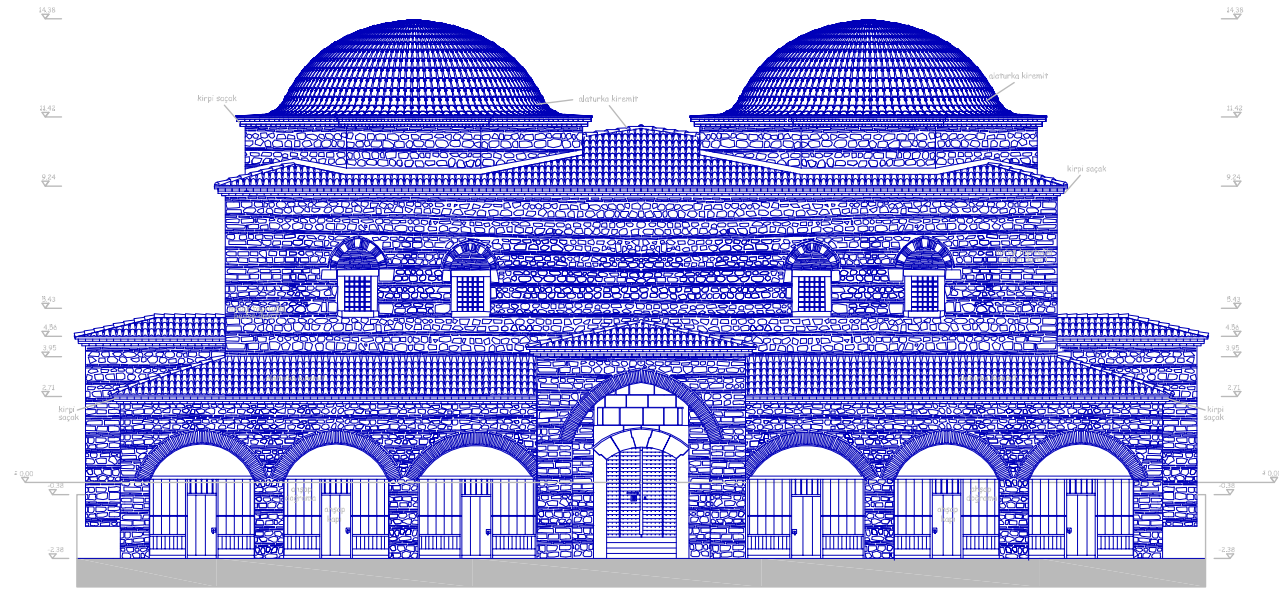
Şekil 6.5. B-B kesiti müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

Şekil 6.7. Batı cephesi müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

MÜDAHALE BİÇİMLERİ

1- SAĞLAMLAŞTIRMA

SAĞLAMLAŞTIRMA VE ONARIM

2- TAMAMLAMA

AYNI MALZEME İLE TAMAMLAMA

3- YENİLEME

ÖZGÜN MALZEME İLE
YENİDEN YAPMA

4- TEMİZLEME

YÜZEY TEMİZLİĞİ

METAL MALZEME
TEMİZLENMESİ VE KORUNMASI

5- EKLEME

İŞLEV GEREĞİ EKLEME

ÖZGÜN OLMAYAN EKLERİN KALDIRILMASI

ÖZGÜN HALDE OLAN ELEMANLAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

KUZEY CEPHESİ

ÖLÇEK

0 1 2 3 4 5 10 mt

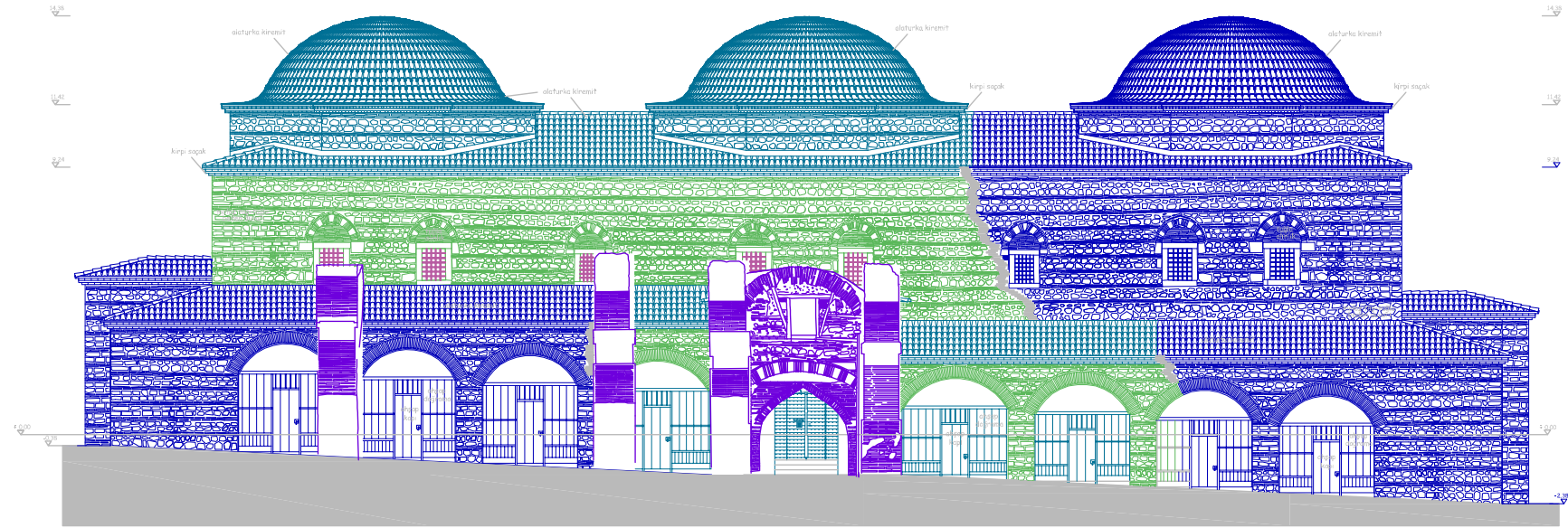
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☐ RESTİTÜSYON
☒ RESTORASYON

PAFTA NO

8

Şekil 6.8. Kuzey cephesi müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

MÜDAHALE BİÇİMLERİ

1- SAĞLAMLAŞTIRMA

SAĞLAMLAŞTIRMA VE ONARIM

2- TAMAMLAMA

AYNI MALZEME İLE TAMAMLAMA

3- YENİLEME

ÖZGÜN MALZEME İLE
YENİDEN YAPMA

4- TEMİZLEME

YÜZEY TEMİZLİĞİ
METAL MALZEME
TEMİZLENMESİ VE KORUNMASI

5- EKLEME

İŞLEV GEREĞİ EKLEME

ÖZGÜN OLMAYAN EKLERİN KALDIRILMASI

ÖZGÜN HALDE OLAN ELEMANLAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASITEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK
HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

DOĞU CEPHESİ

ÖLÇEK

0 1 2 3 4 5 10 mt

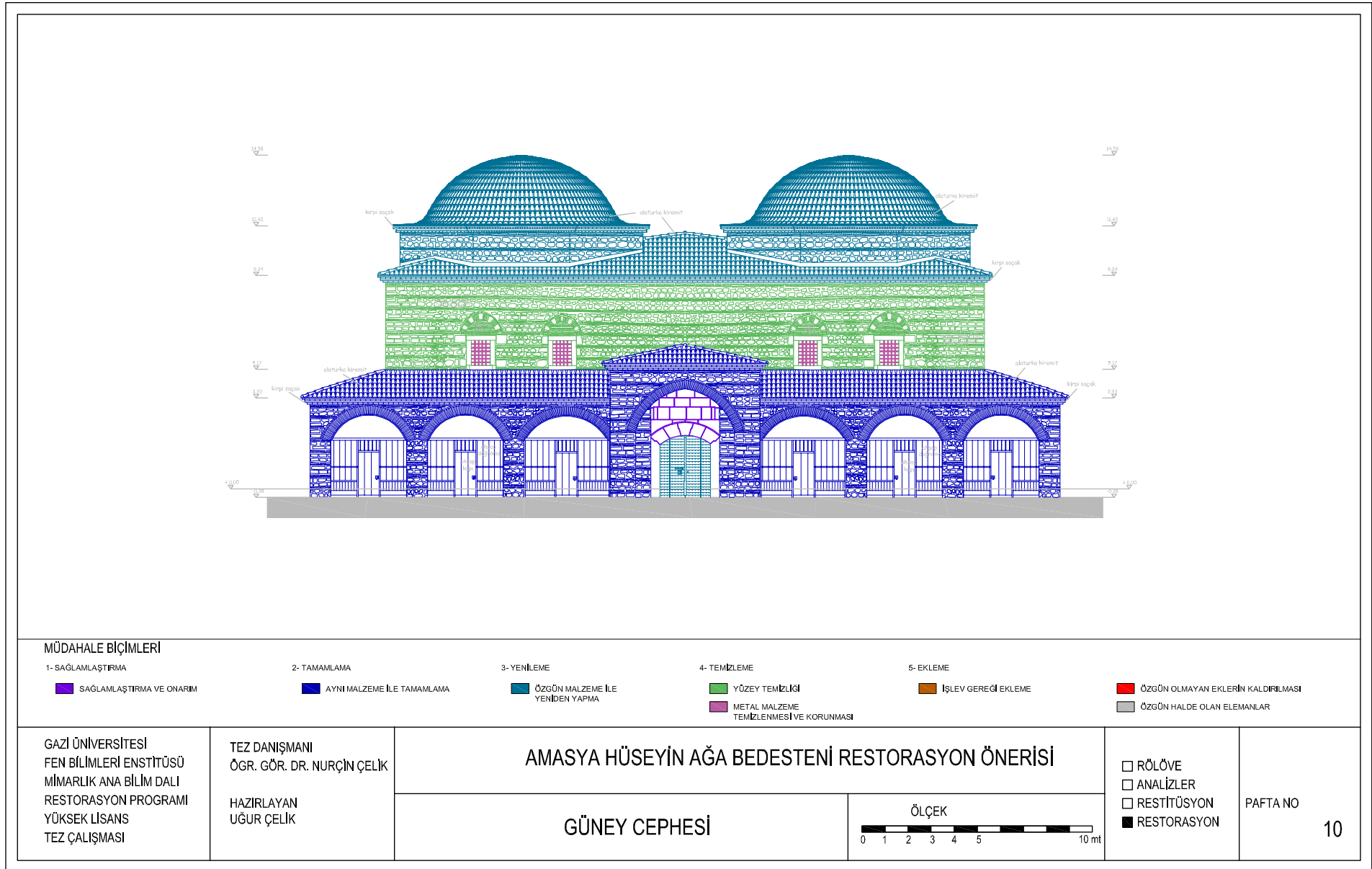
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☐ RESTİTÜSYON
☒ RESTORASYON

PAFTA NO

9

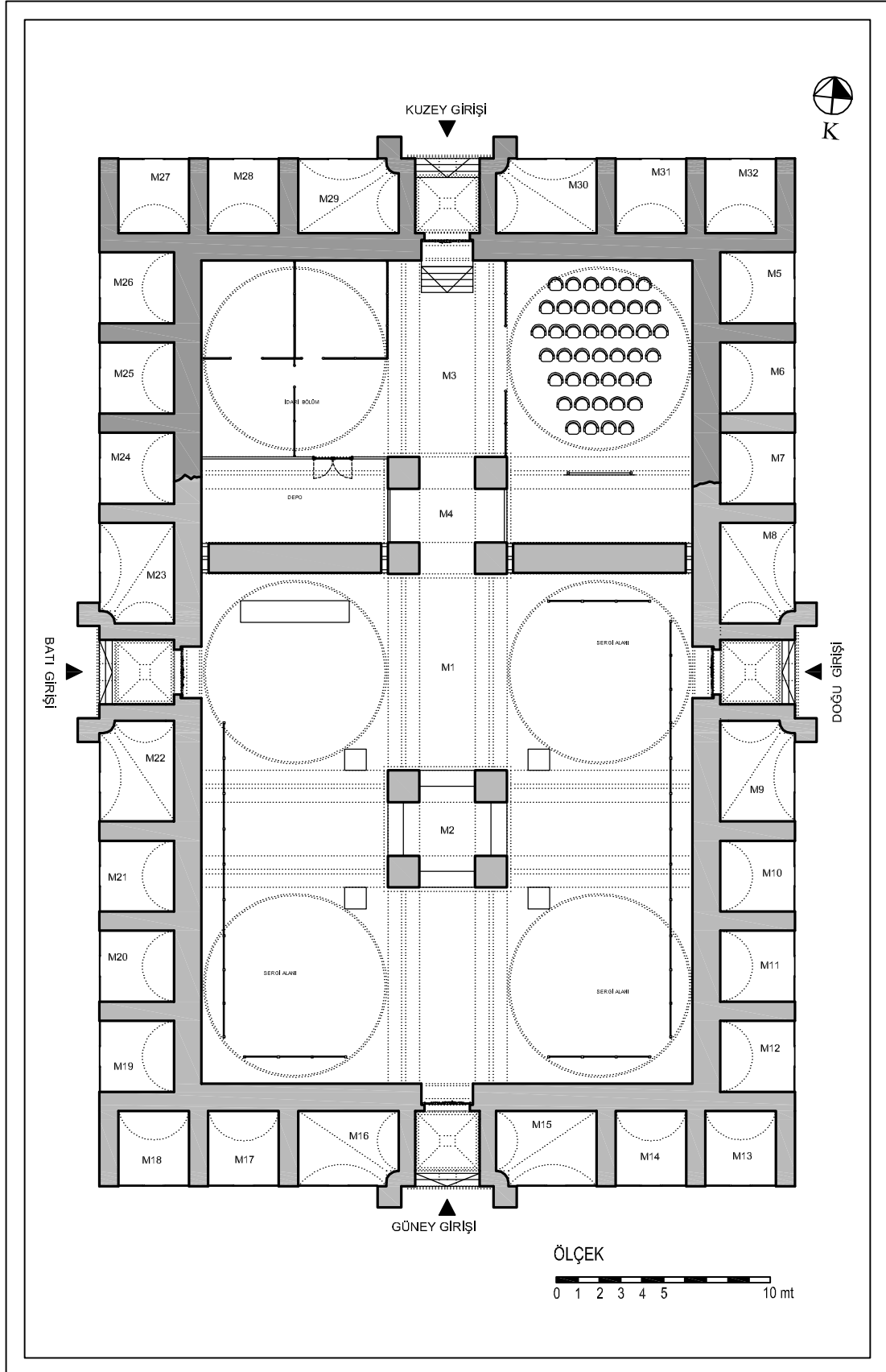
Şekil 6.9. Doğu cephesi müdahale biçimleri

EK-6 (Devam) Müdahale paftaları

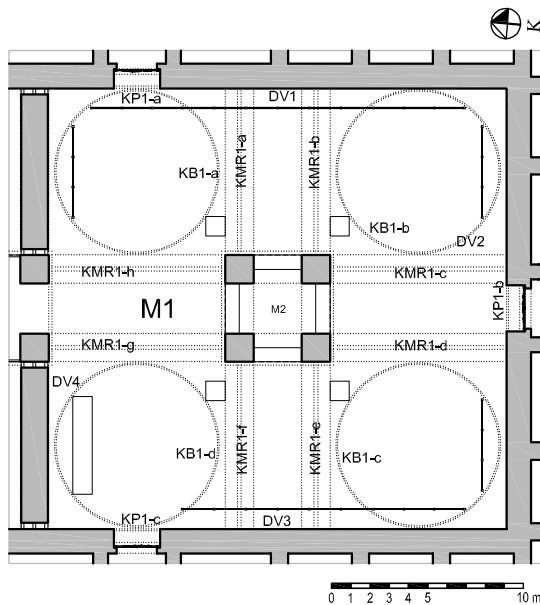
Şekil 6.10. Güney cephesi müdahale biçimleri

EK-7 Restorasyon tablosu

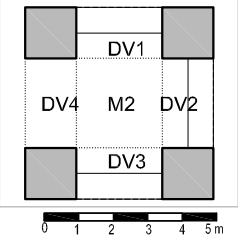
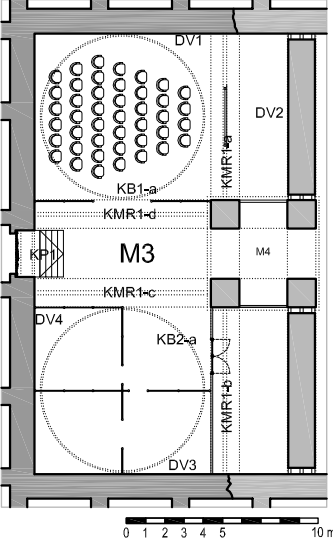
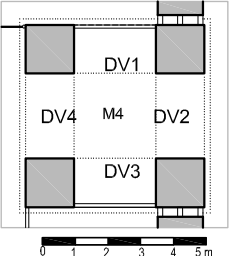
Şekil 7.1. Restorasyon tabloları için anahtar plan

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

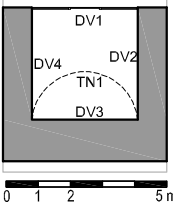
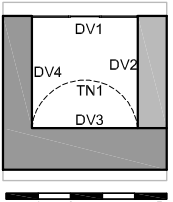
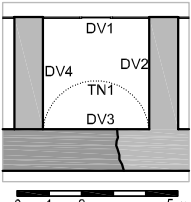
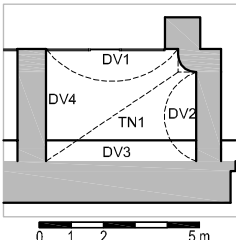
MEKAN	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Son onarımda yapılan sıva ve derzlerde, malzemeye zararı olduğu bilinen 'çimento esaslı harç' kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm sıva ve derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz ve sıva yapılacaktır.
	KP1-a	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-a	1974 onarımında yapılan kemerler, çimento esaslı harç kullanılarak yapılmıştır. Yapının, tümüyle çimentodan arındırılması gerekmektedir.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Tüm çimento katkılı elemanların yapıdan temizlenmesi kapsamında kaldırılarak özgün malzemelerle yenilenecektir. Ahşap görünümü verilen çimentolu gergilerde ahşap malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-b				
	DV2	Son onarımda yapılan sıva ve derzlerde, malzemeye zararı olduğu bilinen 'çimento esaslı harç' kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm sıva ve derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz ve sıva yapılacaktır.
	KP1-b	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-c	1974 onarımında yapılan kemerler, çimento esaslı harç kullanılarak yapılmıştır. Yapının, tümüyle çimentodan arındırılması gerekmektedir.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Tüm çimento katkılı elemanların yapıdan temizlenmesi kapsamında kaldırılarak özgün malzemelerle yenilenecektir. Ahşap görünümü verilen çimentolu gergilerde ahşap malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-d				
	DV3	Son onarımda yapılan sıva ve derzlerde, malzemeye zararı olduğu bilinen 'çimento esaslı harç' kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm sıva ve derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz ve sıva yapılacaktır.
	KP1-c	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-e	1974 onarımında yapılan kemerler, çimento esaslı harç kullanılarak yapılmıştır. Yapının, tümüyle çimentodan arındırılması gerekmektedir.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Tüm çimento katkılı elemanların yapıdan temizlenmesi kapsamında kaldırılarak özgün malzemelerle yenilenecektir. Ahşap görünümü verilen çimentolu gergilerde ahşap malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-f				
	DV4	19. yy. sonlarında yapılan duvarda fiziksel ve kimyasal nedenlerle bozulmalar meydana gelmiştir.	Malzeme bozulması ve kaybı	Sağlama	Bozulan malzemeler çürütülerek aynı malzeme ile yenilecek, doğu ve batı beden duvarına çelik putrellerle tutturularak hem sağlama çalışması sağlanacak hem de dönem eki olduğu vurgulanmış olacaktır.
	KMR1-g	1974 onarımında yapılan kemerler, çimento esaslı harç kullanılarak yapılmıştır. Yapının, tümüyle çimentodan arındırılması gerekmektedir.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Tüm çimento katkılı elemanların yapıdan temizlenmesi kapsamında kaldırılarak özgün malzemelerle yenilenecektir. Ahşap görünümü verilen çimentolu gergilerde ahşap malzeme ile yenilenecektir.
	KMR1-h				
	KB1-a	VGM tarafından yapılan 1974 onarımında, tüm müdahalelerde olduğu gibi bedesten kubbelerinde çimento esaslı harç ile yapılmıştır. Bu restorasyonun öncelikli hedeflerinden biri de; yapıya vereceği zararlar bilindiğinden yapıyı çimentodan arındırmaktır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kubbeler, yapının diğer bölümlerine zarar vermemek için azami derecede dikkat gösterilerek kaldırılacak, özgün malzeme ve harç ile yeniden yapılarak sıvanacaktır. Yine 1974 onarımında çimento kullanılarak yapılan ve ince kesme taş kaplanan kubbe kasnakları da restorasyon projesi doğrultusunda, yapı genelindeki alması örgü sistemi ile yeniden yapılacaktır.
	KB1-b				
	KB1-c				
	KB1-d				
	Zemin Kaplaması	VGM onarımında imitasyon olarak yapılan zemin kaplamasında zamanla aşınmalar meydana gelmiştir.	Malzeme bozulması ve kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
	Sergi Elemanları	Sergi alanı olarak faaliyet gösterecek olan yapıya sergi için gerekli elemanlar konmalıdır.		Ekleme	Yapının sergi amaçlı kullanılacak bölümüne, restorasyon projesinde gösterildiği gibi, duvarlara temas edilmeden, yeni yapılacak zemine monte edilecek olan çelik profiller konulacak ve her boyutta resim, fotoğraf vb. sergisi için kullanılabilir nitelikte sergi elemanları oluşturulacaktır. ayrıca 1mx1mx1m abaklarında kaideler yerleştirilerek küçük boyuttaki heykeller bu kaidelerde sergilenacaktır.

Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tono, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü

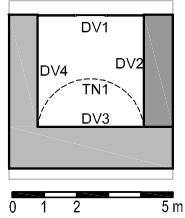
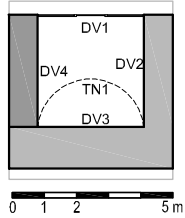
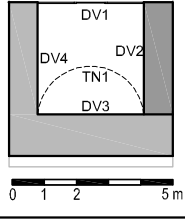
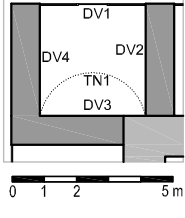
EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

MEKAN	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Özgün halini koruyan, birbirine kemerlerle bağlanan 4 ayaktan oluşan, sergilerle ilgili broşürlerin bulunacağı ve Hüseyin Ağa Bedesteni ile ilgili yayınların sergilenip satılacağı mekanın malzeme ve strüktürel açılardan herhangi bir sorunu bulunmamaktadır. Yalnızca yüzey temizliği yapılacaktır.	Kirlenme	Temizleme	Ayakların temizliği; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntem ile, tecrübeli ve alanında uzman kişiler tarafından yapılacaktır.
	DV2				
	DV3				
	DV4				
	Zemin Kaplaması	VGM onarımında yükseltilerek karo seramik kaplanan kaldırılmalıdır.	Özgününden farklı yapılan niteliksiz ek	Temizleme	Yapının görüntüsünü bozan, niteliksiz eklerin kaldırılması açısından zeminin orijinal kotuna getirilecek ve kesme taş kaplama yapılacaktır.
	Sergi Elemanı	Bedesten ile ilgili yayınların sergilenmesi için gerekli elemanlar konulmalıdır.		Ekleme	Mekanda ayakların arasına bedesten ile ilgili yayınların sergilenmesi için ahşap elemanlar konulacak, bu elemanlar sade ve demontabl olarak yapılacaktır.
	DV1	Duvarın büyük bir kısmı zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KMR1-a	Kemer zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV2	19. yy. sonlarında yapılan duvarda fiziksel ve kimyasal nedenlerle bozulmalar meydana gelmiştir.	Malzeme bozulması ve kaybı	Sağlamaştırma	Bozulan malzemeler çürütülerek aynı malzeme ile yenilecek, doğu ve batı beden duvarına çelik putrellerle tutturularak hem sağlamaştırması sağlanacak hem de dönem eki olduğu vurgulanmış olacaktır.
	DV3	Duvarın büyük bir kısmı zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KMR1-b	Kemer zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KP1	Zamanla yok olan duvarla birlikte kapı da yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yapılacaktır.
	KMR1-c	Kemerler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KMR1-d	Kemerler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KB1-a	Kubbeler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KB1-b	Kubbeler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içersindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
	Bölücü Elemanlar	Yapıda; idari bölüme yapılacak sergiler ile bedestenle ilgili sunumların yapılması için birer bölüm bulunmalıdır.		Ekleme	Yapıda; kuzey girişinin sağ tarafı idare ve depo için ayrılacaktır. İdari bölümde odalar çelik profillerin aralarında buzlu camlar ile ayrılacak depo bölümü ise ahşap panellerle ayrılacaktır. Sunumların yapılacağı bölüm de idari bölüm gibi çelik profil arası buzlu camlar ile hidden ayrılacaktır.
	DV1	Mekanın bu duvarla sunum bölümünden ayrılması gerekmektedir. Fiziksel etkilere maruz kaldığından bozulmalar mevcuttur.	Fiziksel zarar veren onarım, Kirlenme, Bozulma	Ekleme Temizleme Sağlamaştırma	M4 mekânı, D1 duvarındaki kemerin altından zemine kadar demontabl ahşap panellerle sunum bölümünden ayrılacak, ayakların temizliği; uzmanlarının belirleyeceği yöntem ile yapılacak ve sağlamaştırılacaktır.
	DV2	Dükkan olarak kullanıldığından çimento esaslı harç ile sıvanmış ve boya/badana yapılmış olan bölümleri mevcuttur.	Fiziksel zarar veren onarım, Kirlenme	Temizleme Sağlamaştırma	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntem ile, tecrübeli ve alanında uzman kişiler tarafından yapılacak ve sağlamaştırılacaktır.
	DV3	Mekanın bu duvarla depo kısmından ayrılması gerekmektedir. Fiziksel etkilere maruz kaldığından bozulmalar mevcuttur.	Fiziksel zarar veren onarım, Kirlenme, Bozulma	Ekleme Temizleme Sağlamaştırma	M4 mekânı, D3 duvarındaki kemerin altından zemine kadar demontabl ahşap panellerle depo kısmından ayrılacak, ayakların temizliği; uzmanlarının belirleyeceği yöntem ile yapılacak ve sağlamaştırılacaktır.
	DV4	Duvardaki kemerin altına briket duvar yapılmıştır. Sıvanmış bölümleri vardır. bozulmalar mevcuttur.	Fiziksel zarar veren onarım, Kirlenme, Bozulma	Temizleme Sağlamaştırma	Briket duvar kaldırılıp sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntem ile, tecrübeli ve alanında uzman kişiler tarafından yapılacak ve sağlamaştırılacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Özgününden farklı yapılan niteliksiz ek	Temizleme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapi, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tono, KS: Kubbe kasağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü					

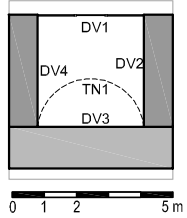
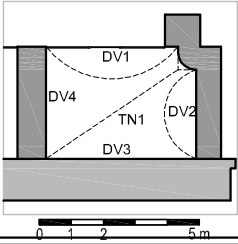
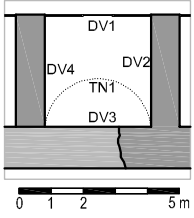
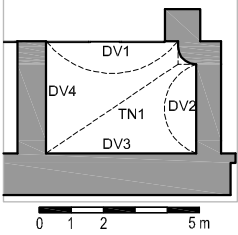
EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

MEKAN	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
M5, M25, M26, M28, M31 	DV1	Özgün halde dükkan doğramalarının bulunduğu duvar zamanla fiziksel etkenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Tonoz örtü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M6 	DV1	DV1 duvarında, tonoz örtünün büyük bir kısmı ve ahşap doğramalar fiziksel etkenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Tonoz örtü ve dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi tamamlanacaktır.
	DV2	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanların incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuş yerine betonarme duvar yapılmıştır.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Mevcut betonarme duvar yıkılarak, restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ile tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Tonoz örtü %20'lik kısmı haricindeki bölüm fiziksel etkenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M7 	DV1	Dükkan doğramaları alüminyum malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanların incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV3	Duvarın bir bölümü fiziksel etkenlerle yok olmuş yerine betonarme duvar yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım, Taşı. el. kaybı	Tamamlama	Mevcut betonarme duvar yıkılarak, restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ile tamamlanacaktır.
	DV4	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanların incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	TN1	Duvarda belirgin izleri olan tonoz örtü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Bugünkü kullanımla birlikte zemin karo mozaik kaplanmıştır.	Malzeme kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M8, M9 	DV1	Dükkan doğramaları özgün formuna uymayacak şekilde ahşap malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Dükkana vitrin olması amacıyla bir bölümü yıkılmıştır.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanların incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV4	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanların incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	TN1	Çapraz tonozlara onarım sırasında çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Mevcut sıva raspa edilecek ve özgün harç ile yeniden sıvanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Bugünkü kullanımla birlikte zemin karo mozaik kaplanmıştır.	Malzeme kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tonoz, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü					

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

MEKAN	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
M10 	DV1	Dükkan doğramaları alüminyum malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Yıkılarak yeni malzeme ile farklı ebatta yapılmıştır.	Taşıyıcı eleman kaybı	Yenileme	Mevcut betonarme duvar yıkılacak ve özgün malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV3	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV4	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	TN1	Tonoz örtüye, onarım sırasında çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Mevcut sıva raspa edilecek ve özgün harç ile yeniden sıvanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Bugünkü kullanımla birlikte zemin karo mozaik kaplanmıştır.	Malzeme kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M11 	DV1	Dükkan doğramaları alüminyum malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV3	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV4	Yıkılarak yeni malzeme ile farklı ebatta yapılmıştır.	Taşıyıcı eleman kaybı	Yenileme	Mevcut betonarme duvar yıkılacak ve özgün malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	TN1	Tonoz örtüye, onarım sırasında çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Mevcut sıva raspa edilecek ve özgün harç ile yeniden sıvanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Bugünkü kullanımla birlikte zemin karo mozaik kaplanmıştır.	Malzeme kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M12 	DV1	Dükkan doğramaları alüminyum malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV4	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	TN1	Tonoz örtüye, onarım sırasında çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Mevcut sıva raspa edilecek ve özgün harç ile yeniden sıvanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Bugünkü kullanımla birlikte zemin karo mozaik kaplanmıştır.	Malzeme kaybı	Yenileme	Özgün kotuna getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M13, M18, M27, M32 	DV1	Mekanla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Tonoz örtü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Kotu, özgün haline getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tonoz, KS: Kubbe kasağı, D: Doğrama, ÇÖ: Çatı örtüsü					

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

MEKAN	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
M14, M17, M19, M20, M21	DV1	Mekanla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Son onarımda yapılan derzlerde, çimento esaslı harç kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz yapılacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Duvarda izleri bulunan tonoz zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Kotu, özgün haline getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M15, M16, M22, M23	DV1	Mekanla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Tonoz örtünün izleri bulunan duvarda son onarımda yapılan derzlerde, çimento esaslı harç kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz yapılacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Duvarda izleri bulunan çapraz tonoz zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Kotu, özgün haline getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M24	DV1	Mekanla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Duvarın bir bölümü fiziksel etkenlerle yok olmuş yerine betonarme duvar yapılmıştır.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Duvarda izleri bulunan çapraz tonoz zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Kotu, özgün haline getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
M29, M30	DV1	Mekanla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	TN1	Tonoz örtü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	Zemin Kaplaması	Yok olan mekanla birlikte zemin kaplaması da de yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Kotu, özgün haline getirilecek olan zemin; kesme taş ile kaplanacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tonoz, KS: Kubbe kasağı, D: Doğrama, ÇÖ: Çatı örtüsü					

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

BATI GÖRÜNÜŞÜ	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	PE1	Pencere de duvarla birlikte fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	PE2	Pencere de duvarla birlikte fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KB1	Kubbeler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı İçerisindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KS1	Kubbe kasnağı zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	CÖ1	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV2	Son onarımda yapılan derzlerde, çimento esaslı harç kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz yapılacaktır.
	PE3	Demir parmaklıklar da paslanmalar meydana gelmiştir.	Oksitlenme	Temizleme	Pencerelerdeki demir parmaklıklar ıslah edilecektir.
	PE4	Demir parmaklıklar da paslanmalar meydana gelmiştir.	Oksitlenme	Temizleme	Pencerelerdeki demir parmaklıklar ıslah edilecektir.
	KB2	VGM tarafından yapılan 1974 onarımında, tüm müdahalelerde olduğu gibi bedesten kubbeleri de çimento esaslı harç ile yapılmıştır. Bu restorasyonun öncelikli hedeflerinden biri de; yapıya vereceği zararları bilindikten sonra yapıyı çimentodan arındırmaktır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kubbeler, yapının diğer bölümlerine zarar vermemek için azami derecede dikkat gösterilerek kaldırılacak, özgün malzeme ve harç ile yeniden yapılarak sıvanacaktır. Yine 1974 onarımında çimento kullanılarak yapılan ve ince kesme taş kaplanan kubbe kasnakları da restorasyon projesi doğrultusunda, yapı genelindeki alması gereken sistemi ile yeniden yapılacaktır. Kubbe üzeri alaturka kiremit ile kaplanacaktır.
	KS2	Kasnaklar da kubbeler gibi onarım esnasında çimento esaslı malzeme ile yapılmıştır ve üzeri kesme taş kaplamadır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kasnaklar da kubbeler gibi özgün malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	CÖ2	Çatı kaplaması sac kaplamadır. Paslanma ve parçalanmalar mevcuttur.	Oksitlenme, Bozulma	Yenileme	Çatıdaki sac kaplama yerine tümüyle alaturka kiremit kaplanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	CÖ3	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV5	Duvardaki kesme taşlarda, zamana bağlı kırılma ve bozulmalar mevcuttur.	Malzeme bozulması	Sağlama	Duvardaki işlevini yerine getiremeyecek olan taşlar çürütülerek yenileri ile değiştirilecek, ve sağlama çalışmaları yapılacaktır.
	KP1	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	DV6	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	D1	Dükkanlarla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tono, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü					

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

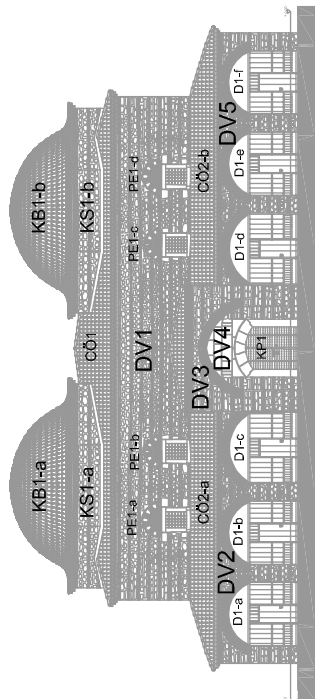
KUZEY GÖRÜNÜŞÜ	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	PE1	Pencere de duvarla birlikte fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Mimarî eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KB1	Kubbeler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içerisindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KS1	Kubbe kasnağı zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	CÖ1	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	CÖ2	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KP1	Zamanla yok olan duvarla birlikte kapı da yok olmuştur.	Mimarî eleman kaybı	Tamamlama	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yapılacaktır.
	DV5	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	D1	Dükkanlarla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Mimarî eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tonoz, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü					

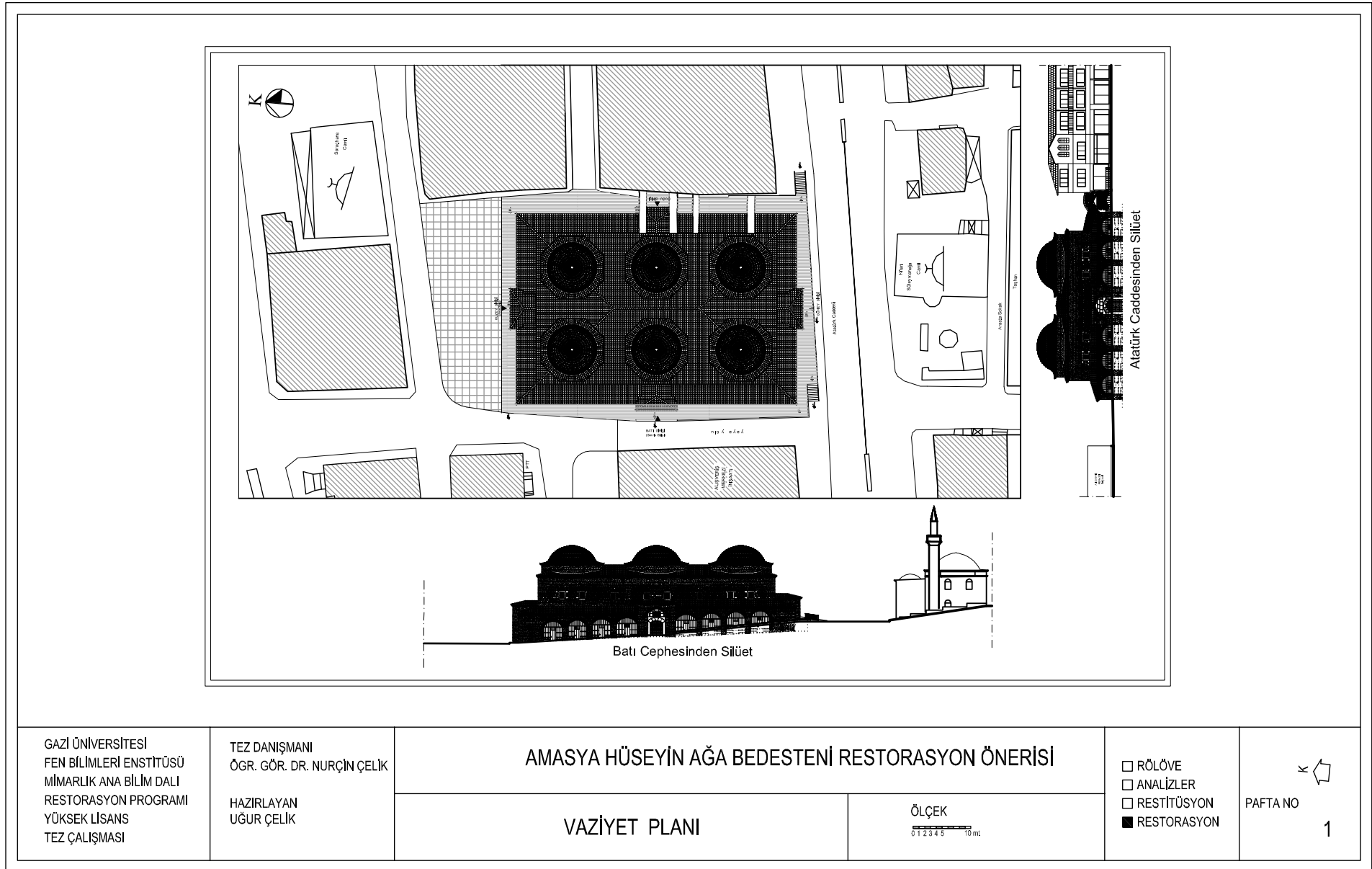
EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

BATI GÖRÜNÜŞÜ	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Son onarımda yapılan derzlerde, çimento esaslı harç kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz yapılacaktır.
	PE1	Demir parmaklıklar da paslanmalar meydana gelmiştir.	Oksitlenme	Temizleme	Pencerelerdeki demir parmaklıklar ıslah edilecektir.
	PE2	Demir parmaklıklar da paslanmalar meydana gelmiştir.	Oksitlenme	Temizleme	Pencerelerdeki demir parmaklıklar ıslah edilecektir.
	KB1	VGM tarafından yapılan 1974 onarımında, tüm müdahalelerde olduğu gibi bedesten kubbeleri de çimento esaslı harç ile yapılmıştır. Bu restorasyonun öncelikli hedeflerinden biri de; yapıya vereceği zararlar bilindiğinden yapıyı çimentodan arındırmaktır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kubbeler, yapının diğer bölümlerine zarar vermemek için azami derecede dikkat gösterilerek kaldırılacak, özgün malzeme ve harç ile yeniden yapılarak sıvanacaktır. Yine 1974 onarımında çimento kullanılarak yapılan ve ince kesme taş kaplanan kubbe kasnakları da restorasyon projesi doğrultusunda, yapı genelindeki almasıık örgü sistemi ile yeniden yapılacaktır. Kubbe üzeri alaturka kiremit ile kaplanacaktır.
	KS1	Kasnaklar da kubbeler gibi onarım esnasında çimento esaslı malzeme ile yapılmıştır ve üzeri kesme taş kaplamadır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kasnaklar da kubbeler gibi özgün malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	CÖ1	Çatı kaplaması sac kaplamadır. Paslanma ve parçalanmalar mevcuttur.	Oksitlenme, Bozulma	Yenileme	Çatıdaki sac kaplama yerine tümüyle alaturka kiremit kaplanacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	PE3	Pencere de duvarla birlikte fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	PE4	Pencere de duvarla birlikte fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Aynı malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	KB2	Kubbeler zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Yapı içerisindeki örnekleri göz önünde bulundurularak hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, aynı malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	KS2	Kubbe kasnağı zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	CÖ2	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	D1	Dükkan doğramaları alüminyum malzeme ile değiştirilmiştir.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	CÖ3	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV4	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV5	Araştırın yapıldığı dönemde yapılan duvar ve malzemelerinde bozulmalar ve kırılmalar mevcuttur.	Malzeme kaybı	Sağlamlaştırma	Araştırın bölümündeki dönem eki özelliği taşıyan tüm elemanlar sağlamlaştırılarak korunacaktır.
	KP1	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	DV7	Günümüzde kullanımı nedeniyle çimento esaslı sıva yapılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Sıvalar raspa edildikten sonra temizlik; uzmanlarının incelemeleri neticesinde belirlenecek yöntemle yapılacaktır.
	DV8	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	D2	Dükkanlarla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Mimari eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	KMR1	Araştırın yapıldığı dönemde yapılan kemerlerde malzeme bozulmaları ve kayıpları mevcuttur.	Malzeme kaybı	Sağlamlaştırma	Araştırın bölümündeki dönem eki özelliği taşıyan tüm elemanlar sağlamlaştırılarak korunacaktır.

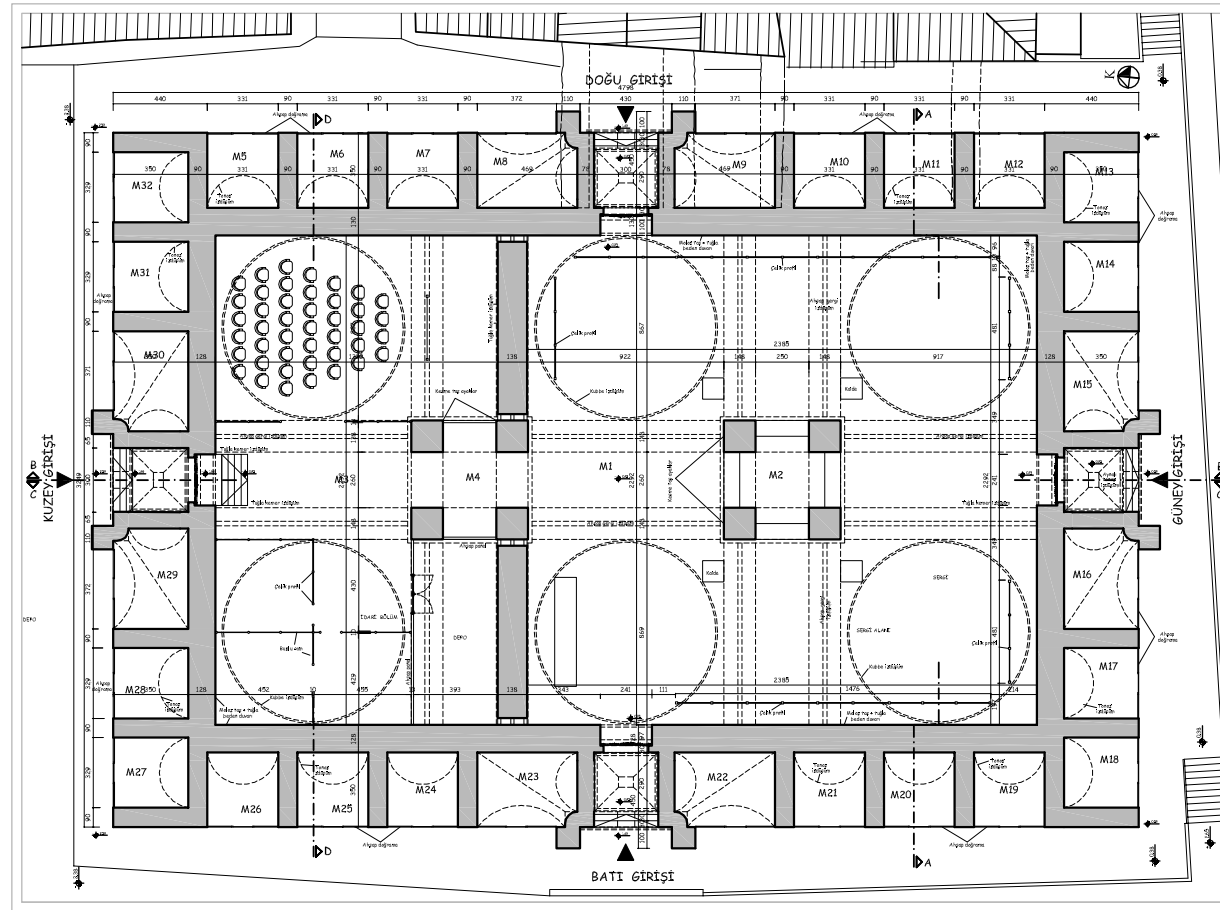
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tono, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü

EK-7 (Devam) Restorasyon tablosu

KUZEY GÖRÜNÜŞÜ	YAPI ELEMANI	SORUN ve SEBEBİ	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
	DV1	Son onarımda yapılan derzlerde, çimento esaslı harç kullanılmıştır.	Fiziksel zarar veren onarım	Temizleme	Çimento içerikli tüm derzler temizlenecek, yapılacak analiz sonucu tespit edilecek özgün harç ile yeniden derz yapılacaktır.
	PE1	Demir parmaklıklar da paslanmalar meydana gelmiştir.	Oksitlenme	Temizleme	Pencerelerdeki demir parmaklıklar ıslah edilecektir.
	KB1	VGM tarafından yapılan 1974 onarımında, tüm müdahalelerde olduğu gibi bedesten kubbeleri de çimento esaslı harç ile yapılmıştır. Bu restorasyonun öncelikli hedeflerinden biri de; yapıya vereceği zararlar bilindikten sonra yapıyı çimentodan arındırmaktır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kubbeler, yapının diğer bölümlerine zarar vermemek için azami derecede dikkat gösterilerek kaldırılacak, özgün malzeme ve harç ile yeniden yapılarak sıvanacaktır. Yine 1974 onarımında çimento kullanılarak yapılan ve ince kesme taş kaplanan kubbe kasnakları da restorasyon projesi doğrultusunda, yapı genelindeki almasığ örgü sistemi ile yeniden yapılacaktır. Kubbe üzeri alaturka kiremit ile kaplanacaktır.
	KS1	Kasnaklar da kubbeler gibi onarım esnasında çimento esaslı malzeme ile yapılmıştır ve üzeri kesme taş kaplamadır.	Fiziksel zarar veren onarım	Yenileme	Kasnaklar da kubbeler gibi özgün malzeme ile yeniden yapılacaktır.
	CÖ1	Çatı kaplaması sac kaplamadır. Paslanma ve parçalanmalar mevcuttur.	Oksitlenme, Bozulma	Yenileme	Çatıdaki sac kaplama yerine tümüyle alaturka kiremit kaplanacaktır.
	DV2	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	CÖ2	Çatı ve örtüsü zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Malzeme kaybı	Tamamlama	Restorasyon projesi doğrultusunda, özgün malzeme ve detaylarla tamamlanacaktır.
	DV3	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	DV4	Duvardaki kesme taşlarda, zamana bağlı kırılma ve bozulmalar mevcuttur.	Malzeme bozulması	Sağlama	Duvardaki işlevini yerine getiremeyecek olan taşlar çürütülerek yenileri ile değiştirilecek, ve sağlama işlemleri yapılacaktır.
	KP1	Özgün olmayan, niteliksiz bir demir kapı takılmıştır.	Mimarî eleman kaybı	Yenileme	Karşılaştırmalı çalışmalar neticesinde hazırlanan projesi doğrultusunda özgün malzeme ile yenilenecektir.
	DV5	Duvar zamanla fiziksel nedenlerle yok olmuştur.	Taşıyıcı eleman kaybı	Tamamlama	Özgün malzeme ve detaylarla, restorasyon projesi doğrultusunda tamamlanacaktır.
	D1	Dükkanlarla birlikte dükkan doğramaları da zamanla yok olmuştur.	Mimarî eleman kaybı	Tamamlama	Dükkan doğramaları restorasyon projesi doğrultusunda, özgün halindeki gibi ahşap malzeme ile yeniden yapılacaktır.
Kısaltmalar: DV: Duvar, KP: Kapı, KMR: Kemer, KB: Kubbe, PE: Pencere boşluğu, TN: Tono, KS: Kubbe kasnağı, D: Doğrama, CÖ: Çatı örtüsü					

Şekil 8.1. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi vaziyet planı

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

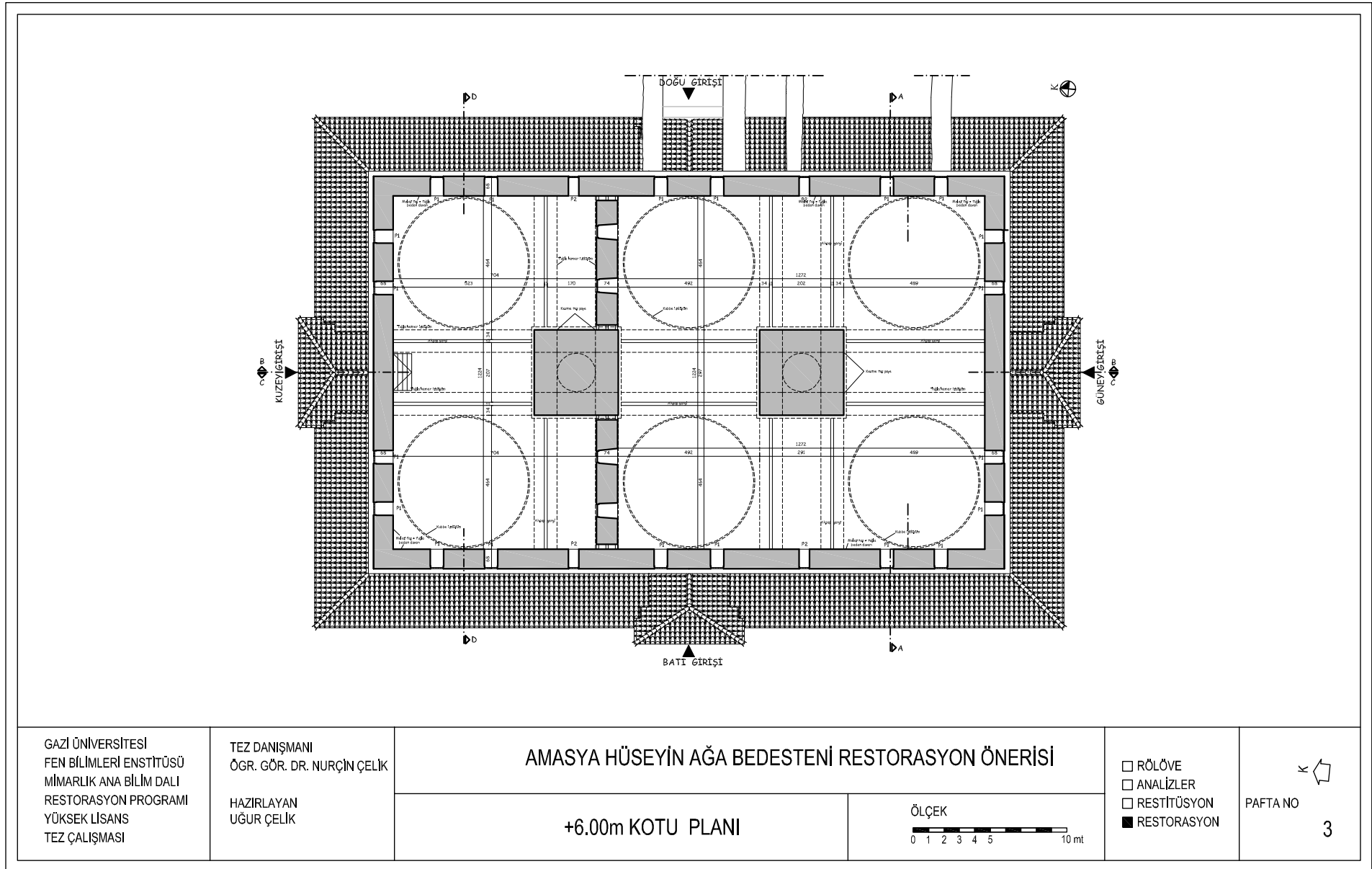
+0.50m KOTU PLANI

ÖLÇEK
0 1 2 3 4 5 10 mt

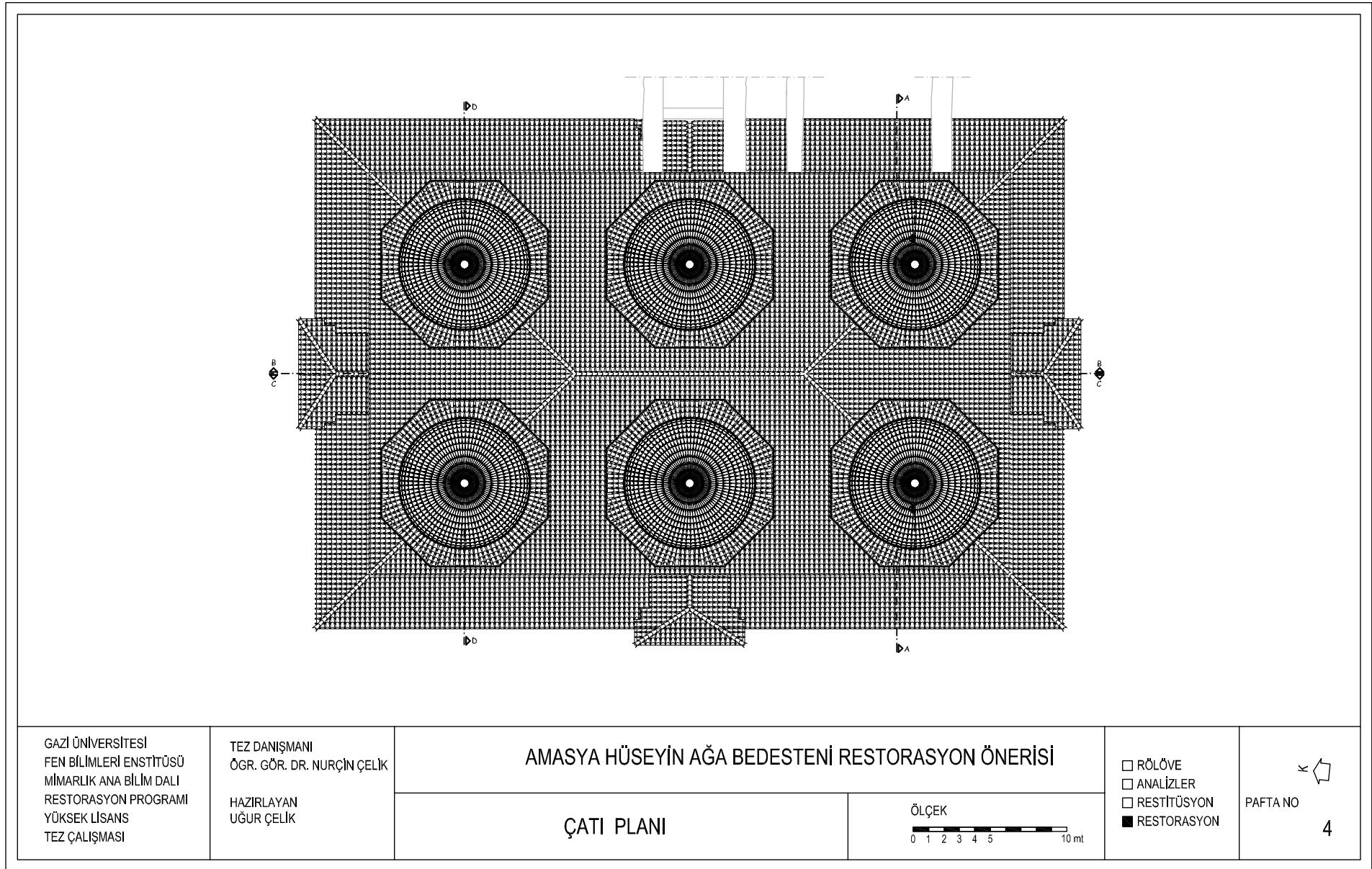
□ RÖLÖVE
□ ANALİZLER
□ RESTİTÜSYON
■ RESTORASYON

PAFTA NO
2

Şekil 8.2. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi +0.50m kotu planı

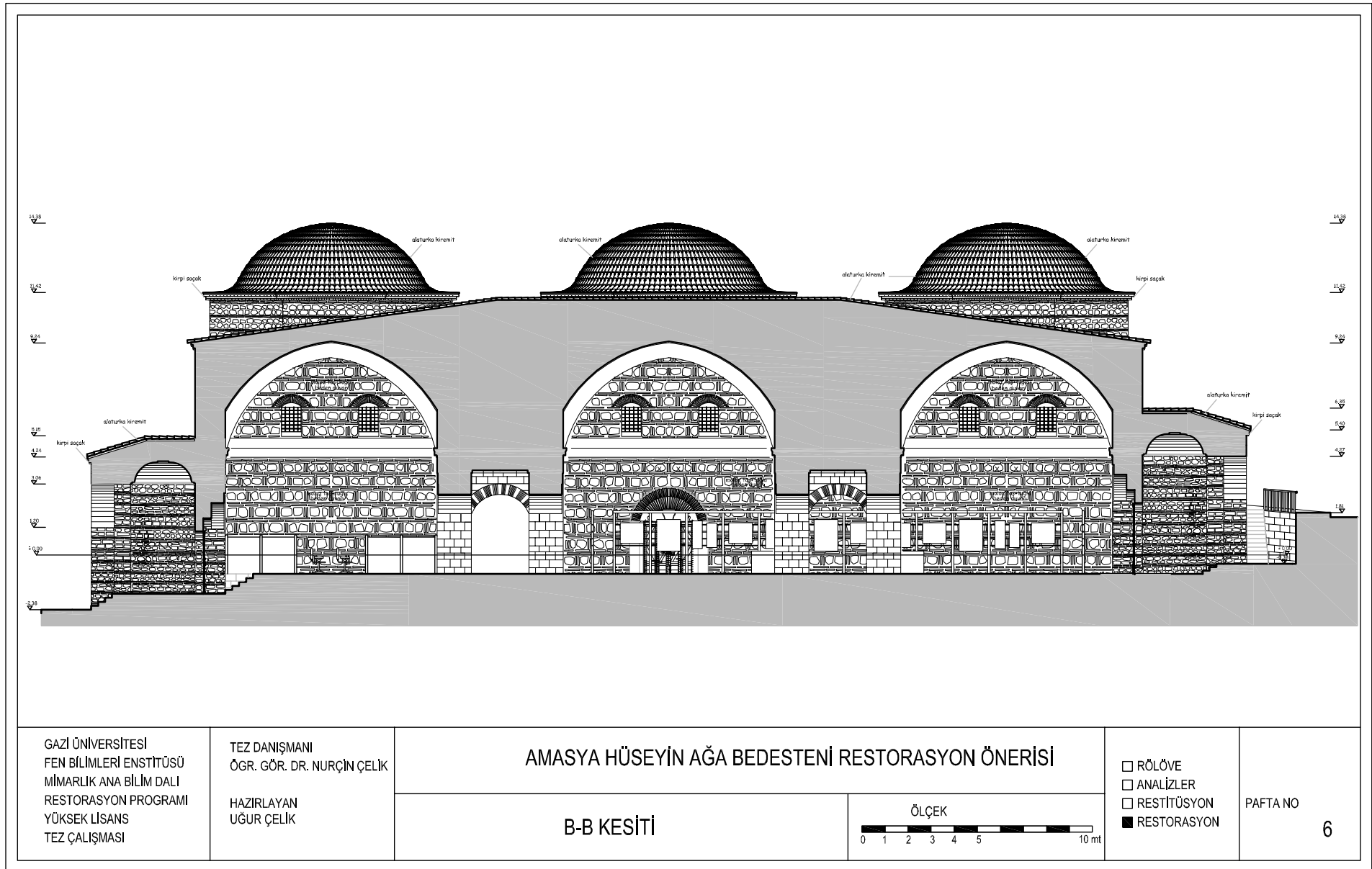

Şekil 8.3. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi +6.00m kotu planı

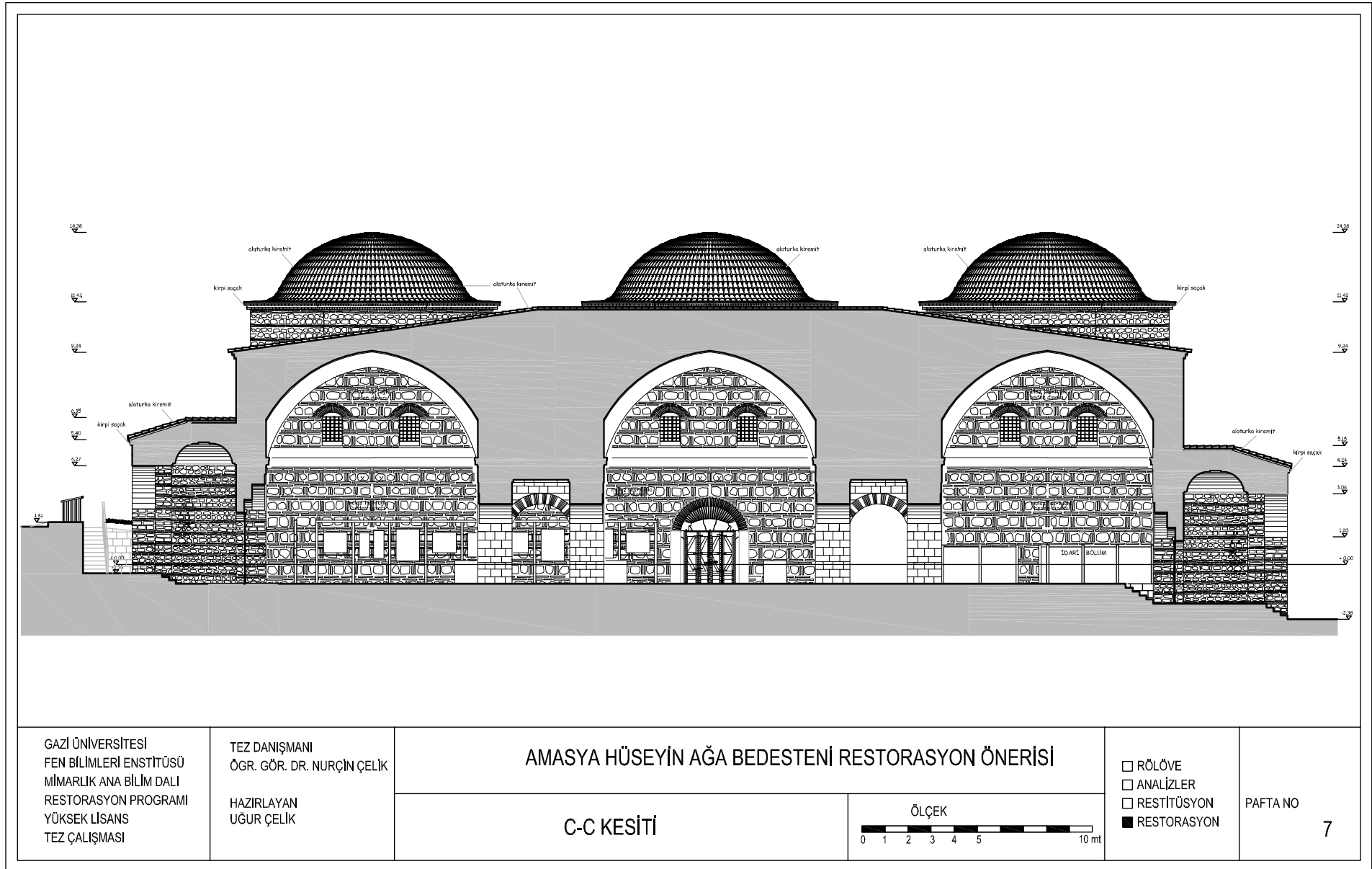

Şekil 8.4. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi çatı planı

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

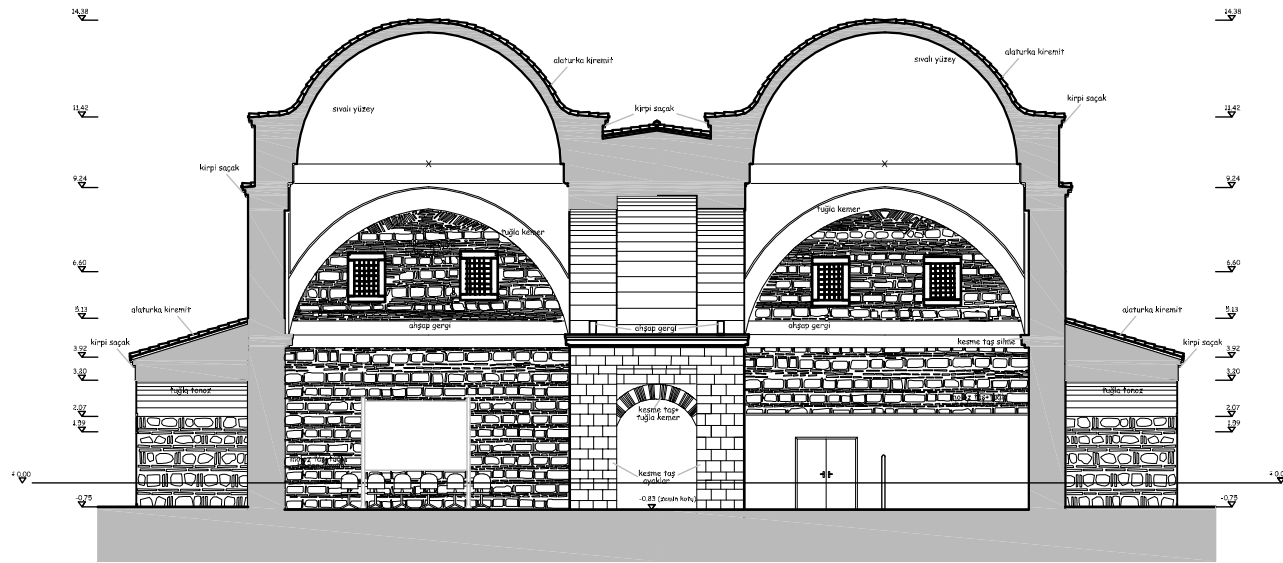

Şekil 8.6. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi B-B kesiti

Şekil 8.7. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi C-C kesiti

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

D-D KESİTİ

ÖLÇEK

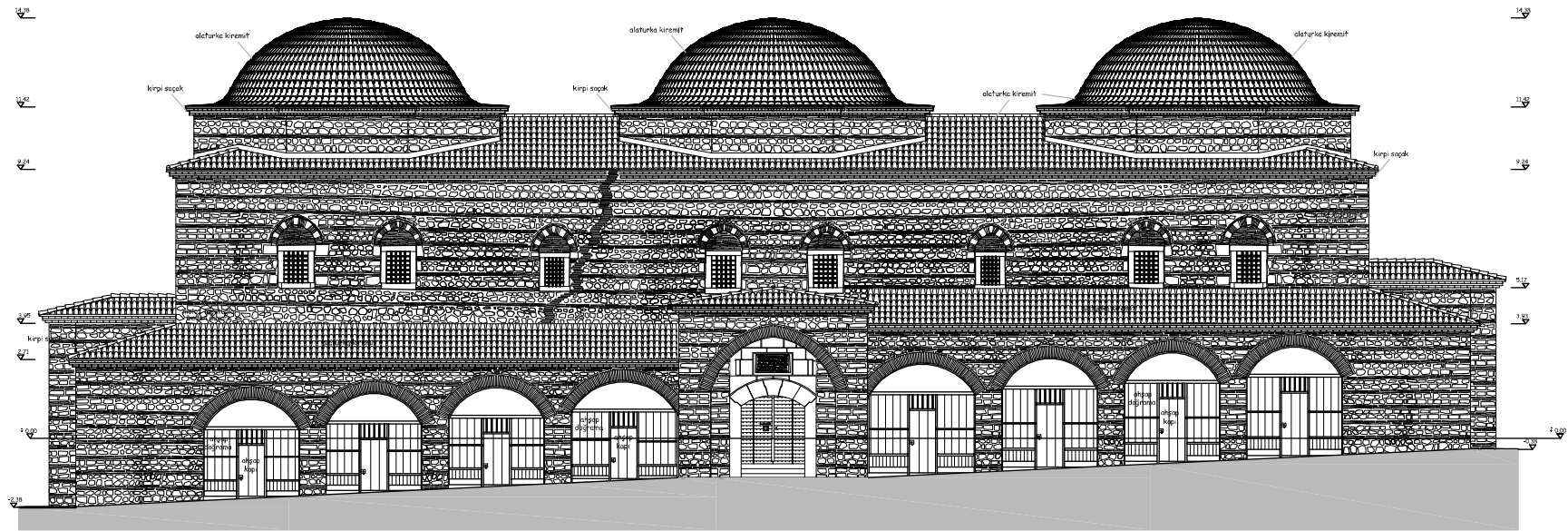
0 1 2 3 4 5 10 mt

☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☐ RESTİTÜSYON
☒ RESTORASYON

PAFTA NO

8

Şekil 8.8. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi D-D kesiti

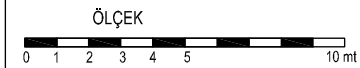
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

BATI CEPHESİ

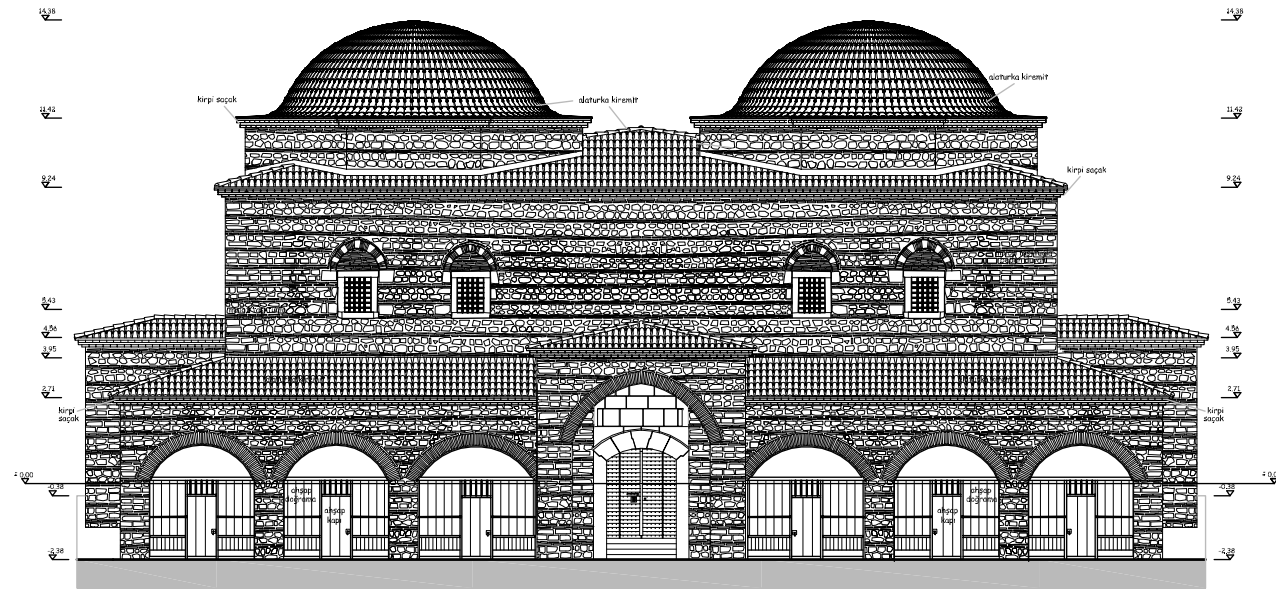

- ☐ RÖLÖVE
- ☐ ANALİZLER
- ☐ RESTİTÜSYON
- ☒ RESTORASYON

PAFTA NO

9

Şekil 8.9. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi batı cephesi

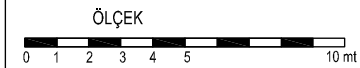
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

KUZEY CEPHESİ

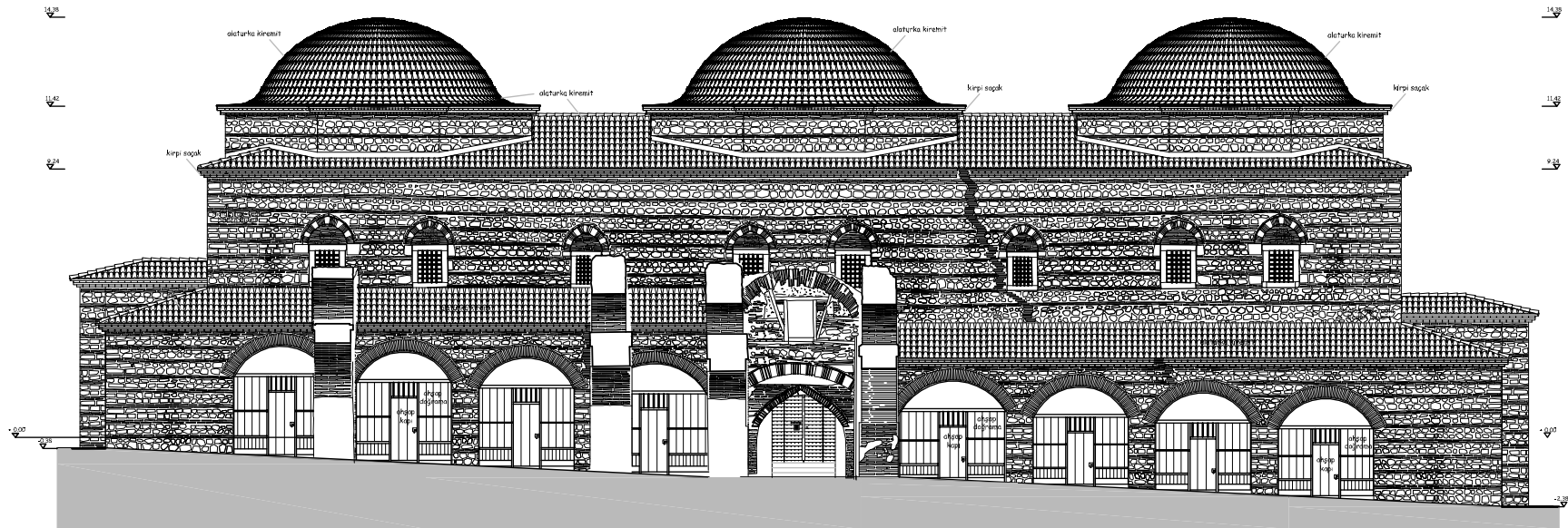
☐ RÖLÖVE
☐ ANALİZLER
☐ RESTİTÜSYON
☒ RESTORASYON

PAFTA NO

10

Şekil 8.10. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi kuzey cephesi

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

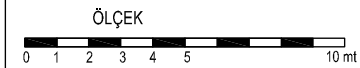
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

DOĞU CEPHESİ

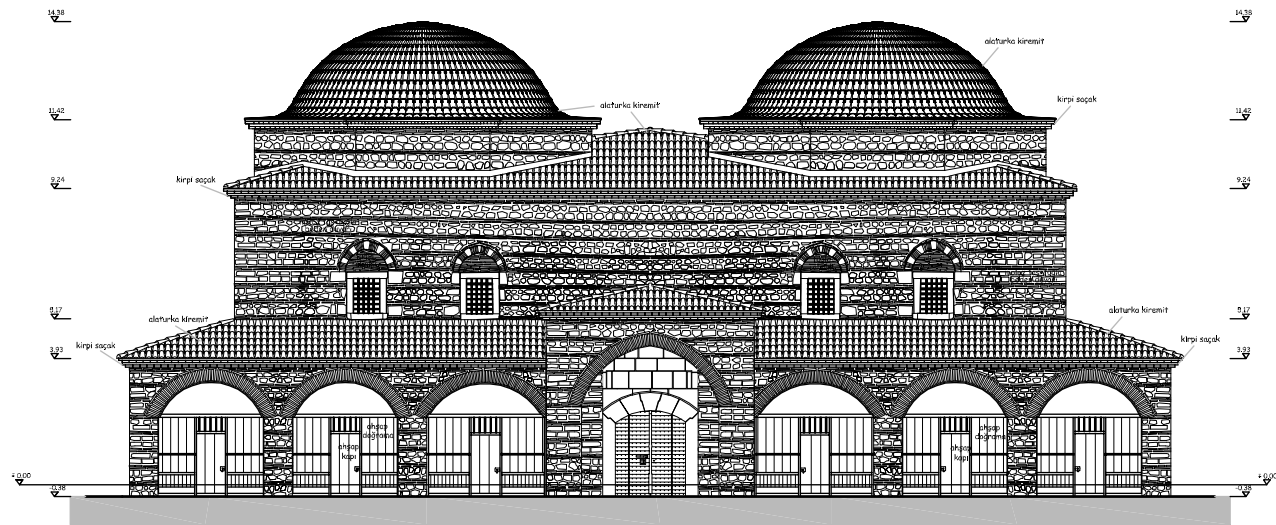

- ☐ RÖLÖVE
- ☐ ANALİZLER
- ☐ RESTİTÜSYON
- ☒ RESTORASYON

PAFTA NO

11

Şekil 8.11. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi doğu cephesi

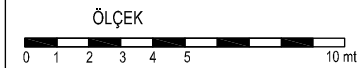
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
ÖGR. GÖR. DR. NURÇİN ÇELİK

HAZIRLAYAN
UĞUR ÇELİK

AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ

GÜNEY CEPHESİ

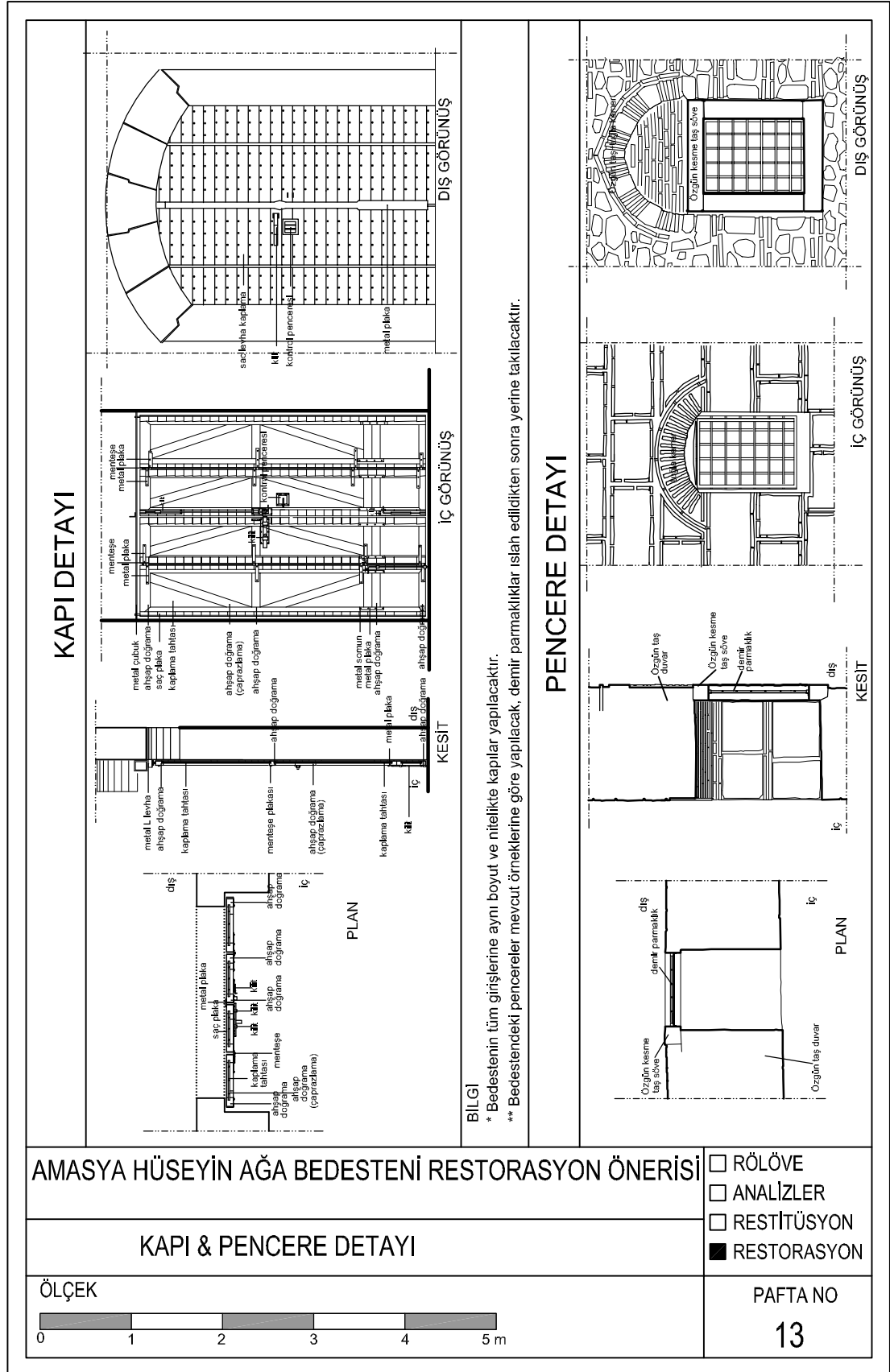
- ☐ RÖLÖVE
- ☐ ANALİZLER
- ☐ RESTİTÜSYON
- ☒ RESTORASYON

PAFTA NO

12

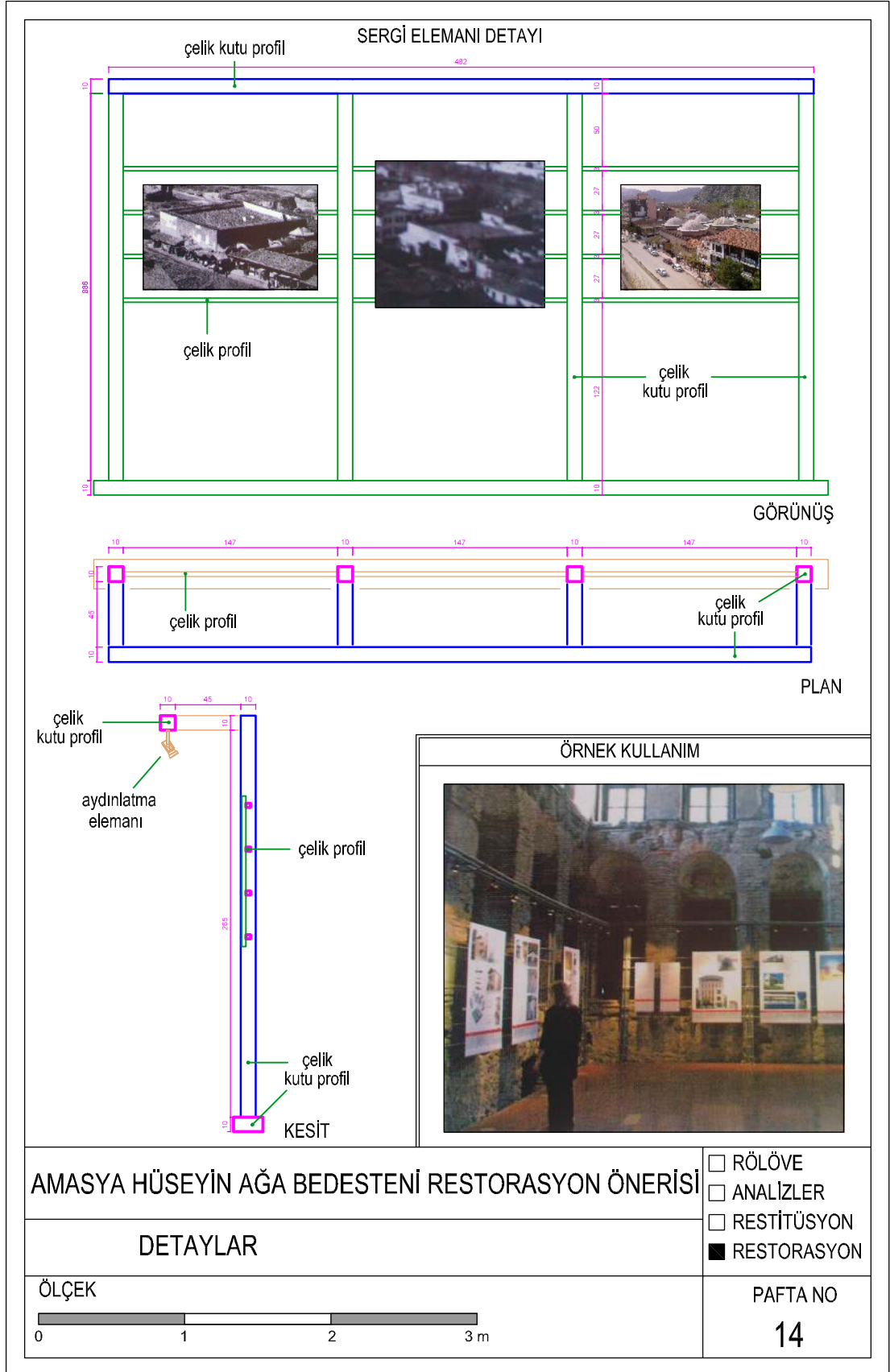
Şekil 8.12. Hüseyin Ağa Bedesteni restorasyon projesi güney cephesi

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

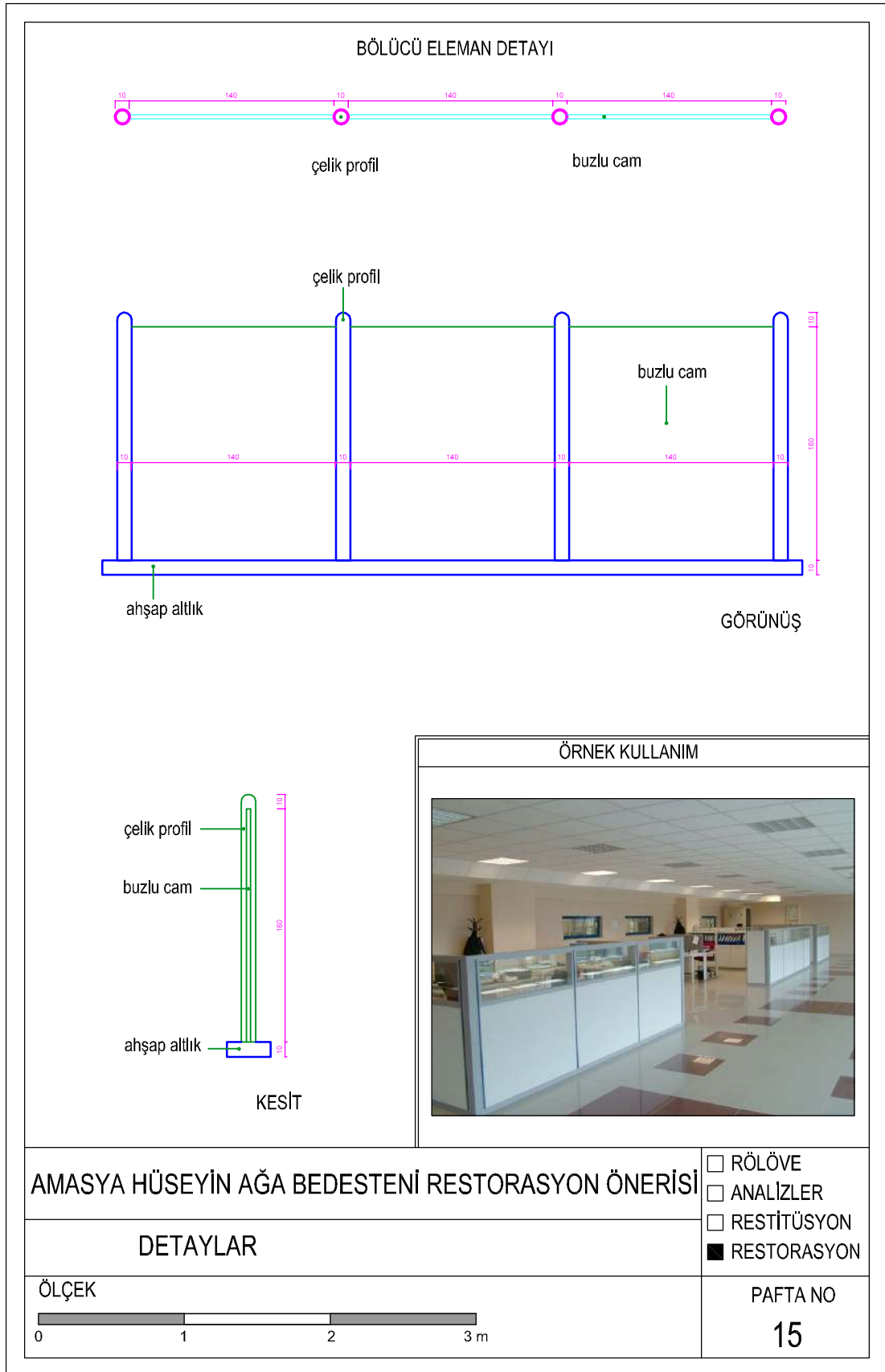
Şekil 8.13. Kapi & Pencere detayı

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

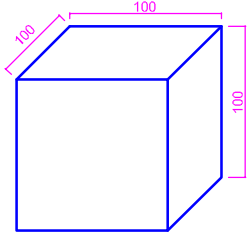
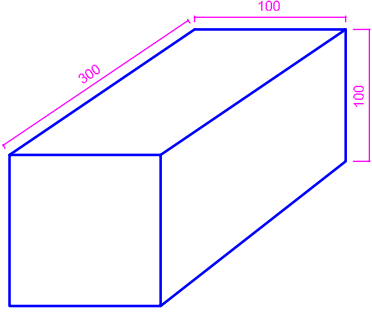
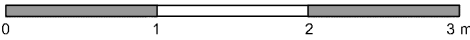
Şekil 8.14. Sergi elemanı detayı

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

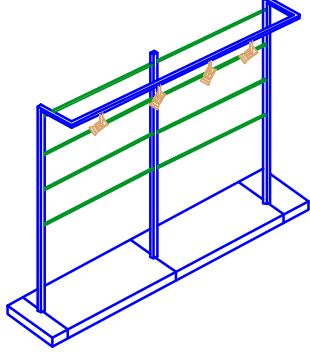
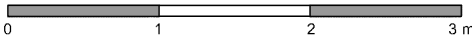
Şekil 8.15. Bölücü elemanı detayı

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

HEYKEL KAİDE DETAYI	
	ÖRNEK KULLANIM
	
BİLGİ: * Heykel kaideleri 100 cm x 100 cm x 100 cm ebatlarında ahşap küpler olacaktır.	
MAKET KAİDE DETAYI	
	ÖRNEK KULLANIM
	
BİLGİ: * Maket kaidesi 100 cm x 300 cm x 100 cm ebatlarında ahşap dikadörtgenler prizması olacaktır.	
AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ	
DETAYLAR	☐ RÖLÖVE ☐ ANALİZLER ☐ RESTİTÜSYON ☒ RESTORASYON
	PAFTA NO 16
ÖLÇEK 	

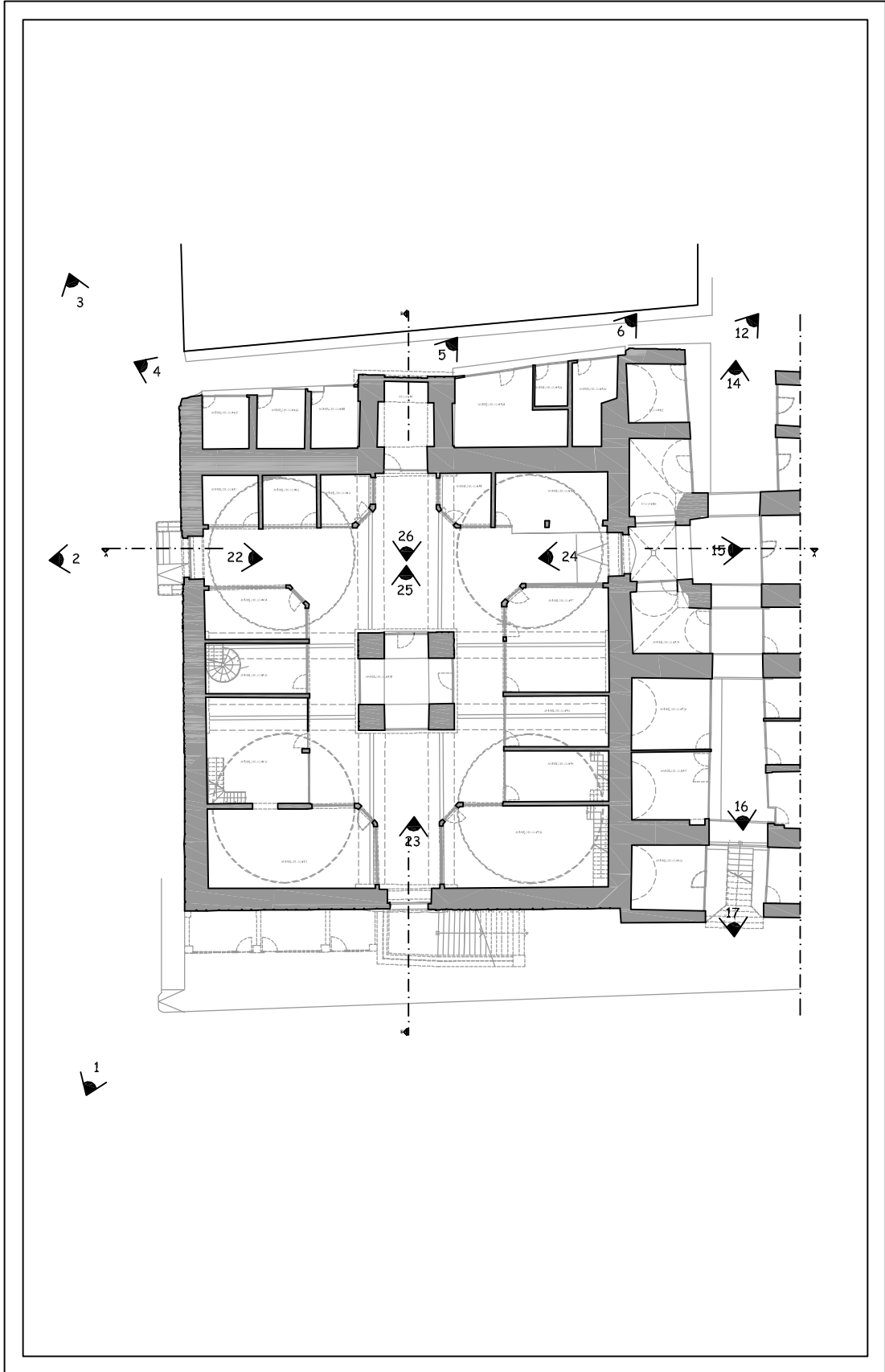
Şekil 8.16. Heykel & Maket Kaide detayları

EK-8 (Devam) Restorasyon projesi

AYDINLATMA DETAYI	
	ÖRNEK KULLANIMLAR
	
	
AMASYA HÜSEYİN AĞA BEDESTENİ RESTORASYON ÖNERİSİ	
DETAYLAR	
ÖLÇEK 	
PAFTA NO 17	

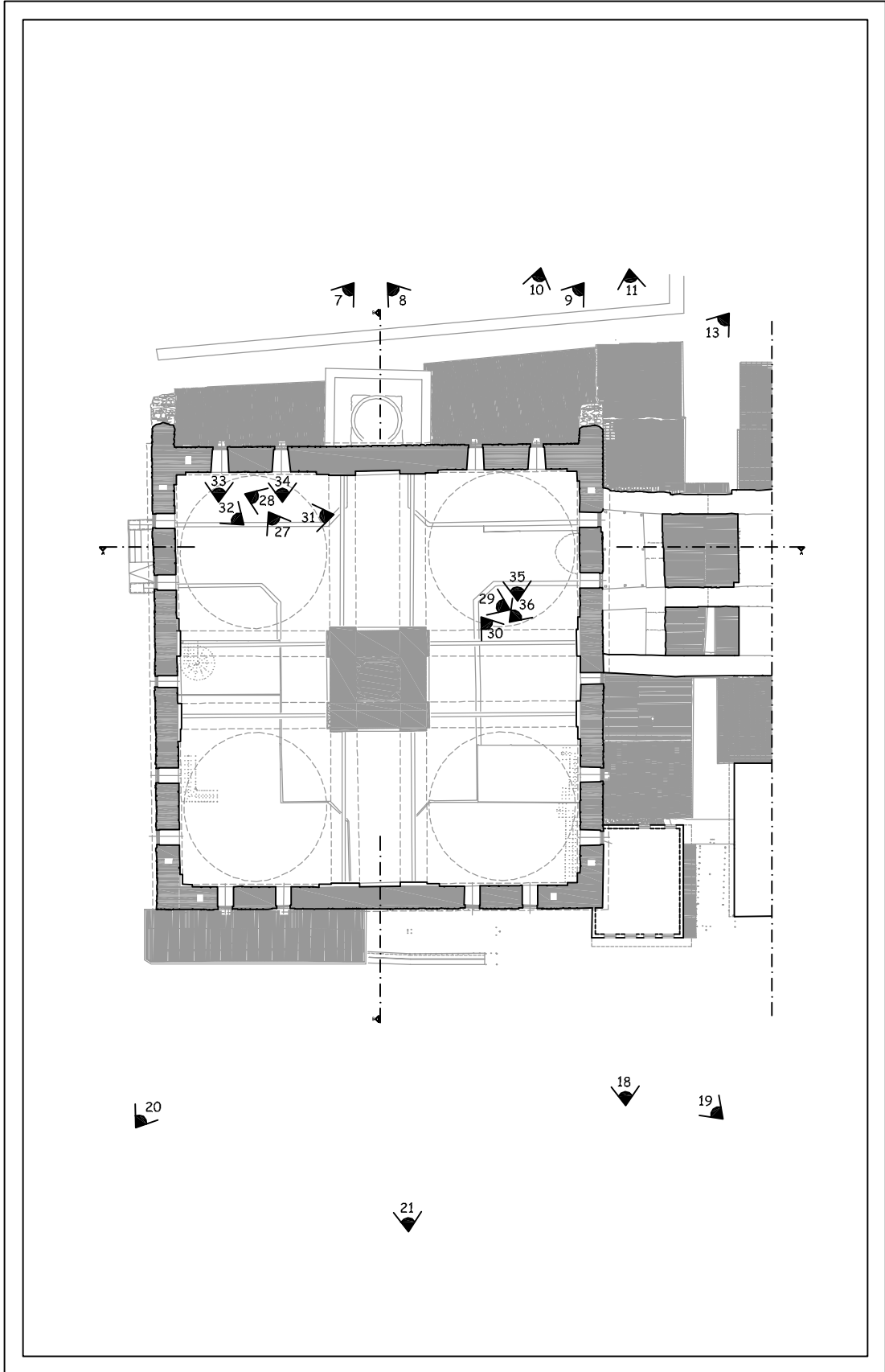
Şekil 8.17. Aydınlatma detayı

EK-9 Hüseynin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Şekil 9.1. +0.50 kotu planı fotoğraf çekim yönleri

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Şekil 9.2. +6.00 kotu planı fotoğraf çekim yönleri

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.1. Batı cephesi

Resim 9.2. Batı girişi

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.3. Batı cephesi

Resim 9.4. Kuzey cephesi dükkanlar

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.5. Kuzey cephesinde dışarıda kalmış olan paye

Resim 9.6. Kuzey cephesi dükkanlar

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.7. Kuzeybatı yönü pencereler

Resim 9.8. Kuzeydoğu yönü pencereler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.9. Kuzey cephesi

Resim 9.10. Kuzey cephesi kubbeler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.11. Arasta bölümü

Resim 9.12. Arasta bölümü dükkanlar

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.13. Doğu cephesi

Resim 9.14. Arasta bölümü kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyn Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.15. Arastadan bedestene geçiş bölümü

Resim 9.16. Arasta bölümü kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.17. Arasta bölümü kemerler

Resim 9.18. Güney cephesi

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.19. Güney cephesi

Resim 9.20. Güney cephesi

EK-9 (Devam) Hüseyn Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.21. Güney cephesi

Resim 9.22. Batı giriş kapısı kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.23. Güney giriş kapısı kemerler

Resim 9.24. Doğu giriş kapısı kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.25. Güney bölümdeki paye

Resim 9.26. Kuzey bölümdeki paye

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.27. Güney bölümdeki paye ve kemerler

Resim 9.28. Gergi ve kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.29. Gergi ve kemerler

Resim 9.30. Tonoz ve kemerler

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.31. Batı cephesi pencereler

Resim 9.32. Pandantif

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

Resim 9.33. Kuzey cephesi pencere 1

Resim 9.34. Kuzey cephesi pencere 2

EK-9 (Devam) Hüseyin Ağa Bedesteni fotoğrafları

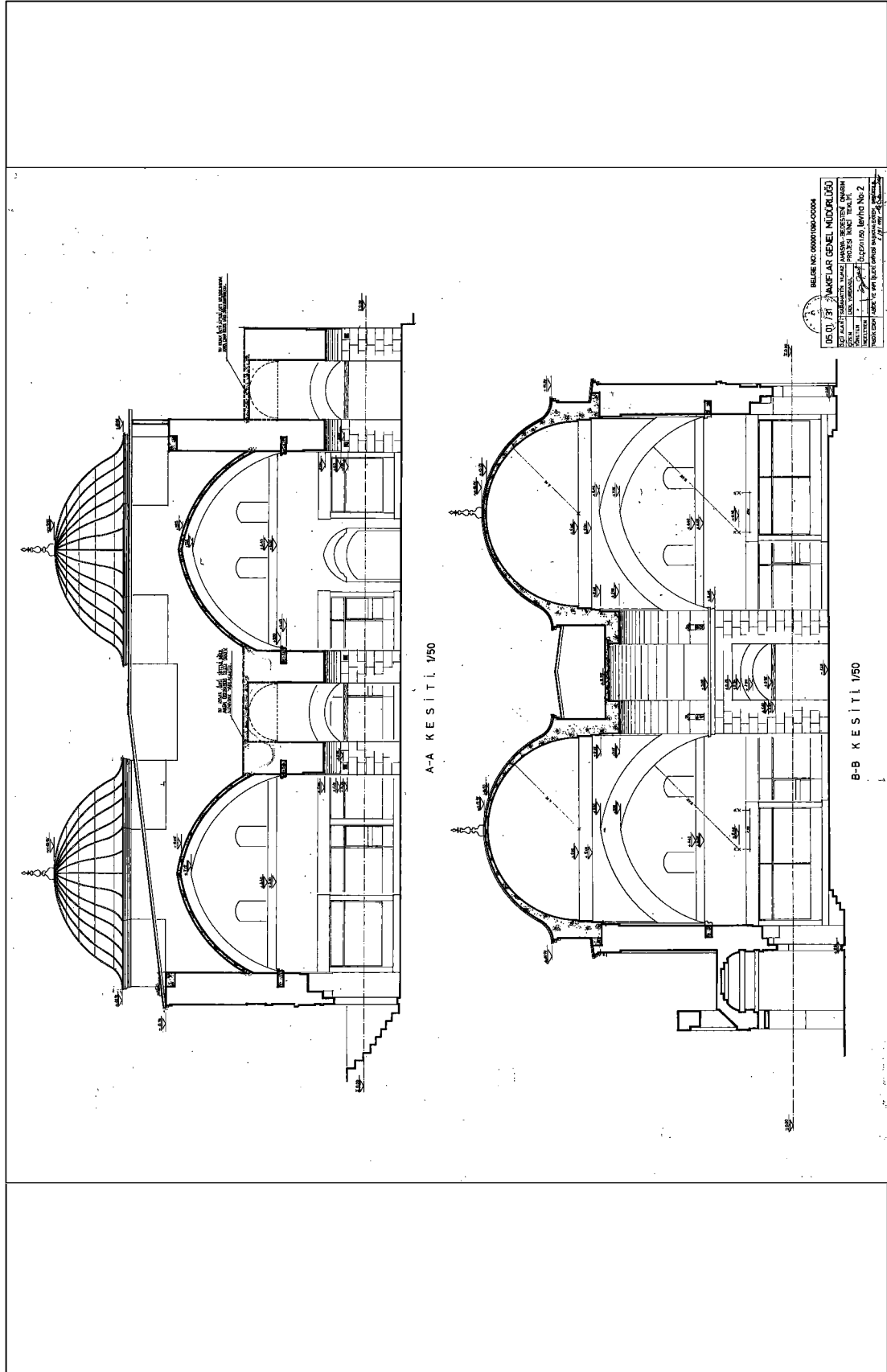

Resim 9.35. Kuzeydoğu pencereler

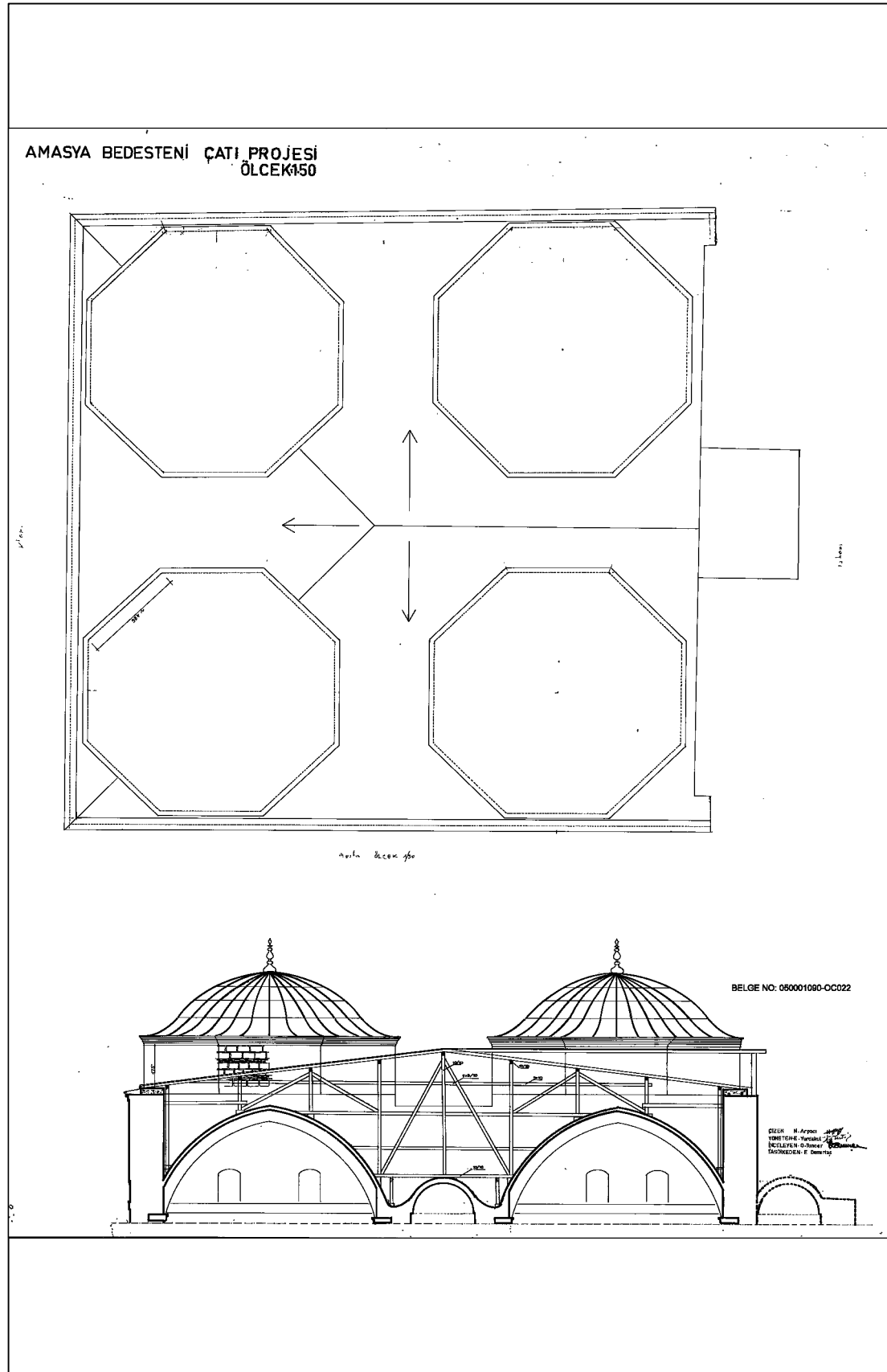

Resim 9.36. Doğu cephesi pencereler

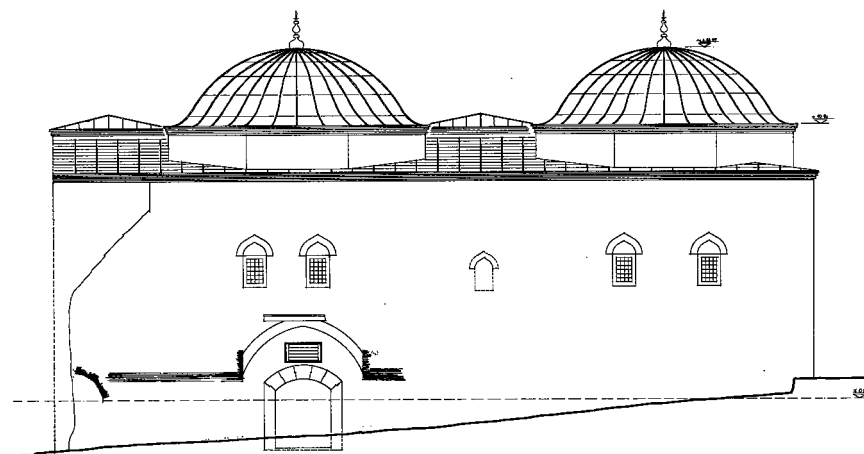
EK-10 (Devam) VGM arşivinde bulunan restorasyon projesi (1972, 1973)

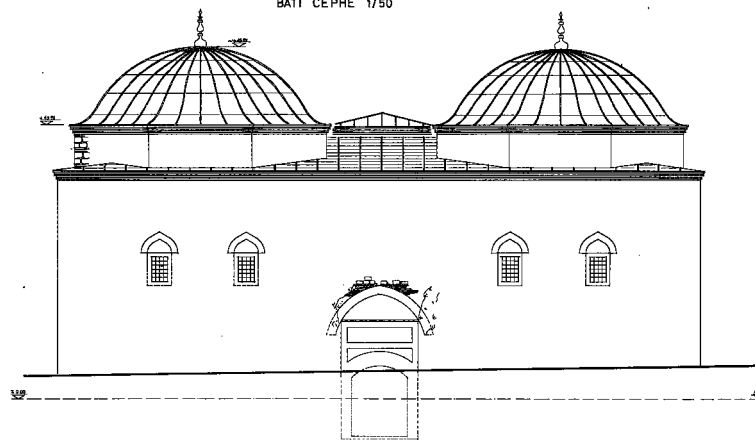
EK-10 (Devam) VGM arşivinde bulunan restorasyon projesi (1972, 1973)

EK-10 (Devam) VGM arşivinde bulunan restorasyon projesi (1972, 1973)

BATI CEPHE 1/50

GÜNEY CEPHE 1/50

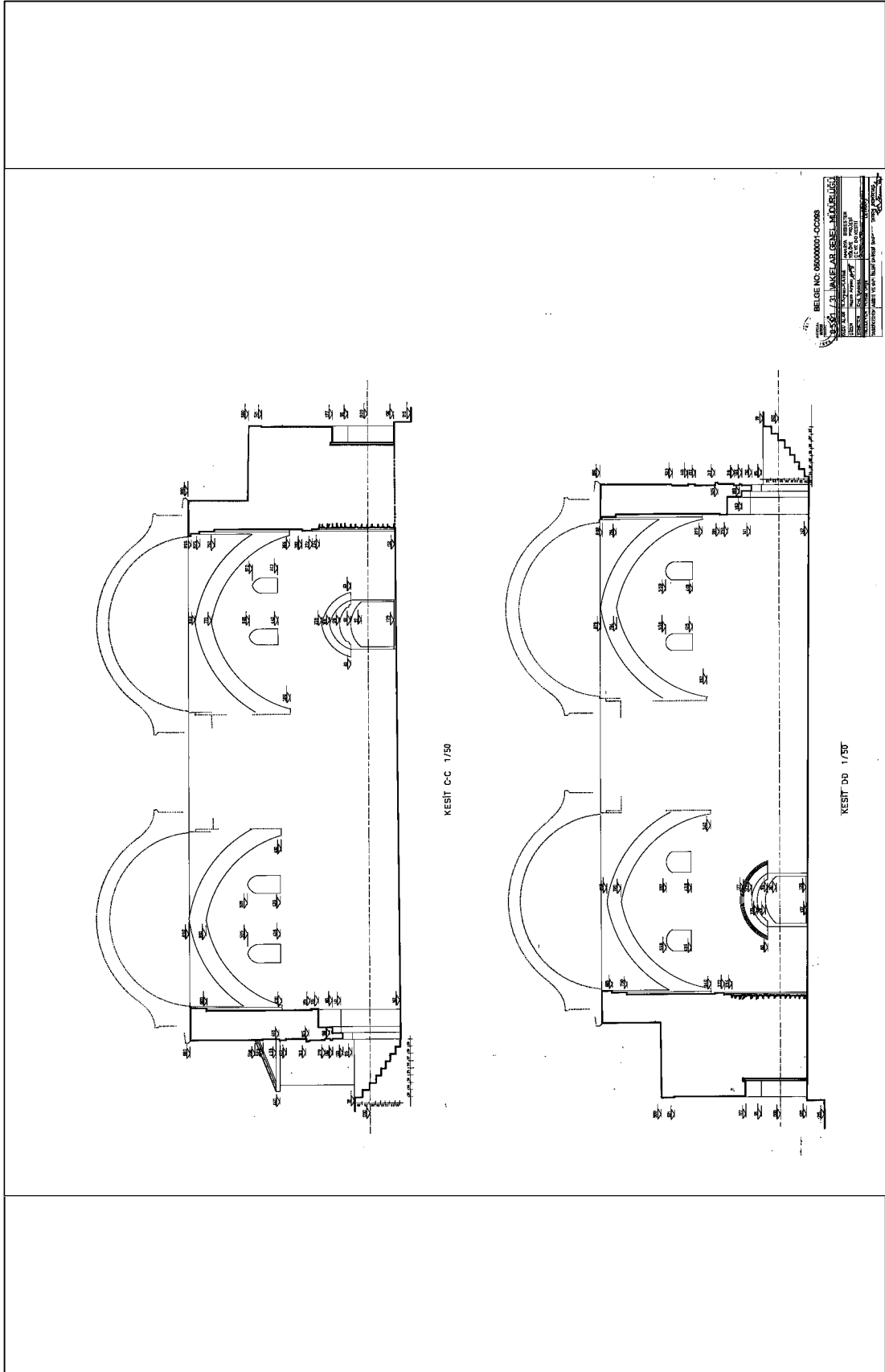
BELGE NO: 050001090-OC006

05.01 / 31

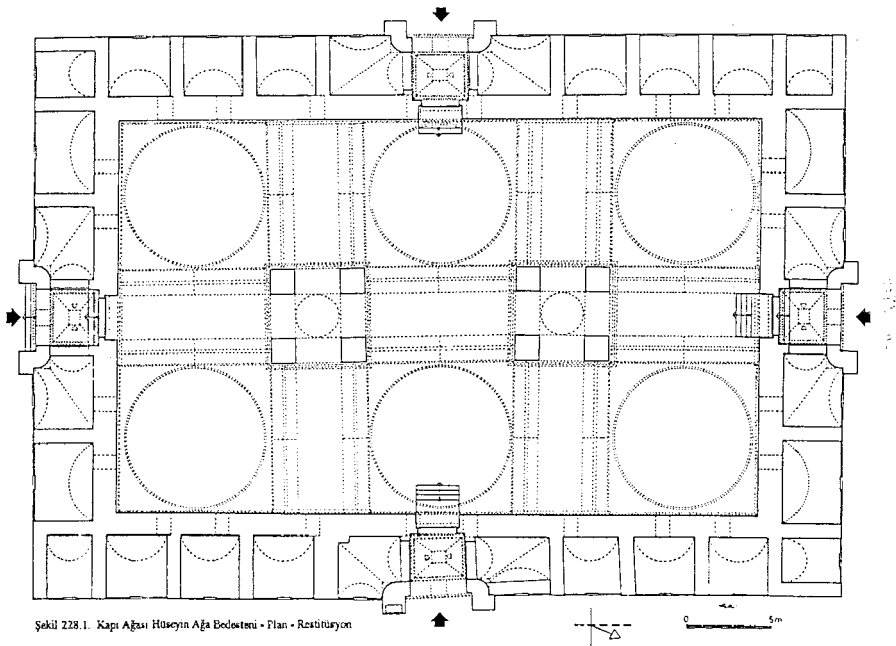
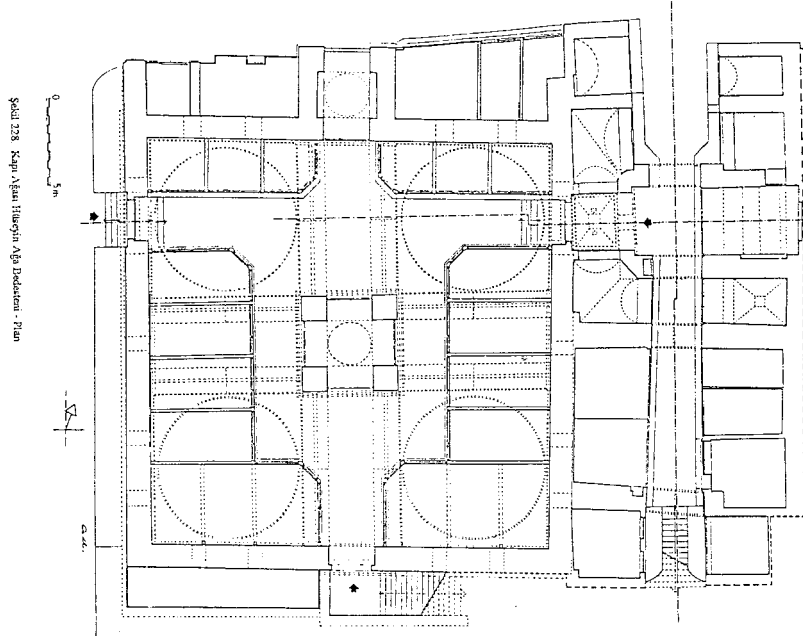
AKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GÖRÜŞ ALAN GİZİN YÖNETEN İNCELEYEN TAKİD EDEN	(Mühür) AKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ E. MÜDÜRÜ (İmza)	AMAŞI - BE DESTENİ ONAMIR PROJESİ ALGEM/30 levha no:3 TARİH: 05.01.2011 (İmza)
---	---	--

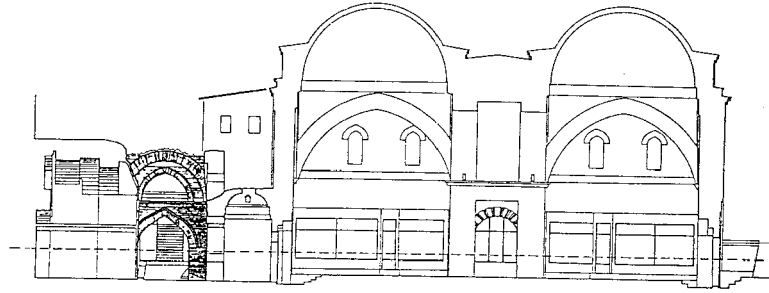
EK-11 (Devam) VGM arşivinde bulunan rölöve çizimleri (1971, 1972)

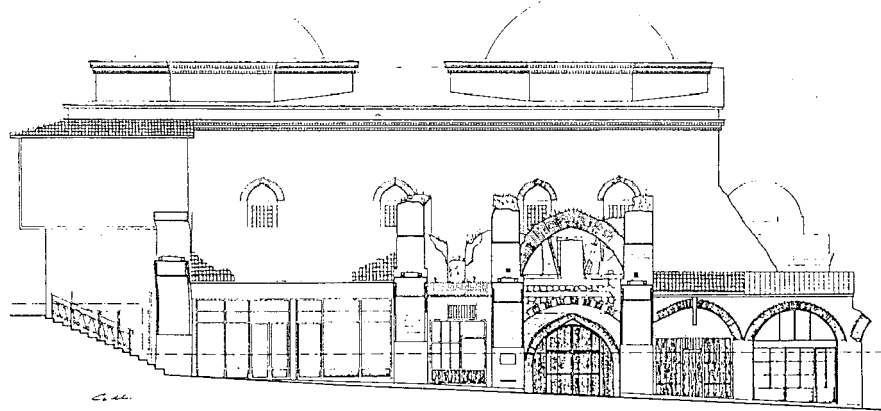
EK-12 Gediz URAK'a ait rölöve ve restitüsyon planları (1994)(1994)

EK-12 (Devam) Gediz URAK'a ait rölöve çizimleri, kesitler (1994)

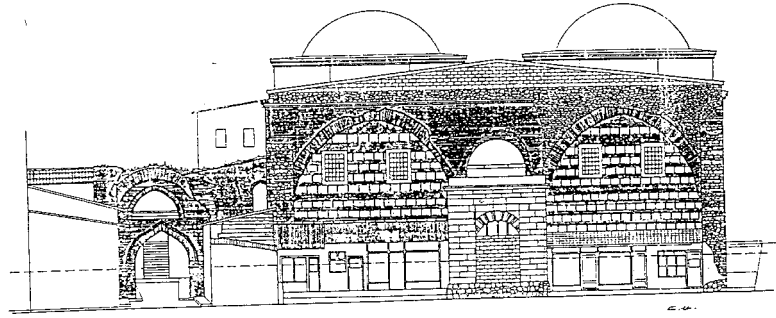
Şekil 229. Kapi Agha Hüseyin Ağa Dedeistanı - Kuvvet

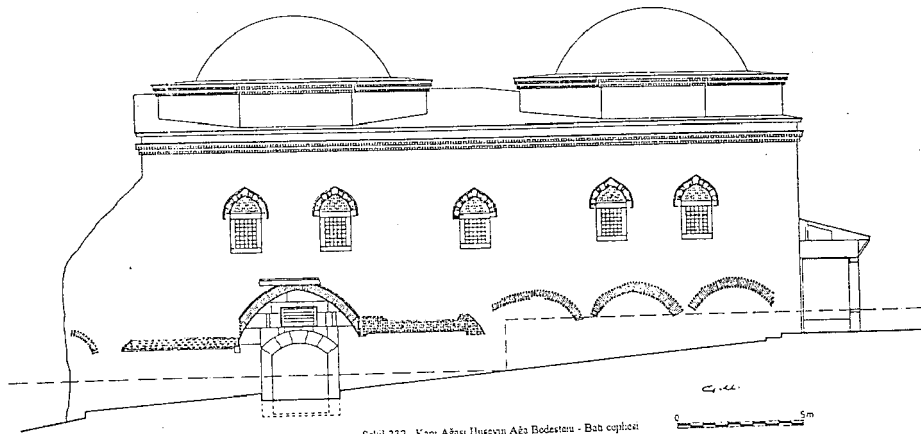
Şekil 230. Kapi Agha Hüseyin Ağa Dedeistanı - Arasta kesiti

0 5m

EK-12 (Devam) Gediz URAK'a ait rölöve çizimleri, kuzey ve batı cepheleri (1994)

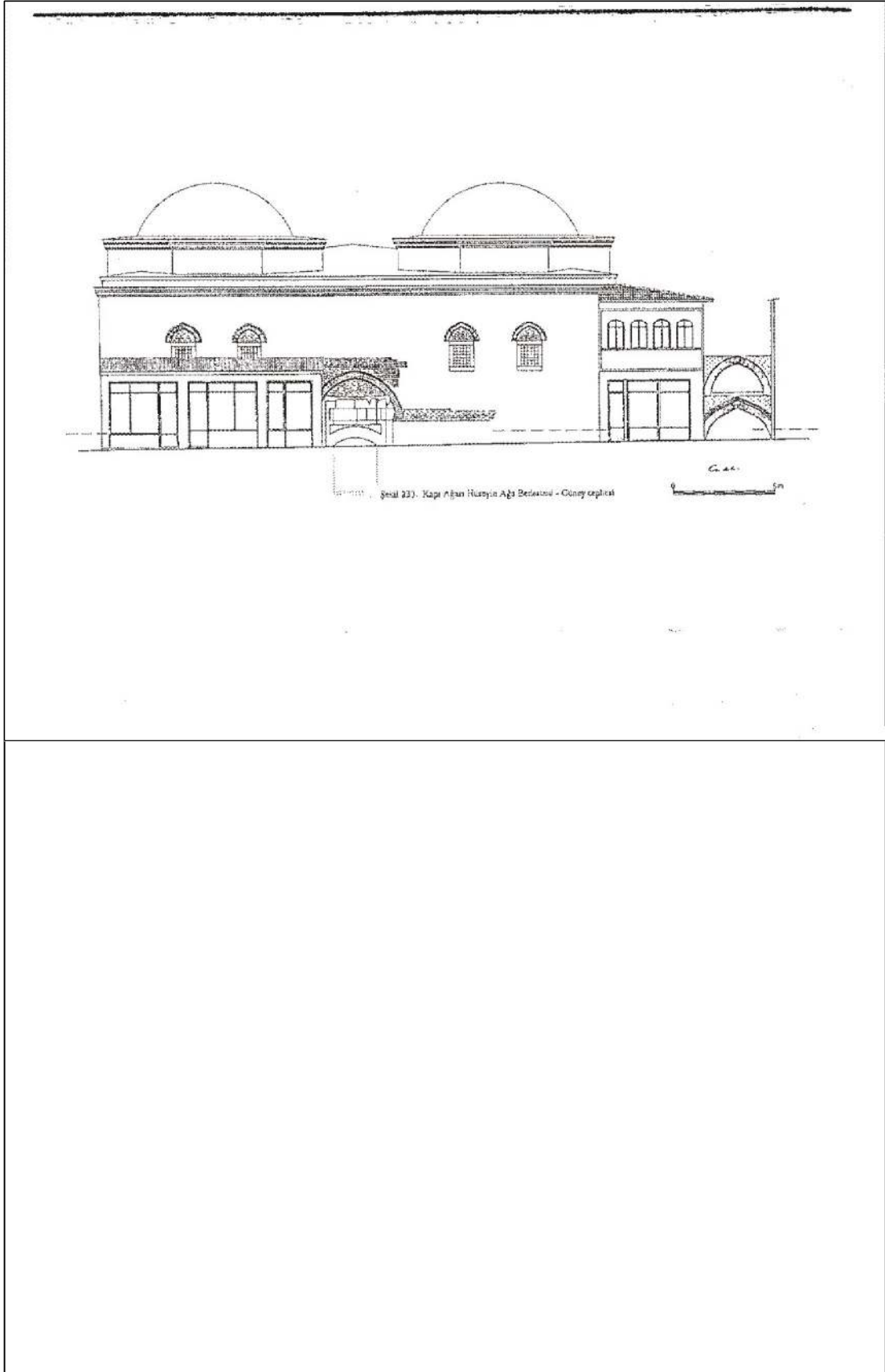

Şekil 231 Kapı Ağa Hüseyin Ağa Bodesteni - Kuzey cephesi

Şekil 232 Kapı Ağa Hüseyin Ağa Bodesteni - Batı cephesi

EK-12 (Devam) Gediz URAK'a ait rölöve çizimleri, güney cephesi (1994)

EK-13 VGM Abide ve Eski Eser Fişi

T. C. VAKIFLAR Genel Müdürlüğü Abide ve Yapı İşleri Dairesi ABIDE VE ESKİ ESER FİŞİ		Dosya No. : _____	Vilâyeti : AMASYA
		Kitabe No. : _____	Kazası : MERKEZ
		Arşiv F. No. : _____	Nahiyesi : _____

Eserin adı :
(Türüü isim ve şöhretleri) BEDESTEN

Bulunduğu yer :
(Mahalle, semt, sokak, köy, kapı No.) Amasya Ekin pazarı civarında ve adliyenin yanında ,

Yapıldığı tarih ve devri : (888 H.) 1483

Bânisi : Kitabesine göre II. Beyazıt Zamanında Kapı Ağası Hüseyin ağa Tarafından

Vakıfı :

Mimar ve ustası :

Kitabesi :
(Marsa usulüne göre yazılacaktır)

Mahallî teşkilâtındaki vakfiyesi : Detter No. Sahife No.

Eserin mimari vasıfları : Dört cephesinde dört kapısı bulunan bedestenin bütünü dikdört-
gen plân teşkil etmekte ve kuzey cephesinde ileri doğru çıkıntı teşkil eden
kapının içi dükkânı bulunmaktadır. Mekân içerde duvarlarını birleştiren büyük
kemerler üzerine oturan dört kubbe ile örtülü olduğu belli olmakta isede, bugün
için sadece dört duvardan başka birşey kalmamıştır. Güney ve batı cephelerde
ki caddelerin seviyesi yükselmiş olduğundan bedesten bu cephelere göre kısmen
çıkurda kalmaktadır. Batı cephede büyük tuğla kemerli niş için alınmış olan
giriş kapısı kesme taştan ve basık yay kemerlidir. Küçük bir niş içine yazıl-
mış beş satır halindeki kitabede bedestenin inşa tarihi 1485 tarihi okunmak-
tır. (D. Arkada)

Eserin onandığı tarihler ve onarımı yapanlar :

Eserin bugünkü durumu : Sadece dört duvarı kalmıştır.

Tapu ve kadastro kaydı :
(Mümkün olanların çapları da konacaktır.)

Çevresi hakkında bilgiler :
(Etrafında istimlak konusu var mıdır?)

Fotoğraf adedi

Plân, kesit, cephe adedi :

Netice : Korunması gerekli eski eserdir.

Tescili yapan / / 1969 Gözden geçiren / / 19

Sabih Erken

Onandı / / 19

TESCİL FİŞİ: 450001090-TF004

EK-14 VGM Abide ve Eski Eser Onarım Fişi

T. C.
VAKIFLAR
Genel Müdürlüğü
Abide ve Yapı İşleri Dairesi

Abide ve Eski Eser Onarım Fişi

Eserin yeri ve adı : AMASYA -BEDESTEN
Ayrılan tahsisat : 100.000 TL.
Geçen yıllarda yapılan işler : 1970 yılında röhlöve çalışması yapıldı.

1971 da yapılacak işler : İç kısımda hafriyat yapılarak ortada yer alan ayagın meydana çıkarılması, duvarlarda sıva raspası yapılarak kemer ve tonozların üzengi izlerinin bulunması, çıkacak izlere göre restorasyon projesinin hazırlanarak Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulundan tasdik ettirildikten sonra imâlâta geçilmesi.

A — Adi tamir : B — Restorasyon : C — Geçen yıldan devam :

Restorasyon Teknisyeni
Ömer Ertan

Ömer Ertan

~~K. M. M. M. M. M.~~
1.ci Gurup Müşaviri
Erol Yurdakul

Erol Yurdakul

EK-15 Koruma Kurulu Kararı (Ankara)

T. C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI
ANKARA BÖLGE KURULU

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 82 2.5.1986
Karar No. ve Tarihi : 953 2.5.1986

Toplantı Yeri :
ANKARA

Amasya, Merkez, Dere Mah, 15 pafta, 200 ada, 19 parseldeki Bedestenin etrafında yer alan 7,8,9,12,13,14,17 parsellerdeki dükkanların kamulaştırılması istemine ilişkin, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 19.2.1986 gün ve ABİİYAP/ABİŞB/05.00/1/86 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Amasya, Merkez, Dere Mah, 15 pafta, 200 ada, 19 parseldeki bedestenin etrafında yer alan 7,8,9,12,13,14 ve 17 parsellerdeki dükkanların kamulaştırılması isteminin 2863 sayılı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununun 15.maddesi gereğince uygun olduğuna karar verildi.

Aslı Gibidir.

Prof.Dr.RÜÇHAN ARIK

B A Ş K A N

Gökçe GÜNEL
Müze Araştırmacısı

İNCI MAYBURTLUOĞLU
BAŞKAN YARDIMCISI

Üye
Arik (Rüçhan)

Üye
Boynukalın (İbrahim)

Üye
Erkanal (Armağan)
Bulunmadı

Üye
Kortan (Enis)
Bulunmadı

Üye
Öztan (Yüksel)

Üye
Anadolu Medeniyetleri
Müzesi Müdürü
BAYBURTLUOĞLU(İNCI)

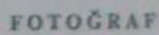
Üye
Ankara Röle ve
Anıtlar Müdürü
SOYER(EMMAL)

Üye
Bayındırlık ve
İskan Müdürü
YILMAZ(TURGUT)

Üye
Vakıflar Bölge
Müdürü
TUNA(HABİB)
Bulunmadı

EK-16 Tapu Senedi

İli	Amasya		 Türkiye Cumhuriyeti TAPU SENEDİ					FOTOĞRAF			
İlçesi	Merkez										
Bucağı											
Mahallesi	Dere										
Köyü											
Sokağı											
Mevkii											
Verginin			G. Safi	Vergi	Satış	Pafta	Ada	Parsel	Yüz Ölçümü		
Grund No.	Özel No.	İradı	Kıymeti	Bedeli	No.	No.	No.	No.	Ha.	M ²	Dm ²
	Eski Yeni										
					Tashihi 15	200	19	-		754	25
GAYRİMENKULÜN	Vasfı	Kargir dükkan Taşhan ve arsa.									
	Sınırı	planında.									
	İktisabı	Taşınmaz malın tamamı Vakıflar Genel Müdürlüğü adında kayıtlı iken bu kez Vakıflar Bölge Md(Samsun)'nın bile tarih ve 1384 sayılı talepleri üzerine, 2762 sayılı yasanın 14.cü maddesi uyarınca ilgili vakıf adına tashihen tescil edildi.									
	Sahibi	Pirûz Hüseyin Ağa Vakfı.									
GELDİSİ			Yevmiye No.	Cilt No.	Sahife No.	Sıra No.	Tarîhi	GİTTİSİ			
Cilt No.	9	2008	9	833	-	26.6.1988					
Sayfa No.	833	Sicil No. 995042 İlhan HENKESÖĞÜ Tapu Sicil Müdürü									
Sıra No.											
Tarîhi											
NOT: Mülkiyetin devri için tapu ile şerhler için tapu kutuğuna ibaretnaat edilmelidir.											

EK-17 VGM Abide ve Eski Eser Kitabı Fişi

Vilâyeti Amasya
 Kazası Merkez
 Nahiyesi --

Vakıf Eski Eser Kitabı Fişi

İstampaj No.

Dosya No.
 Tescil Fişi No.
 Kütüphane ve
 arşiv fişi No.

(Bu fiş tescile gidecek epigraf tarafından doldurulacak)

Kitabenin bulunduğu eser :	Bedesten
» mevzu olduğu mahal :	Eski Eser Kitabesi
» yazıldığı sathın cinsi :	Mermer
» yazı cinsi :	Sülüs
» satır adedi :	5
» eb'adı :	--
» fotoğrafı :	Var

Kitabenin Kopyası

- 1- Katbena hazel bina sahibül Bani ve bani Meberrat Hasan Aga bini.
- 2- Abdulmuin es şehir kapı ağası fıl atabetil aliyeti sultanı berr.
- 3- Hakan- il el bahr es sultan ibni sultan Bayezit bini Muhammet Han halledallahu
- 4- Süphanehu milkehu es sultanı fi eyyamı devletihi..... cüdahi ve ihsanihi.
- 5- Teğani medallahu taala bi gufranihi fi tarih seneti semanin ve semanine ve semani mie.

(888H.)

Kitabeyi okuyan epigrafın adı ve imzası
 / / 196

EK-18 7044 Sayılı Kanunun Uygulanma Şeklini Gösteren Tüzük

**ASLINDA VAKIF OLAN TARİHİ VE MİMARİ KIYMETİ HAİZ ESKİ
ESERLERİN VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE DEVRİNE DAİR 7044
SAYILI KANUNUN UYGULANMA ŞEKLİNİ GÖSTEREN TÜZÜK**

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 19.12.1963, No : 6/2517

Dayandığı Kanunun Tarihi : 19.9.1957, No : 7044

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 3.1.1964, No: 11597

Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 5, Cildi: 3, S. 181

Madde 1 – Aslında vakıf yoluyla vücade gelipte muhtelif kanunlar veya sair suretlerle Hazine, belediyeler veya özel idarelerin mülkiyetine geçmiş bulunan muhafazası gerekli tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerin mülkiyetinin tekrar Vakıflar Genel Müdürlüğüne devrine dair 7044 sayılı kanunun uygulama şekli bu Tüzükte gösterilmiştir.

Madde 2 – Vakıflar Genel Müdürlüğüne devri gereken eserlerin aslında, mülhak veya mazbut olup olmadıklarına bakılmaksızın, vakıf yoluyla vücade gelmiş olmaları esastır.

Bu eserlerin vakıf yoluyla vücade geldikleri ve muhafazası gerekli tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerden bulundukları; vakfiyeler, vakıf veya tapu kütüklerindeki kayıtlar, kadastro tesbit evrakı, fermanlar, beratlar, atik senetler, yoklama kayıtları, kitabeler, tarihi kayıtlar, müze kayıtları, Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne tutulan anıtlar si-cilindeki kayıtlar ile mülkname, temessük, tefviz, hazinei hassa, mütevellî, mültezim, sipahi senetleri gibi senetlerden biri veya bir kaçı ile tesbit edilir. Ayrıca, bir eserin tarihi ve mimari kıymeti haiz muhafazası gerekli, eski eserlerden olup olmadığı hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanlığının uygun mütalaası alınmak lazımdır.

EK-18 (Devam) 7044 Sayılı Kanunun Uygulanma Şeklini Gösteren Tüzük

Madde 3 – Devir konusu eserlerin vakıf yoluyla vücade geldiklerini, muhafazası gerekli tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerden bulunduğunu gösteren belgeler, bu eserlerin Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tapu kütüğüne tescili talebi ile mahalli tapu sicil muhafızlığına tevdi edilir.

Mahalli tapu sicil muhafızlığı tarafından, devre konu eseri mülkiyetinde bulunduran Hazine, belediye veya özel idareye durum bildirilir ve belirtilecek süre içinde bir itiraz olmadığı takdirde Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil işlemi yapılır.

Devir konusu eseri mülkiyetinde bulunduran idare; bu eserin muhafazası gerekli tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerden bulunduğunu tespit eden belgelere itiraz ettiği takdirde 5805 sayılı kanun uyarınca kurulmuş olan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna, eserin vakıf yoluyla vücade geldiğini tesbit eden belgelere itiraz etmesi halinde ise, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne başvurulur.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalaası ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün talimatı Vakıflar Genel Müdürlüğünün görüşüne uyduğu takdirde mahalli tapu sicil muhafızlığınca tescil işlemi yapılır.

Gerek Vakıflar Genel Müdürlüğü, gerek devre konu eseri mülkiyetinde bulunduran idare, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün mütalaası ve talimatı üzerine yapılan işleme karşı genel hükümler dairesinde kanuni yollara başvurabilirler.

EK-18 (Devam) 7044 Sayılı Kanunun Uygulanma Şeklini Gösteren Tüzük

Madde 4 – Devir konusu eserler nütemmim cüz'ü ve teferruatı ile birlikte ve hiçbir değişikliğe tabi tutulmadan Vakıflar Genel Müdürlüğüne teslim edilir.

Madde 5 – Devredilen eski eserlerden restore, tamir veya ihya edilecek olanların veya kullanılma şekilleri, eserlerin tarihi veya mimari hüviyeti ile bağdaşmadığı tesbit edilenlerin veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne tahliyesine lüzum görülenlerin kiracıları veya bu yerleri kendiliklerinden işgal edenler hakkında 7044 sayılı kanunun 2 nci maddesi hükmü uygulanır.

Madde 6 – Devir konusu gayrimenkullerin intifa hakları lüzum ve zaruret görüldüğü takdirde, aşağıda yazılı komisyon tarafından Genel Müdürlüğün yapacağı çeşitli hizmetler için bu gayrimenkullere olan ihtiyaç derecesi ve zamanı tesbit ve intifa süreleri ona göre tayin olunarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne sair kamu idarelerine, belirli sürelerle devir edilebilir.

Bu komisyon; Genel Müdürün veya görevlendireceği yardımcılarından birisinin başkanlığı altında Hukuk Müşaviri, Abide ve Yapı İşleri Dairesi Başkanı, Hayır İşleri ve Mülhak Vakıflar Müdürü ile Emlak Müdüründen kurulur.

Madde 7 – İntifa hakkı devredilecek eski eserlerin devir ve teslim işlemi; Vakıflar Genel Müdürlüğü ile devir alan kamu idaresi arasında üç nüsha olarak düzenlenecek bir protokolla yapılır.

Bu protokolda; devir şartları ile birlikte eski eserin ve müştemilatının durumu, çini, nakış, ağaç taş ve her türlü maden ve sair işçilikleri gibi muhafazası gereken mimari veya tezyini özellikleri birer birer gösterilir. Bu özellikler plan ve fotoğraflarla da tesbit edilir. Sözü geçen protokolün birer nüshası Vakıflar Genel Müdürlüğünde,

EK-18 (Devam) 7044 Sayılı Kanunun Uygulanma Şeklini Gösteren Tüzük

mahalli vakıflar teşkilatında ve intifa hakkını devralan kamu idaresinde açılacak özel dosyalarda saklanır ve ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü Hayır İşleri ve Mülhak Vakıflar Müdürlüğü ile ilgili Vakıflar Başmüdürlüğü, Bölge Müdürlüğü ve Müdürlüklerinde teselsül eden numara altında tahsis muamelelerinin kaydına mahsus özel bir defter de tutulur.

İntifa hakları devir olunan gayrimenkullerden akar nevinden olanlar veya bu mahiyette herhangi bir ilişkisi bulunanlar hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü Emlak Müdürlüğünce gereken işlem yapılır.

Madde 8 – İntifa hakları devir olunan gayrimenkullerin lüzumlu tamirlerini 7044 sayılı kanunun 3 üncü maddesi ve Türk Kanunu Medenisi hükümleri uyarınca yaptıracak olan kamu idareleri bu husustaki plan ve projeleri Vakıflar Genel Müdürlüğünce tasdik ettirmeye ve adı geçen Genel Müdürlük uzmanlarının nezaret ve murakabesi altında yaptırmaya mecburdurlar.

Madde 9 – Eski eserlerin intifa haklarını devralan kamu idareleri; Vakıflar Genel Müdürlüğünün lüzum gördüğü zamanlarda yapacağı kontrollara müsaade etmeye ve bu kontrollarda tesbit olunacak kusur, noksan ve değişiklikleri düzeltmeye ve tamamlamaya ve gayrimenkulü muhafaza masrafları ile vergi vesair mükellefiyetler bakımından Türk Kanunu Medenisi hükümlerine uymağa mecburdurlar.

Madde 10 – 7044 sayılı kanun hükümlerine göre hazırlanmış ve danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi gazete ile yayım tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 11 – Bu Tüzük hükümlerini Başbakan, İçişleri ve Maliye Bakanları yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÇELİK, Uğur
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 06.07.1982 Amasya
 Medeni hali : Bekar
 Telefon : 0 (224) 224 34 13
 Faks : 0 (224) 272 41 14
 e-mail : ugurclk@yahoo.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lise	Amasya Anadolu Lisesi	2000
Lisans	K T Ü / Mimarlık Bölümü	2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2004-2008	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Bilgisayar teknolojileri, Sinema, Spor.